Redakcja naukowa:

Paweł Soroka, Rafał Kołodziejczyk,
Adrian Mitręga, Krzysztof Pająk, Aleksandra Skrabacz

Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim - aspekty teoretyczne i praktyczne

Materiały, opracowania i raport końcowy
z realizacji projektu badawczego

DOM WYDAWNICZY
ELIPSA

Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim – aspekty teoretyczne i praktyczne

Materiały, opracowania i raport końcowy z realizacji projektu badawczego

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim – aspekty teoretyczne i praktyczne

Materiały, opracowania i raport końcowy
z realizacji projektu badawczego

Redakcja naukowa

Paweł Soroka, Rafał Kołodziejczyk, Adrian Mitręga,
Krzysztof Pająk, Aleksandra Skrabacz

DOM WYDAWNICZY ELIPSA

Warszawa – Kielce 2019

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Wydanie publikacji zostało dofinansowane
przez Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Recenzent:
prof. dr hab. Anatol Peretiatkowicz

Projekt okładki:
Agnieszka Miłaszewicz

Opracowanie redakcyjne i korekta:
Halina Maczunder

© Copyright by Authors and Dom Wydawniczy ELIPSA, Warszawa 2019

ISBN 978-83-8017-262-3

DOM WYDAWNICZY ELIPSA

Opracowanie komputerowe, druk i oprawa:
Dom Wydawniczy ELIPSA
ul. Inflancka 15/198, 00-189 Warszawa
tel. 22 635 03 01
e-mail: elipsa@elipsa.pl, www.elipsa.pl

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Członkowie Zespołu Badawczego
dziękują Pani Agacie Wojtyszek – Wojewodzie Świętokrzyskiemu
za owocną współpracę przy realizacji projektu badawczego

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Spis treści

Wstęp 9

I. Współpraca pracowników Zakładu Bezpieczeństwa Narodowego IPMiB – członków Zespołu Badawczego z instytucjami bezpieczeństwa i porządku publicznego w ramach projektu pt. „Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim – aspekty teoretyczne i praktyczne” 13

II. Referaty wygłoszone podczas konferencji w dniu 12 grudnia 2018 r.

prof. zw. dr hab. inż. Marian Kozub
Bezpieczeństwo społeczności lokalnej. Studia nad bezpieczeństwem przyszłości 21

dr Justyna Trubalska
Rola i zadania wojewody w zarządzaniu kryzysowym – wnioski de lege lata i postulaty de lege ferenda 38

dr inż. Rafał Kołodziejczyk
Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego w Kielcach – struktura i zadania 54

prof. dr hab. Aleksandra Skrabacz
Strony internetowe administracji publicznej województwa świętokrzyskiego jako narzędzie informacyjno-edukacyjne w systemie zarządzania kryzysowego 65

dr Adrian Mitręga
Rola i zadania Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego w Jędrzejowie w systemie zarządzania kryzysowego 84

dr Krzysztof Pająk
Skuteczne działanie elementów zadaniowych Sił Zbrojnych RP w ramach reagowania kryzysowego na przykładzie WZZ Jędrzejów 100

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

prof. dr hab. Paweł Soroka
Potrzeba skoordynowania zarządzania kryzysowego realizowanego na poziomie wojewódzkim i lokalnym 108

III. Wywiady 117
A. Wywiad z Wojewodą Świętokrzyskim Agatą Wojtyszek 119
B. Odpowiedzi na pytania Zespołu Badawczego udzielone z upoważnienia Komendanta Wojewódzkiego Policji przez mł. insp. Jolantę Jasieńczuk – Naczelnika Wydziału Komunikacji Społecznej i Prezydialnego 138
C. Wywiad z Komendantem Wojewódzkim Państwowej Straży Pożarnej w Kielcach nadbryg. Adamem Czajką 143
D. Wywiad z Szefem Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w Kielcach płk Jarosławem Molisakiem 147
E. Wywiad z Urszulą Telicką reprezentującą Świętokrzyskie Centrum Ratownictwa Medycznego i Transportu Sanitarnego w Kielcach 154

IV. Wnioski z przeprowadzonych wywiadów z przedstawicielami służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo, w tym system zarządzania kryzysowego na terenie województwa świętokrzyskiego 157

V. Analiza Wojewódzkiego Planu Zarządzania Kryzysowego Województwa Świętokrzyskiego 163

VI. Sprawozdanie z gry decyzyjnej, zrealizowanej w ramach projektu badawczego pt. *Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim – aspekty teoretyczne i praktyczne*, którą przeprowadził ppłk dr inż. Jacek Stempień z Akademii Sztuki Wojennej 169

VII. Raport końcowy 177

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Wstęp

Monografia zawiera opracowania, artykuły i wywiady oraz Raport końcowy, które powstały w ramach projektu badawczego nr 614626 pt. „*Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim – aspekty teoretyczne i praktyczne*", realizowanego w latach 2018–2019 w Instytucie Polityki Międzynarodowej i Bezpieczeństwa Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Są one rezultatem pracy Zespołu Badawczego złożonego z pracowników Zakładu Bezpieczeństwa Narodowego w tym Instytucie: prof. zw. dr. hab. Mariana Kozuba, dr. Tomasza Gajewskiego, dr Katarzyny Gruszko, dr. Tomasza Jarockiego, dr. Adriana Mitręgi, dr Anny Zagórskiej i dr. inż. Rafała Kołodziejczyka, a także pracowników naukowych spoza UJK: dr. Krzysztofa Pająka, prof. dr hab. Aleksandry Skrabacz, dr Justyny Trubalskiej i mgr Sylwii Woźniak. Kierownikiem projektu był prof. dr hab. Paweł Soroka. Celem projektu badawczego było przedstawienie teoretycznych i praktycznych aspektów zarządzania kryzysowego na poziomie województwa jako głównego elementu ogólnopolskiego systemu zarządzania kryzysowego. Zespół Badawczy ukazał funkcjonalną i instytucjonalną stronę zarządzania kryzysowego w województwie świętokrzyskim. W ramach diagnozy przedstawione zostały silne i słabe strony systemu zarządzania kryzysowego w tym województwie – w oparciu o przeprowadzone badanie empiryczne przy użyciu kwestionariuszy wywiadu.

W trakcie realizacji projektu badawczego została nawiązana współpraca z instytucjami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo i porządek publiczny na obszarze województwa świętokrzyskiego m.in.: z Wydziałem Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach, Wojewódzkim Sztabem Wojskowym w Kielcach, Komendą Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Kielcach, Komendą Wojewódzką Policji w Kielcach oraz ze Świętokrzyskim Centrum Ratownictwa Medycznego i Transportu Sanitarnego w Kielcach.

Współpraca pomiędzy WBiZK ŚUW w Kielcach a będącymi członkami Zespołu Badawczego pracownikami Zakładu Bezpieczeństwa Narodowego została nawiązana wiosną 2018 r., kiedy to w siedzibie Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego odbyło się spotkanie z nimi Wojewody – Agaty Wojtyszek i Dyrektora Generalnego Urzędu Pawła Lubienickiego oraz Michała Warszawskiego – Dyrektora WBiZK. Udział w spotkaniu z ramienia Zespołu Badawczego wzięli: prof. UJK dr hab. Paweł Soroka, dr Anna Zagórska, dr Tomasz

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Gajewski oraz dr Adrian Mitręga. Celem spotkania było omówienie wzajemnej współpracy w ramach realizacji projektu, a także pomoc przy opracowywaniu wyników badań.

W dniu 12 grudnia 2018 r. roku na Wydziale Prawa, Administracji i Zarządzania Uniwersytetu Jana Kochanowskiego odbyła się Konferencja Naukowa pt. *Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim – aspekty teoretyczne i praktyczne*. Przedmiotem konferencji i wygłoszonych w jej trakcie referatów stały się następujące zagadnienia:

- wyzwania i zagrożenia dla bezpieczeństwa w województwie świętokrzyskim,
- relacje między Rządowym Centrum Bezpieczeństwa a Wojewódzkim Centrum Zarządzania Kryzysowego oraz Wydziałem Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach;
- relacje między Wojewódzkim Centrum Zarządzania Kryzysowego a ogniwami na szczeblu powiatu i gminy,
- współpraca Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego w Kielcach z wojskiem i służbami uczestniczącymi w reagowaniu kryzysowym oraz z mediami,
- komunikacja w zarządzaniu kryzysowym,
- system powiadomień o zagrożeniach i alarmowania,
- organizacja działań w sytuacjach kryzysowych.

Na konferencję zostali zaproszeni przedstawiciele służb biorących udział w realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego na obszarze województwa świętokrzyskiego. W konferencji wzięli udział: dyrektor Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach Michał Warszawski, Szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w Kielcach pułkownik Jarosław Molisak, Zastępca Naczelnika Wydziału Operacyjnego Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Kielcach starszy kapitan Michał Pająk, p.o. Komendanta Wojewódzkiego Policji w Kielcach insp. Artur Bielecki. Natomiast z ramienia Świętokrzyskiego Centrum Ratownictwa Medycznego i Transportu Sanitarnego w konferencji uczestniczyła Urszula Telicka.

Wśród prelegentów konferencji znaleźli się: prof. dr hab. Paweł Soroka – Kierownik Zakładu Bezpieczeństwa Narodowego IPMiB UJK (tytuł referatu: *Potrzeba skoordynowania zarządzania kryzysowego realizowanego na poziomie wojewódzkim, powiatowym/miejskim i gminnym*), prof. zw. dr hab. Marian Kozub z Zakładu Bezpieczeństwa Narodowego IPMiB UJK (tytuł referatu: *Bezpieczeństwo społeczności lokalnej. Studia nad bezpieczeństwem przyszłości*), prof. dr hab. Aleksandra Skrabacz z Wojskowej Akademii Technicznej w Warszawie (tytuł referatu: *Strony internetowe administracji publicznej województwa*

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

świętokrzyskiego jako narzędzie informacyjne w systemie zarządzania kryzysowego), dr Justyna Trubalska z Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji w Lublinie (tytuł referatu: *Rola i zadania wojewody w zarządzaniu kryzysowym – wnioski de lege lata i postulaty de lege ferenda*), dr Krzysztof Pająk – tytuł referatu: *Skuteczne działanie elementów zadaniowych Sił Zbrojnych RP w ramach reagowania kryzysowego na przykładzie WZZ Jędrzejów*), dr Adrian Mitręga z Zakładu Bezpieczeństwa Narodowego IPMiB (tytuł referatu: *Rola i zadania Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego w Jędrzejowie w systemie zarządzania kryzysowego województwa świętokrzyskiego*), dr inż. Rafał Kołodziejczyk – z Wydziału Prawa, Administracji i Zarządzania UJK (tytuł referatu: *Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego w Kielcach – struktura i zadania*). Referaty wygłoszone podczas Konferencji zostały zamieszczone w niniejszej monografii, wzbogacając ją o wiedzę teoretyczną i praktyczne przykłady zarządzania kryzysowego.

W ramach realizacji projektu badawczego zostały przeprowadzone badania empiryczne metodą sondażu diagnostycznego, z wykorzystaniem kwestionariusza wywiadu. Członkowie Zespołu Badawczego przeprowadzili wywiady z Wojewódą Świętokrzyskim Agatą Wojtyszek oraz szefami lub przedstawicielami służb uczestniczących w zarządzaniu kryzysowym w województwie świętokrzyskim, a mianowicie: z płk Jarosławem Molisakiem – Szefem Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w Kielcach, nadbryg. Adamem Czajką – Komendantem Wojewódzkim Państwowej Straży Pożarnej, Naczelnik Wydziału Komunikacji Społecznej i Prezydialnego Komendy Wojewódzkiej Policji mł. insp. Jolantą Jasieńczuk oraz Urszulą Telicką, reprezentującą Świętokrzyskie Centrum Ratownictwa Medycznego i Transportu Sanitarnego w Kielcach. Oprócz wywiadów w monografii opublikowane zostały wynikające z nich wnioski.

Wcześniej – 25 listopada 2019 r. na terenie Wydziału Prawa, Administracji i Zarządzania UJK odbyła się gra decyzyjna, zrealizowana w ramach zaprezentowanego tu projektu badawczego, którą przeprowadził ppłk dr inż. Jacek Stempień z Akademii Sztuki Wojennej. Sprawozdanie z jej przebiegu również zamieszczone zostało w niniejszej monografii.

Poza tym monografia zawiera analizę Wojewódzkiego Planu Zarządzania Kryzysowego Województwa Świętokrzyskiego oraz Raport końcowy z przedsięwzięcia badawczego „Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim – aspekty teoretyczne i praktyczne".

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

I

Współpraca pracowników Zakładu Bezpieczeństwa Narodowego IPMiB – członków Zespołu Badawczego z instytucjami bezpieczeństwa i porządku publicznego w ramach projektu pt. „Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim – aspekty teoretyczne i praktyczne”

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

1. Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach

Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego jest jedną z komórek organizacyjnych Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach. Dyrektorem Wydziału jest Michał Warszawski, natomiast funkcję zastępcy dyrektora Wydziału pełni Joanna Janiszewska-Bujała. Do podstawowego zakresu działania Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego należy w szczególności: realizacja zadań w sprawach zarządzania kryzysowego; realizacja zadań w sprawach bezpieczeństwa energetycznego i ciepłowniczego oraz ochrony infrastruktury krytycznej; realizacja zadań w sprawach bezpieczeństwa przeciwpowodziowego oraz wynikających z ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne; realizacja zadań w sprawach wykrywania skażeń, alarmowania i wczesnego ostrzegania ludności oraz łączności radiowej systemu zarządzania kryzysowego; realizacja zadań obrony cywilnej; realizacja zadań w sprawach bezpieczeństwa i porządku publicznego; realizacja zadań w sprawach obronności; realizacja zadań powszechnego obowiązku obrony; realizacja planowania, organizowania, koordynowania systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne oraz nadzoru nad systemem na terenie województwa; realizacja organizacji i funkcjonowania Centrum Powiadamiania Ratunkowego oraz nadzoru nad funkcjonowaniem systemu powiadamiania ratunkowego na obszarze województwa; prowadzenie obsługi organizacyjno-kancelaryjnej, prowadzenie spraw wynikających z członkostwa Wojewody Świętokrzyskiego w Wojewódzkiej Radzie Dialogu Społecznego.

W trakcie realizacji projektu badawczego została nawiązana współpraca z instytucjami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo i porządek publiczny na obszarze województwa świętokrzyskiego m.in. z: Wydziałem Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach, Wojewódzkim Sztabem Wojskowym w Kielcach, Komendą Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Kielcach, Komendą Wojewódzką Policji w Kielcach oraz z Świętokrzyskim Centrum Ratownictwa Medycznego i Transportu Sanitarnego w Kielcach.

Współpraca pomiędzy WBiZK ŚUW w Kielcach a pracownikami Zakładu Bezpieczeństwa Narodowego została nawiązana wiosną 2018 r., kiedy to w siedzibie Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego odbyło się spotkanie Wojewody Agaty Wojtyszek i Dyrektora Generalnego Urzędu Pawła Lubienickiego oraz Michała Warszawskiego – Dyrektora WBiZK z przedstawicielami Zespołu Badawczego projektu „Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim – aspekty teoretyczne i praktyczne”.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

W dniu 12 grudnia 2018 r. pracownicy Zakładu Bezpieczeństwa Narodowego zorganizowali konferencję w ramach realizowanego projektu. Wziął w niej udział Dyrektor Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Michał Warszawski, który aktywnie uczestniczył w dyskusji, a także wygłosił słowo wstępne.

2. Wojewódzki Sztab Wojskowy w Kielcach

Wojewódzki Sztab Wojskowy w Kielcach jest narodowym, terytorialnym organem zarządzania zabezpieczającym od strony wykonawczej sprawowanie przez Szefa WSzW funkcji dowodzenia i kierowania podległymi Wojskowymi Komendami Uzupełnień, zwanymi także „WKU", w procesie ich wszechstronnego przygotowania do realizacji zadań w czasie pokoju, kryzysu, zagrożenia i wojny. WSzW współpracuje z jednostkami wojskowymi i pozamilitarnymi ogniwami obronnymi w zakresie operacyjnego przygotowania terenu oraz wykorzystania infrastruktury wojskowej i cywilnej dla potrzeb wojsk własnych i sojuszniczych, a także koordynuje użycie w obszarze województwa jednostek wojskowych w akcjach ratowniczych oraz w przeciwdziałaniu i usuwaniu skutków awarii, katastrof i klęsk żywiołowych. Obecnie funkcję Szefa WSzW w Kielcach pełni pułkownik Jarosław Molisak.

Współpraca z WSzW w Kielcach została nawiązana podczas organizacji w Urzędzie Wojewódzkim konferencji „Obrona Terytorialna w Polsce. Przeszłość i przyszłość" w dniu 15 czerwca 2018 r. W konferencji wzięli udział dr Adrian Mitręga. Następnie w ramach projektu badawczego „Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim – aspekty teoretyczne i praktyczne" płk Jarosław Molisak wziął udział w konferencji zorganizowanej przez członków Zespołu Badawczego w dniu 12 grudnia 2018 r. Płk Jarosław Molisak aktywnie uczestniczył w konferencji, dyskutując z prelegentami, a także przedstawicielami pozostałych służb zaproszonych na konferencję. Kolejny przejaw współpracy pomiędzy IPMiB a WSzW miał miejsce 13 grudnia 2018 r., kiedy płk Jarosław Molisak udzielił wywiadu eksperckiego dr Adrianowi Mitrędze. Płk J. Molisak odpowiadał na pytania dotyczące roli sił zbrojnych w systemie zarządzania kryzysowego.

3. Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Kielcach

Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Kielcach została zakwalifikowana do II kategorii komend Państwowej Straży Pożarnej. Terenem działań Komendy Wojewódzkiej jest obszar województwa świętokrzyskiego.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Zadaniem jednostek podlegających KW PSP w zakresie działalności ratowniczej jest: analiza i rozpoznawanie zagrożeń, utrzymywanie gotowości do prowadzenia działań ratowniczych, podejmowanie działań ograniczających i likwidujących: pożary, klęski żywiołowe, awarie, wypadki, katastrofy techniczne oraz chemiczne, wypadki, katastrofy komunikacyjne, zdarzenia wymagające stosowania sprzętu specjalistycznego ratownictwa technicznego, ekologicznego, wodnego i wysokościowego. Obecnie funkcje Komendanta Wojewódzkiego PSP w Kielcach pełni nadbryg. Adam Czajka.

Komendant Wojewódzki wykonuje swoje zadania przy pomocy komendy wojewódzkiej, którą tworzą wydziały, samodzielne sekcje albo samodzielne stanowiska pracy (jedno- lub wieloosobowe), zwane komórkami organizacyjnymi. Samodzielne stanowiska pracy to etaty typu radca prawny, podległe bezpośrednio komendantowi wojewódzkiemu. Komendę wojewódzką tworzą komórki organizacyjne do spraw: planowania operacyjnego, w tym wojewódzkie stanowisko ratownictwa; kontrolno-rozpoznawcze; organizacyjnych; kadr i szkolenia; kwatermistrzowskich; finansowych technicznych; informatyki i łączności; bezpieczeństwa i higieny pracy.

W konferencji w dniu 12 grudnia 2018 r. na temat zarządzania kryzysowego w województwie świętokrzyskim wziął udział Zastępca Naczelnika Wydziału Operacyjnego Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Kielcach – starszy kapitan Michał Pająk, który aktywnie uczestniczył w konferencji. Podczas dyskusji pomiędzy prelegentami, a przedstawicielami służb starszy kapitan Michał Pająk przedstawił rolę, jaką pełni Straż Pożarna w sytuacji zagrożenia substancjami niebezpiecznymi. W marcu 2019 r. Komendant Wojewódzki PSP w Kielcach nadbryg. Adam Czajka udzielił wywiadu dr Katarzynie Gruszko – członkowi Zespołu Badawczego.

4. Komenda Wojewódzka Policji w Kielcach

Zgodnie z ustawą o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 r. oraz regulaminem Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach do zakresu działania komendy wojewódzkiej Policji należy m.in: inspirowanie i koordynowanie programów prewencyjnych jednostek Policji, koordynowanie czynności operacyjno-rozpoznawczych i dochodzeniowo-śledczych, podejmowanych przez podległe jednostki Policji w celu sprawnego ścigania sprawców przestępstw, również w zakresie przestępczości narkotykowej oraz współdziałanie w tym zakresie z innymi jednostkami Policji, a także organizowanie współpracy z osobami udzielającymi pomocy Policji; współpraca z zagranicznymi formacjami policyjnymi lub ich organizacjami międzynarodowymi oraz organami i instytucjami uprawnionymi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

do zapobiegania i zwalczania przestępczości o zasięgu międzynarodowym, koordynowanie działań podejmowanych przez podległe jednostki Policji w tym zakresie; wykonywanie czynności operacyjno-rozpoznawczych i dochodzeniowo – śledczych w sprawach własnych oraz w przypadkach konieczności udzielenia podległym jednostkom Policji wsparcia ze względu na niedostateczne możliwości realizacyjne, w działaniach prowadzących do wykrycia sprawców przestępstw. Obecnie funkcje Komendanta Wojewódzkiego Policji pełni insp. Paweł Dzierżak, natomiast stanowisko pierwszego zastępcy KW Policji w Kielcach sprawuje insp. Artur Bielecki.

W dniu 12 grudnia 2018 r. insp. Artur Bielecki uczestniczył w konferencji „Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim – aspekty teoretyczne i praktyczne". Insp. Artur Bielecki w tym okresie pełnił funkcję p.o Komendanta Wojewódzkiego Policji w Kielcach. W dniu 5 listopada 2018 r. dr Sylwia Woźniak – członek Zespołu Badawczego przeprowadziła wywiad ekspercki z Naczelnik Wydziału Komunikacji Społecznej i Prezydialnego Panią mł. insp. Jolantą Jasieńczuk, w zakresie roli jaką pełni policja w systemie zarządzania kryzysowego.

5. Świętokrzyskie Centrum Ratownictwa Medycznego i Transportu Sanitarnego w Kielcach

Celem głównym Centrum Ratownictwa Medycznego jest podejmowanie działań na rzecz ochrony i poprawy stanu zdrowia ludności poprzez organizowanie i prowadzenie działalności leczniczej, profilaktycznej, stałe podnoszenie poziomu świadczonych usług oraz propagowanie zachowań prozdrowotnych. Do podstawowych zadań Centrum Ratownictwa Medycznego należy: wykonywanie działalności leczniczej polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych, wykonywanie usług medycznego zabezpieczania imprez masowych, promowanie zdrowia, realizowanie zadań dydaktycznych, prowadzenie stacji kontroli pojazdów. Centrum Ratownictwa Medycznego wykonuje zadania wynikające z ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz aktów wykonawczych wydanych na jej podstawie. Obecnie funkcje Dyrektora Naczelnego ŚCRMiTS pełni Marta Solnica. W konferencji zorganizowanej przez członków Zespołu Badawczego „Zarządzanie w województwie świętokrzyskim – aspekty teoretyczne i praktyczne" z ramienia Świętokrzyskiego Centrum Ratownictwa Medycznego i Transportu Sanitarnego udział wzięła Urszula Telicka. Udzieliła ona wywiadu eksperckiego członkowi Zespołu Badawczego dr. Tomaszowi Gajewskiemu.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

II
Referaty wygłoszone podczas konferencji w dniu 12 grudnia 2018 r.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

prof. zw. dr hab. inż. Marian Kozub

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
Instytut Polityki Międzynarodowej i Bezpieczeństwa

BEZPIECZEŃSTWO SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ. STUDIA NAD BEZPIECZEŃSTWEM PRZYSZŁOŚCI

Streszczenie:

Współczesne interpretowanie bezpieczeństwa społeczności lokalnej, to jakościowa zmiana z przełomu pierwszej i drugiej dekady XXI wieku w stosunku do okresu wcześniejszego. Do jego opisu nie wystarczy uwzględnienie stanu środowiska bezpieczeństwa, czy miejsca oraz roli w nim społeczności lokalnej. Nie wystarcza już dzisiaj także klasyczne interpretowanie takich pojęć, jak np.: „spokój", „porządek" czy „pokój". Współczesna społeczność lokalna musi nauczyć się sobie radzić, najlepiej w ciągłej współpracy, w ciągle ewoluującym, zmieniającym się, środowisku. Jest to po prostu bezpieczeństwo, które dotyczy każdego z nas. Dlatego tak ważnym staje się określenie obszarów wiedzy, na bazie których nauka może pomóc nam w projektowaniu bezpieczeństwa przyszłości, a w tym bezpieczeństwa społeczności lokalnej.

Słowa kluczowe:

Aspekty bezpieczeństwa współczesnego i przyszłego świata, wpływ zachodzącej zmiany na projektowanie bezpieczeństwa przyszłości, bezpieczeństwo społeczności lokalnej oraz jego relacje z państwem oraz władzą.

Refleksje nad bezpieczeństwem[1] społeczności lokalnej to potrzeba każdego myślącego człowieka, próbującego zrozumieć nie tylko swój obecny i przyszły los, ale także los społeczności (instytucji, organizacji) której jest reprezentantem. Wydaje się to na tyle ważne, że dynamika zmian zachodzących we współczesnym świecie, a dotyczących m.in. aspektów globalizacji, wszechobecności Internetu, uwarunkowań i czynników naszego życia, czy i jeszcze innych pro-

[1] *Bezpieczeństwo* – subiektywny stan świadomości, w którym istniejący, prognozowany lub możliwy poziom zagrożeń nie wywołuje lęku, obawy, strachu o zachowanie /osiągnięcie/ uznawanych wartości, realizację fundamentalnych interesów i celów, dzięki wierze (racjonalnemu przekonaniu) o skuteczności realizowanych i planowanych działań własnych oraz innych podmiotów na rzecz kreowania oraz wykorzystywania szans bezpiecznego bytu i bezpiecznego rozwoju, a także – posiadanym zdolnościom ochronno-obronnym. M. Kozub, *Myśleć strategicznie o bezpieczeństwie przyszłości*, AON, Warszawa 2013, s. 98.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

cesów nie tylko nie ułatwia nam zajmowanie się tym problemem, ale jeszcze bardziej komplikuje, w stopniu odbierającym często wiarę w jakiekolwiek racjonalne działania prognostyczne[2]. Dotyczy to zarówno szerokiego interpretowania pojęcia społeczeństwa globalnego, ale i regionalnego, tej „globalnej wioski", w której przychodzi nam żyć, ale także społeczności (zbiorowości) lokalnej, zamieszkującej stosunkowo małe terytoria, jak np. miasta, wsie, czy i osiedla, w których występują silne więzi wynikające ze wspólnoty interesów i potrzeb, a także z poczucia zakorzenienia i przynależności do zamieszkiwanego miejsca (obszaru, regionu).

Przyjąć więc należałoby, iż elementem który ma istotny wpływ na realizację interesów społeczności lokalnej są funkcjonujące na tych obszarach stowarzyszenia, organizacje publiczne, rządowe i samorządowe, czy i różnego rodzaju grupy będące ich wyrazicielami. Czynnikiem natomiast, który powinien być katalizatorem procesów przekształcania się zbiorowości terytorialnych w społeczności lokalne, i dalej w społeczeństwo regionalne, będzie partycypowanie mieszkańców danego terytorium (obszaru) w przedsięwzięciach i akcjach społecznych, również tych dotyczących kształtowania[3] i kreowania[4] szeroko rozumianego bezpieczeństwa.

W społeczeństwach tradycyjnych, o czym warto pamiętać, społeczności lokalne mają nie tylko zdecydowanie większą autonomię, ale i swoje własne normy społeczne regulujące ich działania. Inaczej jest w społeczeństwach nowoczesnych, w których przeważa jednak makrospołeczny układ normatywny. Wprawdzie granice tych społeczności ustanawiane są administracyjnie, to granice kulturowe są dla nich także w nie mniejszym stopniu istotne. Oznacza to, że społeczność lokalna może nie tylko kształtować, ale także kreować „swoje" bezpieczeństwo, w którym przedmiotem zainteresowania, prowadzącym jednak czasami do ewentualnych sytuacji kryzysowych, może być zarówno dystrybucja dóbr w przestrzeni społecznej, ale i rosnące zróżnicowanie ekonomiczne czy też symboliczne zawłaszczanie przestrzeni publicznej. W literaturze przedmiotu wymienia się następujące elementy konstytuujące społeczność lokalną:

---

2 *„Prognozy są trudne, zwłaszcza kiedy dotyczą przyszłości – Mark Twain. Mimo tego zapotrzebowanie na eksperckie przepowiadanie przyszłych wydarzeń i trendów jest ogromne. Szczególnie w polityce bezpieczeństwa, biznesie. A efekt tego – mizerny, a czasem i bardzo niebezpieczny"*. R. Woś, *Ekonomiczne wyrocznie karmią nas iluzjami*, DGP magazyn nr 169(3307) z 31.08.–1.09.2012, [w:] M. Kozub, *Myśleć strategicznie*…, op. cit., s. 8.

3 Kształtować – umacniać, w odniesieniu do abstraktów: wpływać na coś w celu uzyskania pożądanego efektu, w odniesieniu do rzeczy materialnych: nadawać kształt, formę; http://slowniki.gazeta.pl/pl/kszta%C5%82towa%C4%87 (dostęp: 2.08.2018).

4 Kreować – tworzyć coś doniosłego, wielkiego, stwarzać: kreować nowe prawa na całym kontynencie, kreować aprobowaną politykę bezpieczeństwa społeczno-militarnego, http://slowniki.gazeta.pl/pl/kreowa%C4%87 (dostęp: 2.08.2018).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

1. *przestrzeń* (geograficznie wydzielony obszar) i *terytorium* (teren zasiedziały przez ludzką populację);
2. *zbiorowość zamieszkującą to terytorium* oraz społeczne interakcje zachodzące między nimi;
3. *wspólne więzi ludzi i instytucji*, co sprawia że zbiorowość ta charakteryzuje się wewnętrznym zintegrowaniem, które z kolei umożliwia podejmowanie wspólnych działań na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów;
4. *poczucie sentymentu do miejsca zamieszkania*.

Wskazać jednak wypada, iż punktem wyjścia w konstruowaniu działań mających zapewniać bezpieczeństwo społeczności lokalnej ale i regionalnej, każdej organizacji i instytucji, w dłuższej ale i średniej perspektywie czasowej, powinna być analiza, abstrahowanie[5], indukcja zupełna[6], dedukcja[7], synteza[8], uogólnianie[9], wnioskowanie[10] i diagnoza zagrożeń[11] oraz progno-

[5] Abstrahowanie umożliwi usunięcie z obszaru badań cech i zależności mało istotnych dla prowadzonego procesu badań i pozwoli na skupienie uwagi na najważniejszych czynnikach warunkujących rozwiązanie założonych problemów. M. Pelc, *Elementy metodologii badań naukowych*, AON, Warszawa 2012, s. 68–69.

[6] W indukcji zupełnej, która jest wnioskowaniem niezawodnym, na podstawie przebadanych elementów, które posiadają cechę x wyciągamy wniosek, że wchodzą one do jednego zbioru. W indukcji niezupełnej brakuje niektórych przesłanek. Ibidem, s. 73.

[7] Dedukcja jest wnioskowaniem niezawodnym – od ogółu do szczegółu. Ibidem, s. 77.

[8] Synteza, to metoda badań oparta na zdolności umysłu ludzkiego do myślowego łączenia w całość według określonych zasad rzeczy, zjawisk, zdarzeń itp., uprzednio rozdzielonych, podejmowana w celu ich lepszego poznania. Ibidem, s. 68.

[9] Uogólnianie pozwala na ujawnienie cech, zjawisk i powiązań oraz łączenia ich, stosowanie do przyjętych kryteriów, a także do formułowania na ich podstawie uniwersalnych zasad działania. Zastosowanie uogólnienia będzie pomocne przy formułowaniu wniosków. M. Cieślarczyk, *Metody, techniki i narzędzia badawcze stosowane w pracach magisterskich i doktorskich*, AON, Warszawa 2003, s. 52.

[10] Wnioskowanie, to w najprostszym ujęciu proces myślowy polegający na tym, że przyjmuje się jako podstawę rozumowania pewne zdanie (twierdzenie) lub kilka zdań jako prawdziwe i za tym pośrednictwem dochodzi do przeświadczenia o prawdziwości innego, nowego zdania. Ibidem, s. 55.

[11] *Zagrożenia*, zjawisko wywołane działaniem sił natury bądź człowieka, które powoduje, że poczucie bezpieczeństwa maleje bądź zupełnie zanika. Rozróżnia się zagrożenia naturalne (np. klęski żywiołowe) oraz związane z działalnością człowieka, a te dzielimy na: zagrożenia cywilizacyjne, np. choroby; zagrożenia destrukcyjne, np. terroryzm, przestępczość, sabotaż oraz zagrożenia gospodarcze, np. zanieczyszczenia środowiska, wadliwe konstrukcje. Zagrożenie możemy jeszcze podzielić ze względu na rozmiary (terytorium) na którym ono zachodzi, tzn.: globalne, regionalne, lokalne. *Zagrożenia*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Zagro%C5%BCenie, dostęp: 21.08.2018 a także *zagrożenie bezpieczeństwa państwa*, zdarzeń wewnętrznych lub w stosunkach międzynarodowych, w którym z dużym prawdopodobieństwem może nastąpić ograniczenie lub utrata warunków do niezakłóconego bytu bądź naruszenie lub utrata suwerenności państwa. Współczesne zagrożenia: militarne, obejmują użycie lub groźbę użycia siły militarnej przez podmioty prawa międzynarodowego, *ekonomiczne*, dotyczą problematyki produkcji, wymiany

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

za[12] wyzwań[13] (zagrożeń[14], szans[15] i ryzyka[16]) zachodzących w jego wnętrzu, jak i na zewnątrz, w otoczeniu bliższym oraz dalszym. Wyzwania te, na co należy zwrócić uwagę, obejmują wszystkie płaszczyzny naszego życia, a więc np. polityczną, militarną, informacyjną, ekonomiczną, społeczną, ekologiczną, kulturową, religijną i jeszcze inne. Ich prognoza wytwarza natomiast szereg uwarunkowań, zewnętrznych oraz wewnętrznych, względem identyfikujących je podmiotów, które w konsekwencji powinny się składać na główny nurt dynamiki ich rozwoju (czasami przetrwania), narzucając potrzebę zmiany instytucji (organizacji) lokalnej, państwowej i niepaństwowej, chcącej znaleźć się w tym nurcie. W konkluzji należałoby więc przyjąć, iż wyzwania to nie tylko procesy nowe, ale również elementy zbioru prognozowanych, a więc przyszłościowych,

---

i rozdziału różnych dóbr w państwie oraz racjonalnego nimi dysponowania, *społeczne*, odnoszą się do wszystkiego, co zagraża utratą życia i zdrowia, tożsamości narodowej i etnicznej poszczególnych społeczności, *ekologiczne*, odnoszą się do funkcjonowania żywej przyrody oraz warunków życia człowieka w środowisku i trwałego rozwoju narodu oraz terroryzm, jako działanie nieregularne, jest wykorzystywany od dawna i tym samym stanowi sprawdzoną formę działań podejmowanych w trakcie konfrontacyjnych stosunków pomiędzy stronami. Zagrożenia mogą być spowodowane zarówno przez działalność człowieka, jak i czynniki naturalne. Zagrożenia bezpieczeństwa narodowego, https://pl.wikipedia.org/wiki/Zagro%C5%BCenia_bezpieczeństwa_narodowego (dostęp: 21.08.2018).

12 Prognoza – poszukiwanie odpowiedzi pytanie: *co może być (stać się), jeśli przyjęte założenia zostaną spełnione? lub „jaki będzie kształt przyszłości?"*. Odpowiedź: *„będzie tak i tak"* – w kategorii „wydarzeń", „zjawisk", „zdarzeń", a nie „procesów"; jednoznacznie twierdzący sens (konstatujący). Przypis własny.

13 *Wyzwania*, elementy zbioru prognozowanych zdarzeń, zjawisk, stanów, procesów, itp., które podmiot (organizacja) powinien (musi!) uwzględnić w toku projektowania przyszłości. Wyzwania są upodmiotowione i uprzedmiotowione. Należy je widzieć jako zagrożenia, szanse, ale i jako ryzyko. Nie są ani dobre ani złe. Są „elektrycznie obojętne". Język wyzwań jest językiem prognozowania. Wyzwaniem będzie więc to wszystko, co może się dopiero zdarzyć w przyszłości, ale z czym organizacja powinna (musi!) się liczyć, wziąć pod rozwagę przy projektowaniu własnych przyszłych postaw, działań. M. Kozub, *Myśleć strategicznie…*, op. cit., s. 32, ale też *Wyzwania*, to dylematy, przed jakimi stoi podmiot (społeczność międzynarodowa, państwo) w rozstrzyganiu spraw bezpieczeństwa. Często generowane są przez partnerów i sojuszników, którzy prezentują pewne oczekiwania, windują standardy obowiązujące w sojuszach lub koalicjach. Wyzwania mogą być podjęte lub zignorowane. Podjęcie wyzwania łączy się z koniecznością wysiłków i poniesienia pewnych kosztów, co stwarza z kolei dodatkowe szanse w przyszłości. S. Koziej, *Wstęp do teorii i historii bezpieczeństwa*, www.koziej.pl, dostęp: 29.10.2017.

14 *Zagrożenia*, elementy zbioru wyzwań, których wpływ na podstawy, przebieg i/lub rezultaty naszych działań oceniamy jako negatywny, utrudniający, opóźniający. M. Kozub, *Myśleć strategicznie…*, op. cit., s. 32.

15 *Szanse*, elementy zbioru wyzwań, których wpływ na podstawy, przebieg i/lub rezultaty naszych działań oceniamy jako pozytywny, ułatwiający, przyspieszający. Ibidem, s. 32.

16 *Ryzyko*, prawdopodobieństwo poniesienia strat w następstwie podjęcia określonej decyzji; działanie, w którym nie wszystkie zmienne dają się oszacować na podstawie rachunku prawdopodobieństwa; dotyczy zdarzeń powtarzalnych, których możliwości zaistnienia można obliczyć statystycznie (można je skalkulować) ale też to dobrze skalkulowana niepewność. Ibidem, s. 32.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

a nie teraźniejszych czy tym bardziej przeszłościowych, procesów wymagające reakcji, sformułowania odpowiedzi i podjęcia stosownych działań ze względu na potrzebę ich zdiagnozowania oraz wykorzystania jako szans, lub podjęcia przeciwdziałania, gdy przyjmą charakter zagrożenia. Losy tym samym poszczególnych instytucji (grup) społecznych, podobnie zresztą jak losy całej cywilizacji ludzkiej czy i średnich oraz małych miejscowości (miasta, wsie, sołectwa, …) oraz dużych aglomeracji, powinno się rozpatrywać z punktu widzenia racjonalności ich reakcji na prognozowane wyzwania, a nie tylko na zidentyfikowane już zagrożenia, jak to dotychczas najczęściej ma miejsce.

Dokonana synteza i ocena tych problemów pozwala stwierdzić, że współczesna ludzkość i cywilizacja, że duże ale i małe zbiorowości (społeczności) znajdują się na swoistym rozdrożu cywilizacyjno – kulturowym, a przed nimi, do wyboru są dwie drogi. I tak, aby móc się rozwijać (odnieść sukces) należałoby nauczyć się współpracować ze sobą (współdziałać), w przeciwieństwie do drogi drugiej, którą wybierając myślimy tylko o sobie, niszczymy jednostkę i pozostajemy na etapie przetrwania (bytu). Umiejętność tym samym dostosowania rozwiązań systemowych (analiza, synteza, indukcja, dedukcja, ocena, diagnoza i prognoza oraz projektowanie i planowanie) do zdiagnozowanych (zidentyfikowanych) już zagrożeń ale i pojawiających się (prognozowanych) wyzwań, powinna mieć, z punktu widzenia formułowania przez każdą organizację lokalną własnej strategii, znaczenie priorytetowe, zarówno w sensie uświadomienia sobie, że procesy te zachodzą nie tylko współcześnie, ale będą mogły zachodzić i w przyszłości oraz zajęcia w stosunku do nich racjonalnego stanowiska[17]. Są one bowiem zmienne w czasie, ulegając przyspieszaniu lub spowalnianiu, obejmując m.in.: „…różnorodne zabiegi w obszarze stosunków międzynarodowych i wewnętrznych oraz przedsięwzięcia ochronne i obronne (w szerokim tego słowa znaczeniu)”[18].

Powyższe treści upoważniają zatem do stwierdzenia, że człowiek od zawsze miał swoje, bardziej lub mniej ważne, interesy i potrzeby, które zderzały się z potrzebami i interesami innych ludzi, a więc, że problematyka bezpieczeństwa ma tak długą historię, jak długa jest historia ludzkości. To bowiem człowiekowi, już od samego początku swego istnienia, zagrażały naturalne (fizyczne) siły natury, a więc m.in.: pożary, powodzie, trzęsienia ziemi, mrozy i jeszcze innego typu kataklizmy, ale to także człowieka dotyczyły zewnętrzne i wewnętrzne materialne ale duchowe (niematerialne, irracjonalne) czy świadomościowe problemy oraz rożnego rodzaju rozterki i obawy. Już nasi przodkowie nie chcieli

[17] J. Stacewicz, *Megatrendy a strategia i polityka rozwoju*, Dom Wyd. Elipsa, Warszawa 1996, s. 132.
[18] W. Kitler, *Obrona narodowa III RP. Pojęcie. Organizacja. System*, AON, Warszawa 2002, s. 48.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

być zjedzeni przez drapieżniki, szukając tych, którzy pomogliby im się zabezpieczyć przed zagrożeniem.

Rozpatrując jednak kwestie genezy i istoty pojęcia „bezpieczeństwo społeczności lokalnej" zasadnym wydaje się rozważenie problemu jego umiejscowienia w relacjach z państwem oraz władzą, w których należy wskazać na wspólny mianownik łączący te pojęcia. Bez wątpienia są nim struktury społeczne, które stanowią rdzeń wszelkich form organizacji społeczności ludzkich. Od czasów antycznych imperiów, miast – państw, poprzez ich nowożytne formy, aż do współczesnych form, związek między władzą (władzą lokalną), bezpieczeństwem (bezpieczeństwem lokalnym, bezpieczeństwem społecznym[19], bezpieczeństwem publicznym[20] i porządkiem publicznym[21]) i państwem stanowił, ale

[19] *Bezpieczeństwo społeczne, to „…stan zapewniający najlepsze warunki rozwoju obywateli, w szczególności wzrost ich stopy życiowej i korzystne przemiany strukturalne, właściwe warunki pracy i wypoczynku",* M. Kubiński, *Wyjaśnienia terminologiczne i typologiczne związane z terminem „bezpieczeństwo"*, AON, Warszawa 2012.

[20] Bezpieczeństwo publiczne, to… *„stan przejawiający się ochroną porządku prawnego, życia i zdrowia obywateli oraz narodowego przed bezprawnym działaniem"*, B. Wiśniewski (red.), *Bezpieczeństwo wewnętrzne RP w ujęciu systemowym i zadań administracji publicznej*, WSA, Bielsko Biała 2006, s. 43; … *to „stan braku zagrożenia dla funkcjonowania organizacji państwowej i realizacji jej interesów, umożliwiający normalny, swobodny jej rozwój. Pojęcie to obejmuje szeroko rozumiane bezpieczeństwo ogółu obywateli państwa – zarówno bezpieczeństwo każdego człowieka, jego życia, zdrowia, mienia, realizacji praw podmiotowych, jak i wszelkich form życia zbiorowego w organizacji państwowej, w której współżyją ludzie, czyli także bezpieczeństwo wszelkich instytucji publicznych i organizacji społecznych, prywatnych itp."*, A. Misiuk, *Administracja porządku i bezpieczeństwa publicznego*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008, s. 78, ale też *„Stan i proces zapewniający ochronę życia, zdrowia, mienia i innych wartości przed bezprawnymi działaniami oraz ochrony zasad współżycia społecznego i stosunków regulowanych normami prawnymi i zwyczajowymi. To zwalczanie przestępczości oraz zjawisk kryminogennych, zapewnienie bezprawnymi zamachami na życie, zdrowie ludzki, dorobek materialny i kulturalny społeczeństwa, a także przeciwdziałanie zbiorowym zakłóceniom porządku publicznego"*, W. Kitler, *Obrona narodowa w wybranych państwach demokratycznych*, AON, Warszawa 2001, s. 63.

[21] Porządek publiczny oznacza *„faktycznie istniejący układ stosunków społecznych, uregulowany przez zespół norm prawnych i innych norm społecznie akceptowanych, gwarantujący niezakłócone i bezkonfliktowe funkcjonowanie jednostek w społeczeństwie. Obejmuje: wszystkie te stosunki społeczne, regulowane przez prawo i normy innych systemów, które kształtują się przede wszystkim w miejscach publicznych. Dotyczyć to może także stosunków powstających w miejscach niepublicznych, lecz tylko wówczas, gdy naruszenie ich powoduje zakłócenie normalnej działalności instytucji państwowych, społecznych i prywatnych albo jeżeli obraza moralność społeczna, gdy taka obraza moralności jest kwalifikowana przez prawo jako przestępstwo lub wykroczenie"*. A. Misiuk, *Administracja porządku i* …, op. cit., s. 67.
UWAGA: Mimo że pojęcia *„bezpieczeństwo publiczne"* i *„porządek publiczny"* zwykle występują łącznie, nie można absolutnie utożsamiać ich ze sobą. Często utrzymanie porządku publicznego będzie warunkowało zapewnienie bezpieczeństwa publicznego, zwłaszcza w sytuacji, kiedy utrzymanie porządku publicznego jest związane z podjęciem określonych działań przez człowieka. Natomiast tam, gdzie występują żywioły przyrody, gdzie stan zagrożenia bezpieczeństwa powstaje niezależnie od woli człowieka, taka współzależność może po prostu nie występować.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

i dalej stanowi, podstawę określania bezpieczeństwa indywidualnego i zbiorowego, tożsamego danej społeczności i jej strukturom. Związek ten bowiem, jako pierwotna ale i pochodna forma ewolucji struktur społecznych, został wskazany jako podstawowy dla ukazania bezpieczeństwa kształtowanego i kreowanego w ramach i poprzez struktury społeczne z udziałem instytucji podmiotu (np. sołectwo, gmina, powiat, województwo, państwo). Najistotniejszym jednak z tych atrybutów, jak się powszechnie uważa, jest kreowanie ładu społecznego poprzez jego konfirmowanie, zmianę lub narzucanie określonej postaci. Postać tę, w najbardziej ogólnej formie, konfirmuje przemoc, której charakter może nie tylko być zinstytucjonalizowany, rozproszony lub zbiorowy ale także określa postać struktur społecznych, tworząc w nich określoną postać ładu, niekiedy bezładu, i jest definiowany jako zbiorowy, rozproszony, zinstytucjonalizowany.

Powyższe treści są o tyle istotne, iż w większości społeczności ciągle trwa niekończąca się transformacja. To przecież wraz z mechaniką Newtona, a więc w czasach w których życie było nie tylko krótkie ale i pełne okrucieństw, pojawiły się maszyny, powstawały fabryki, rozwijał się też handel. To wtedy doszło do rewolucji przemysłowej, dzięki której również i poszczególne kontynenty stały się osiągalne w zasadzie dla każdego (powstanie kolejnictwa i rozwój dróg kolejowych). Wiek XIX, to z kolei okres wielkich odkryć naukowych i medycyny, odkryć przez ludzi nieznanych wcześniej części świata, ale i obalenia imperiów w Europie. Wiek XX natomiast, a szczególnie jego druga połowa, to epoka w której m.in. „rozwiązano zagadkę atomu, odkryto cząsteczkę życia i skonstruowano komputer”[22], ale i poznano podstawowe prawa rządzące materią, życiem i informacją. Zdając sobie w pełni sprawę z tych faktów, powinniśmy być świadomi innego faktu, iż skoro wszystko ulega zmianie[23] to i my, jako społeczność, jako społeczność lokalna, *„stoimy u progu kolejnego przewrotu”*[24]. Nie-

Dlatego właśnie obowiązujące przepisy administracyjne traktują obydwie te kategorie jako samodzielne instytucje. S. Bolesta, *Prawnoadministracyjne zagadnienia porządku publicznego*, Warszawa 1997, s. 88.

22 M. Kaku, *Wizje, czyli jak nauka zmieni świat w XXI wieku*, Prószyński i S-ka, Warszawa 2010.

23 Heraklit z Efezu (ur. ok. 540 p.n.e., zm. ok. 480 p.n.e.), presokratyczny filozof grecki, zaliczany do jońskich filozofów przyrody. Autor pism kosmologicznych, politycznych i teologicznych. Pochodził ze szlachetnego rodu, ale mało wiadomo o jego edukacji, on sam uważał siebie za samouka i mędrca. Nazywany był „Ciemnym” oraz „Płaczącym Filozofem” ze względu na wariabilistyczną koncepcję świata i człowieka, trudny do zrozumienia styl piśmiennictwa oraz samotne życie, które prowadził. Swoje poglądy przedstawiał za pomocą alegorii i aforyzmów, tak aby mogli je zrozumieć jedynie nieliczni wtajemniczeni. Najbardziej znanym elementem filozofii Heraklita jest koncepcja *zmiany*, jako centralnego elementu świata (*pantarhei* – wszystko płynie), określając to w słynnym zdaniu „*…niepodobna wstąpić dwukrotnie do tej samej rzeki*” (bo już napłynęły do niej inne wody). *Heraklit*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Heraklit (dostęp: 12.07.2018).

24 M. Kaku, *Wizje, czyli jak…*, op. cit., s. 165.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

mal codziennie słyszymy przecież o nowych osiągnięciach w dziedzinie techniki komputerowej, telekomunikacji, nano-[25] i biotechnologii[26], medycynie i biomedycynie czy i w badaniach przestrzeni kosmicznej. Sprawia to, iż poznanie podstawowych praw mechaniki kwantowej, najistotniejszych zasad z biologii molekularnej i informatyki umożliwia nam możliwość odniesienia się do przyszłości, jej bezpieczeństwa ale i tego co nas interesuje, a więc miejsca społeczności lokalnej w kształtowaniu i kreowaniu bezpieczeństwa przyszłości.

Syntetyczne spojrzenie na charakter aspektów bezpieczeństwa współczesnego świata wskazuje, iż determinowany on był, jest i prawdopodobnie dalej będzie przez szereg zdarzeń, zjawisk, sytuacji i procesów jakie zaistniały na przełomie XX i XXI wieku, np.: rewolucja informacyjna, ale także trwających i ewaluujących procesów, np.: globalizacja i rozpad świata dwubiegunowego. Współczesność w procesach kształtowania polityki bezpieczeństwa zdominowana jest jej wszechobecnym dostępem do informacji i rewolucyjnych zmian w dziedzinie ich zdobywania, gromadzenia, przetwarzania i wykorzystania. Stajemy się w coraz większym stopniu społeczeństwem informacyjnym, mogącym budować, ale i burzyć dowolne elementy kolejnych układanek, z których składa się nasz świat, zgodnie ze swoimi projektami i zamiarami. To przecież na naszych oczach rozpadają się i powstają coraz to nowe koalicje, wzajemne powiązania i układy, które także ulegają coraz większym przeobrażeniom. Jednocześnie, każde wymuszone, czy też i naturalne zmiany społeczno-ekonomiczne, biorąc pod uwagę nie tylko ich turbulencyjną złożoność, ale i superkonkurencyjność nie tylko że prowadziły, to także i w przyszłości będą prowadzić do dalszych przemian w sposobach kształtowania wszelkiego rodzaju stosunków międzyludzkich, także i w społecznościach lokalnych. Na zależności tych procesów zwrócili uwagę liczni autorzy, którzy w swoich opracowaniach[27] podkreślali, iż

[25] *Nanotechnologie*, to ogólna nazwa całego zestawu technik i sposobów tworzenia rozmaitych struktur o rozmiarach nanometrycznych (od 0,1 do 100 nanometrów), czyli na poziomie pojedynczych atomów i cząsteczek. Jest obecnie bardzo modnym i obiecującym działem nauki o materiałach, bardzo często jest też jednak „słowem-wytrychem", przy pomocy którego próbuje opisać niemal każde badania w dziedzinie technologii materiałowej, http://pl.wikipedia.org/wiki/Nanotechnologia (dostęp: 22.08.2018).

[26] *Biotechnologia*, dyscyplina nauk technicznych wykorzystująca procesy biologiczne na skalę przemysłową. Biotechnologia oznacza zastosowanie technologiczne, które używa systemów biologicznych, organizmów żywych lub ich składników, żeby wytwarzać lub modyfikować produkty lub procesy w określonym zastosowaniu. Nowoczesna biotechnologia jest często związana z użyciem genetycznie zmodyfikowanych organizmów (GMO) takich, jak pałeczka okrężnicy lub drożdże do produkcji np. insuliny lub antybiotyków, http://pl.wikipedia.org/wiki/Biotechnologia (dostęp: 22.08.2018).

[27] M.in. J. Baylis, J. Witz, C.S. Gray, E. Cohen, *Strategia we współczesnym świecie. Wprowadzenie do studiów strategicznych*, Wyd. UJ, Kraków 2009; G. Friedman, *Następne 100 lat. Prognoza na XXI wiek*, AMF+, Warszawa 2009; F. Fukuyama, *Budowanie państwa. Władza i ład międzynarodowy*

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

to my, współcześni ludzie, jesteśmy świadkami radykalnego przyspieszenia rozwoju cywilizacyjnego, w którym głównymi motorami napędowymi są m.in. informatyka i elektronika, biologia molekularna i genetyka czy też i nanotechnologia. Znamienną cechą tej nowej ery, która od początku XXI wieku stała się „erą klimatyczno-energetyczną", będzie, jak się powszechnie uważa, doprowadzanie do względnej harmonii dwóch wymiarów działań w obszarze bezpieczeństwa, a mianowicie energetycznego i informacyjnego. W tym miejscu należy podkreślić, iż takim szczególnym przykładem konsekwencji rewolucji informacyjnej jest automatyzacja, w wyniku której pojawiają się różnego rodzaju roboty[28].

Rozpad świata dwubiegunowego jest kolejnym czynnikiem warunkującym charakter współczesnego środowiska bezpieczeństwa, które w czasach zimnej wojny było jednak bardziej jednoznaczne i przewidywalne. Ówczesny świat był zdominowany przez trwające nieustannie zmagania między dwoma przeciwstawnymi obozami, a zmagania te nie tylko obejmowały praktycznie wszystkie sfery życia ludzi i narodów (ideologiczną, polityczną, ekonomiczną, wojskową, kulturową itp.), to jeszcze mogły się też, stosunkowo łatwo, przerodzić w wielką konfrontację zbrojną, z globalną wojną jądrową włącznie. To był w zasadzie jedyny poważny rodzaj zagrożenia, który determinował ówczesne środowisko bezpieczeństwa. Zmagania zimnowojenne doprowadziły do upadku komunizmu i rozpadu świata dwubiegunowego, a powstał „nowy", współczesny nam świat, który jest zróżnicowany ale jednocześnie i współzależny, w którym obowiązują trzy teorie, teoria szoku, chaosu i złożoności; koniecznością stało się uświadomienie sobie, że sposoby eliminowania ryzyka i zagrożeń oraz dostrzegania (prognozowania) wyzwań wymagają podejścia holistycznego[29]. Oznacza to, że poza wymiarem polityczno-militarnym, na znaczeniu zyskują także i inne, a w tym: gospodarczy, społeczny, ekologiczny, informacyjny, czy wreszcie i cywilizacyjny, lokalny. W tym celu do uwarunkowań środowiska bezpieczeństwa należy też zaliczyć liczne instytucje i organizacje narodowe i międzynarodowe, które już w swoich programach za priorytetowy cel uznały bezpieczeństwo oraz

w XXI wieku, Poznań 2005; F. Fukuyama, *Historia ładu politycznego. Od czasów przedludzkich do rewolucji francuskiej*, REBIS, Poznań 2012; R. Hammond, *The World in 2030, Plastics Europe 2008*; R. Kagan, *Potęga i Raj. Ameryka i Europa w nowym porządku świata*, Studio Emka, Warszawa 2003; R. Kagan, *Powrót historii i koniec marzeń*, REBIS, Poznań 2009; M. Kaku, *Wizje, czyli jak nauka zmieni świat w XXI wieku*, Prószyński i S-ka, Warszawa 2010; M. Kaku, *Fizyka przyszłości. Nauka do roku 2100*. Prószyński i S-ka, W-wa 2011; A. Toffler, *Szok przyszłości*, PIW, Warszawa 1998; *Budowa nowej cywilizacji. Polityka trzeciej fali*, Poznań 1996; H.R. Yarger, *Strategic Theory for the 21st Century*: the Little Book on Big Strategy, The Letort Papers, Carlisle 2006 i inne.

[28] Termin „robot" wprowadził czeski pisarz Karel Capek w 1922 roku, [w:] G.M. Lamb, *Battle bot: the future of war?*, "Christian Science Monitor", January 27, 2005.

[29] Teoria holistyczna, teoria zakładająca, że świat stanowi całość, niedającą się sprowadzić do sumy części, https://sjp.pwn.pl/slowniki/holistyczny.html (dostęp: 25.08.2018).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

dbałość o poszanowanie praw człowieka. Dynamika funkcjonowania zatem takich organizacji, jak: ONZ, NATO czy i Unia Europejska stwarza warunki, które pomagają poszczególnym państwom, a przez to i strukturom lokalnym, w rozwoju gospodarczym czy też i cywilizacyjnym. Należy jednak pamiętać, że organizacje te nie są same w sobie gwarantem bezpieczeństwa, a Świat też nie stał się przez to bezpieczniejszy, tym bardziej że pojawiły się inne zagrożenia i wyzwania. Ten aspekt pozwolił również na zauważenia ważnego problemu w zajmowaniu się szeroko interpretowanym pojęciu „bezpieczeństwo", a mianowicie „nie znosi ono próżni". Miejsce groźby wielkiej wojny powszechnej zajęły konflikty militarno-społeczne, kryzysy o bardzo zmiennym, turbulentnym i zróżnicowanym charakterze wybuchające niemal bez przerwy w różnych miejscach globu czy wreszcie i różnego rodzaju klęski żywiołowe i katastrofy. Ten obraz już jednak znamy. Podkreślić w tym miejscu należy, iż Świat w swojej historii rozwoju zatacza kolejny krąg, i czy tego chcemy, czy też nie, chyba wraca do punktu wyjścia, z tą tylko różnicą, iż jest to osiąganie wyższego poziomu jego rozwoju. Współczesne państwa, niczym kiedyś plemiona, łączą się i kształtują podwaliny do nowego podziału władzy, biją nową monetę w imię lepszego jutra. Współczesność w relacjach między państwami, to znów *„królowie"* ze swą świtą, ale i *„książęta"* i *„wasale"* bijący się o resztki władzy. Gdzieś daleko w tyle za nimi, wyrasta grupa wykorzystywanego *„chłopstwa"*, które przecież nie do końca zgadza się z taką rolą we współczesnym świecie[30]. Warto jednak zwrócić uwagę na fakt, iż to tzw. *„chłopstwo"*, w przeciwieństwie do swoich protoplastów ze średniowiecza, posiada wiedzę. Wiedzę nie tylko o tym, że można żyć inaczej, ale przede wszystkim, że można zmienić swój los jeśli się tego bardzo pragnie, i że niezależnie od tego, co mówią inni taki podział świata nie jest dziełem bogów, lecz ludzi. Oznacza to, że tylko ludzie mogą ten porządek świata zmienić. Takie rozumowanie prowadzi niestety nieuchronnie do świadomego skierowania owego „chłopstwa" pod wodzą niezadowolonych „pretendentów" do tronu, na drogę anarchii, terroryzmu i gwałtownych zmian. Wydarzenia z ostatnich lat w Iraku, Afganistanie, Syrii, na Ukrainie, groźby Iranu i Korei Północnej, doniesienia o krwawych aktach terroryzmu i terroru, przeplatane informacjami o *„wojnie z terroryzmem"*, są tego najlepszym potwierdzeniem. Może się okazać, że, podobnie jak to miało już miejsce w historii, czeka nas kolejna epoka buntu „robotników" rozbijających komputery, współczesne *„parowe potwory"* (cyberterroryzm[31]), które zabrały im określone miejsce w społeczeństwie świata? Owa

[30] R. Kwećka, J. Gryz, M. Kozub, A. Brzozowski, *Strategia podmiotów. Determinanty zmian*, A. Marszałek, Toruń 2011, s. 65.

[31] Cyberterroryzm, to *przemyślany politycznie lub militarnie motywowany atak albo groźba ataku na systemy teleinformatyczne i teleinformacyjne oraz zgromadzone dane w celu sparaliżowania lub*

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

współczesna puszka Pandory może jednak również w każdej chwili eksplodować, podsycana przez żądnych władzy. Można więc zapytać: dokąd zmierza ten nasz współczesny świat i świat przyszłości, w swym nieskończonym dążeniu do władzy i bogactwa, w dalszym podwyższaniu ich poziomów? Może przyszłość, to walka o władzę i korzyści z tej władzy płynące?, a może to „prywatne armie" bijące się o strefy wpływów dla swych pracodawców?, czy wreszcie może to nowe „plemiona barbarzyńców" uzbrojonych w nowoczesne technologie i wiedzę, które skierowane zostaną przeciwko tym, którzy nie mają owych „zdobyczy cywilizacji"? To są niestety tylko niektóre pytania, które coraz bardziej zaczynają „dokuczać" nam, ludziom zajmującym się problematyką szeroko interpretowanego bezpieczeństwa przyszłości.

Wydaje się, iż przykłady te dobrze ilustrują genezę problematyki bezpieczeństwa narodowego, bezpieczeństwa lokalnego ale i bezpieczeństwa społeczności lokalnej oraz ukazują jego znaczenie i złożoność. Zauważmy jednak, że w istocie od samego początku zaistnienia problemu bezpieczeństwa miało one wymiar grupowy, od najmniejszej społeczności, jaką stanowili Adam i Ewa, poczynając. Człowiek jest bowiem nie tylko „istotą stadną", ale również zawsze częścią pewnej społeczności. Co prawda, teoretycznie można rozważać kwestie bezpieczeństwa indywidualnego, osobowego, jednostkowego, bezpieczeństwa pojedynczego człowieka, ale przy podejściu pragmatycznym bezpieczeństwo ma zawsze kontekst społeczny. Niezaprzeczalnym wobec przytoczonych rozważań pozostaje jednak stwierdzenie, że wiedza i doświadczenie są jedną z najlepszych metod badania przyszłości, w tym i badania bezpieczeństwa społeczności lokalnej[32].

Istotnym problemem staje się zatem próba odniesienia się do prognozowania nie tylko bezpieczeństwa społeczności lokalnej w przyszłości, ale już jej samej czy i też ogólnych kwestii bezpieczeństwa, a więc tworzenia pewnej wizji[33]

---

poważnego zniszczenia infrastruktury krytycznej państwa oraz zastraszenia i wymuszenia na rządzie lub społeczności daleko idących polityczno-militarnych działań", a ponadto „*…cyberatak może być przeprowadzony jako część składowa większej polityczno-militarnej akcji lub samodzielnego ataku*". Cyberterroryzm, to również „*…świadome wykorzystanie systemów teleinformatycznych oraz globalnej sieci Internet przez organizacje terrorystyczne do propagandy, rekrutacji, komunikacji, mobilizacji, zbierania informacji o potencjalnych celach ataku, planowania i koordynacji akcji oraz szeroko pojętej dezinformacji i walki psychologicznej*". E. Lichocki, *Cyberterrorystyczne zagrożenia dla bezpieczeństwa teleinformatycznego państwa polskiego*, Collegium Civitas. Warszawa 2010, s. 5–6.

32 Sentencja Konfucjusza: „*opowiedz mi swoją przeszłość, a powiem Ci o Twojej przyszłości*", R. Jakubczak, J. Marczak, K. Gąsiorek, W. Jakubczak, *Podstawy bezpieczeństwa narodowego Polski w erze globalizacji*, AON, Warszawa 2008, s. 176.

33 *Wizja*, to marzenie mające siłę pociągnięcia za sobą ludzi, którzy będą chcieli zamienić je w rzeczywistość. Wskazuje sytuacje, w jakich organizacja pragnie i może się znaleźć w przyszłości, a więc pewien zwarty scenariusz marzenia o przyszłości organizacji i osiągnięciu przez nią pozycji, do której dąży. Posiadanie wizji jest zdolnością widzenia przyszłości, będącej ulepszoną

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

wykorzystując do tego celu strategię[34], która sama w sobie dotyczy zawsze tylko i tylko przyszłości. Uwzględniając powyższe można przyjąć, że bezpieczeństwem społeczności lokalnej powinna zajmować się futurologia[35], a więc nauka zajmująca się badaniem („tworzeniem"?, przewidywaniem?, prognozowaniem?) przyszłości, której istota nie polega na wróżeniu z fusów. Nie jest to także jedna z dziedzin czarnowróżbiarstwa, czy też i efektem fantazji człowieka (futurystyka, science fiction), chociaż prowadzone w niej analizy, syntezy, indukcje, dedukcje, oceny, diagnozy, czy i prognozy często polegają na prostej ekstrapolacji przeszłości. Jest to o tyle ważne, że ludzie od zawsze chcieli przewidywać (prognozować) przyszłość. W miarę jednak postępu technologicznego i zachodzących zmian, racjonalizm wziął górę nad czarami, a przyszłością zaczęto zajmować się naukowo. Czy w związku z tym bezpieczeństwo społeczności lokalnej, z naukowego punktu widzenia, może być przewidywalne? Odpowiedzi na tak sformułowane pytanie mogą być dwie, a więc i tak, ale i nie. Zależało to będzie jednak od tego, jak będziemy rozumieli (rozumowali) to bezpieczeństwo, a więc: czy *jako jednostkowe prawdopodobne wydarzenia* – w literaturze: *statyczne rozumie-*

teraźniejszością. Jest więc pewnym pomysłem na przyszłość, do roli lidera należy umiejętność przedstawienia i przekazania obrazu wizji innym poprzez inspirację do dalszego działania. Pamiętajmy – sformułowanie wizji, naszej (a nie „jego" czy „ich") wizji jest koniecznym warunkiem poprzedzającym określanie celów, strategii i struktur. Jak ma wyglądać organizacja (grupa) za 10–15 lat? jakie postawy i zachowania będą charakterystyczne? jakie będą wspólne wartości organizacji? jaka będzie jej kultura? z jakimi odczuciami będzie się wiązała przynależność do grupy? organizacja będzie postrzegana przez społeczność, w której będzie działać? M. Kozub, A. Mitręga, *Podstawy strategii bezpieczeństwa. Wybrane aspekty*, UJK, Kielce 2018, s. 14.

[34] *Strategia* (myślenie i działanie), stanowi *projekt* zawierający *zasadnicze kierunki, reguły i instrumenty działań* (wykorzystania zasobów i umiejętności), będących odpowiedzią na sygnały płynące z otoczenia, a więc *pewną koncepcję zapewnienia jej* przyszłej pozycji względem otoczenia. Przypis własny.

[35] Futurologia (łac. *futurus* – przyszły; inaczej: prognostyka). Jest określana bardzo różnie, a jej przewidywania często negowane. Próba określenia czym tak naprawdę ta dziedzina nauki jest, trudno określić. Można zaryzykować stwierdzenie, że to socjologia przyszłości, która w przeciwieństwie do socjologii klasycznej nie bada społeczeństw z perspektywy statycznej, tylko dynamicznej. Innymi słowy jest nastawiona na badanie procesów w konkretnym czasie (przyszłym), a nie uniwersalnych, jednostkowych zdarzeń, (zjawisk). Dla nauk społecznych futurologia stanowi „generator scenariuszy", (wariantów), który służy do penetracji wyróżnionych zagadnień, dla szerzej rozumianych obszarów badawczych. Najważniejszą i najpopularniejszą metodą „badania przyszłości" jest przede wszystkim analiza, ocena, diagnoza i prognoza (projekcja) przeszłych, współczesnych i przeszłych zjawisk, na podstawie obserwacji społeczeństwa, mediów i wyodrębnienie z nich najważniejszych tzw. trendów (megatrendów) przeznaczonych do badania i penetracji. Innym sposobem są metody czysto matematyczne, jak rachunek prawdopodobieństwa, a także sposoby komputerowe, które na podstawie określonych danych formułują koncepcje przyszłości. Termin „futurologia" wymyślił i wprowadził w 1943 roku Ossip K. Flechtheim, ale prawdziwą działalność nauka ta rozpoczęła dopiero w 1962 roku, gdy rząd Francji powołał grupę „Roku 1985", która miała za zadanie uzyskać informacje o przyszłości kraju, M. Kozub, *Myśleć strategicznie…*, op. cit., s. 126.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

nie bezpieczeństwa przyszłości, czy też jako zbiór procesów prowadzących do jego kreowania lub kształtowania w przyszłości – w literaturze: dynamiczne rozumienie bezpieczeństwa przyszłości.

W pierwszym przypadku można się zgodzić z wieloma opiniami mówiącymi o tym, że nauka nie jest w stanie przewidzieć jakości i poziomu bezpieczeństwa przyszłości. Nie posiada ona bowiem odpowiednich metod i warsztatu naukowego, który by pozwalał formułować na tej podstawie sądy naukowe. Nauka, niestety, nie tylko że nie jest w stanie przewidzieć jednostkowych zdarzeń i zjawisk, to często jeszcze nie może przewidzieć nawet własnych jednostkowych odkryć naukowych, czy i wynalazków. Najlepszym na to dowodem jest fakt, iż np. E. Drexler, odkrywca nanotechnologii, jako nowej dyscypliny nauki i technologii, przyznał na łamach jednego z numerów „The Economist"[36], że kierunki jej zastosowań wybiegły tak daleko poza jego oczekiwania, że już samo autorstwo może być dyskusyjne. Dlatego naukowe myślenie o bezpieczeństwie przyszłości powinno unikać zgadywania jednostkowych wydarzeń (zdarzeń, zjawisk, …,) przyszłości, od czego też wyraźnie się odcina. Druga możliwość, to natomiast *dynamiczne rozumienie bezpieczeństwa przyszłości*, które odnosi się do prognozowania procesów mających wpływ na bezpieczeństwo określonych społeczności w przyszłości i ich konsekwencji, a więc tego, na czym polega przedmiot studiów strategicznych[37] i naukowego (strategicznego podejścia[38]) myślenia o przyszłości.

Dlatego, jak się ocenia, tak ważnym staje się określenie obszarów wiedzy na bazie których nauka może pomóc w projektowaniu bezpieczeństwa przyszłości,

---

[36] „The Economist" z 13 marca 2004 r., dodatek „Technology Quarterly, [za:] A. Karpiński, *Co trzeba wiedzieć o studiach nad przyszłością*, PTE, Warszawa 2009, s. 46.

[37] Studia strategiczne nad bezpieczeństwem przyszłości, nazywane też *„security futures studies"*, początek datuje się na lata 50. XX wieku, swoje apogeum rozwoju przeżywały wprawdzie w okresie „zimnej wojny", ale i współcześnie powinny znaleźć dla siebie odpowiedni obszar. Charakterystyczne dla tego rodzaju studiów jest to, że człon odnoszący się do przyszłości nie mówi o jednej przyszłości (future), ale wskazuje na przyszłość w liczbie mnogiej (futures). Można więc przyjąć, że chodzi tutaj *o przyszłości*, a dosadniej o ich warianty (scenariusze), których może być wiele, które mogą różnić się od siebie ale i być podobne, oczekiwane, możliwe, realne czy i pożądane. Stąd można założyć, że ważną rolę w tych studiach będą odgrywały różnego rodzaju (formy) scenariusze (warianty), w których będą rozpatrywane różne, bardziej lub mniej, możliwe scenariusze (realne, prognozowane, idealne, pożądane, oczekiwane, nieoczekiwane, obiektywne, subiektywne, itd.). Powinny więc one prowadzić do próby określania bardziej procesu możliwych (ewoluujących) zdarzeń, niż jednostkowych faktów, które w rzeczywistości jednak również mogą składać się na obraz (architekturę) bezpieczeństwa przyszłości, M. Kozub, A. Mitręga, *Podstawy strategii…*, op. cit., s. 215–216.

[38] Strategiczne podejście: *„jak działać dzisiaj aby najlepiej przygotować się do przyszłości?"* Tak sformułowane pytanie wymaga m.in. „rozpoznania" możliwego kształtu bezpieczeństwa przyszłości i budowy na tej podstawie *wizji bezpieczeństwa przyszłości*. M. Kozub, *Myśleć strategicznie…*, op. cit., s. 119–120.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

a w tym i bezpieczeństwa społeczności lokalnej. Jest to tak ważne, ponieważ to także nauka, z większym lub mniejszym prawdopodobieństwem, może przyczynić się do sporządzenia odpowiedzi na pytania, które m.in. powinny pomóc określić, w pewnym stopniu, bezpieczeństwo społeczności lokalnej oraz kierunki studiów strategicznych nad bezpieczeństwem przyszłości, a w tym:

1) *Jakie z dzisiejszych procesów mogą występować również w przyszłości i z jakim nasileniem (większym czy mniejszym niż obecnie)?* Poszukując odpowiedzi na tak sformułowane pytanie można zauważyć, iż nauka interesuje się głównie procesami długiego trwania[39], a nie jednostkowymi wydarzeniami (zdarzeniami, zjawiskami). Dlatego nie chodzi w tej sytuacji o identyfikowanie jednostkowych wydarzeń przyszłości, ale o rozpoznawanie pola występowania takich możliwych wydarzeń, również w wymiarze lokalnym. Można ponadto przyjąć, iż znaczna ich część może być zdeterminowana przez procesy występujące współcześnie, a „przyszłość to dziś, tylko trochę dalej i inaczej". Dlatego też naukowe myślenie o przyszłości powinno unikać odpowiedzi jednoznacznych, a więc stwierdzeń typu: „będzie albo nie będzie", ale, opracowując pewne scenariusze z różnymi możliwymi wariantami rozwoju sytuacji, mówić raczej o różnych możliwych kształtach i granicach pewnych procesów.
2) *Jakie z już występujących faktów i tendencji mogą się stać zaczątkiem zmiany istniejących już procesów, nawet gdy impulsy te są dopiero w początkowym okresie ich występowania?* To właśnie w tym przypadku jest szczególne pole do tzw. „naukowej intuicji", wykorzystując do tego zarówno wiedzę prognostyczną[40] jak i pozaprognostyczną[41], skorelowanej jednak z wieloma innymi

[39] Wśród najbardziej typowych przykładów procesów długiego trwania można tu wymienić takie problemy współczesności, jak m.in.: powstanie i rozwój społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy, zagrożenia ekologiczne, w tym ocieplanie się atmosfery i emisja gazów cieplarnianych oraz ekstremalne zjawiska pogodowe, szeroko interpretowana demografia, wyczerpywanie się zasobów surowców naturalnych, czy i też procesy adaptacji nowych technologii, które wymagają pewnego czasu od chwili ich odkrycia do zastosowania. Przypis własny.

[40] *Wiedza prognostyczna*, wyznaczniki środowiska bezpieczeństwa podmiotu wyprowadzane są z decyzji nadrzędnych kształtujących końcową postać zbioru determinantów. Podejście to opisywane jest wyznacznikami zadaniowymi (aktualne i przewidywane dziś misje, cele i zadania oraz możliwe (prognozowane) warunki ich realizacji, przyjęte do realizacji koncepcje wykonawcze) oraz wyznacznikami konstytutywnymi (ponad- i pozazadaniowe – aktualne i dziś przewidywane wymogi systemowe i wewnątrz- i zewnątrzorganizacyjne oraz możliwe warunki funkcjonowania i rozwoju organizacji, koncepcje wykonawcze). Uwaga: najsłabszymi ogniwami w procesie identyfikacji wiedzy prognostycznej są m.in.: „słabość" wiedzy o wyzwaniach przyszłości, „słabość" metodologii i praktyki kształtowania informacyjnych podstaw zarządzania organizacją, w tym projektowania jej kształtu w warunkach ograniczonej ilościowo-jakościowej wiedzy o przeszłości. M. Kozub, *Myśleć strategicznie o…*, op. cit., s. 129.

[41] *Wiedza pozaprognostyczna*, brak wiedzy, obszar niedostępny dla eksploracji poznawczej jednak istotny dla refleksji nad przyszłością podmiotu (organizacji); generator wielu wyznaczników cech i własności oraz misji (zadań) rozwojowych. Punktem wyjścia identyfikacji w tym podejściu

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

elementami naukowego warsztatu i sposobu rozumowania. Pamiętać jednak należy, że nie można zakładać a priori, iż każdy z tych procesów będzie przebiegał nieprzerwanie w tej samej postaci.

3) *Jakie mogą być konsekwencje tych procesów?* W poszukiwaniu odpowiedzi na to pytanie pamiętać należy, iż nauka opiera się na zbadanych już związkach przyczynowych i powiązaniach między poszczególnymi zjawiskami, składającymi się na te procesy oraz dysponuje do tego określonymi procedurami i modelami do wykrywania powiązań pomiędzy poszczególnymi czynnikami procesu rozwojowego, jak np. różnego rodzaju modele symulacyjne, itp.
4) *Jakie dziedziny np. życia społecznego mogą być zwycięzcami tych procesów, a jakie przegranymi?* Poznanie odpowiedzi na tak sformułowane pytanie pozwala nie tylko na zidentyfikowanie potencjalnego zwycięzcy, ale także planowanych do osiągnięcia przez niego korzyści, które w konsekwencji mogą wzbudzić na tyle jego zainteresowanie, że weźmie udział np. w finansowaniu tych badań.

Podejmowanie się zatem prób prognozowania bezpieczeństwa przyszłości, a w tym bezpieczeństwa społeczności lokalnej oraz jego roli sprawia, że stosunkowo często zachodzi potrzeba zmierzenia się nie tylko ze znanymi już zagrożeniami, ale przede wszystkim z nowymi wyzwaniami, z których do ważniejszych zaliczyć można np. terroryzm we wszystkich jego odmianach i rodzajach ale także zmiany związane z surowcami energetycznymi, zmianami społecznymi, klimatycznymi, demograficznymi czy też i porządkiem publicznym. Potrzebę zajmowania się tymi problemami można postrzegać zatem jako korzyści, które powinny znaleźć wyraz w następujących m.in. szansach:

a) tylko systematyczne naukowe myślenie o bezpieczeństwie społeczności lokalnej może dać długookresową jego wizję, co pozwoli odpowiedzieć na pytanie, do czego (dokąd) zmierzamy (ujawnia i nadaje nowe treści procesom bieżącym i krótkookresowym);
b) tylko myślenie o bezpieczeństwie przyszłości daje bezcenną wartość, jaką jest „zdobycie" czasu niezbędnego do przygotowania się do adaptacji zachodzących zmian. Im większa jest dynamika zmian, tym większa jest także

jest m.in.: świadomość istnienia obszaru rzeczywistości współcześnie wprawdzie niepoznawalnej, w której jednak zachodzą procesy, zjawiska, zdarzenia mogące w każdej chwili przejawić się w formie postrzegalnej, zakłócić funkcjonowanie podmiotu (organizacji) z prawdopodobieństwem wielokrotnie większym niż zjawiska prognozowane. Świadomość istnienia tego obszaru pozwala – przy wykorzystaniu odpowiednich metod, technik i heurystyk twórczego myślenia – na skonkretyzowanie dość obszernego zbioru następstw – przesłanek pożądanych/koniecznych cech i własności organizacji – jako całości oraz poszczególnych jej elementów strukturalnych i funkcjonalnych. op. cit., s. 130.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

potrzeba przewidywania ich wpływu w różnych scenariuszach możliwego rozwoju sytuacji;

c) tylko strategia (posiadanie odpowiedniej koncepcji) pozwala skoncentrować posiadany wysiłek i zasoby sił i środków w celu opracowania i wyboru odpowiedniej „marszruty" do realizacji przedsięwzięć dotyczących rozwoju regionu (instytucji, grupy, organizacji,). To bowiem tylko poprawnie sporządzona i realizowana strategia stwarza szanse wyeliminowania sprzeczności pomiędzy decyzjami bieżącymi a potrzebami przyszłości;

d) tylko studia strategiczne nad bezpieczeństwem przyszłości otwierają drogę do najcenniejszych i wielkich innowacji. Stąd, pomiędzy kształtowaniem a kreowaniem, innowacyjnością a prognozowaniem bezpieczeństwa społeczności lokalnej powinien występować silny związek, a innowacje, dotyczące bieżącej działalności, chociaż ważne i potrzebne, powinny być „tylko" usprawnianiem praktyki.

Syntetyzując treści dotyczące *bezpieczeństwa społeczności lokalnej oraz studiów strategicznych nad bezpieczeństwem* warto podkreślić ich jakościową zmianę na przełomie pierwszej i drugiej dekady XXI wieku w stosunku do okresu wcześniejszego. Do opisu więc stanu środowiska bezpieczeństwa, czy i miejsca oraz roli w nim społeczności lokalnej, nie wystarcza już dzisiaj także klasyczne interpretowanie pojęć „spokój", „porządek" czy i „pokój" Współczesna ludzkość musi nauczyć się sobie radzić, najlepiej we współpracy (współdziałaniu) ale i samotnie, w ciągle ewoluującym środowisku, w *„środowisku pośrednim, a więc raju, między niebem i piekłem"*[42]. Bezpieczeństwo nie jest już bowiem tylko czymś czarnym albo białym, i to niezależnie od tego czy interesuje nas bezpieczeństwo pisane przez duże „B" (globalne, regionalne,…), czy też bezpieczeństwo lokalne. Jest to bowiem po prostu bezpieczeństwo, które dotyczy każdego z nas.

Bibliografia

1. Baylis J., Witz J., Gray C.S., Cohen E., *Strategia we współczesnym świecie. Wprowadzenie do studiów strategicznych*, Wyd. UJ, Kraków 2009.
2. Bolesta S., *Prawnoadministracyjne zagadnienia porządku publicznego*, Warszawa 1997.
3. Brzeziński Z., *Wielka szachownica*, Bertelsmann Media, Warszawa 1998.
4. Cieślarczyk M., *Metody, techniki i narzędzia badawcze stosowane w pracach magisterskich i doktorskich*, AON, Warszawa 2003.
5. Huntington S., *Zderzenia cywilizacji*, MUZA, Warszawa 1998.
6. Jakubczak R., Marczak J., Gąsiorek K., Jakubczak W., *Podstawy bezpieczeństwa narodowego Polski w erze globalizacji*, AON, Warszawa 2008.
7. Kaku M., *Wizje, czyli jak nauka zmieni świat w XXI wieku*, Prószyński i S-ka, Warszawa 2010.

[42] S. Koziej, *Miedzy piekłem i rajem. Szare bezpieczeństwo na progu XXI wieku*, Toruń 2006, s. 176.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

8. Kitler W., *Obrona narodowa III RP. Pojęcie. Organizacja. System*, AON, Warszawa 2002.
9. Kozub M., *Myśleć strategicznie o bezpieczeństwie przyszłości*, AON, Warszawa 2013.
10. Kozub M., Mitręga A., *Podstawy strategii bezpieczeństwa. Wybrane aspekty*, UJK, Kielce 2018.
11. Koziej S., *Między piekłem a rajem. Szare bezpieczeństwo na progu XXI wieku*, Toruń 2006.
12. Kubiński M., *Wyjaśnienia terminologiczne i typologiczne związane z terminem „bezpieczeństwo"*, AON, Warszawa 2012.
13. Kwećka R., Gryz J., Kozub M., Brzozowski A., *Strategia podmiotów. Determinanty zmian*, A. Marszałek, Toruń 2011.
14. Lichocki E., *Cyberterrorystyczne zagrożenia dla bezpieczeństwa teleinformatycznego państwa polskiego*, Collegium Civitas, Warszawa 2010.
15. Misiuk A., *Administracja porządku i bezpieczeństwa publicznego*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008.
16. Naisbitt J., *Megatrendy*, Zysk i S-ka, Warszawa 1986.
17. Pelc M., *Elementy metodologii badań naukowych*, AON, Warszawa 2012.
18. Stacewicz J., *Megatrendy a strategia i polityka rozwoju*, Elipsa, Warszawa 1996.
19. Wiśniewski B. (red.), *Bezpieczeństwo wewnętrzne RP w ujęciu systemowym i zadań administracji publicznej*, WSA, Bielsko-Biała 2006.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

dr Justyna Trubalska

Wydział Administracji i Nauk Społecznych
Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie

ROLA I ZADANIA WOJEWODY W ZARZĄDZANIU KRYZYSOWYM – WNIOSKI *DE LEGE LATA* I POSTULATY *DE LEGE FERENDA*

Streszczenie:

Celem artykułu jest wskazanie na rolę wojewody w zarządzaniu kryzysowym, poprzez analizę zarówno aktów prawnych jak i planów zarządzania kryzysowego na szczeblu województwa i na szczeblu krajowym. Analiza pozwoli określić, czy obowiązujące akty prawne skutkują faktycznym rozproszeniem kompetencji w zarządzaniu kryzysowym, pomiędzy wojewodę a inne organy państwa na szczeblu województwa. Zasadne jest zatem pytanie o faktyczną rolę wojewody w zarządzaniu kryzysowym w przypadku sytuacji kryzysowej i całego procesu zarządzania kryzysowego oraz próba oceny skuteczności działań podejmowanych przez wojewodę w kontekście obowiązujących rozwiązań prawnych. Dodatkowo w części poświęconej postulatom *de lege ferenda* podjęto próbę określania kierunków, w którym należy podjąć zmiany w celu usprawnienia systemu zarządzania kryzysowego na poziomie województwa.

Słowa kluczowe:

zarządzanie kryzysowe, wojewoda, plan zarządzania kryzysowego, instytucje wiodące

Wprowadzenie

Katastrofy naturalne, awarie techniczne, stany klęski żywiołowej powodują konieczność wypracowania mechanizmów zapewniających skuteczne przeciwdziałanie oraz efektywne działanie w przypadku ich wystąpienia. Zarządzanie w sytuacjach kryzysowych takich jak: powódź, susza czy awaria techniczna, wskazują na rozmycie kompetencji, wynikające z nadmiaru regulujących działania we wskazanych sytuacjach. Należy podkreślić, że nie każda sytuacja kryzysowa wymaga, a przede wszystkim spełnia przesłanki pozwalające na wprowadzenie jednego ze stanów nadzwyczajnych. Tym samym w celu zapanowania

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

nad sytuacją kryzysową, która negatywnie wpływa na bezpieczeństwo ludzi, mienia w znacznych rozmiarach lub środowiska, wywołuje znaczne ograniczenia w działaniu właściwych organów administracji publicznej ze względu na nieadekwatność posiadanych sił i środków[1], wymaga skutecznych działań, a także odpowiednich odmiennych rozwiązań prawnych. Nową sytuację organizacyjną i prawną wprowadziła przyjęta w dniu 26 kwietnia 2007 r. ustawa o zarządzaniu kryzysowym, która zawiera (obok trzech ustaw o stanach nadzwyczajnych) rozwiązania w zakresie działania organów państwa w sytuacji kryzysowej. Zarządzanie kryzysowe, jak wskazano w treści art. 2 ustawy o zarządzaniu kryzysowym, stanowi działalność organów administracji publicznej będącą elementem kierowania bezpieczeństwem narodowym, polegającą na zapobieganiu sytuacjom kryzysowym, przygotowaniu do przejmowania nad nim kontroli w drodze zaplanowanych działań, reagowaniu w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej, usuwaniu ich skutków oraz odtwarzaniu zasobów i infrastruktury krytycznej. Zarządzanie kryzysowe stanowi proces złożony z kilku faz: zapobiegania, przygotowania, reagowania oraz odbudowy. Ustawa o zarządzaniu kryzysowym uporządkowała podział kompetencji pomiędzy organami właściwymi w sprawach zarządzania kryzysowego oraz zadania i zasady działania w tej dziedzinie, w tym samym określiła zakres odpowiedzialności organów państwowych za zarządzanie kryzysowe w sposób ramowy.

Zarządzanie kryzysowe na terytorium Polski sprawuje Rada Ministrów, na terenie województwa wojewoda, na terenie powiatu starosta, z kolei na terenie gminy wójt/burmistrz/prezydent miasta. W istocie ustawa o zarządzaniu kryzysowym powstała w celu poprawy i zapewniania bezpieczeństwa państwa i obywateli w sytuacjach kryzysowych, w których nie mają zastosowania przepisy o jednym ze stanów nadzwyczajnych, przede wszystkim przesłanki, o których mowa w ustawie z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej. Analiza treść ustawy o zarządzaniu kryzysowym pozwala na wysunięcie wniosku, że jej przepisy koncentrują się przede wszystkim na fazie zapobiegania, poprzez, między innymi, konieczność tworzenia planów reagowania kryzysowego na każdym z poziomów zarządzania (gminy, powiatu, województwa i krajowego)[2], raportów o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego[3], a także na fazie reagowania, czyli wspomnianej już wyżej hierarchicznej zależności organów państwa i ich odpowiedzialności. Pewnego rodzaju uzupełnieniem relacji podmiotów biorących

1 Art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U. z 2007 nr 89 poz. 590 ze zm.).

2 Art. 5 ust. 1 ustawy o stanie klęski żywiołowej z dnia 18 kwietnia 2002 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 1897).

3 Art. 5a ust. 1 ustawy o stanie klęski…

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

udział w zarządzaniu kryzysowym są wspomniane plany reagowania kryzysowego, które określają zależności występujące między podmiotami. Analiza treści dokumentów dotyczących zarządzania kryzysowego pozwala stwierdzić brak kontynuacji i spójności w zakresie zadań wojewody w całym procesie zarządzania kryzysowego. Fazy zapobiegania i przygotowania są najtrudniejsze w całym procesie zarządzania kryzysowego[4], wykonanie zadań na tym etapie wpływa na skuteczność działań podejmowanych w fazie reagowania, w której widoczne są wszystkie niedociągnięcia i zaniedbania wynikające z faz poprzednich. Zatem zasadne jest, aby podmiot odpowiedzialny za działania w fazie reagowania miał realne narzędzia i możliwości skutecznego zarządzania w poprzednich fazach. Bowiem w innym przypadku ponosi on odpowiedzialność za zaniedbania wynikające z niepełnego, czy nieprawidłowego przygotowania we wcześniejszych fazach. Z punktu widzenia powodzenia całego procesu, jakim jest zarządzanie kryzysowe istotne jest, aby zachować pewien rodzaj spójności działania i przyporządkowania kompetencji, w taki sposób, aby nad każdą z faz nadzór i odpowiedzialność sprawował jeden organ, zarówno w fazie przygotowania, zapobiegania, odbudowy i reagowania na każdym szczeblu zarządzania kryzysowego. Tak postawiona teza pozwala na stwierdzenie, że obowiązujące rozwiązania prawne w tym zakresie nie są spójne, a sama ustawa o zarządzaniu kryzysowym jest aktem niekompletnym. Świadczy o tym wiele aktów prawnych, które znajdują zastosowanie w przypadku sytuacji kryzysowej między innymi: ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska[5], ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne[6], ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane[7]. W istocie takie rozproszenie powoduje problem kompetencyjne na szczeblu samorządowym, a przede wszystkim na poziomie województwa i reprezentującego go wojewody. W praktyce w przypadku sytuacji kryzysowej na terenie województwa, wojewoda wykonuje ustawowe obowiązki, a co za tym idzie ponosi odpowiedzialność za zarządzanie kryzysowe, przy jednoczesnym niewielkim wpływie na działania wykonywane w procesie zarządzania kryzysowego. Oznacza to, że jest on w rzeczywistości odpowiedzialny za stan przygotowań w poprzednich jego fazach, jednak nie ma siły sprawczej i kompetencji w wyżej wymienionym zakresie ponieważ zostały one nałożone na inne podmioty administracji publicznej i samorządowej. Osłabia to potencjalnie proces zarządzania kryzysowego i potencjalnie może świadczyć o braku spójności pomiędzy fazami zarzą-

4 K. Sienkiewicz-Małyjurek, *Problemy organizacyjne zarządzania kryzysowego*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej", Seria: Organizacja i zarządzanie 2011, z. 59, s. 126.

5 Dz.U z 2018 r. poz. 1648.

6 Dz.U. z 2018 r. poz. 2268.

7 Dz.U z 1994 Nr 89 poz. 414 ze zm.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

dzania kryzysowego. Warto tym samym odpowiedzieć na pytanie o skuteczność podejmowanych działań w zakresie przeciwdziałania sytuacjom kryzysowym na terenie województwa. Pytanie szczególnie istotne w kontekście całego procesu zarządzania kryzysowego w konkretnej sytuacji kryzysowej np. powodzi.

Celem artykułu jest wskazanie na rolę wojewody w zarządzaniu kryzysowym, poprzez analizę zarówno aktów prawnych jak i planów zarządzania kryzysowego na szczeblu województwa i na szczeblu krajowym. Analiza pozwoli określić, czy obowiązujące akty prawne skutkują faktycznym rozproszeniem kompetencji w zarządzaniu kryzysowym, pomiędzy wojewodę a inne organy państwa na szczeblu województwa. Zasadne jest zatem pytanie o faktyczną rolę wojewody w zarządzaniu kryzysowym w przypadku sytuacji kryzysowej i całego procesu zarządzania kryzysowego oraz próba oceny skuteczności działań podejmowanych przez wojewodę w kontekście obowiązujących rozwiązań prawnych. Dodatkowo w części poświęconej postulatom *de lege ferenda* podjęto próbę określania kierunków, w którym należy podjąć zmiany w celu usprawnienia systemu zarządzania kryzysowego na poziomie województwa.

1. Wojewoda w zarządzaniu kryzysowym – wnioski *de lege lata*

Proces zarządzania kryzysowego złożony jest z czterech faz: zapobiegania, przygotowania, reagowania oraz odbudowy. Tym samym nakłada pewne obowiązki i zadania na podmioty zaangażowane w proces zarządzania kryzysowego, które powinny być wykonane w każdej z faz. Realizacja całego procesu ma doprowadzić do osiągnięcia kilku celów: przeciwdziałanie zagrożeniom, reagowanie na zagrożenia, koordynowanie działań, usuwanie skutków sytuacji kryzysowych. W związku z powyższym, istotna jest poprawna organizacja systemu zarządzania kryzysowego na każdym z jego szczebli od gminnego, powiatowy, wojewódzki do poziomu krajowego. Niniejszy artykuł koncentruje się na roli wojewody w zarządzaniu kryzysowym, co jest podyktowane faktem, że rola wojewody, co do zasady, jest w tym procesie doniosła, a wojewoda pełni funkcję koordynatora[8], pomiędzy szczeblem samorządowym a krajowym w procesie zarządzania kryzysowego. Punktem wyjścia analizy roli wojewody w zarządzaniu kryzysowym jest treść przepisu art. 14 ustawy o zarządzaniu kryzysowym, która określa zadania wojewody w zarządzaniu kryzysowym. Jako organ jednoosobowy wojewoda ma za zadanie kierować, monitorować, planować, reagować i usuwać skutki zagrożeń na terenie województwa. W tym celu

[8] M. Karpiuk, *Właściwość wojewody w zakresie zapewniania bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz zapobiegania zagrożeniu życia i zdrowia*, „Zeszyty Naukowe KUL" 2018, nr 2 (242), s. 234.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

realizuje zadania z zakresu planowania cywilnego, opierającego się na wydawaniu zaleceń starostom do powiatowych planów zarządzania kryzysowego i ich zatwierdzaniu, a także przekładanie ich do zatwierdzenia ministrowi właściwemu do spraw administracji publicznej, wojewódzkiego planu zarządzania kryzysowego oraz realizacji wytycznych do wojewódzkich planów zarządzania kryzysowego. W celu właściwego działania systemu zarządzania kryzysowego wojewoda jest odpowiedzialny za struktury systemu w województwie, opracowanie procedur działania na wypadek sytuacji kryzysowej jak również szkolenie kadr. Do kompetencji wojewody należy również możliwość wnioskowania o użyciu pododdziałów lub oddziałów Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz współpraca z Szefem Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w zakresie dotyczącym zdarzeń o charakterze terrorystycznym, a także organizacja działań z zakresu ochrony infrastruktury krytycznej. Zadania wojewoda realizuje z właściwymi organami administracji publicznej. Swoje uprawnienia wojewoda realizuje wraz z komórką organizacyjną właściwą w sprawach zarządzania kryzysowego w urzędzie wojewódzkim (art. 14 pkt 6 ustawy o zarządzaniu kryzysowym). Organem pomocniczym wojewody jest wojewódzki zespół zarządzania kryzysowego, do zadań którego należy: ocena zagrożeń, mających wpływ na bezpieczeństwo publiczne, przygotowanie propozycji działań, przekazywanie do wiadomości publicznej informacji związanej z zagrożeniami oraz opiniowanie wojewódzkiego planu zarządzania kryzysowego. W skład zespołu wchodzi wojewoda (przewodniczący), kierownik komórki organizacyjnej właściwej w sprawach zarządzania kryzysowego oraz wskazane przez wojewodę spośród: kierowników zespolonych służb, inspekcji i straży wojewódzkich, osób zatrudnionych w urzędzie wojewódzkim lub w jednostkach organizacyjnych służb, inspekcji i straży wojewódzkich, osób zatrudnionych w Państwowym Gospodarstwie Wodnym Wody Polskie oraz Instytucie Meteorologii i Gospodarki Wodnej, oraz szef wojewódzkiego sztabu wojskowego lub jego przedstawiciel, do zespołu może być powołany również przedstawiciel samorządu województwa (który jest wyznaczony przez marszałka województwa) oraz inne osoby zaproszone przez przewodniczącego.

Na poziomie krajowym, wojewoda w zarządzaniu kryzysowym pełni rolę podmiotu współpracującego w większości zdarzeń w fazie zapobiegania i przygotowania. Wyjątek stanowi faza zapobiegania w sytuacji wystąpienia silnego mrozu oraz intensywnych opadów śniegu, w której pełni rolę podmiotu wiodącego[9]. Przypisanie roli podmiotu współpracującego wojewodzie na poziomie krajowym jest rozwiązaniem oczywistym i niepodlegającym szczegółowym roz-

[9] Wojewódzki Plan Zarządzania Kryzysowego, Świętokrzyski Urząd Wojewódzki, Kielce 2018, s. 45–46.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

ważaniom, zważywszy chociażby na hierarchię organów państwowych i przypisanych zadań. Zadania wojewody sprowadzają się przede wszystkim do fazy zapobiegania. Wojewoda dokonuje analizy i oceny zagrożeń, ocenia stan zabezpieczeń infrastruktury na terenie województwa, ocenia możliwe straty ludzkie, mienia i infrastruktury oraz prowadzi powszechną edukację w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom. Z kolei w fazie przygotowania zadaniem wojewody jest opracowanie planów zarządzania kryzysowego, planów operacyjnych, przygotowanie systemów alarmowania i ostrzegania, ogłaszanie pogotowia przeciwpowodziowego, prowadzenie szkoleń, ćwiczeń i treningów z zakresu zarządzania kryzysowego, edukacja mieszkańców na terenach zagrożonych powodzią, oraz zachowań prawidłowych w czasie klęski żywiołowej, utrzymanie sił i środków do ochrony przed powodzią oraz zwołanie Wojewódzkiego Zespołu Zarzadzania Kryzysowego[10].

Należy również zauważyć, że zgodnie z przepisem art. 5 pkt 1 ustawy o stanie klęski żywiołowej, wojewoda może wnioskować do Rady Ministrów o wprowadzenie stanu klęski żywiołowej. Również na mocy tej ustawy wojewoda posiada kompetencje wykonawcze w zakresie obowiązku informowania społeczeństwa o wprowadzeniu stanu nadzwyczajnego. Zgodnie z treścią przepisu art. 11 ustawy o stanie klęski żywiołowej, właściwy wojewoda kieruje działaniami prowadzonymi w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia na obszarze województwa. Oznacza to podporządkowanie wojewodzie organów i jednostek organizacyjnych administracji rządowej i samorządu województwa działające na obszarze oraz innych środków wydzielonych do jego dyspozycji i skierowanych do wykonywania tych działań, w tym pododdziałów i oddziałów Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Jednocześnie wojewoda na mocy przepisów powołanej ustawy może wydawać polecenia wiążące organom jednostek pomocniczych, kierownikom jednostek organizacyjnych utworzonych przez gminę, a także analogicznie przez powiat, kierownikom jednostek ochrony przeciwpożarowej działających na obszarze gminy/powiatu oraz kierownikom jednostek organizacyjnych czasowo przekazanych przez właściwe organy do jego dyspozycji i skierowanych do wykonywania zadań na obszarze gminy/powiatu (art. 9 ust. 2, art. 10 ust. 2 ustawy o stanie klęski żywiołowej). Przepisy analizowanej ustawy jednoznacznie przypisują wojewodzie zadanie koordynowania i odpowiedzialności za działania podejmowane w poszczególnych fazach, z jego doniosłą rolą w fazie reagowania. Ustawa jednocześnie nie precyzuje roli wojewody w fazach poprzedzających to jest w fazie przygoto-

[10] Art. 14 ustawy o zarządzaniu kryzysowym; art. 3 ust. 2a ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz.U. z 2009 nr 31 poz. 206); Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego, Rządowe Centrum Bezpieczeństwa, Warszawa 2017, część A.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

wania, zapobiegania, a także w fazie odbudowy. Zatem wojewoda podejmuje działania w sytuacji wystąpienia przesłanek związanych z sytuacją kryzysową. Tym samym na mocy ustawy o stanie klęski żywiołowej wojewoda pełni funkcję reaktywną, a nie aktywną, co przeczy istocie zarządzania kryzysowego, które rozpoczyna się w fazie zapobiegania. Rola wojewody w zarządzaniu kryzysowym sprowadza się do roli planistycznej w fazie zapobiegania oraz przygotowania. Powyższe twierdzenie znajdują odzwierciedlenie między innymi w ustawie z dnia 8 września 2006 r. o państwowym ratownictwie medycznym[11]. W przywołanym akcie prawnym zaznaczono, iż wojewoda planuje oraz organizuje prace systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne. W tym zakresie na mocy przepisu art. 19 tej ustawy do zadań wojewody należy planowanie, organizowanie, koordynowanie systemu oraz nadzór nad systemem na terenie województwa Dodatkowo również na wojewodzie, zgodnie z treścią art. 21 przywołanej ustawy, spoczywa obowiązek tworzenia wojewódzkiego planu działania systemu, obejmującego zarówno charakterystykę potencjalnych zagrożeń jak również określających sposób współpracy z jednostkami organizacyjnymi Państwowej Straży Pożarnej, jednostkami ochrony przeciwpożarowej (włączone do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego, Policji i Straży Granicznej, jednostki podległe MON. W zakresie planowania działań, tworzenia map zagrożeń i koordynacji widoczna jest zdecydowanie spójność rozwiązań prawnych z przepisami ustawy o zarządzaniu kryzysowym. Jednak należy zaznaczyć, że sam system Państwowe Ratownictwo Medycznie nie został powołany jako system celowy do działań związanych tylko z zarządzaniem kryzysowym, ale jest systemem stworzonym do zapewnienia pomocy osobom znajdującym się w stanie nagłego zagrożenia zdrowia. Jednocześnie podobne zadania związane z koordynacją, planowaniem i funkcją wykonawczą wojewody wynikają z przepisów ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej[12]. Wojewoda określa zadania krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego, koordynuje funkcjonowanie i wykonanie wynikających stąd zadań, które wykonuje przy pomocy wojewódzkiego zespołu zarządzania kryzysowego (art. 14 ust. 3 ustawy o ochronie przeciwpożarowej).

Na wojewodę został również nałożony obowiązek ochrony środowiska przed awariami, zgodnie z art. 244 ustawy Prawo ochrony środowiska. W przypadku wystąpienia awarii, czyli zdarzenia (emisji, pożaru, eksplozji w trakcie procesu przemysłowego) prowadzącego do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem, wojewoda na mocy treści przepisu art. 246 ust. 1 ustawy – Prawo ochrony środowiska, poprzez komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży

[11] Dz.U. z 2006 nr 191 poz. 1410 ze zm.
[12] Dz.U. z 1991 r. Nr 81 poz. 351 ze zm.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Pożarnej i Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska podejmuje działania i stosuje środki niezbędne do usunięcia awarii i jej skutków, określając w szczególności związane z tym obowiązki organów administracji i podmiotów korzystających ze środowiska, a o podjętych działaniach informuje marszałka województwa (art. 246 ust. 2 ustawy – Prawo ochrony środowiska). Tym samym teoretycznie na wojewodę i pozostałe organy administracji publicznej został nałożony obowiązek prewencji i ograniczenia skutków awarii. Wojewoda ma pełnić rolę koordynatora akcji ratowniczej w przypadku awarii.

Jednocześnie na mocy przepisów ustawy Prawo wodne, wojewoda wyposaża i utrzymuje wojewódzkie magazyny przeciwpowodziowe (art. 165 ust. 2). Jednocześnie od 1 stycznia 2018 r. na mocy przepisów ustawy, podmiotem odpowiedzialnym za gospodarkę wodną jest Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, który również administruje wałami przeciwpowodziowymi[13].

Tym samym nowelizacja ustawy wprowadziła uporządkowanie spraw w zakresie odpowiedzialności za stan wałów przeciwpowodziowych. Jednak z punktu widzenia procesu zarządzania kryzysowego poniekąd osłabiło to rolę wojewody w fazie zapobiegania i przygotowania, sprowadzając jego rolę do planowania, a także przyznając najszerszy zakres uprawnień w fazie reagowania i odbudowy. W praktyce oznacza to odpowiedzialność wojewody za zarządzanie sytuacją kryzysową, nie dając faktycznych instrumentów sprawczych w najważniejszych fazach zapobiegania i przygotowania. W przypadku fazy reagowania wojewoda zarządza i koordynuje zasobami, które są przygotowane przez podmioty niezależne od niego. Finalnie to wojewoda jest odpowiedzialny za powodzenie zarządzania kryzysem, co stanowi dość nieprecyzyjny i niespójny podział kompetencji pomiędzy poszczególnymi organami administracji publicznej.

Na poziomie województwa, wojewoda jest przedstawicielem Rady Ministrów (art. 3. ust. 1 o wojewodzie i administracji rządowej w województwie), i odpowiada za wykonywanie polityki Rady Ministrów w województwie, w szczególności dokonuje oceny stanu zabezpieczenia przeciwpowodziowego województwa, opracowuje plan operacyjny ochrony przed powodzią oraz ogłasza i odwołuje pogotowie i alarm przeciwpowodziowy (art. 22 ust. 3), a także wykonuje i koordynuje zadania w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa oraz zarządzania kryzysowego (art. 22 ust. 4 ustawy o wojewodzie i administracji rządowej w województwie). Jednak rola wojewody w zarządzaniu kryzysowym jako podmiotu wiodącego na poziomie województwa nie jest jednoznaczna w przypadku fazy zapobiegania i przygotowania, a także odbudowy. Jak zaznaczono powy-

[13] W latach poprzednich w imieniu Marszałków Województw wałami przeciwpowodziowymi zarządzały Wojewódzkie Zarządy Melioracji i Urządzeń Wodnych. Obecnie za remonty, odbudowę i rozbudowę wałów przeciwpowodziowych odpowiadają Wody Polskie.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

żej wojewoda w zarządzaniu kryzysowym pełni rolę wiodącą w fazie reagowania. Analizując rolę wojewody w każdej z faz zarządzania kryzysowego należy zauważyć, iż ma on ograniczone zadania i kompetencje w fazie zapobiegania i przygotowania. Wojewoda pełni rolę podmiotu wiodącego w fazie zapobiegania i przygotowania w sytuacji gwałtowanych burz, trąb powietrznych, ulewnych deszczy, silnego mrozu, zawiei i zamieci śnieżnych, a także burz śnieżnych na terenie województwa. W tym miejscu warto zaznaczyć, że rola wiodąca w omawianych fazach została również przypisana wojewodzie w przypadku zakłóceń w systemie paliw płynnych i gazowych, a także zbiorowego zakłócenia porządku publicznego, katastrof komunikacyjnych oraz skażeń radiacyjnych. Jest to niewielka liczna zdarzeń i zagrożeń, w których od początku procesu zarządzania kryzysowego wojewoda pełni rolę wiodącą. Na uwagę zasługuje fakt, iż obowiązkiem wojewody jako podmiotu wiodącego są zadania w fazie przygotowania na wypadek powodzi oraz osuwisk, a także zdarzeń o charakterze terrorystycznym. Katalog zadań i obowiązków w przypadku pozostałych zdarzeń i wskazania na podmiot wiodący, powoduje, że rola wojewody została przekazana na rzecz innych podmiotów administracji publicznej. Bezsporny jest charakter przekazania zadań w fazie zapobiegania Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w zakresie zdarzeń o charakterze terrorystycznym, przede wszystkim ze względu na charakter tej instytucji[14]. Z kolei rola wojewody jako podmiotu wiodącego w fazie zapobiegania i przygotowana została ograniczona w sytuacji: suszy/upału, zakłóceń funkcjonowania systemów telekomunikacyjnych, zakłóceń w systemie elektroenergetycznym, epizootii, epidemii, pożarów wielkopowierzchniowych, epifitozy, katastrof budowlanych, skażeń chemicznych[15]. Dodatkowo zadania wojewody jako podmiotu wiodącego, jak i współpracującego zostały pominięte w przypadki awarii urządzeń przesyłowych wody i ciepła.

Warto w tym miejscu skoncentrować się na analizie zadań powierzonych wojewodzie działającemu jako podmiot wiodący we wskazanych powyżej sytuacjach kryzysowych. W fazie zapobiegania w sytuacji gwałtownych burz, trąb powietrznych, nalewnych i ulewnych deszczy wojewoda na podstawie przepisów ustawy o zarządzaniu kryzysowym oraz o wojewodzie i administracji rządowej w województwie, dokonuje analizy i oceny zagrożeń, opracowuje plan działań zapobiegawczych, a także dokonuje analizy możliwych strat. Zadania te mają swoją kontynuację w fazie przygotowania, w której wojewoda opracowuje plany zarządzania kryzysowego, przygotowuje systemy alarmowania i ostrzegania, prowadzi szkolenia, ćwiczenia i treningi z zakresu zarządzania kryzysowego,

[14] Więcej: J. Dobkowski, P. Sobotko, *Rola wojewody w systemie reagowania na zagrożenia terrorystyczne*, „Studia Prawnoustrojowe" 2016, nr 32, s. 17–40.

[15] Wojewódzki Plan Zarządzania…, s. 45–46.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

edukuje mieszkańców terenów zagrożonych w zakresie prawidłowych zachowań przed i w czasie klęsk żywiołowych, wydaje wytyczne do powiatowych planów zarządzania kryzysowego, a także zatwierdza powiatowe plany zarządzania kryzysowego.

Z kolei kompetencje w zakresie powodzi w fazie zapobiegania, sprowadzają rolę wojewody do roli podmiotu wspomagającego, którego zadaniem jest przygotowanie analiz i ocen zagrożeń, opiniowanie projektów wstępnej oceny ryzyka powodziowego przygotowanego przez podmiot wiodący tj. Państwowe Gospodarstwo. Wodne Wody Polskie i Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, ocena stanu zabezpieczenia przeciwpowodziowego województwa, ocena możliwych strat ludzkich, mienia i infrastruktury, edukacja, aktualizacja Raportu cząstkowego o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego, opiniowanie planów ochrony infrastruktury krytycznej, analiza zagrożeń i prognoz oraz obsługa Centrum Zarządzania Kryzysowego[16]. Bardziej rozbudowany katalog zadań wojewoda jako podmiot wiodący otrzymał w fazie przygotowania, poza obowiązkiem opracowania planu zarządzania kryzysowego, opracowuje plany operacyjne ochrony przed powodzią, ogłasza pogotowie przeciwpowodziowe, tworzy koncepcje i kierunku rozwoju w obszarze pomocy społecznej z uwzględnieniem wsparcia psychologicznego dla ofiar sytuacji kryzysowych. Dodatkowo ma zadanie dawania impulsu do tworzenia nowych form pomocy i metod działania, szkoli kadry oraz prowadzi nadzór merytoryczny nad szkoleniami w zakresie organizacji pomocy społecznej, określa wysokość kwot pomocy finansowej. Jednocześnie przygotowuje rozwiązania prawne w zakresie mechanizmów udzielania pomocy społecznej, które są realizowane przez wojewodę i organy administracji samorządowej na rzecz osób poszkodowanych, przygotowuje placówki ochrony zdrowia oraz sił i środki dla zapewnienia opieki medycznej w warunkach sytuacji kryzysowej, a także zwołuje zespół zarządzania kryzysowego[17].

Kolejną sytuacją kryzysową są zdarzenia o charakterze terrorystycznym, we wskazanym zakresie wojewoda pełni rolę podmiotu wiodącego w fazie przygotowania. W ramach realizowanych zadań wojewoda opracowuje plany zarządzania kryzysowego, monitoruje i prognozuje zagrożenia w cyberprzestrzeni na terenie województwa, przygotowuje system alarmowania i ostrzegania w zakresie omawianych zagrożeń, tworzy procedury działania na wypadek wystąpienia zakłóceń funkcjonowania usług, prowadzi szkolenia i edukuje mieszkańców, a także przekazuje do wiadomości publicznej informacje związane z zagrożeniami cyberprzestrzeni oraz zwołuje Wojewódzki Zespół Zarządzania Kryzysowego.

[16] Ibidem, s. 49.

[17] Art. 22 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2004 nr 64 poz. 593 ze zm.).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

W sytuacji susz i upałów, zarówno w fazie zapobiegania i przygotowania wojewoda nie został wymieniony jako podmiot wiodący ani współpracujący. Role te na mocy przepisów ustawy Prawo wodne odpowiednio pełnią Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie oraz Marszałek Województwa.

W sytuacjach silnego mrozu, zamieci śnieżnych czy burz śnieżnych, w fazie zapobiegania wojewoda jest podmiotem wiodącym, obok zadań z zakresu analizy i oceny zagrożeń oraz oceny strat, wydaje rozporządzenie dotyczące obowiązku odśnieżania dachów, oraz przygotowuje i wdraża programy wojewódzkich w zakresie przeglądów budynków pod względem zgodnego z dokumentacją wykonania dachów i pokryć dachowych, szczególnie zamocowania więźby dachowej do stropów oraz prawidłowość wykonania pokryć dachowych. Z kolei w fazie przygotowania obok analizy zagrożeń i strat wojewoda ma za zadanie udzielić pomocy materialnej (art. 22 ustawy o pomocy społecznej).

Ciekawym rozwiązaniem prawnym z punktu widzenia zadań wojewody jako podmiotu wiodącego jest ograniczenie jego roli w sytuacji zakłócenia w systemie elektroenergetycznym w dwóch omawianych fazach, na rzecz Polski Sieci Elektroenergetycznych oraz zakłóceń funkcjonowania systemów i usług telekomunikacyjnych, na rzecz przedsiębiorcy telekomunikacyjnego, przy jednoczesnym przekazaniu zadań w zakresie zakłóceń w systemie paliw płynnych i gazowych. W ostatnim przypadku wojewoda w fazie zapobiegania uruchamia wojewódzki zespół zarządzania kryzysowego, kieruje wniosek do Ministra Energetyki o obniżeniu zapasów obowiązkowych ropy lub paliw, zarządza ogłoszenie informacji o wydaniu przez Radę Ministrów rozporządzeń dotyczących wprowadzenia ograniczeń mających na celu zmniejszenie zużycia paliw przez odbiorców, druk i przekazanie do gmin talonów paliwowych, koordynuje działania kontrolne przestrzegania wprowadzonych ograniczeń i bieżącą wymianę informacji z instytucjami centralnymi[18]. Z kolei w fazie przygotowania zadaniem wojewody jest przygotowanie planów działania, przygotowanie systemów alarmowania i ostrzegania, prowadzenie szkoleń, ćwiczeń z zakresu zarządzania kryzysowego oraz edukacja mieszkańców. Jednak najbardziej istotnym zadaniem wojewody w tej części procesu jest przygotowanie Planu wprowadzenia ograniczeń w zakresie obrotu paliwami i zmniejszenie zużycia paliw w województwie. W przypadku analizowanej sytuacji kryzysowej istotne jest również opracowania porozumienia pomiędzy wojewodą a organami gmin w sprawie wykonania rozporządzenia Rady Ministrów o wprowadzeniu ograniczeń. Przekazanie wojewodzie zadań w fazie przygotowania i zapobiegania tylko w odniesieniu do jednego z elementów infrastruktury krytycznej znaj-

[18] Wojewódzki Plan Zarządzania…, s. 65.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

dującej się na terenie województwa jest niewystarczające i świadczy o braku spójności w przyjętych rozwiązaniach prawnych.

Reasumując rozważania w tej części artykułu należy stwierdzić, że wojewoda jest odpowiedzialny za działania w fazie reagowania, przy jednoczesnym ograniczonym wpływie w fazie zapobiegania oraz fazie przygotowania. Działania podejmowane w tej fazie reagowania są uzależnione zarówno od skali zagrożenia jakie sytuacja kryzysowa i jakie skutki wywołuje, a działania w niej podejmowane uzależnione są od zasobów, oraz efektów działań podjętych w dwóch poprzednich fazach. Jak wykazano powyżej są one zabezpieczane przez podmiot, który nie odpowiada przez wojewodą. Wojewoda nie posiada instrumentów, które zapewniają mu nadzór i koordynację działań w zakresie zapobiegania i przygotowania. Po przeprowadzonej analizie zadań jakie posiada wojewoda, należy stwierdzić, że pełni rolę przede wszystkimi planistyczną. Wydaje się zatem, że najszerszy katalog zadań wojewoda otrzymał w omawianych fazach w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego[19], w których to obok działań planistycznych, monitoruje zagrożenia na terenie województwa, poprzez Dyrektora Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego. Monitoringowi podlegają zdarzenia dotyczące bezpieczeństwa i porządku publicznego, bezpieczeństwa powszechnego które mogą być źródłem sytuacji kryzysowych. Zebrane informacje w przypadku wystąpienia zagrożenia są przekazywane do Centrum Zarządzania Kryzysowego i Rządowego Centrum Bezpieczeństwa.

Najszerszy katalog zadań wojewoda posiada w fazie reagowania, w której ma przypisaną rolę kierowania i koordynowania działaniami wszystkich organów administracji rządowej i samorządowej na terenie województwa. W praktyce rola wiodąca wojewody jest przypisana do sytuacji kryzysowych obejmujących: powódź, zakłócenia w funkcjonowaniu sieci i systemów informatycznych, zakłócenia w systemie paliw płynnych i gazu[20]. W przypadku pozostałych sytuacji kryzysowych rola wojewody ma charakter podmiotu wspomagającego, ograniczonego na rzecz wójta/burmistrza/prezydenta miasta. Celem podejmowanych działań jest zapewnienie bezpieczeństwa ludzi, mienia i środowiska. Katalog działań obejmuje zarówno pozyskiwanie, analizowanie i przekazywanie informacji o sytuacji na terenie województwa, zwoływanie posiedzenia wojewódzkiego zespołu zarządzania kryzysowego. Dodatkowo wojewoda monitoruje realizację zadań zawartych w wojewódzkim planie zarządzania kryzysowego i innych planach (w zależności od zagrożenia). Jako podmiot wiodący, którego funkcja dotyczy również koordynacji działań, wojewodzie przekazano zadania zorganizowania współdziałania wszystkich organów administracji rządowej i samorządowej

[19] Por. M. Karpiuk, *Właściwość wojewody w zakresie zapewniania…*, s. 227–241.
[20] Wojewódzki Plan Zarządzania…, s. 95–96.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

w województwie oraz kierowanie ich działalnością. Dotyczy to zarówno zwalczania sytuacji kryzysowej i jej skutków, w tym kierowania działaniami z zakresu pomocy społecznej poszkodowanym, a także organizacji systemu informowania o ofiarach sytuacji kryzysowej oraz organizacji procesu komunikacji społecznej. Wojewoda uruchamia system ostrzegania i alarmowania ludności o zagrożeniu na terenie województwa oraz personelu własnego urzędu. W przypadku niewystarczających środków i zasobów wojewoda może wnioskować o użycie pododdziałów lub oddziałów Sił Zbrojnych RP do wsparcia działań w sytuacji kryzysowej na terenie województwa. Należy również zauważyć, że w fazie reagowania wojewoda ma obowiązek organizacji działań przeciwko dezinformacji, a także jest odpowiedzialny za organizację procesu militaryzacji wybranych jednostek organizacyjnych na obszarze województwa. Wspiera również działania, których celem jest odtworzenie i zapewnienie ciągłości działania infrastruktury krytycznej na terenie województwa.

2. Wojewoda w zarządzaniu kryzysowym – postulaty *de lege ferenda*

Ustawa o zarządzaniu kryzysowym miała uporządkować działania związane z zarządzaniem sytuacją kryzysową, jednak ograniczyła zadania wojewody, który między innymi jako podmiot wiodący z założenia posiada kompetencje do inicjowania działań właściwych dla danej fazy zarządzania kryzysowego oraz koordynowania przedsięwzięć wykonywanych przez podmioty współpracujące. Przeprowadzona powyżej analiza dotycząca roli wojewody w zarządzaniu kryzysowym jednoznacznie wykazała, że jego rola jest ograniczona na rzecz innych organów oraz instytucji biorących udział w zarządzaniu kryzysowym. Wojewoda w procesie zarządzania kryzysowego w niewielkim zakresie pełni rolę podmiotu wiodącego. Istotne jest zatem wzmocnienie roli wojewody w zarządzaniu kryzysowym i przypisanie zadań instytucji wiodącej. Przemawia za tym fakt, że wojewoda jest przedstawicielem Rady Ministrów w województwie. Tym samym przypisanie Radzie Ministrów istotnej roli w procesie zarządzania kryzysowego na obszarze kraju, wręcz wymusza również przejęcia kontroli nad tym procesem na terenie województwa przez wojewodę. Ułatwiłoby to kontynuację zadań w analizowanym zakresie. Dodatkowo wojewoda posiada na tyle silną pozycję na terenie województwa, aby sprawnie realizować proces zarządzania kryzysowego. Jednak jego rola w zarządzaniu kryzysowym jest najpełniej widoczna w sytuacjach dotyczącym zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego. Cechą systemu jest hierarchizacja podmiotów go tworzących, a w omawianym zagadnieniu hierarchia jest dość mocno rozproszona, co potencjalnie osłabia

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

system. Przepisy o zarządzaniu kryzysowym w zakresie zadań wojewody, wskazały na katalog zamknięty zadań, które jest zobowiązany wykonać w sytuacji kryzysowych. W praktyce ograniczyło to możliwości wojewody w całym procesie zarządzania kryzysowego do funkcji analizy i oceny zagrożeń, wykluczając wojewodę z innych zadań, a także pozbawiając funkcji podmiotu wiodącego. Tym samym zasadne jest rozważenie wzmocnienia pozycji i roli wojewody w procesie zarzadzania kryzysowego. Zasadne jest również wskazanie na jeden podmiot odpowiedzialny za zarządzanie kryzysowe na terenie województwa. Obecne rozdrobnienie kompetencji nie wpływa na sprawność systemu, w głównej mierze ze względu na rozproszenie odpowiedzialności w poszczególnych fazach analizowanego procesu. Z jednej strony ustawodawca w treści ustawy o zarządzaniu kryzysowym (art. 14) wskazał wojewodę jako właściwego w sprawach zarządzania kryzysowego na terenie województwa, a więc podmiotu który powinien pełnić rolę podmiotu wiodącego, niezależnie od występujących sytuacji kryzysowych. Z drugiej strony przypisał szereg kompetencji w zakresie zarządzania kryzysowego innym podmiotom, prowadząc do rzeczywistego rozproszenia kompetencji w analizowanym zakresie. Należy również zaznaczyć, że zarządzanie kryzysowe jest procesem, którego fazy w sposób naturalny na siebie zachodzą. Zatem nawet przypisanie roli wiodącej wojewodzie w fazie reagowania i odbudowy (np. w sytuacji powodzi), przy jednoczesnym wskazaniu jako podmiotu wiodącego w fazie zapobiegania Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie powoduje brak spójności działań i wskazania na podmiot odpowiedzialny za zadania realizowane w obydwu fazach.

Wzmocnienie roli wojewody powinno nastąpić również w zakresie jego odpowiedzialności za infrastrukturę krytyczną. Przypisanie w praktyce zadań wojewodzie nie obejmuje sytuacji związanych z awarią urządzeń przesyłowych wody i ciepła.

Podsumowanie

Uchwalenie ustawy o zarządzaniu kryzysowym stanowi odpowiedź na sytuacje kryzysowe, które nie spełniają przesłanek do wprowadzenia jednego ze stanów nadzwyczajnych. Do 2007 r. panowało rozproszenie kompetencji, a akty prawne nie traktowały zagadnienia zarządzania kryzysowego w sposób kompleksowy. Zmiany wprowadzone ustawą o zarządzaniu kryzysowym uporządkowały analizowane zagadnienie, poprzez wskazanie na podmioty biorące udział w zarządzaniu kryzysowym i zdefiniowanie zadań w całym procesie. Ustawodawca słusznie wprowadził podział poziomów zarządzania kryzysowego, wycho-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

dząc z założenia, że organy administracji publicznej będące najbliżej problemów i sytuacji kryzysowych mają największą wiedzę w zakresie ich rozwiązania, posiadają wiedzę o posiadanych zasobach. Zatem dziwi fakt, że na poziomie województwa kompetencje wojewody zostały ujęte w bardzo wąski sposób, a większości sytuacji rola instytucji wiodącej nie należy do wojewody. Sprawia to, że w sytuacji kryzysowej wojewoda ponosi odpowiedzialność za zarządzanie kryzysowe w fazie reagowania i odbudowy, jednak faktycznie tylko w niewielkim zakresie jest podmiotem wiodącym.

W praktyce przepisy zawarte w ustawie o zarządzaniu kryzysowym nakładają na wojewodę obowiązki związane z efektami zarządzania kryzysowego w sytuacji kryzysowej. Jednak nie znajdują one kontynuacji w możliwościach jego faktycznego działania w fazie przegotowania i zapobiegania oraz odbudowy, które są kluczowe dla powodzenia całego procesu zarządzania kryzysowego.

Bibliografia

Akty prawne:

1. Ustawa z dnia 20 lipca 2017 – Prawo wodne (Dz.U. z 2018 r. poz. 2268).
2. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U. z 1994 r. Nr 89 poz. 414 ze zm.).
3. Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej (Dz.U. z 2017 r. poz. 1897).
4. Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz.U. z 2009 nr 31 poz. 206).
5. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1995 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. z 1991r. nr 81 poz. 351).
6. Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U. z 2007 r. nr 89 poz. 590 ze zm.).
7. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2018 r. poz. 1648).
8. Ustawa z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz.U. z 2006 r. nr 191 poz. 1410 ze zm.).
9. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2004 nr 64 poz. 593 ze zm.).

Dokumenty:

1. Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego, Rządowe Centrum Bezpieczeństwa, Warszawa 2017, część A.
2. Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego, Rządowe Centrum Bezpieczeństwa, Warszawa 2017, część B.
3. Wojewódzki Plan Zarządzania Kryzysowego, Świętokrzyski Urząd Wojewódzki, Kielce 2018.

Artykuły w czasopismach:

1. Dobkowski J., Sobotko P., *Rola wojewody w systemie reagowania na zagrożenia terrorystyczne*, „Studia Prawnoustrojowe" 2016, nr 32, s. 17–40.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

2. Karpiuk M., *Właściwość wojewody w zakresie zapewniania bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz zapobiegania zagrożeniu życia i zdrowia*, „Zeszyty Naukowe KUL" 2018, nr 2 (242), s. 227–241.
3. Sienkiewicz-Małyjurek K., *Problemy organizacyjne zarządzania kryzysowego*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej", Seria: Organizacja i zarządzanie 2011, z. 59, s. 119–130.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

dr inż. Rafał Kołodziejczyk

Wydział Prawa, Administracji i Zarządzania
Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

WOJEWÓDZKIE CENTRUM ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO W KIELCACH – STRUKTURA I ZADANIA

Streszczenie:

Obecnie bardzo często występują różnego rodzaju zagrożenia i sytuacje kryzysowe. Nieodzownym elementem zapobiegania im i reagowania w przypadku ich wystąpienia jest posiadanie właściwych organów zarządzających na szczeblu województwa. Na terenie Województwa Świętokrzyskiego rolę taką pełni Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego w Kielcach. Instytucja ta działa zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi i jest w pełni przygotowana na pełnienie swojej odpowiedzialnej roli w sytuacjach kryzysowych.

Słowa kluczowe:

Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego, sytuacje kryzysowe, reagowanie, zagrożenia.

Wprowadzenie

We współczesnych czasach bardzo często spotykamy się z różnego rodzaju zagrożeniami i sytuacjami kryzysowymi. Ważnym elementem w przypadku ich wystąpienia jest posiadanie i wykorzystywanie właściwie przygotowanych i zorganizowanych służb zarządzania kryzysowego. W myśl Ustawy o zarządzaniu kryzysowym, zarządzanie kryzysowe jest działalnością organów administracji publicznej będącą elementem kierowania bezpieczeństwem narodowym, która polega na zapobieganiu sytuacjom kryzysowym, przygotowaniu do przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych działań, reagowaniu w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych oraz na odtwarzaniu infrastruktury lub przywróceniu jej pierwotnego charakteru[1]. Do walki z zagrożeniami powinny być przygotowane nie tylko siły resortowe (Państwowa Straż Pożarna,

[1] Ustawa o zarządzaniu kryzysowym z dnia 26 kwietnia 2007 r. Dz.U. 2018, poz. 1401, s. 1.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Państwowe Ratownictwo Medyczne, Policja, służby inżynieryjno-techniczne, Siły Zbrojne), ale również organy administracji państwowej i samorządowej[2]. Koordynatorem działań w chwili wystąpienia takich okoliczności na terenie województwa świętokrzyskiego jest Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach[3]. Jedną z jednostek wchodzących w jego skład jest Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego (WCZK). Jest to służba dyżurna wojewody, która swoją siedzibę ma w Świętokrzyskim Urzędzie Wojewódzkim w Kielcach przy al. XI Wieków Kielc 3 z sekretariatem zlokalizowanym w budynku A w pokoju 27[4]. Innymi jednostkami wchodzącymi w skład wydziału są: Oddział Zabezpieczeń Technicznych, Oddział Spraw Obronnych, Oddział Organizacji i Obrony Cywilnej, Centrum Powiadamiania Ratunkowego oraz Odział Ratownictwa Medycznego[5]. Właściwa kooperacja działań pomiędzy tymi komórkami jest nieodzownym elementem pracy Wydziału, jednak wiodącą rolę spełnia WCZK.

Celem artykułu jest omówienie struktury organizacyjnej oraz zadań jakie ma do wykonania WCZK w Kielcach. Przedstawione zostanie jego funkcjonowanie w oparciu o aktualnie obowiązujące akty prawne.

1. Podstawy prawne funkcjonowania WCZK w Kielcach

WCZK w Kielcach, podobnie jak wszystkie inne na terenie całego kraju, zostało powołane na podstawie art. 16 Ustawy z o zarządzaniu kryzysowym[6]. Ustawa ta narzuca tylko ogólne zasady działania Centrum w strukturach urzędu wojewódzkiego. Jednak w większości województw zostało ono włączone w struktury Wydziałów Bezpieczeństwa Urzędów Wojewódzkich. Status WCZK w Kielcach reguluje Regulamin Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego[7].

W kieleckim WCZK istnieją trzy stopnie podziału odpowiedzialności za zarządzanie kryzysowe na terenie województwa świętokrzyskiego. Zgodnie z art. 22 Ustawy o wojewodzie i administracji rządowej w województwie – to

---

2 J. Ziarko, J. Walas-Trębacz, *Podstawy zarządzania kryzysowego*, Wydawnictwo – Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne sp. z o.o. – Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2010, s. 10.

3 http://czkw.kielce.uw.gov.pl/czk/wydzial-bezpieczenstwa/informacje-o-wydziale/7864,Wydzial-Bezpieczenstwa-i-Zarzadzania-Kryzysowego.html (dostęp: 23.01.2019).

4 http://czkw.kielce.uw.gov.pl/czk/wojewodzkie-centrum-zarz/6425,Wojewodzkie-Centrum-Zarzadzania-Kryzysowego.html (dostęp: 23.01.2019).

5 Zarządzenie nr 62/2016 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 1 czerwca 2016 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Świętokrzyskiemu Urzędowi Wojewódzkiemu w Kiecach, s. 73.

6 Ustawa o zarządzaniu kryzysowym z dnia 26 kwietnia 2007 r. Dz.U. 2018, poz. 1401, s. 14.

7 Zarządzenie nr 62/2016 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 1 czerwca 2016 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Świętokrzyskiemu Urzędowi Wojewódzkiemu w Kiecach, s. 73.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Wojewoda jako pierwszy stopień wykonuje i koordynuje zadania związane z zarządzaniem kryzysowym[8]. Jego obowiązki jako organu odpowiedzialnego w sprawach zarządzania kryzysowego na terenie województwa świętokrzyskiego uściśla art. 14 Ustawy o zarządzaniu kryzysowym[9] oraz art. 7.1 i 68.1.8 Regulaminu Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego, dzięki któremu deleguje on jako odpowiedzialnego za właściwe działania w obszarze zarządzania kryzysowego na drugim stopniu dyrektora Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego[10]. Trzecim stopniem odpowiedzialności jest kierownik WCZK w Kielcach, który posiada wszelkie pełnomocnictwa, aby w przypadku wystąpienia zagrożenia realizować zadania zarządzania kryzysowego oraz obowiązek raportowania ich przebiegu dyrektorowi i wojewodzie.

Dokumentem, który szczegółowo opisuje zasady działania WCZK w Kielcach jest Regulamin Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach, który został wprowadzony do obiegu Zarządzeniem Wojewody Świętokrzyskiego nr 3/2011 z dnia 20 stycznia 2011 r.[11]

Do obsługi zdarzeń kryzysowych na terenie województwa świętokrzyskiego powołano Zarządzeniem Wojewody Świętokrzyskiego nr 9/2017 z dnia 24 stycznia 2017 r. Wojewódzki Zespół Zarządzania Kryzysowego[12].

2. Struktura organizacyjna i zasady działania WCZK w Kielcach

Struktura organizacyjna WCZK w Kielcach uregulowana jest Regulaminem Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach[13]. W skład zespołu wchodzi kierownik oraz pracownicy merytoryczni w zakresie: planowania ochrony infrastruktury krytycznej i bezpieczeństwa energetycznego, łączności oraz systemu wykrywania i alar-

[8] Ustawa o wojewodzie i administracji rządowej w województwie z dnia 23 stycznia 2009 r. Dz.U. 2009 nr 31, poz. 206, s. 4.

[9] Ustawa o zarządzaniu kryzysowym z dnia 26 kwietnia 2007 r. Dz.U. 2018, poz. 1401, s. 12–14.

[10] Zarządzenie nr 62/2016 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 1 czerwca 2016 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Świętokrzyskiemu Urzędowi Wojewódzkiemu w Kielcach, s. 4, 28.

[11] Zarządzenie nr 3/2011 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 20 stycznia 2011 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach.

[12] Zarządzenie nr 9/2017 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 24 stycznia 2017 r. w sprawie powołania Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego.

[13] Zarządzenie nr 3/2011 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 20 stycznia 2011 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach, s. 4–6.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

mowania, planowania reagowania kryzysowego, ochrony przed powodzią oraz 5 etatów – dyżurnych analityków. W razie zaistnienia okoliczności uniemożliwiających sprawowanie funkcji przez kierownika, jego obowiązki przejmuje powołany nieetatowy zastępca.

Centrum pracuje w trybie ciągłym przez cały rok. Dyżury 12-godzinne pełnione są przez dyżurnych analityków. W czasie obowiązywania stanu klęski żywiołowej, stanu wyjątkowego, stanu wojennego oraz wystąpienia sytuacji kryzysowej w celu ich wsparcia do pracy w Centrum mogą być skierowani inni pracownicy Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego. W tym czasie wykonują obowiązki dyżurnych oraz inne powierzone przez kierownika Centrum zadania, zgodnie z posiadanymi przez siebie kompetencjami.

Centrum może działać w trzech trybach gotowości reagowania na sytuację kryzysową. Pierwszy z nich – stała gotowość reagowania – obejmuje: szkolenia stanu osobowego, prowadzenie oraz udział w treningach, utrzymanie sprawności systemów łączności i informatyki, ciągłą aktualizację planu reagowania i posiadanej bazy informacyjnej oraz doskonalenie procedur działania. Drugi tryb – podwyższona gotowość do reagowania – polega m.in. na: nawiązaniu współdziałania z organami, instytucjami i jednostkami organizacyjnymi w zakresie reagowania kryzysowego, uruchomieniu systemu łączności kierowania, współdziałania oraz wykrywania i alarmowania. Ponadto prowadzi się ciągłą analizę i prognozowanie rozwoju sytuacji kryzysowej oraz informuje organy szczebla nadrzędnego o stanie przygotowań do reagowania i ewentualnym rozwoju sytuacji kryzysowej. Ostatni tryb – pełna gotowość do reagowania – polega na rozwinięciu do pełnego działania WCZK oraz realizacji przedsięwzięć określonych w planie reagowania kryzysowego oraz innych zadań wynikających z zaistniałej sytuacji i stosownych decyzji organów kierujących[14].

WCZK w Kielcach dysponuje 8 pomieszczeniami służbowymi zlokalizowanymi na terenie Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego[15]. Pomieszczenia wyposażone są w standardowe sprzęty biurowe: komputery, laptopy, drukarki zwykłe i wielkoformatową, kserograf, telefaksy, rzutniki i inne techniczne urządzenia biurowe. Ponadto do pracy wykorzystywane są specjalistyczne urządzenia techniczne np.: centrala telefoniczna „Ericsson", telefoniczna konsola operatorska, radia do łączności bezprzewodowej, radiostacja lotnicza, GPS-y oraz programy wspomagające zarządzanie kryzysowe.

---

[14] Ibidem, s. 8.

[15] R. Harabin, *Organizacja i funkcjonowanie Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego w Kielcach*, [w:] *Bezpieczeństwo i zarządzanie kryzysowe. Wybrane problemy*, Z. Wilk-Woś, A. Mariański (red.), Wydawnictwo Społecznej Akademii Nauk, Łódź–Warszawa 2018, s. 43.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Do łączności wykorzystywane są m.in. systemy: łączności przewodowej i radiowej, łączności specjalnej: rządowej i do bezpośredniego kontaktu z najważniejszymi służbami, systemy jawnej i niejawnej poczty internetowej, system sporządzania dokumentacji niejawnej oraz łączność videokonferencyjna. W Centrum używane są również systemy archiwizacyjne oraz alarmowania i ostrzegania[16].

3. Zadania WCZK w Kielcach

Zadania WCZK w Kielcach są zbliżone do działań, które mają tożsame podmioty na terenie całego kraju. Za najważniejsze uważa się pełnienie dyżuru i zapewnienie całodobowego przepływu informacji w systemie zarządzania kryzysowego[17]. Do innych należą m.in.: nadzór nad systemami wykrywania i wczesnego ostrzegania ludności oraz współpraca z innymi wyspecjalizowanymi służbami w celu likwidacji zagrożenia[18].

Szczegółowe zadania WCZK w Kielcach zostały określone w jego Regulaminie, w rozdziale IV – Zadania ogólne Centrum[19] oraz V – Zadania szczegółowe osób funkcyjnych Centrum[20]. Do zadań ogólnych zalicza się m.in.:

- podejmowanie przedsięwzięć związanych z koordynacją działań w przypadku zdarzeń kryzysowych;
- nadzór nad funkcjonowaniem systemu wykrywania i alarmowania oraz wczesnego ostrzegania ludności;
- współdziałanie z centrami zarządzania kryzysowego organów administracji publicznej oraz powiatowymi centrami zarządzania kryzysowego;
- opracowywanie, przetwarzanie, sprawdzanie i przekazywanie informacji dotyczących sytuacji nadzwyczajnych;

16 Zarządzenie nr 3/2011 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 20 stycznia 2011 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach, s. 12–13.

17 F. Krynojewski, K. Sienkiewicz-Małyjurek, *Zarządzanie kryzysowe w administracji publicznej*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2010, s. 52.

18 D. Wróblewski (red.), *Zagadnienia ogólne z zakresu zarządzania ryzykiem i zarządzania kryzysowego. Analiza wybranych przepisów*, Wydawnictwo Centrum Naukowo-Badawczego Ochrony Przeciwpożarowej im. Józefa Tuliszkowskiego Państwowego Instytutu Badawczego, Józefów 2014, s. 48.

19 Zarządzenie nr 3/2011 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 20 stycznia 2011 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach, s. 6–8.

20 Ibidem, s. 9–11.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

– pozyskiwanie informacji i opracowywanie meldunków dobowych, tygodniowych, miesięcznych i kwartalnych o sytuacji w województwie i prognozowanych zagrożeniach;
– dokumentowanie działań podejmowanych przez centrum.

Zadania powyższe realizowane są w czterech fazach zarządzania i reagowania kryzysowego:

1. Faza zapobiegania.
2. Faza przygotowania.
3. Faza reagowania.
4. Faza odbudowy.

Zadania szczegółowe osób funkcyjnych WCZK zostały podzielone na dwie grupy: kierownika Centrum oraz osoby pełniącej dyżur. Do zadań kierownika WCZK należą m.in.:

– kierowanie rozbudową i rozwojem oraz organizowanie i doskonalenie pracy Centrum;
– prowadzenie dokumentacji w zakresie planowania szkoleń, ćwiczeń i tematyki narad służbowych;
– nadzorowanie systemu monitorowania i ostrzegania oraz prowadzonej dokumentacji dyżuru;
– wydawanie poleceń dyżurnym w sprawach związanych z pełnieniem dyżuru;
– czuwanie nad przestrzeganiem tajemnicy państwowej;
– zawiadomienie Dyrektora Wydziału i Wojewody o powstaniu sytuacji kryzysowej oraz podwyższaniu gotowości obronnej państwa.

Do obowiązków osoby pełniącej dyżur należy natomiast m.in.:

– zanotowanie treści sygnału o zdarzeniu otrzymanego za pomocą telefonu, radiotelefonu lub poczty elektronicznej oraz nazwiska, funkcji i numer telefonu osoby go przekazującej;
– podjęcie odpowiednich działań w zależności od zaistniałej sytuacji;
– w razie konieczności zwołanie Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego, na polecenie jego przewodniczącego lub zastępcy;
– realizacja zadań w ramach systemu wykrywania i wczesnego ostrzegania ludności;
– dokumentowanie prowadzonych czynności w ramach dyżuru oraz przygotowanie informacji zbiorczej za okres pełnionego dyżuru.

Dodatkowo w Regulaminie WCZK w Kielcach szczegółowo określono zadania osoby zdającej i przejmującej dyżur[21].

[21] Ibidem, s. 10–11.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

4. Działania służb zarządzania kryzysowego w obliczu powstałego zagrożenia

Zakładając możliwość powstania sytuacji kryzysowej, opracowuje się plany reagowania kryzysowego tworzone na szczeblu kraju, województwa, powiatu i gminy. Aktualizowane są one co najmniej raz na dwa lata i składają się z następujących elementów:

- planu głównego, zawierającego m.in: charakterystykę możliwych zagrożeń, ocenę ryzyka ich wystąpienia, zestawienie posiadanych sił i środków oraz możliwości ich wykorzystania i przewidywane warianty działań w sytuacjach kryzysowych;
- procedury reagowania kryzysowego, a w nich m.in: zadania w zakresie monitorowania zagrożeń i uruchomiania sił i środków niezbędnych do działania w określonych sytuacjach oraz sposoby ograniczania strat i usuwania skutków zagrożeń;
- załączniki/aneksy funkcjonalne do planu głównego zawierające m.in.: procedury operacyjne, organizację łączności i ewakuacji z zagrożonego terenu, system monitorowania zagrożeń, ostrzegania i alarmowania[22].

Ostatnia aktualizacja Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego opracowanego przez Rządowe Centrum Bezpieczeństwa została przyjęta przez Radę Ministrów – 8 stycznia 2018 r.[23] Stanowi on dokument wyjściowy w procesie planowania na szczeblu centralnym i wojewódzkim. Wskazuje podmioty i realizowane przez nie zadania w przypadku wystąpienia konkretnych zagrożeń – sytuacji kryzysowych. Pokazuje właściwe rozwiązania proceduralno-organizacyjne i daje gotowe algorytmy postępowania, zarówno dla instytucji wiodących, jak i wspierających ich działania. Punktem wyjścia dla opracowania Planu była lista zagrożeń sporządzona głównie na podstawie informacji zawartych w zatwierdzonym 15 września 2015 r. Raporcie o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego[24]. Każde z zagrożeń zostało opisane z uwzględnieniem m.in. przyczyn, obszaru występowania oraz skutków jakie może wywołać. Dla wszystkich przygotowana została ocena ryzyka jego wystąpienia. Do najbardziej prawdopodobnych zaliczono: powódź, epizootię, zakłócenie w funkcjonowaniu sieci i sys-

[22] Z. Zamiar, *Struktura, kompetencje i zadania organów zarządzania kryzysowego*, „Zeszyty Naukowe. Logistyka i Transport" Vol. 8, No. 1, 2009, s. 67.

[23] B. Janowczyk, *Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego – gotowy zestaw działań na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowej*, http://rcb.gov.pl/krajowy-plan-zarzadzania-kryzysowego-gotowy-zestaw-dzialan-na-wypadek-wystapienia-sytuacji-kryzysowej/ (dostęp: 30.01.2019).

[24] *Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego*, http://rcb.gov.pl/raport-o-zagrozeniach-bezpieczenstwa-narodowego-3/ (dostęp: 30.01.2019).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

temów informatycznych, zakłócenie w systemie energetycznym oraz działania hybrydowe[25].

Dodatkowo na szczeblu kraju i województwa tworzone są aktualizowane również co dwa lata plany ochrony infrastruktury krytycznej. Zawierają one wykazu obiektów i systemów infrastruktury krytycznej i obejmują m.in. zadania:

– gromadzenie i przetwarzanie informacji dotyczących tej infrastruktury;
– przygotowanie i aktualizację planów jej ochrony na wypadek wystąpienia zagrożeń oraz ewentualnego jej odtworzenia[26].

W przypadku wystąpienia niebezpieczeństwa istnieją cztery poziomy zagrożenia dla życia, zdrowia bądź środowiska mające wpływ na podejmowane przez WCZK działania:

– zagrożenia nieakceptowane – o typowym charakterze i zasięgu terytorialnym, wymagające podjęcia działań przez odpowiednie służby na podstawie wspólnych planów i procedur (np. pożar, wypadek samochodowy);
– zagrożenia nadzwyczajne – nieakceptowane społecznie, które ze względu na swój charakter bądź zasięg wykraczają poza ramy rutynowych działań służb. Sytuacje takie wymagają wykroczenia przez służby poza opracowane plany oraz procedury i wymagają wkroczenia odpowiedniego organu, który musi koordynować działania służb (np. epidemia chorób zwierząt);
– sytuacja kryzysowa – szczególny przypadek sytuacji nadzwyczajnej, w trakcie której doszło do ograniczenia działalności właściwych organów administracji publicznej ze względu na nieadekwatność posiadanych sił, środków lub kompetencji. Przykładem sytuacji kryzysowej może być wystąpienie dużej powodzi wymagającej uruchomienia Sił Zbrojnych RP, wsparcia przez siły międzynarodowe bądź akcji pomocy humanitarnej dla poszkodowanych;
– stan nadzwyczajny – pojawienie się w kraju sytuacji kryzysowej, która powoduje koncentrację władzy w rękach prezydenta i rządu, ograniczenie praw i wolności obywateli, zmiany w strukturze i zasadach funkcjonowania organów państwowych oraz zmiany w systemie stanowienia prawa. Przykładem stanu nadzwyczajnego może być stan wyjątkowy lub wojenny[27].

---

25 B. Janowczyk, *Krajowy Plan…*, op. cit.

26 Z. Zamiar, *Struktura, kompetencje…*, op. cit., s. 67–68.

27 *Księga dobrych praktyk w zakresie ciągłością działania*, https://rcb.gov.pl/wp-content/uploads/2011/12/wsp%C3%B3%C5%82praca-z-jednostkami-publicznymi.pdf, s. 158 (dostęp: 30.01.2019).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Na obszarze działalności WCZK w Kielcach sposób reagowania na sytuacje kryzysowe reguluje Regulamin Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego[28]. Wynika z niego, że zarządzanie kryzysowe obejmuje:

– wszystkie rodzaje zagrożeń powodowane przez siły naturalne (klęski żywiołowe) lub działalność człowieka (awarie techniczne), w tym konflikty zbrojne;
– wszystkie poziomy zarządzania oraz sektory publiczne i prywatne, a także obywateli;
– na szczeblu gminy zapewnienie koordynacji współdziałania wszelkich jednostek organizacyjnych administracji rządowej i samorządowej, służb, inspekcji, straży w zakresie zapobiegania zagrożeniom życia i zdrowia ludzi, zagrożeniom środowiska;
– utrzymania porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, ochrony ich praw oraz zapobiegania klęskom żywiołowym i innym nadzwyczajnym zagrożeniom, a także zwalczania i usuwania ich skutków.

W tym samym dokumencie omówiono procedurę reagowania na sytuacje kryzysowe na terenie podległym WCZK w Kielcach[29]. Wygląda ona następująco:

– przyjęcie informacji o zdarzeniu;
– zebranie możliwych do uzyskania informacji o zdarzeniu oraz przekazanie ich kierownikowi WCZK w Kielcach i Dyrektorowi Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego – ewentualne dalsze postępowanie może przebiegać według ich poleceń;
– zbieranie informacji o przebiegu zdarzenia oraz działaniach służb ratowniczych;
– informowanie ludności o zagrożeniach i zasadach postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia;
– na polecenie wojewody powiadomienie wybranych organów o posiedzeniu Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego;
– w ramach swoich kompetencji koordynowanie działań porządkowo-ochronnych i ratowniczych;
– monitorowanie procesu reagowania, przywracania bezpieczeństwa i odbudowy;
– wystąpienie do powiatów, organów zespolonej i niezespolonej administracji rządowej o przesyłanie okresowych meldunków sytuacyjnych;

[28] Zarządzenie nr 3/2011 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 20 stycznia 2011 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach, s. 11.

[29] Ibidem, s. 11–12.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

– analiza napływających ze służb meldunków o podejmowanych działaniach oraz prośbach w zakresie wsparcia działań lokalnych;
– przesyłanie meldunków do Rządowego Centrum Bezpieczeństwa;
– dokumentowanie podejmowanych działań w książce pracy dyżurnego WCZK.

Szczegółowe wytyczne i procedury dotyczące postępowania w sytuacjach kryzysowych oraz informowania ludności o zagrożeniach i zasadach postępowania w przypadku ich wystąpienia zostały zawarte w Wojewódzkim Planie Zarządzania Kryzysowego[30].

Wnioski

Jednym z zadań Wojewody jest wypracowanie rozwiązań systemowych, jednolitych przepisów prawnych oraz stworzenie struktur i wdrożenie instrumentów zapewniających skuteczne przeciwdziałanie zdarzeniom kryzysowym. Jest to bardzo odpowiedzialne zadanie, ponieważ sytuacji kryzysowych nie można traktować incydentalnie i trzeba nad nimi pracować w sposób ciągły. Centra zarządzania kryzysowego zorganizowane są na różnych szczeblach administracji na terenie całego kraju. W województwie świętokrzyskim komórką stworzoną przez Wojewodę odpowiedzialną za reagowanie w sytuacjach krytycznych jest WCZK w Kielcach.

Rozpatrując jej działalność na podstawie przedstawionych w artykule informacji można uznać, że działa zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi. Centrum jest dobrze przygotowane do reagowania na sytuacje kryzysowe zarówno pod względem merytorycznym jak i formalnym. Struktura analizowanej jednostki jest prawidłowa, a wyposażenie adekwatne do potrzeb zarówno w czasie „spokoju" jak i wystąpienia zagrożenia. Pracownicy dyżurni zapewniają ciągły nadzór nad obszarem im podległym i we właściwy sposób koordynują działania służb zaangażowanych w akcje. Kadra kierownicza dba o ciągłe szkolenie i rozwój pracowników oraz doskonalenie procesów w ramach wszystkich faz zarządzania kryzysowego.

Analizowana w artykule tematyka jest bardzo obszerna, a zarządzanie kryzysowe bardzo ważne, dlatego też niniejszy artykuł należy traktować jedynie jako zarys poruszanych w nim problemów.

[30] *Wojewódzki Plan Zarządzania Kryzysowego*, http://czkw.kielce.uw.gov.pl/czk/wojewodzkie-centrum-zarz/wojewodzki-plan-zarzadza/6974,Wojewodzki-Plan-Zarzadzania-Kryzysowego.html (dostęp: 30.01.2019).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Bibliografia

1. Harabin R., *Organizacja i funkcjonowanie Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego w Kielcach*, [w:] *Bezpieczeństwo i zarządzanie kryzysowe. Wybrane problemy*, Z. Wilk-Woś, A. Mariański (red.), Wydawnictwo Społecznej Akademii Nauk, Łódź–Warszawa 2018.
2. http://czkw.kielce.uw.gov.pl/czk/wojewodzkie-centrum-zarz/6425,Wojewodzkie-Centrum-Zarzadzania-Kryzysowego.html
3. http://czkw.kielce.uw.gov.pl/czk/wydzial-bezpieczenstwa/informacje-o-wydziale/7864,Wydzial-Bezpieczenstwa-i-Zarzadzania-Kryzysowego.html
4. Janowczyk B., *Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego – gotowy zestaw działań na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowej*, http://rcb.gov.pl/krajowy-plan-zarzadzania-kryzysowego-gotowy-zestaw-dzialan-na-wypadek-wystapienia-sytuacji-kryzysowej/
5. Krynojewski F., Sienkiewicz-Małyjurek K., *Zarządzanie kryzysowe w administracji publicznej*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2010.
6. *Księga dobrych praktyk w zakresie ciągłością działania*, https://rcb.gov.pl/wp-content/uploads/2011/12/wsp%C3%B3%C5%82praca-z-jednostkami-publicznymi.pdf
7. *Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego*, http://rcb.gov.pl/raport-o-zagrozeniach-bezpieczenstwa-narodowego-3/
8. Ustawa o wojewodzie i administracji rządowej w województwie z dnia 23 stycznia 2009 r. Dz.U. 2009 nr 31, poz. 206.
9. Ustawa o zarządzaniu kryzysowym z dnia 26 kwietnia 2007 r. Dz.U. 2018, poz. 1401.
10. *Wojewódzki Plan Zarządzania Kryzysowego*, http://czkw.kielce.uw.gov.pl/czk/wojewodzkie-centrum-zarz/wojewodzki-plan-zarzadza/6974,Wojewodzki-Plan-Zarzadzania-Kryzysowego.html
11. Wróblewski D. (red.), *Zagadnienia ogólne z zakresu zarządzania ryzykiem i zarządzania kryzysowego. Analiza wybranych przepisów*, Wydawnictwo Centrum Naukowo-Badawczego Ochrony Przeciwpożarowej im. Józefa Tuliszkowskiego Państwowego Instytutu Badawczego, Józefów 2014.
12. Zamiar Z., *Struktura, kompetencje i zadania organów zarządzania kryzysowego*, „Zeszyty Naukowe. Logistyka i Transport" Vol. 8, No. 1, 2009.
13. Zarządzenie Nr 3/2011 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 20 stycznia 2011 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach.
14. Zarządzenie Nr 62/2016 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 1 czerwca 2016 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Świętokrzyskiemu Urzędowi Wojewódzkiemu w Kiecach.
15. Zarządzenie Nr 9/2017 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 24 stycznia 2017 r. w sprawie powołania Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego.
16. Ziarko J., Walas-Trębacz J., *Podstawy zarządzania kryzysowego*, Wydawnictwo – Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne sp. z o.o. – Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2010.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

prof. dr hab. Aleksandra Skrabacz

Wojskowa Akademia Techniczna
im. Jarosława Dąbrowskiego w Warszawie

STRONY INTERNETOWE ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO JAKO NARZĘDZIE INFORMACYJNO-EDUKACYJNE W SYSTEMIE ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO

Streszczenie:

Współczesne społeczeństwo nie bez przyczyny zostało określone jako informacyjne, ponieważ to właśnie informacja jest jednym z najbardziej poszukiwanych dóbr, niezbędnych do życia w realiach XXI wieku. Równie ważne są środki techniczne, gwarantujące szybki i skuteczny przepływ i dostęp do informacji. Dzięki wspaniałemu rozwoju technologii informatycznej, niemal w każdym domu mamy komputer i dostęp do Internetu, nazywanego współcześnie oknem na świat. Narzędzie te pozwalają nam w krótkim czasie dowiedzieć się, nie tylko o tym co się dzieje w praktycznie każdym zakątki świata, ale możemy również wykorzystać je to tworzenia środowiska bezpieczeństwa w przestrzeni indywidualnej czy rodzinnej. Zatem z jednej strony człowiek poszukuje informacji na temat bezpiecznego życia, z drugiej strony organy administracji publicznej, na mocy przypisanych im kompetencji ustawowych przyjęły na siebie obowiązek informowania i edukowania obywateli na temat prawidłowych zachowań w sytuacji zagrożenia. Celem artykułu jest zatem analiza zawartości stron internetowych administracji publicznej województwa świętokrzyskiego, w szczególności Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego, Komendy Wojewódzkiej Policji i Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej oraz wybranych strony organów administracji samorządowej pod kątem treści dotyczących bezpieczeństwa oraz ocena ich przydatności i skuteczności w procesie edukacji dla bezpieczeństwa mieszkańców regionu.

Słowa kluczowe:

zarządzanie kryzysowe, Internet, administracja publiczna, bezpieczeństwo.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

1. Geneza i ogólna organizacja systemu zarządzania kryzysowego

Impulsem do organizacji zarządzania kryzysowego w Polsce były wydarzenia związane z powodzią, która nawiedziła południowo-zachodnie rejony naszego państwa w lipcu 1997 r. Żywioł, określany mianem „powodzi dwustulecia", obnażył katastrofalny stan przygotowania państwa do działania w sytuacji kryzysu, co podkreślone zostało m.in. w *Raporcie o stanie systemu przeciwdziałania, zwalczania i usuwania skutków nadzwyczajnych zagrożeń dla ludzi i środowiska*[1] opracowanym przez Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, a także w *Informacji o wynikach kontroli przygotowania administracji zespolonej do działań w sytuacjach kryzysowych*[2] opracowanym przez Departament Obrony Narodowej i Bezpieczeństwa Wewnętrznego Najwyższej Izby Kontroli.

Struktury odpowiedzialne za organizację i koordynację działań ratowniczych w rzeczywistości powodziowej wykazały się wielką niewydolnością, co szczególnie widoczne było na przykładzie obrony cywilnej, począwszy od szczebla gminnego, po szczebel centralny. Ocenę działań tej instytucji w pełni oddają słowa raportu BBN: *mało widoczna*, *niewystarczające umiejętności działania*, *brak treningu*, *działania sparaliżowane* (…). Wśród służb biorących udział w akcji szczególną sprawnością działania wykazały się wojsko oraz policja, które działały bardzo sprawnie, a na szczególną pochwałę zasługiwała mobilność, rzetelność oraz niekonwencjonalność działań.

Konsekwencją zaistniałej sytuacji było rozpoczęcie procesu reorganizacji obrony cywilnej, co doprowadziło na szczeblu centralnym do połączenia stanowiska Szefa Obrony Cywilnej Kraju ze stanowiskiem Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej w 2000 r. W terenie na szczeblu województwa przemianowano dotychczasowe wojewódzkie inspektoraty obrony cywilnej działające w strukturach urzędów wojewódzkich na wydziały zarządzania kryzysowego. Na szczeblu powiatu utworzono wydziały zarządzania kryzowego działające w strukturach starostwa powiatowego, natomiast na szczeblu gminy jednoosobowe stanowiska do spraw zarządzania kryzysowego, spraw obronnych i obrony cywilnej.

Organizacja systemu zarządzania kryzysowego oparta została na kilku podstawowych zasadach dotyczących:

1. **Prymatu układu terytorialnego**, kładącego nacisk na horyzontalną organizację organów władzy, ukształtowaną na trójstopniowym podziale kraju

[1] Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, *Raport o stanie systemu przeciwdziałania, zwalczania i usuwania skutków nadzwyczajnych zagrożeń dla ludzi i środowiska*, Warszawa 1997.

[2] Najwyższa Izba Kontroli, *Informacja o wynikach kontroli przygotowania administracji zespolonej do działań w sytuacjach kryzysowych*, Warszawa wrzesień 2003.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

(powiat, województwo, kraj), w którym układ branżowy (resortowy) pełni jedynie rolę pomocniczą.

2. **Jednoosobowego kierownictwa i odpowiedzialności za utrzymanie gotowości systemu**, polegającego na zmianie znaczenia ciał kolegialnych (z decyzyjnej na doradczo-opiniodawczą), których zadaniem jest wspomaganie decydenta w podejmowaniu decyzji.
3. **Adekwatności charakteru oraz rozmiaru zagrożenia**, co oznacza, iż odpowiedni szczebel administracji publicznej reaguje na zagrożenie (np. wójt, a nie wojewoda, na lokalne podtopienie).
4. **Powszechności reagowania kryzysowego**, oznaczającego włączenie wszystkich podmiotów działających na danym terenie: obywateli, organizacji pozarządowych, służb, inspekcji, straży.
5. **Kierowania i ponoszenia odpowiedzialności przez jednoosobowe organy** sprawujące władzę administracji publicznej, tj. wójta, starosty, wojewody, ministra, premiera.

Punktem wyjścia oraz podstawą prawną do tworzenia systemu zarządzania kryzysowego była *ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej*[3], która nałożyła na poszczególne organy administracji publicznej zadania w zakresie zarządzania kryzysowego oraz określiła strukturę organizacyjną całego systemu. Szczegółowe rozwiązania w tym zakresie zawarte zostały w *rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 3 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu tworzenia gminnego zespołu reagowania, powiatowego i wojewódzkiego zespołu reagowania kryzysowego oraz Rządowego Zespołu Koordynacji Kryzysowej i ich funkcjonowania*[4] oraz *rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 28 listopada 2003 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie sposobu tworzenia gminnego zespołu reagowania, powiatowego i wojewódzkiego zespołu reagowania kryzysowego oraz Rządowego Zespołu Koordynacji Kryzysowej i ich funkcjonowania*[5]. Na podstawie wymienionych aktów prawnych powołane zostały zespoły reagowania kryzysowego na szczeblu gminy, powiatu, województwa i kraju oraz centra zarządzania kryzysowego. Jednakże oba dokumenty zostały uchylone w 2007 r., w związku z wejściem w życie ustawy o zarządzaniu kryzysowym oraz towarzyszących jej aktom wykonawczym.

---

[3] Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. *o stanie klęski żywiołowej*, Dz.U. nr 62, poz. 558.

[4] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 grudnia 2002 r. *w sprawie sposobu tworzenia gminnego zespołu reagowania, powiatowego i wojewódzkiego zespołu reagowania kryzysowego oraz Rządowego Zespołu Koordynacji Kryzysowej i ich funkcjonowania*, Dz.U. nr 215, poz. 1818.

[5] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 listopada 2003 r. *zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu tworzenia gminnego zespołu reagowania, powiatowego i wojewódzkiego zespołu reagowania kryzysowego oraz Rządowego Zespołu Koordynacji Kryzysowej i ich funkcjonowania*, Dz.U. nr 210, poz. 2038.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Ustawa właściwa, regulująca kompleksowo system zarządzania kryzysowego, została uchwalona 26 kwietnia 2007 roku[6]. Po kilku nowelizacjach, obowiązuje po dzień dzisiejszy. W stosunku do wcześniejszej organizacji systemu, ustawa nie wprowadziła radykalnych zmian, jednakże dokonano korekty w nazewnictwie, zmieniając zespoły reagowania kryzysowego na zespoły zarządzania kryzysowego.

Organizacja systemu zarządzania kryzysowego została ujednolicona na terenie całego kraju, obejmując swym zasięgiem poziom krajowy, wojewódzki, powiatowy oraz gminny. Zespoły zarządzania kryzysowego funkcjonują obligatoryjnie na każdym z tych poziomów, natomiast centra zarządzania kryzysowego na poziomie powiatu i gminy tworzone są w sposób fakultatywny. Wynika to między innymi z deficytu kadrowego, jaki występuje w tych jednostkach administracji samorządowej, a także rozmiaru i charakteru zagrożeń mogących wystąpić na danym terenie. Warto również podkreślić, iż substytutem tych komórek organizacyjnych zarządzania kryzysowego są stanowiska dowodzenia Komend Powiatowych Państwowej Straży Pożarnej, pełniące całodobowe dyżury.

Na szczeblu gminy wójt, burmistrz, prezydent miasta odpowiada za bezpieczeństwo społeczności lokalnych. Zgodnie bowiem z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym[7] do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, nie zastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. Zadania te obejmują m.in. sprawy porządku publicznego, ochrony przeciwpożarowej oraz ochrony środowiska. Gmina ma również obowiązek wykonywania zadań zleconych z zakresu administracji rządowej nakładanych przez inne ustawy. Na wykonanie zadań zleconych gmina otrzymuje środki finansowe w wysokości koniecznej do wykonania tych zadań. Zadaniami zleconymi dla gminy są m.in. zadania w zakresie obronności.

Organem stanowiącym i kontrolnym w gminie jest rada gminy. Rada gminy zgodnie z ustawą o samorządzie terytorialnym może wydawać przepisy porządkowe, jeżeli jest to niezbędne dla ochrony życia lub zdrowia obywateli oraz dla zapewnienia porządku, spokoju i bezpieczeństwa publicznego.

W czasie sytuacji kryzysowej właściwy miejscowo wójt (burmistrz, prezydent miasta) kieruje działaniami prowadzonymi na obszarze gminy oraz może wydawać polecenia wiążące organom jednostek pomocniczych, kierownikom jednostek organizacyjnych utworzonych przez gminę, kierownikom jednostek ochrony przeciwpożarowej działających na obszarze gminy oraz kierownikom jednostek organizacyjnych czasowo przekazanych przez właściwe organy

6 Ustawa z 26 kwietnia 2007 r. *o zarządzaniu kryzysowym*, Dz.U. z 2007 r., nr 87, poz. 590.
7 Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. *o samorządzie gminnym*, Dz.U. z 1996 r. nr 13, poz. 74.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

do jego dyspozycji i skierowanych do wykonywania zadań na obszarze gminy. Wójt może również zwrócić się do innych jednostek, które mu nie podlegają, a które działają na terenie gminy z wnioskiem o wykonanie czynności niezbędnych w celu zapobieżenia sytuacji kryzysowej. W razie odmowy wykonania tych czynności lub niewłaściwego ich wykonania wójt niezwłocznie zawiadamia organ, któremu podlega kierownik lub który sprawuje nadzór nad nim. Działania mające na celu zapobieganie sytuacjom kryzysowym lub ich usunięcia wójt wykonuje przy pomocy **gminnego zespołu zarządzania kryzysowego**. Funkcjonowanie tego zespołu finansowane jest z budżetu samorządu terytorialnego, a członkowie zespołu nie pobierają wynagrodzenia za pracę w zespole.

Powiat, zgodnie z ustawą z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie m.in. edukacji publicznej, kultury i ochrony dóbr kultury, ochrony środowiska i przyrody, porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska, utrzymania powiatowych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych, obronności, współpracy z organizacjami pozarządowymi. Do zadań publicznych powiatu należy również zapewnienie wykonywania określonych w ustawach zadań i kompetencji kierowników powiatowych służ, inspekcji i straży.

Rada powiatu będąca organem powiatu (obok zarządu), może stanowić prawo miejscowe w zakresie nieuregulowanym w odrębnych ustawach lub innych przepisach powszechnie obowiązujących, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach może wydawać powiatowe przepisy porządkowe, jeżeli jest to niezbędne dla ochrony życia, zdrowia lub mienia obywateli, ochrony środowiska naturalnego albo dla zapewnienia porządku, spokoju i bezpieczeństwa publicznego, o ile przyczyny te występują na obszarze więcej niż jednej gminy[8].

Ponadto rada powiatu, na mocy ustawy o stanie klęski żywiołowej, dokonuje oceny stanu bezpieczeństwa przeciwpożarowego i zabezpieczenia przeciwpowodziowego powiatu.

Poza tym rada przynajmniej raz w roku otrzymuje od komendanta powiatowego PSP informację o stanie bezpieczeństwa ochrony przeciwpożarowej oraz zagrożeniach pożarowych powiatu.

Kierownikiem starostwa powiatowego oraz zwierzchnikiem służbowym pracowników starostwa i kierowników jednostek organizacyjnych powiatu oraz zwierzchnikiem powiatowych służb, inspekcji i straży jest **starosta**. Starosta zatwierdza programy działania służb, inspekcji, straży, uzgadnia wspólne dzia-

[8] Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. *o samorządzie powiatowym*, Dz.U. z 2001, nr 142, poz. 1592.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

łanie tych jednostek na terenie powiatu oraz w sytuacjach szczególnych kieruje wspólnymi działaniami tych jednostek. Starosta jako zwierzchnik rządowej administracji zespolonej w powiecie jest przełożonym komendantów powiatowych PSP, Policji, inspekcji nadzoru budowlanego oraz jednostek przekazanych mu do dyspozycji przez właściwy organ do wykonania zadań na terenie powiatu. Ze względu na umiejscowienie na terenie powiatu służb, inspekcji i straży, których zwierzchnikiem jest starosta, szczebel powiatu jest uznawany za pierwszy i podstawowy poziom wykonawczy (reagowania) w sytuacji kryzysowej. W celu zapobieżenia sytuacjom kryzysowym starosta może również wystąpić z wnioskiem o pomoc do innych jednostek organizacyjnych działających na terenie powiatu. W razie odmowy wykonania tych czynności lub ich niewłaściwego wykonania, starosta niezwłocznie zawiadamia organ, któremu podlegają jednostki organizacyjne. Starosta może wydawać także polecenia wiążące wójtom, a w sytuacji gdy wójt jest niezdolny do kierowania lub niewłaściwie kieruje działaniami starosta może wnioskować do wojewody o zawieszenie uprawnień wójta.

Starosta kieruje wyżej wymienionymi działaniami przy pomocy **powiatowego zespołu zarządzania kryzysowego**, który przejął kompetencje powiatowego zespołu przeciwpożarowego oraz powiatowego zespołu ochrony przeciwpożarowej i ratownictwa.

Funkcjonowanie zespołu na szczeblu powiatu finansowane jest z budżetu powiatowego, a członkowie zespołu reagowania kryzysowego nie pobierają wynagrodzenia za pracę w zespole.

Przedstawicielem Rady Ministrów w terenie jest wojewoda. Do niego, zgodnie z ustawą o wojewodzie i administracji rządowej w województwie[9] należy zapewnienie współdziałania wszystkich jednostek organizacyjnych administracji rządowej i samorządowej działających na obszarze województwa i kierowanie ich działalnością „w zakresie zapobiegania zagrożeniu życia, zdrowia lub mienia oraz zagrożeniom środowiska, bezpieczeństwa państwa i utrzymania porządku publicznego, ochrony praw obywatelskich, a także zapobiegania klęskom żywiołowym i innym nadzwyczajnym zagrożeniom oraz zwalczania i usuwania ich skutków, na zasadach określonych w odrębnych ustawach”[10]. Warto również dodać, iż do wojewody należy ocena stanu zabezpieczenia przeciwpowodziowego, wykonywanie zadań w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa oraz zarządzania kryzysowego[11]. To wojewoda tworzy również centrum powiadamiania ratunkowego na mocy ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o systemie

[9] Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. *o wojewodzie i administracji rządowej w województwie*, Dz.U. z 2009 r. Nr 31, poz. 206.
[10] Ibidem.
[11] Ibidem.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

powiadamiania ratunkowego oraz zapewnia skuteczność jego działania[12]. Do niego należy także planowanie, organizowanie i koordynowanie systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego oraz nadzór nad prawidłowym jego funkcjonowaniem na terenie województwa[13].

Wojewoda nałożone zadania wykonuje przy pomocy **wojewódzkiego zespołu zarządzania kryzysowego**.

Funkcjonowanie zespołów na szczeblu województwa finansowane jest z budżetu wojewódzkiego, a członkowie zespołu reagowania kryzysowego nie pobierają wynagrodzenia za pracę w zespole.

Obok zespołów zarządzania kryzysowego, stałymi organami o charakterze sztabowym są **centra zarządzania kryzysowego** (CZK); organizowane są na poszczególnych poziomach zarządzania kryzysowego, z uwzględnieniem roli i zadań jakie przypisane są poszczególnym organom decyzyjnym. W zależności od tego na jakim poziomie organizacyjnym działają, spełniają istotną rolę w tworzeniu i funkcjonowaniu infrastruktury zarządzania kryzysowego. Głównym zadaniem centrum jest zbieranie i analiza informacji uzyskanych z systemów monitorowania i wykrywania zagrożeń oraz ciągła współpraca z ośrodkami reagowania poszczególnych resortów, instytucji i służb.

Centra powinny pracować nieustannie przez całą dobę podczas wszystkich etapów zarządzania i bezwzględnie muszą być włączone w system łączności, zarówno w układzie poziomym, jak i pionowym, dający możliwość wymiany informacji z jednostkami administracji publiczne wyższego i niższego szczebla oraz służbami ratowniczymi.

Na poziom pracy centrum decydujący wpływ ma przede wszystkim wyposażenie techniczne, które warunkuje efektywność i zakres funkcji realizowanych przez centrum.

Zwrócić uwagę należy, iż centra są etatowymi komórkami organizacyjnymi funkcjonującymi w strukturach administracji publicznej, ich działanie jest permanentne, tzn. prowadzą stałe dyżury oparte o zasadę zmianowości. Siedziba centrum powinna być odpowiednio oznakowana, a jego lokalizacja podana do publicznej wiadomości, tak aby wszyscy mieszkańcy posiadali informacje o działalności centrum.

Z kolei **komórki do spraw zarządzania kryzysowego** są powołane do merytorycznej realizacji zadań wynikających z regulacji prawnych obowiązujących w obszarze bezpieczeństwa. Nie posiadają one ujednoliconej struktury orga-

[12] Ustawa z dnia 22 listopada 2013 r. *o systemie powiadamiania ratunkowego*, Dz.U. z 2013 r., poz. 1635.

[13] Ustawa z dnia 8 września 2006 r. *o Państwowym Ratownictwie Medycznym*, Dz.U. z 2006 r., Nr 191, poz. 1410 z późn. zm.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

nizacyjnej, etatowej, również ich nazwy nie zostały ujednolicone obligatoryjnie. Funkcjonują one w strukturach organizacyjnych urzędu gminy, starostwa powiatowego oraz urzędu wojewódzkiego, a podlegają bezpośrednio odpowiednio wójtowi, staroście, wojewodzie. Utworzone zostały w drodze administracyjnej w 1998 r. na bazie wojewódzkich i miejskich inspektoratów obrony cywilnej, a ich struktura organizacyjna oraz zakres merytoryczny zależy od szczebla administracji na którym funkcjonują.

Na poziomie gminy problematyka zarządzania kryzysowego przypisana jest stanowisku do spraw zarządzania kryzysowego, a zakres merytoryczny tego stanowiska obejmuje znacznie więcej spraw, niż tylko związanych z zarządzaniem kryzysowym, np. dotyczy ochrony informacji niejawnych i prowadzenia kancelarii tajnej, ochrony przeciwpożarowej i zasad BHP. Na szczeblu powiatu są to wydziały lub zespoły zarządzania kryzysowego, których struktura organizacyjna nie została przyjęta obligatoryjnie i różni się w zależności od powiatu (jego obszaru, ilości mieszkańców, rodzajów zagrożeń). Jeżeli chodzi o zakres merytoryczny wydziałów, to realizują one zadania wynikające z czterech obszarów działania:
– zarządzania w sytuacjach kryzysowych,
– obrony cywilnej,
– obronności,
– ochrony informacji niejawnych.

Na szczeblu województwa funkcjonują wydziały bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego o rozbudowanej strukturze organizacyjnej i etatowej, które realizują trzy grupy zadań dotyczących:
– zarządzania kryzysowego,
– spraw obronnych,
– obrony cywilnej.

Na czele wydziału stoi dyrektor oraz dwóch zastępców, którzy nadzorują działalność oddziałów wchodzących w skład wydziału. Najczęściej struktura organizacyjna wydziału zarządzania kryzysowego przedstawia się następująco: oddział I – centrum zarządzania kryzysowego, oddział II – oddział spraw obronnych, oddział III – oddział infrastruktury technicznej i zabezpieczenia logistycznego, oddział IV – oddział planowania i szkolenia.

Wydziały bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego są merytorycznie odpowiedzialne nie tylko za problematykę zarządzania kryzysowego, ale wszelkich spraw związanych z bezpieczeństwem. Dlatego są jednymi z głównych podmiotów, na których ciąży obowiązek sprawnego i efektywnego działania w sytuacji kryzysowej. Na nich też spoczywa obowiązek informowania o zagrożeniach oraz edukowania społeczeństwa zamieszkującego dany region o sposobach zachowa-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

nia się w sytuacji różnych zagrożeń, które mogą wystąpić na administrowanym terenie.

2. Strony internetowe administracji publicznej jako źródło informacji dla obywateli

Na szczeblu regionalnym to właśnie w rękach wojewody, a w rzeczywistości działających w jego imieniu wydziale bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego oraz wojewódzkim centrum zarządzania kryzysowego znajdują się wszelkie informacje o tym, co dzieje się na terenie województwa, jakie zagrożenia mogą pojawić się w bliższej i dalszej przyszłości oraz jak się do nich przygotować. Tutaj bowiem spływają meldunki ze wszystkich służb, inspekcji i straży, które w ramach odpowiedzialności terytorialnej pełnią służbę na rzecz bezpieczeństwa przebywających tam osób.

Oknem na świat w społeczeństwie informacyjnym, które chce wiedzieć dużo i szybko jest Internet, dlatego to strony internetowe urzędów wojewódzki powinny stanowić źródło informacji, po pierwsze na temat zagrożeń i wyzwań, które mogą pojawić się na terenie województwa lub już istnieją, po drugie edukować, jak należy się przygotować i zachować w sytuacji zagrożenia. Skąd taki postulat?

Współcześnie, patrząc na rozwój społeczeństwa oraz wielkie zapotrzebowanie na informacje oraz traktowanie jej jako szczególne dobro materialne, możemy mówić o społeczeństwie informacyjnym. Termin ten po raz pierwszy został użyty (już w latach 60. XX w.) w Japonii, w której powstał „Plan utworzenia społeczeństwa informacyjnego, jako cel narodowy na rok 2000". Plan ten zakładał kompleksową informatyzację kraju, która miała prowadzić do rozwoju intelektualnego państwa oraz tworzenia wiedzy. W krótkim czasie idea społeczeństwa informacyjnego rozprzestrzeniła się na cały świat, w czym szczególnie pomocne było powszechne zastosowanie Internetu oraz rozwój usług związanych z przesyłaniem, przetwarzaniem i przechowywaniem informacji.

Społeczeństwo informacyjne charakteryzuje się wysoko rozwiniętym sektorem usług nowoczesnych (bankowość, finanse, telekomunikacja, informatyka, badania i rozwój, zarządzanie), w niektórych krajach w tym sektorze pracuje ponad 80% zawodowo czynnej ludności, natomiast w sektorach tradycyjnych pozostało zaledwie 10% osób, wysokim poziomem skolaryzacji społeczeństwa, postępującym procesem decentralizacji społeczeństwa i wzrostem znaczenia społeczności lokalnych oraz urozmaiceniem życia społecznego[14]. Wraz z rozwo-

[14] Zob. szerzej: R. Jakubczak, A. Skrabacz, *Społeczeństwo w tworzeniu bezpieczeństwa narodowego polski w XXI wieku*, Siedlce 2006, s. 18.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

jem technologii oraz procesem komputeryzacji, Internet stał się siecią komputerową o zasięgu globalnym. Badania przeprowadzone w 2000 roku dowodzą, że na ziemi żyło około 6 mld ludzi, a podłączonych do Internetu urządzeń takich jak komputery, telefony, drukarki, faxy itd. było zaledwie 500 mln. U schyłku 2008 roku stan urządzeń przypiętych do globalnej sieci przerósł liczbę ludzi mieszkających na Ziemi[15].

Przechodząc na grunt polski, z informacji Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że w 2017 r. przynajmniej jeden komputer w domu miało 82% gospodarstw domowych, a dostęp do Internetu szerokopasmowego posiadało 78% gospodarstw. Wykorzystywany był on do różnych celów, między innymi społecznych, kulturalnych czy naukowych, ale również – na co warto zwrócić uwagę – 31% osób w wieku 16–74 lat przez stronę internetową kontaktowało się z administracją publiczną[16]. Oprócz pobierania i wysyłania formularzy i druków urzędowych, prawie 21% użytkowników poszukiwało na stronach internetowych administracji publicznej informacji, w tym – jak można przypuszczać – dotyczących bezpieczeństwa.

Strona internetowa jest w dzisiejszych czasach wizytówką zarówno instytucji państwowej, przedsiębiorstwa, jak i osoby fizycznej. Jest przede wszystkim podstawowym narzędziem komunikowania się i zdobywania informacji. Dlatego każda dobra strona internetowa powinna być: *wiarygodna* – publikować wyłącznie sprawdzone i rzetelne treści, *użyteczna* – prosta w obsłudze, *dostępna* – powinna zachowywać idealny wygląd na wszystkich urządzeniach mobilnych, *funkcjonalna* – zaspokajać potrzeby użytkowników[17]. Na organach administracji rządowej, a szczególnie wojewodach, jako przedstawicielach Rady Ministrów w terenie ciąży zatem szczególny obowiązek prowadzenia witryn, które dla mieszkańców regionu będą codziennym narzędziem używanym w celach informacyjnych i edukacyjnych.

3. Analiza zawartości strony internetowej Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego

Na stronie internetowej Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego www.kielce.uw.gov.pl informacje dotyczące bezpieczeństwa zamieszczono na ruchomym pasku w dolnej części strony. Wśród wielu innych znajdują się tam ikony *Zarządzania kryzysowego*, *Regionalnego Sytemu Ostrzegania*, *Ochrony przed powodzią*, oraz *Centrum Powiadamiania Ratunkowego*.

[15] J. Hofmokl, *Internet jako nowe dobro wspólne*, Warszawa 2009, s. 67.
[16] Dane ze strony www.stat.gov.pl (dostęp: 4.08.2018).
[17] Dane ze strony www.testin.pl (dostęp: 20.07.2018).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Trafienie kursorem w wybraną ikonę na ruchomym pasku stwarza pewne problemy, tym bardziej, że ilość ikon jest znacznie większa, niż zaprezentowano powyżej. Wartym rozważenia byłoby umieszczenie hasła **Bezpieczeństwo** w zakładkach umieszczonych w dalszej części strony przeznaczonych dla klienta.

Przycisk *Zarządzanie kryzysowe* przenosi nas na podstronę **Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego**, na której w poszczególnych zakładkach znajdują się informacje dotyczące między innymi *Wydziału Zarządzania Kryzysowego*, *Państwowego Ratownictwa Medycznego* oraz *Usuwania skutków klęsk żywiołowych*.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Wchodząc w podstronę Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego warto podkreślić, że wiele materiałów tam zamieszczonych, jak na przykład *Zadania Wydziału Zarządzania Kryzysowego* są w pliku pdf do pobrania, co znacznie ułatwia nawigację po stronie, ale też czyni ją przejrzystą. Choć z drugie strony trudno wytłumaczyć, dlaczego dokument w pdf *Zarządzenie nr 7/216 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 25 stycznia 2016 r. w sprawie powołania Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego* znalazł się w zakładce *Bezpieczeństwo imprez masowych*, w której to umieszczono dokumenty tematycznie związane z tym zakresem merytorycznym.

Ponadto nie wszystkie informacje zamieszczone na omawianej podstronie przedstawiają stan aktualny. W zakładce *Opracowania i opinie* zamieszczono materiał pochodzący z 1999 r. dotyczący oceny funkcjonowania Powiatowych Centrów Zarządzania Kryzysowego, który należałoby zakwalifikować do materiałów archiwalnych. W zakładce *Pomoc społeczna i bezdomni* umieszczono wykaz placówek oferujących schronienie osobom jej poszukujących, a wchodząc w zakładkę *Ochrona przed powodzią*, zostajemy przekierowani na stronę http://mapy.isok.gov.pl/imap, której użyteczność dla osoby poszukującej podstawowych informacji na powyższy temat budzi poważne zastrzeżenia. Jest to bowiem strona Informatycznego Systemu Osłony Kraju, która prowadzi hydroportal publikujący mapy zagrożenia powodziowego oraz ryzyka powodziowego w formacie pdf.

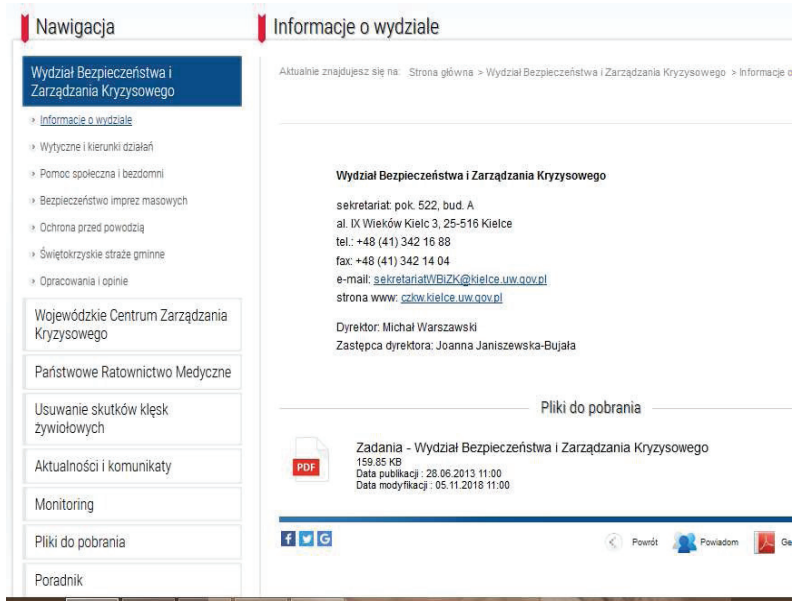

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Podstrona Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego zawiera dane teleadresowe centrum oraz dokumenty planistyczne w zakresie zarządzania kryzysowego, w tym plan zarządzania kryzysowego, plan działania na wypadek wystąpienia epidemii, plan ewakuacji oraz informacje dotyczące infrastruktury krytycznej. Wszystkie są wygodnie podlinkowane i nie ma problemu z otwarciem ich zawartości. Jedyny dyskomfort na tym tle stanowi link do Białej Księgi Bezpieczeństwa RP, po naciśnięciu której ukazuje się komunikat – „strona w budowie".

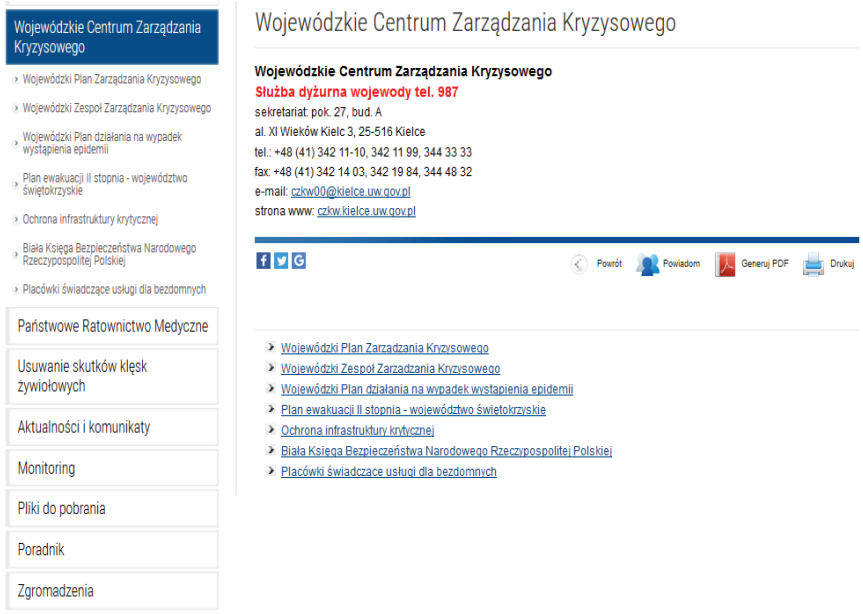
Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego
Wojewódzki Plan Zarządzania Kryzysowego
Wojewódzki Zespoł Zarządzania Kryzysowego
Wojewódzki Plan działania na wypadek wystąpienia epidemii
Plan ewakuacji II stopnia - województwo świętokrzyskie
Ochrona infrastruktury krytycznej
Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej
Placówki świadczące usługi dla bezdomnych
Państwowe Ratownictwo Medyczne
Usuwanie skutków klęsk żywiołowych
Aktualności i komunikaty
Monitoring
Pliki do pobrania
Poradnik
Zgromadzenia
Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego
Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego
Służba dyżurna wojewody tel. 987
sekretariat: pok. 27, bud. A
al. XI Wieków Kielc 3, 25-516 Kielce
tel.: +48 (41) 342 11-10, 342 11 99, 344 33 33
fax: +48 (41) 342 14 03, 342 19 84, 344 48 32
e-mail: czkw00@kielce.uw.gov.pl
strona www: czkw.kielce.uw.gov.pl
Powrót
Powiadom
Generuj PDF
Drukuj
Wojewódzki Plan Zarządzania Kryzysowego
Wojewódzki Zespoł Zarządzania Kryzysowego
Wojewódzki Plan działania na wypadek wystąpienia epidemii
Plan ewakuacji II stopnia - województwo świętokrzyskie
Ochrona infrastruktury krytycznej
Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej
Placówki świadczące usługi dla bezdomnych

Patrząc przez pryzmat obywatela i jego potrzeby znalezienia informacji na temat bezpieczeństwa wchodzimy w zakładkę *Poradnik*, a w nim datowany na maj 2005 r. dokument: *Postępowanie w przypadku…* i tu szeroki wachlarz zagrożeń do wyboru, takich jak klęski żywiołowe, zdrowie i choroby zakaźne, awarie i pożary obiektów budowlanych.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

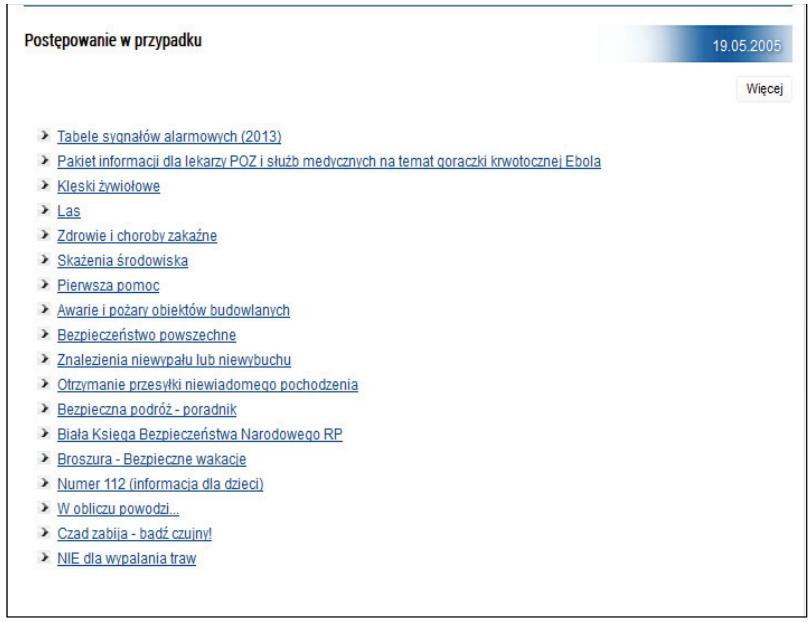

Zwrócenia uwagi wymaga fakt, że kilka zakładek się nie otwiera, jak wspomniana już *Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego RP*, po wejściu na którą ukazuje się komunikat: „Strona w trakcie przygotowania. Przepraszamy i zapraszamy w późniejszym terminie", czy też *Bezpieczna podróż – poradnik* lub *Czad zabija – bądź czujny* i *Nie dla wypalania traw*.

FRAGMENT

Rodzinny plan działania na wypadek zagrożeń powodowanych siłami natury lub awariami obiektów technicznych

Chociaż w Polsce nie grożą nam duże kataklizmy, nie zaszkodzi zaplanowanie sposobu postępowania w sytuacjach możliwych zagrożeń. Usiądź razem ze swoją rodziną i spróbuj porozmawiać na temat:

- jakie rodzaje zagrożeń mogą dotyczyć twojego rejonu zamieszkani
- jak się komunikować, gdy w czasie zagrożenia członkowie rodziny są rozdzieleni (np. dorośli w pracy, a dzieci w szkole lub w domu)

Inaczej jest z zakładką *Bezpieczeństwo powszechne*, w której znajdują się trzy materiały: *Rodzinny plan działania na wypadek zagrożeń powodowanych siłami natury lub awariami obiektów technicznych*, *Ewakuacja ludności – planowana* oraz *Ewakuacja ludności – doraźna*. Dwa ostatnie dokumenty, datowane na 2013 r., przedstawiają zasady i sposoby ewakuacji ludności, warto byłoby jednak dokonać ich aktualizacji ze względu na nieaktualną terminologię. *Rodzinny*

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

plan… to krótki, jednostronicowy dokument opracowany w postaci pytań, mających na celu refleksję nad poczuciem bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania oraz przygotowaniem się do ewentualnego zagrożenia.

Autorzy poradnika zachęcają nie tylko do samodzielnego opracowania planu na wypadek zagrożeń, ale również nabycia umiejętności pierwszej pomocy przedmedycznej: *Ważnym jest również uzyskanie podstawowych kwalifikacji w udzielaniu pierwszej pomocy poszkodowanym, co uczyni Cię bardzo przydatnym w razie potrzeby. Często kursy pierwszej pomocy są organizowane jako bezpłatne, na które możesz zgłosić się z całą rodziną. Inwestowanie we własne bezpieczeństwo, umiejętność zachowania się w sytuacjach określonych zagrożeń, udzielenie sobie lub bliskim pierwszej pomocy w przypadku wystąpienia zagrożenia jest inwestycją, która może się zwrócić w ciągu jednej chwili. Jest to inwestycja bezcenna*. Niestety brakuje podstawowej informacji, gdzie na terenie województwa świętokrzyskiego taki kurs można odbyć, a przecież nie można się nie zgodzić, że jest to niezmiernie ważna inwestycja w nie tylko swoje bezpieczeństwo.

Jedna z zakładek w poradniku adresowana jest do dzieci: *Numer 112 (informacja dla dzieci)*. Po wejściu w nią, zawartość może budzić rozczarowanie, ponieważ zostajemy przekierowani na stronę Komisji Europejskiej, która zamieściła zbiór informacji o numerze alarmowym, ale w języku angielskim. Może jednak warto byłoby zainwestować w edukację najmłodszych, bo jest to warunek niezbędny do kształtowania bezpiecznego życia kolejnych pokoleń Polaków i opracować materiały adresowane do dzieci np. kolorowanki lub plakaty w języku polskim.

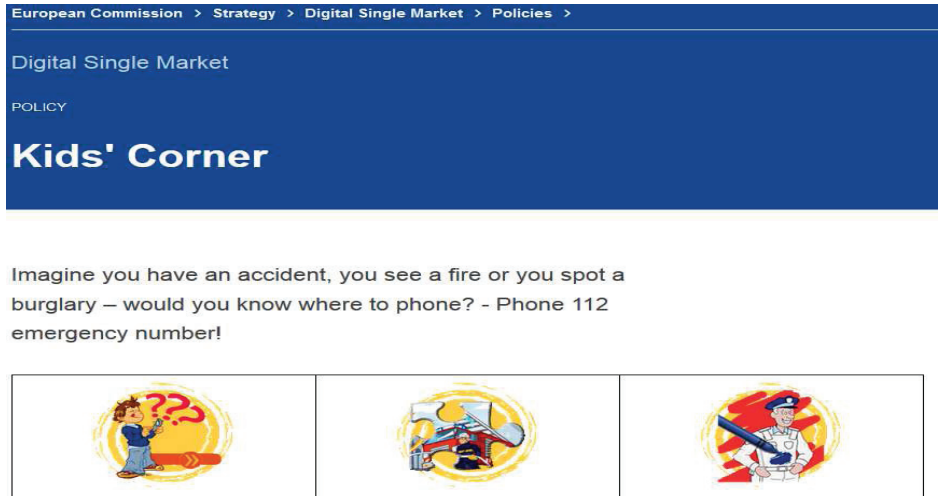
European Commission > Strategy > Digital Single Market > Policies >
Digital Single Market
POLICY
Kids' Corner
Imagine you have an accident, you see a fire or you spot a burglary – would you know where to phone? - Phone 112 emergency number!

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Podsumowując, strona internetowa Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego jest funkcjonalna i łatwa w nawigacji. Zawiera wiele niezbędnych informacji, które w sytuacji zagrożenia mogą być pomocne obywatelowi w jego bezpiecznym zachowaniu. Jej mocną stroną jest przejrzystość, brak nagromadzenia nadmiernej ilości dokumentów, wręcz przeciwnie, materiały zamieszczane są na zasadzie przycisków „call to action" (CTA), czyli „zobacz więcej; sprawdź szczegóły". Warto byłoby zwrócić uwagę na aktualność niektórych materiałów, ich poprawność terminologiczną oraz przydatność merytoryczną. Nie ma potrzeby umieszczania dokumentów tylko po to, aby wypełnić zakładkę. Szczególną staranność warto byłoby wykazać opracowując materiały kierowane bezpośrednio do mieszkańców regionu – i tych dorosłych i dzieci. To oni, jako osoby najbardziej narażone na zagrożenia mogące wystąpić na terenie miejsca ich zamieszkania, powinni być poddani szczególnie intensywnej edukacji dla bezpieczeństwa, a w społeczeństwie informacyjnym – droga internetowa jest jednym z najskuteczniejszych i najszybszych sposobów dotarcia do bezpośrednio zainteresowanych. Ciężar odpowiedzialności za te działania spoczywa na wojewodzie i administracji, która powołana została po to, aby te zadania w jego imieniu realizować.

4. Strony internetowe administracji samorządowej województwa świętokrzyskiego

Mając na uwadze fakt, iż województwo świętokrzyskie liczy 13 powiatów, w tym stolicę województwa – Kielce – będące miastem na prawach powiatu oraz 102 gminy[18], analizie poddano wybrane strony internetowe powiatów starachowickiego i skarżyskiego oraz gminy Wąchock.

Strony internetowe wszystkich omawianych jednostek organizacyjnych charakteryzują się bardzo niewielką ilością informacji na temat bezpieczeństwa oraz zasad zachowania się i postępowania w sytuacji zagrożenia. Wynika to po części ze stosunkowo skromnych etatowo komórek zarządzania kryzysowego na poziomie powiatu i gminy, o czym pisano już w pierwszej części artykułu, a ponadto z charakteru zagrożeń, które mogą wystąpić na tym terenie. Najczęściej są to tereny rolnicze, stosunkowo słabo uprzemysłowione i zurbanizowane, gdzie podstawowymi zagrożeniami są klęski naturalne, takie jak powodzie i pożary oraz huragany. Na stronie internetowej powiatu starachowickiego **www.powiat.starachowice.pl** znajdują się zakładki dotyczące ochrony ludności i komunikaty kryzysowe, jednakże po ich naciśnięciu następuje przekierowanie

[18] www.polskawliczbach.pl (dostęp: 14.01.2019).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

do strony Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego ŚUW. Jedyną informacją praktyczną jest tabela sygnałów alarmowych, zgodna z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 stycznia 2013 r. w sprawie systemów wykrywania skażeń i powiadamiania o ich wystąpieniu oraz właściwości organów w tych sprawach[19].

Strona internetowa powiatu Skarżysko Kamienna **https://skarzysko.powiat.pl/** jest jeszcze bardziej uboga, gdy chodzi o tematykę zarządzania kryzysowego. Jedyny materiał, jaki zamieszczono to *Powiatowy program na rzecz bezpieczeństwa obywateli na lata 2016–2018*, obejmujący ogólne cele i ich realizację w ramach szeroko rozumianego bezpieczeństwa.

Jeżeli chodzi o stronę Urzędu Gminy w Wąchocku **http://www.wachock.pl/** to ciekawostką jest inicjatywa burmistrza tej jednostki samorządu terytorialnego, który zaprasza do korzystania z bezpłatnego mobilnego systemu ostrzegania i informowania mieszkańców między innymi zagrożeniach meteorologicznych i stanach ostrzegawczych. W tym celu należy pobrać odpowiednią aplikację telefoniczną.

5. Strony internetowe wybranych służb mundurowych województwa świętokrzyskiego

W obszarze zarządzania kryzysowego wiodącymi służbami, które wykonują wiele zadań interwencyjno-porządkowo-ochronnych w omawianym zakresie jest Policja oraz Państwowa Straż Pożarna.

Strona internetowa Komendy Wojewódzkiej Policji **http://www.swietokrzyska.policja.gov.pl/** zawiera zbiór podstawowych informacji dotyczących przede wszystkim bezpieczeństwa, takich jak Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa, czy programów kierowanych do młodzieży lub osób poszukiwanych. Walor edukacyjny mają zamieszczane w aktualnościach opisy udaremnionych prób oszustw finansowych lub kradzieży mienia dokonywane metodą „na wnuczka" czy „policjanta". Opis tych zdarzeń ma przestrzec łatwowiernych mieszkańców przed tego typu zdarzeniami.

Na stronie Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej **http://www.straz.kielce.pl/** znajdziemy z kolei wiele ciekawych i pożytecznych informacji dotyczących aktualnych spraw, przydatnych obywatelowi. Do nich należą np. zasady bezpiecznego użytkowania gazu ziemnego i butli gazowych, przygo-

[19] Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 stycznia 2013 r. *w sprawie systemów wykrywania skażeń i powiadamiania o ich wystąpieniu oraz właściwości organów w tych sprawach*, Dz.U. z 2013 r., poz. 96.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

towania się do używania samochodu w warunkach zimowych, czy korzystania z fajerwerek (stan na grudzień 2018 r.).

Budowa omawianych stron internetowych nie budzi zastrzeżeń, są przyjazne dla użytkownika, a swą zawartością merytoryczną pobudzają do interesowania się sprawami bezpieczeństwa.

Uogólniając rozważania zawarte w niniejszym artykule warto podkreślić, że odpowiedzialność za bezpieczeństwo oraz ochronę życia i zdrowia ludzi spoczywa na organach administracji publicznej. Nie oznacza to oczywiście zdjęcia współodpowiedzialności z mieszkańców danego terytorium, którzy powinni mieć świadomość zagrożeń, jakie mogą wystąpić w miejscu ich zamieszkania lub przebywania oraz adekwatności właściwego zachowania w sytuacji ich wystąpienia. Niemniej, w sytuacji zagrożenia, a wskazane byłoby również znacznie wcześniej – ludzie poszukują informacji i wskazówek jak się przygotować i zachować w konkretnej sytuacji. W realiach XXI wieku korzystają z tzw. szybkich źródeł informacji, jakim bez wątpienia jest Internet, a w nim strony internetowe administracji publicznej, jako źródło rzetelnej i fachowej wiedzy na temat zagrożeń. Powołane komórki systemu zarządzania kryzysowego, rozumianego najogólniej jako specyficzna forma zarządzania bezpieczeństwem narodowym, są szczególnie predysponowane do prowadzenia działalności informacyjno-edukacyjnej na rzecz ludności. Szczególnie widoczne jest to na poziomie województwa, gdzie wyspecjalizowane podmioty zarządzania kryzysowego, jakimi są wydział bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego oraz wojewódzkie centrum zarządzania kryzysowego posiadają wiedzę, narzędzia oraz możliwość kreowania właściwych postaw wśród mieszkańców regionu. Powinny jednak tą misję traktować z należytą powagą i odpowiedzialnością, tak jak należy traktować wszystkie sprawy związane z bezpieczeństwem. Tak należy oceni działalność administracji publicznej województwa świętokrzyskiego, zwłaszcza na poziomie regionu.

Bibliografia

1. Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, *Raport o stanie systemu przeciwdziałania, zwalczania i usuwania skutków nadzwyczajnych zagrożeń dla ludzi i środowiska*, Warszawa 1997.
2. Hofmokl J., *Internet jako nowe dobro wspólne*, Warszawa 2009.
3. Jakubczak R., Skrabacz A., *Społeczeństwo w tworzeniu bezpieczeństwa narodowego polski w XXI wieku*, Siedlce 2006.
4. Najwyższa Izba Kontroli, *Informacja o wynikach kontroli przygotowania administracji zespolonej do działań w sytuacjach kryzysowych*, Warszawa wrzesień 2003.
5. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 listopada 2003 r. *zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu tworzenia gminnego zespołu reagowania, powiatowego i wojewódzkiego*

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

zespołu reagowania kryzysowego oraz Rządowego Zespołu Koordynacji Kryzysowej i ich funkcjonowania, Dz.U. nr 210, poz. 2038.
6. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 grudnia 2002 r. *w sprawie sposobu tworzenia gminnego zespołu reagowania, powiatowego i wojewódzkiego zespołu reagowania kryzysowego oraz Rządowego Zespołu Koordynacji Kryzysowej i ich funkcjonowania*, Dz.U. nr 215, poz. 1818.
7. Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 stycznia 2013 r. *w sprawie systemów wykrywania skażeń i powiadamiania o ich wystąpieniu oraz właściwości organów w tych sprawach*, Dz.U. z 2013 r., poz. 96.
8. Ustawa z 26 kwietnia 2007 r. *o zarządzaniu kryzysowym*, Dz.U. z 2007 r., nr 87, poz. 590.
9. Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. *o stanie klęski żywiołowej*, Dz.U. nr 62, poz. 558.
10. Ustawa z dnia 22 listopada 2013 r. *o systemie powiadamiania ratunkowego*, Dz.U. z 2013 r., poz. 1635.
11. Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. *o wojewodzie i administracji rządowej w województwie*, Dz.U. z 2009 r. Nr 31, poz. 206.
12. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. *o samorządzie powiatowym*, Dz.U. z 2001, nr 142, poz. 1592.
13. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. *o samorządzie gminnym*, Dz.U. z 1996 r. nr 13, poz. 74.
14. Ustawa z dnia 8 września 2006 r. *o Państwowym Ratownictwie Medycznym*, Dz.U. z 2006 r., Nr 191, poz. 1410 z późn. zm.
15. www.polskawliczbach.pl
16. www.stat.gov.pl
17. www.testin.pl

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

dr Adrian Mitręga

Instytut Polityki Międzynarodowej i Bezpieczeństwa UJK

ROLA I ZADANIA WYDZIAŁU BEZPIECZEŃSTWA I ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO STAROSTWA POWIATOWEGO W JĘDRZEJOWIE W SYSTEMIE ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO[1]

Streszczenie:

Ustawa o zarządzaniu kryzysowym nakłada na powiat szereg zadań związanych z zarządzaniem kryzysowym. Zgodnie z wyżej wymienioną ustawą organem właściwym w sprawach zarządzania kryzysowego na obszarze powiatu jest starosta. Starosta kieruje również pracą Starostwa Powiatowego, w strukturze którego znajdują się komórki organizacyjne zajmujące się problematyką zarządzania kryzysowego. Celem artykułu jest przedstawienie roli jaką pełni Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego w Jędrzejowie w systemie zarządzania kryzysowego wraz z ze wskazaniem podstawowych zadań Wydziału, które wypełnia w celu utrzymania bezpieczeństwa i porządku na obszarze powiatu jędrzejowskiego.

Słowa kluczowe:

powiat, zarządzanie kryzysowe, Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego w Jędrzejowie

[1] Zarządzanie kryzysowe to „działalność organów administracji publicznej będąca elementem kierowania bezpieczeństwem narodowym, która polega na zapobieganiu sytuacjom kryzysowym, przygotowaniu do przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych działań, reagowaniu w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych, usuwaniu ich skutków oraz odtwarzaniu zasobów i infrastruktury krytycznej". *Ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym*, Dz.U. z 2007 r. Nr 89, poz. 590, z późn. zm. Zarządzanie kryzysowe podzielone jest na cztery fazy: zapobieganie, przygotowanie, reagowanie, odbudowa. Zob. *Zagadnienia ogólne z zakresu zarządzania ryzykiem zarządzania kryzysowego. Analiza wybranych przepisów*, pod red. D. Wróblewskiego, Wydawnictwo Centrum Naukowo-Badawczego Ochrony Przeciwpożarowej im. Józefa Tuliszkowskiego, Józefów 2014, s. 13.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

1. Powiat w strukturze administracyjnej Polski

Powiat[2], obok gminy i województwa jest jednym z trzech szczebli podziału administracyjnego Polski. Pomimo, że powiaty powstały w obecnej formie na mocy ustawy o samorządzie powiatowym[3], to historyczne korzenie powiatów sięgają drugiej połowy XIV w. Z powiatem najczęściej kojarzony jest urząd starosty, który w dawnej Polsce był namiestnikiem władzy królewskiej, odpowiadającej za bezpieczeństwo[4], a także instytucja Starostwa Powiatowego. Współcześnie powiaty tworzone są przez kilka gmin (wiejskich, wiejsko-miejskich, miejskich), a organem władzy wykonawczej na obszarze powiatu jest zarząd powiatu, któremu przewodniczy starosta[5]. Zgodnie z ustawą o samorządzie powiatowym starosta jest organem władzy wykonawczej, posiadającym uprawnienia organu administracji samorządowej i rządowej w wielu dziedzinach bezpieczeństwa, m.in. jest Szefem Obrony Cywilnej na obszarze powiatu, a także jest organem właściwym w sprawach zarządzania kryzysowego na obszarze powiatu, ponadto przewodniczy Komisji Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego[6].

W Polsce funkcjonuje 314 powiatów i 66 miast na prawach powiatu[7], zwanych powiatami grodzkimi, które są gminami, wykonującymi także zadania powiatów[8]. Na obszarze powiatu działają państwowe, powiatowe służby, inspekcje i straże, które w pierwszej kolejności reagują na pojawiające się zagrożenia. Wspomniane służby i instytucje funkcjonują pod zwierzchnictwem starosty[9]. Według M. Kuleszy, „powiat w skali całego państwa jest głównym, praktycznym węzłem zarządzania w warunkach kryzysowych i starosta w sytuacjach szczególnych kieruje wspólnym działaniem powiatowych służb, inspekcji i straży oraz innych jednostek”[10].

---

[2] Powiat jest powstałym z mocy prawa, wyodrębnionym związkiem lokalnej społeczności, terytorialną korporacją samorządową, która powołana jest do samodzielnego wykonywania części zadań publicznych (sprawowania administracji publicznej), a także wyposażona w środki realizacji tych zadań. Z. Niewiadomski, *Ustrój samorządu terytorialnego i administracji rządowej po reformie*, Difin, Warszawa 1999, s. 27.

[3] *Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym*, Dz.U. z 2001 r Nr 142, poz. 1592.

[4] K. Lewandowski, E. Wituska, *Dychotomia aktywności starosty powiatowego w strukturze terenowej administracji publicznej*, „Studia z zakresu Prawa, Administracji i Zarządzania UKW”, 2012, t. 2, s. 23–44.

[5] *Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym…*, op. cit.

[6] P. Niemczuk, *Rządowe funkcje powiatu*, „Administracja, Teoria, Dydaktyka, Praktyka”, 2009, nr 1, s. 160.

[7] *Lista powiatów w Polsce*, http://www.polskawliczbach.pl/Powiaty (dostęp: 7.01.2018).

[8] R. Dynak, *System bezpieczeństwa w powiecie*, Towarzystwo Wiedzy Obronnej, Warszawa 2018, s. 7.

[9] Ibidem.

[10] M. Kulesza, *Reforma administracji publicznej w Polsce – wprowadzenie powiatów*, „Reforma Administracji Publicznej”, 1999, z. 1, s. 11.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

2. Rola powiatu w krajowym systemie zarządzania kryzysowego

Krajowy System Zarządzania Kryzysowego stanowi integralną część systemu kierowania bezpieczeństwem narodowym. Obecnie obowiązujący KSZK obejmuje wzajemnie powiązane relacjami prawnymi wyznaczone organy zarządzania kryzysowego, ich zespoły doradcze, przygotowaną infrastrukturę (centra zarządzania) oraz obywateli i podmioty zobowiązane do wykonania zadań określonych w aktach prawnych i planach reagowania kryzysowego[11] poszczególnych jednostek administracji publicznej. System zarządzania kryzysowego oparty został na zasadach gwarantujących przejrzyste zasady odpowiedzialności. W związku z powyższym system ten zakłada:

– „prymat układu terytorialnego, w którym układ resortowy pełni jedynie rolę pomocniczą;
– jednoosobowego kierownictwa i odpowiedzialności za utrzymanie gotowości systemu, w której ciała kolegialne pełnią rolę doradczo-opiniodawczą i ich zadaniem jest wspomaganie decydenta w podejmowaniu decyzji; oznacza to także, że wójt, starosta, wojewoda, minister, premier ponoszą odpowiedzialność za efekty swoich działań;
– adekwatność działań do rozmiaru zagrożenia, co oznacza, iż odpowiedni szczebel administracji publicznej reaguje na zagrożenia;
– powszechność reagowania kryzysowego oparta na włączeniu wszystkich podmiotów działających na danym terenie: obywateli, organizacji pozarządowych, służb, inspekcji, straży”[12].

Zgodnie z ustawą o zarządzaniu kryzysowym organem właściwym w sprawach zarządzania kryzysowego na obszarze powiatu jest starosta jako przewodniczący zarządu powiatu[13]. Starosta sprawuje ponadto funkcję kierownika starostwa powiatowego, a także jest zwierzchnikiem służbowym pracowników starostwa i kierowników jednostek organizacyjnych powiatu oraz zwierzchnikiem powiatowych służb, inspekcji i straży[14]. Do zadań starosty należą również: organizacja pracy zarządu powiatu i starostwa powiatowego, kierowanie bieżą-

[11] Reagowanie kryzysowe to „integralna część zarządzania w sytuacjach kryzysowych, którego celem jest sprawne oraz jak najwcześniejsze uruchomienie sił i środków do ratowania ludzi, udzielania im pomocy i ograniczania skutków sytuacji kryzysowych (sytuacji nadzwyczajnych, kryzysów). Polega na zaplanowanym i zorganizowanym działaniu pod jednoosobowym przywództwem właściwego organu zarządzania kryzysowego – organ administracji publicznej”. *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, op. cit., s. 112.

[12] Z. Dziemianko, *Powiat w systemie zarządzania kryzysowego*, „Przegląd Naukowo-Metodyczny. Edukacja dla Bezpieczeństwa”, 2010, nr 2, s. 50.

[13] *Ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym…*, op. cit.

[14] *Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym…*, op. cit.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

cymi sprawami powiatu, a także reprezentowanie powiatu na zewnątrz[15]. Do zadań starosty w sprawach zarządzania kryzysowego należy: „kierowanie monitorowaniem, planowaniem, reagowaniem i usuwaniem skutków zagrożeń na terenie powiatu; realizacja zadań z zakresu planowania cywilnego[16], zarządzanie, organizowanie i prowadzenie szkoleń, ćwiczeń i treningów z zakresu zarządzania kryzysowego; wykonywanie przedsięwzięć wynikających z planu operacyjnego funkcjonowania powiatów i miast na prawach powiatu; zapobieganie, przeciwdziałanie i usuwanie skutków zdarzeń o charakterze terrorystycznym; organizacja i realizacja zadań z zakresu ochrony infrastruktury krytycznej[17]"[18]. Zadania z zakresu zarządzania kryzysowego starosta wykonuje przy pomocy powiatowej administracji zespolonej i jednostek organizacyjnych powiatu. W tym celu starosta powołuje Powiatowy Zespół Zarządzania Kryzysowego (PZZK) i określa jego skład, organizację, siedzibę oraz zakres i tryb pracy. Zespół powiatowy wykonuje na obszarze powiatu zadania przewidziane dla zespołu wojewódzkiego. Dla potrzeb operatywnego zarządzania sytuacyjnego na obszarze powiatu mogą być tworzone Powiatowe Centra Zarządzania Kryzysowego (PCZK), których zadaniem winien być przepływ informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego. Organizację, siedzibę oraz tryb pracy powiatowego centrum zarządzania kryzysowego, w tym sposób całodobowego alarmowania członków zespołu zarządzania kryzysowego oraz sposób zapewnienia całodobowego obiegu informacji w sytuacjach kryzysowych, określa starosta[19].

Funkcjonujący obecnie system zarządzania w sytuacjach kryzysowych umożliwia pełne wykorzystanie sił i środków będących w dyspozycji społeczeństwa jeśli zajdzie taka potrzeba przyprowadzeniu akcji ratunkowych ratowniczych[20]. Na terenie powiatu w ramach systemu bezpieczeństwa mogą funkcjonować i współdziałać ze sobą rożne formacje, które służą zapewnieniu bezpieczeństwa

---

15 Ibidem.

16 Planowanie cywilne to „całokształt przedsięwzięć organizacyjnych i związanych z planowaniem, w tym opracowanie planów reagowania kryzysowego i programów w celu optymalnego wykorzystania sił i środków w sytuacjach kryzysowych oraz w czasie stanów nadzwyczajnych i w czasie wojny, w zakresie zapobiegania sytuacjom kryzysowym, przejmowania nad nimi kontroli, reagowania kryzysowego oraz odbudowy infrastruktury do stanu pierwotnego; planowanie wsparcia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (RP) w razie ich użycia oraz planowanie wykorzystania ich wykorzystania do realizacji zadań w ramach zarządzania kryzysowego". *Ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym…*, op. cit.

17 Infrastruktura krytyczna (IK) to rzeczywiste i cybernetyczne systemy (obiekty, urządzenia bądź instalacje) niezbędne do minimalnego funkcjonowania gospodarki i państwa. *Infrastruktura krytyczna*, https://rcb.gov.pl/infrastruktura-krytyczna/ (dostęp: 23.01.2019).

18 *Ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym*, op. cit.

19 Ibidem.

20 Z. Zamiar, *Struktura, kompetencje i zadania organów zarządzania kryzysowego*, „Zeszyty Naukowe. Logistyka i Transport", 2009, vol. 8, no. 1, s. 74.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

i porządku publicznego, a także mogą być wykorzystane w sytuacjach reagowania kryzysowego:
– formacje wojskowe (w tym Żandarmeria Wojskowa);
– straże (w tym Państwowa Straż Pożarna, Straż Graniczna, Państwowa Straż Łowiecka, straże gminne/miejskie);
– służby państwowe (w tym Służba Więzienna, Służba Leśna);
– inspekcje (w tym Inspekcja Nadzoru Budowlanego, Inspekcja Transportu Drogowego);
– organizacje społeczne (w tym Ochotnicza Straż Pożarna, Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe);
– formacje umundurowane (w tym Policja, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego).

Spośród wymienionych podmiotów szczególną rolę w systemie bezpieczeństwa, odgrywa Policja i Państwowa Straż Pożarna, które częstokroć współdziałają ze sobą bezpośrednio w ramach zarządzania kryzysowego[21].

3. Charakterystyka powiatu jędrzejowskiego

Powiat jędrzejowski znajduje się w południowo-zachodniej części województwa świętokrzyskiego. Pod względem geograficznym w południowej części ziemi jędrzejowskiej rozciąga się pas wyżyn, a na północy pas starych gór, z których w najbliższym sąsiedztwie znajdują się: na południowym-zachodzie Wyżyna Krakowsko-Częstochowska, na południowym-wschodzie Wyżyna Kielecko-Sandomierska. Obszary te oddziela Niecka Nidziańska. Obszar powiatu jędrzejowskiego jest odwadniany siecią rzeczną w kierunku Wisły, poprzez główną rzekę Nidę, od której wzięło nazwę Ponidzie. Powiat jędrzejowski graniczy:
a) w województwie świętokrzyskim: z powiatem pińczowskim, z powiatem kieleckim oraz z powiatem włoszczowskim,
b) w województwie małopolskim – z powiatem miechowskim,
c) w województwie śląskim – z powiatem zawierciańskim[22].

Powiat jędrzejowski swoimi korzeniami sięga początku XIX wieku. W okresie tym ziemia jędrzejowska była znaczącym regionem przemysłowo-gospodarczym i społecznym, a także ważnym centrum handlowym i administracyjnym. Przed I wojną światową podlegał on guberni kieleckiej. Po zakończeniu I wojny

[21] M. Żuber, A. Dziadkiewicz, *Współdziałanie służb, inspekcji i straży na szczeblu powiatu w sytuacjach nadzwyczajnych zagrożeń*, „Historia i Polityka", 2018, nr 23 (30), s. 83.
[22] *Plan rozwoju lokalnego powiatu jędrzejowskiego na lata 2004–2013*, http://www.powiatjedrzejow.pl/res/serwisy/bip-jedrzej2/komunikaty/_016_002_124460.pdf?version=1.0 (dostęp: 21.01.2019).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

światowej obszar powiatu jędrzejowskiego znalazł się w granicach województwa kieleckiego. Podobna sytuacja miała miejsce po zakończeniu II wojnie światowej. W wyniku reformy administracyjnej w 1975 r. powiaty zniknęły z mapy podziału administracyjnego Polski. Na nowo zostały odtworzone w 1999 r., wtedy to również zostało powołane do życia województwo świętokrzyskie, które zastąpiło poprzednie województwo kieleckie[23].

Powiat jędrzejowski pod względem administracyjnym zajmuje powierzchnię 1256,95 km^2 i tym samym zajmuje 2 miejsce pod względem powierzchni wśród powiatów w województwie świętokrzyskim (10,75% jego całkowitej powierzchni). W skład powiatu jędrzejowskiego wchodzi 9 gmin: Gmina Imielno (101,01 km^2), Gmina Jędrzejów (226,62 km^2), Gmina Małogoszcz (146,04 km^2), Gmina Nagłowice (117,29 km^2), Gmina Oksa (90,72 km^2), Gmina Sędziszów (145,65 km^2), Gmina Słupia (Jędrzejowska) (108,42 km^2), Gmina Sobków (144,31 km^2), Gmina Wodzisław (176,89 km^2)[24].

Źródło: *Program rozwoju powiatu jędrzejowskiego na lata 2016–2020*, www.powiatjedrzejow.pl/res/serwisy/pliki/13226667?version=1.0 (dostęp: 21.01.2019).

Siedzibą powiatu jędrzejowskiego jest Jędrzejów, gdzie znajduje się urząd Starostwa Powiatowego. W skład Starostwa Powiatowego w Jędrzejowie wchodzą następujące komórki organizacyjne: Biuro Obsługi Rady i Zarządu, Inspek-

[23] *Opinie i materiały zespołu ekspertów dotyczące administracyjnego (terytorialnego) podziału kraju*, pod red. A. Stasiaka, K. Mirosa, http://rcin.org.pl/igipz/Content/45391/WA51_45539_r1997_Opinie-i-materialy.pdf (dostęp: 23.01.2019).

[24] *Program rozwoju powiatu jędrzejowskiego na lata 2016–2020*, www.powiatjedrzejow.pl/res/serwisy/pliki/13226667?version=1.0 (dostęp: 21.01.2019).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

tor Ochrony Danych Osobowych, Powiatowy Rzecznik Konsumentów, Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, Referat Ewidencji Gruntów i Powiatowego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej, Referat Gospodarki Nieruchomościami, Referat Leśnictwa i Ochrony Przyrody, Referat Ochrony Środowiska i Rolnictwa, Referat Rejestracji Pojazdów, Referat Wydawania Uprawnień i Zarządzania Ruchem Drogowym, Sekretarz Powiatu, Skarbnik Powiatu, Stanowisko ds. Komunikacji Społecznej, Stanowisko ds. Pozyskiwania Funduszy Zewnętrznych, Starosta Jędrzejowski, Wicestarosta Jędrzejowski, Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego, Wydział Budownictwa i Architektury, Wydział Edukacji, Kultury, Zdrowia i Spraw Społecznych, Wydział Finansowo-Budżetowy, Wydział Geodezji, Kartografii, Katastru i Gospodarki Nieruchomościami, Wydział Komunikacji, Transportu i Dróg Publicznych, Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa, Wydział Organizacji, Kontroli i Spraw Obywatelskich[25].

Szczególną analizą, zgodnie z przyjętym celem artykułu, zostanie objęty Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego w Jędrzejowie.

4. Rola i zadania WBIZK Starostwa Powiatowego w Jędrzejowie

Zadania Wydziału BZK, tak jak pozostałych komórek organizacyjnych Starostwa Powiatowego w Jędrzejowie reguluje Regulamin Organizacyjny Starostwa Powiatowego w Jędrzejowie z dnia 23 maja 2016 r. Wydział został stworzony w oparciu o trzy stanowiska pracy: Naczelnik Wydziału (również Pełnomocnik Starosty ds. Ochrony Informacji Niejawnych), inspektor ds. obronnych, Inspektor ds. Obrony Cywilnej i zarządzania kryzysowego[26]. Ponadto w ramach Wydziału prowadzona jest Kancelaria Dokumentów Niejawnych[27]. Wśród zadań Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego w Jędrzejowie możemy wymienić te, które wynikają z ustawy o samorządzie powiatowym, a więc m.in.: koordynację i realizację zadań w zakresie porządku publicznego, bezpieczeństwa obywateli, ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej, a także zapobieganie innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska. Natomiast wśród zadań z zakresu zarządzania kryzysowego możemy wymienić:

[25] *Biuletyn Informacji Publicznej – Starostwa powiatowego w Jędrzejowie*, http://www.powiatjedrzejow.pl/bipkod/004 (dostęp: 8.01.2018).

[26] *Regulamin Organizacyjny Starostwa Powiatowego w Jędrzejowie z dnia 23 maja 2016 r*., Starostwo Powiatowe w Jędrzejowie, Jędrzejów 2016.

[27] *Wystąpienie pokontrolne*, Znak BiZK.IV.43 1.2.2017.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

1. Tworzenie planów i programów w zakresie przygotowania, zapobiegania i reagowania kryzysowego[28].
2. Zapewnienie warunków do rozwinięcia działania Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego.
3. Opracowanie i aktualizacja Powiatowego Planu Zarządzania Kryzysowego.
4. Opiniowanie i przedstawienie Staroście do zatwierdzenia gminnych Planów Zarządzania Kryzysowego.
5. Sprawowanie nadzoru nad opracowaniem planów funkcyjnych przez służby, straże, inspekcje i inne jednostki organizacyjne w powiecie podległe staroście.
6. Zapewnienie sprawnego funkcjonowania systemu łączności dla potrzeb zarządzania kryzysowego.
7. Budowa oraz zapewnienie funkcjonowania systemu monitorowania zagrożeń.
8. Przygotowanie i zapewnienie działania systemu wczesnego ostrzegania i alarmowania ludności.
9. Monitorowanie zjawisk atmosferycznych pod kątem zagrożenia dla ludzi, mienia i środowiska.
10. Dokonywanie oceny zagrożeń oraz bieżąca jej aktualizacja.
11. Koordynacja działaniami przeciwpowodziowymi, ogłaszanie i odwoływanie pogotowia i alarmu przeciwpowodziowego.
12. Utrzymanie powiatowego magazynu przeciwpowodziowego.
13. Bieżąca aktualizacja katalogu sił i środków możliwych do użycia dla wsparcia działań ratowniczych.
14. Koordynowanie przedsięwzięć związanych z ewakuacja nieplanową.
15. Opracowanie powiatowego „Planu ewakuacji /przyjęcia/ ludności, zwierząt i mienia II stopnia na wypadek zagrożenia masowego".
16. Opracowanie i aktualizacja „Planu dystrybucji tabletek jodu na wypadek wystąpienia zagrożenia radiacyjnego w powiecie jędrzejowskim".
17. Koordynacja działań w zakresie zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w rejonach zagrożeń.
18. Zapewnienie pełnego współdziałania wszystkich ogniw na szczeblu gmin i Powiatu w zakresie zarządzania kryzysowego.

---

[28] Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego przygotowuje oprócz Powiatowego Planu Zarządzania Kryzysowego, także Powiatowy Plan Ochrony przed Powodzią, Powiatowy Plan Ochrony Zabytków, Powiatowy Plan Obrony Cywilnej, czy Planu Akcji Kurierskiej. *Starostwo Powiatowe w Jędrzejowie – Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego*, https://pzjedrzejow.peup.pl/eurzad.seam?tkomId=6963&actionMethod=eurzad.xhtml%3ApeupAgent.selectTempKom&cid=154433 (dostęp: 20.01.2018).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

19. Obsługa organizacyjno-kancelaryjna Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego.
20. Stworzenie warunków do pracy PZZK.
21. Sprawdzanie i utrzymanie łączności radiowej z CZK Wojewody i urzędami miast i gmin, gmin Powiatu Jędrzejowskiego[29].

Pracownicy Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego wchodzą również w skład Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego. Zespół ten powstał na mocy Zarządzenia Starosty Jędrzejowskiego nr 14/08 z dnia 26 marca 2008 r. W skład Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego wchodzą:

1) Przewodniczący Zespołu – Starosta Jędrzejowski,
2) Grupy robocze o charakterze stałym:
   a) grupa planowania cywilnego (Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego w Jędrzejowie);
   b) grupa monitorowania, prognoz i analiz (Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego w Jędrzejowie),
3) Grupy robocze o charakterze czasowym:
   a) grupa operacji i organizacji działań: Komendant Powiatowy Policji w Jędrzejowie, Komendant Powiatowy Państwowej Straży Pożarnej w Jędrzejowie, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jędrzejowie, Powiatowy Lekarz Weterynarii w Jędrzejowie, Dyrektor Zarządu Dróg Powiatowych w Jędrzejowie, Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego w Jędrzejowie, Naczelnik Wydziału Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego;
   b) grupa zabezpieczenia logistycznego: Skarbnik Powiatu, Kierownik Sekcji Kwatermistrzowsko-Technicznej Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Jędrzejowie, Naczelnik Wydziału Komunikacji, Transportu i Dróg Publicznych Starostwa Powiatowego, Naczelnik Wydziału Organizacji, Kontroli i Spraw Obywatelskich;
   c) grupa opieki zdrowotnej i pomocy socjalno-bytowej: Dyrektor Zespołu Opieki Zdrowotnej w Jędrzejowie, Naczelnik Wydziału Edukacji, Kultury, Zdrowia i Spraw Społecznych Starostwa Powiatowego, Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jędrzejowie[30].

Powiatowy Zespół Zarządzania Kryzysowego realizuje przedsięwzięcia w zakresie:

---

[29] *Starostwo Powiatowe w Jędrzejowie – Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego*, https://pzjedrzejow.peup.pl/eurzad.seam?tkomId=6963&actionMethod=eurzad.xhtml%3ApeupAgent.selectTempKom&cid=330774 (dostęp: 18.02.2019).

[30] *Zarządzeniem Nr 14/08 z dnia 26 marca 2008 r. w sprawie powołania Powiatowego zespołu zarządzania Kryzysowego*, Starostwo Powiatowe w Jędrzejowie, Jędrzejów 2008.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

– oceny występujących i potencjalnych zagrożeń mogących mieć wpływ na bezpieczeństwo publiczne i prognozowania tych zagrożeń;
– przygotowania propozycji działań i przedstawianie Staroście wniosków dotyczących wykonania, zmiany lub zaniechania działań ujętych w Powiatowym Planie Zarządzania Kryzysowego;
– przekazywania do wiadomości publicznej informacji związanych z zagrożeniami;
– opiniowania Powiatowego Planu Zarządzania Kryzysowego[31].

Przewodniczący Zespołu Powiatowego stosownie do zaistniałych zdarzeń może doraźnie włączyć w skład Zespołu inne osoby, w szczególności kierowników służb, instytucji inspekcji, a także przedstawicieli organizacji społecznych oraz niezbędnych ekspertów[32]. W sprawach dotyczących stanu klęski żywiołowej lub nadzwyczajnych zagrożeń występujących na terenie danej gminy, w posiedzeniu Zespołu bierze udział Burmistrz lub Wójt tego miasta bądź gminy albo upoważniony przez nich przedstawiciel[33].

Natomiast ustawa o samorządzie powiatowym nakłada ponadto na WBiZK koordynację i realizację zadań w zakresie obronności, w tym przygotowanie planów realizacji zadań obronnych oraz opracowanie i aktualizację dokumentacji obronnej: regulaminu organizacyjnego na czas „W", szkolenia obronnego. Wydział organizuje szkolenia i ćwiczenia obronne, a także przygotowuje i przeprowadza kwalifikacje wojskową. Spośród zadań służących obronie cywilnej Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego w Jędrzejowie:

a) „przygotowuje i organizuje plan ewakuacji ludności na wypadek powstania masowego zagrożenia dla życia i zdrowia na znacznym obszarze,
b) opracowuje plany dotyczące zapewnienia środków transportowych, warunków bytowych oraz pomocy przedmedycznej, medycznej i społecznej dla ewakuowanej ludności,
c) planowanie i zapewnienie ochrony płodów rolnych i zwierząt gospodarskich oraz produktów żywnościowych i pasz, a także ujęć i urządzeń wodnych na wypadek zagrożenia zniszczeniem,
d) planowanie i zapewnienie ochrony oraz ewakuacji dóbr kultury i innego mienia na wypadek zagrożenia zniszczeniem"[34].

---

[31] *Zarządzeniem Nr 14/08 z dnia 26 marca 2008 r. w sprawie powołania Powiatowego zespołu zarządzania Kryzysowego*, op. cit.

[32] *Organizacja zarządzania kryzysowego w samorządach*, http://ksiegarnia.iknt.pl/uploads/files/Log_kryzys_fragment.pdf (dostęp: 29.12.2018).

[33] *Zarządzeniem Nr 14/08 z dnia 26 marca 2008 r. w sprawie powołania Powiatowego zespołu zarządzania Kryzysowego*, op. cit.

[34] *Starostwo Powiatowe w Jędrzejowie – Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego*, op. cit.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Wszystkie zadania, które realizuje WBiZK na obszarze powiatu jędrzejowskiego związane są z licznymi zagrożeniami, które mogą wystąpić na ziemi jędrzejowskiej. Ponadto WBiZK jest częścią wojewódzkiego systemu zarządzania kryzysowego, a tym samym stanowi kanał informacyjny pomiędzy podobnymi, jeśli chodzi o kompetencje wydziałami na szczeblu gminnym, a także Wydziałem Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach.

5. Zagrożenia dla powiatu jędrzejowskiego

Zgodnie z przyjętym w planie zarządzania kryzysowego określeniem sytuacji kryzysowych[35] do potencjalnych zagrożeń w powiecie jędrzejowskim, które mogą je powodować należy zaliczyć[36]:

a) Katastrofy naturalne: powodzie[37], zatory lodowe na rzekach i zbiornikach wodnych, pożary[38], masowe występowanie szkodników i chorób roślin, masowe choroby zwierząt oraz choroby zakaźne ludzi[39], gwałtowne zjawiska

[35] Sytuacja kryzysowa – „stan narastającej destabilizacji, niepewności i napięcia społecznego, stwarzający zagrożenie w szczególności dla integralności terytorialnej, życia, zdrowia, mienia, dziedzictwa kulturowego, środowiska lub infrastruktury krytycznej, w tym spowodowane zdarzeniem o charakterze terrorystycznym, charakteryzujący się możliwością utraty kontroli nad przebiegiem wydarzeń albo eskalacji zagrożenia". Za *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, AON, Warszawa 2008, s. 142. Z sytuacja kryzysową mam do czynienia gdy zaistniałe zdarzenie: obejmuje znaczny obszar, zagraża życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w wielkich rozmiarach, skutki zagrażają środowisku na znacznych obszarach, zaangażowane są duże siły ratowniczo-porządkowe, zainteresowanie medialne jest duże, organy państwowe zwracają się do społeczeństwa z apelem o pomoc w celu zapobieżenia skutkom oraz w celu ich usunięcia. Z. Kozłowski, W. Nosek, *Sytuacje kryzysowe*, isp.policja.pl/download/12/1133/sytuacjekryzysowe.pdf (dostęp: 9.01.2018).

[36] *Powiatowy Plan Zarządzania Kryzysowego w Jędrzejowie*, Starostwo Powiatowe w Jędrzejowie, Jędrzejów 2018, s. 6.

[37] Zgodnie z ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne, powódź definiowana jest jako „czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, powstałe na skutek wezbrania wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach oraz od strony morza, powodujące zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej". *Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne*, Dz.U. 2017 poz. 1566.

[38] Pożar to niekontrolowany proces spalania w miejscu do tego nieprzeznaczonym. Zob. *Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego*, Rządowe Centrum Bezpieczeństwa, Warszawa 2012, s. 20.

[39] Epidemia to „wystąpienie na danym obszarze zakażeń lub zachorowań na chorobę zakaźną w liczbie wyraźnie większej niż we wcześniejszym okresie albo wystąpienie zakażeń lub chorób zakaźnych dotychczas niewystępujących". *Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego*, op. cit., s. 9. Do najbardziej groźnych chorób mogących wystąpić wśród ludzi należy zaliczyć: pandemię grypy, wąglik, gruźlicę wielolekodporną, włośnicę, salmonellozę, kleszczowe zapalenie opon mózgowych. Do najbardziej groźnych chorób mogących wystąpić wśród zwierząt należą: wściekli-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

atmosferyczne (silne wiatry, intensywne opady atmosferyczne, wyładowania atmosferyczne, śnieżyce, susze[40], długotrwałe występowanie ekstremalnych temperatur, osuwiska ziemi). Spośród zjawisk zagrażających mieszkańcom powiatu jędrzejowskiego szczególnie opisane są powódź i pożar. Zagrożone powodzią w powiecie jędrzejowskim są następujące miejscowości leżące nad rzekami:

a. Rzeka Nida – gm. Oksa (Popowice, Tyniec, Kolonia), gm. Sobków (użytki rolne wsi Żerniki, Brzegi, Brzeźno, Mokrsko Dolne oraz 3 gospodarstwa w Mokrsku Górnym), gm. Imielno (Borszowice, Motkowice, Stawy, Imielnica, Sobowice).
b. Rzeka Mierzawa – gm. Sędziszów (Białowieża, Czekaj, Pawłowice, Sędziszów, Krzcięcice, Słaboszowie), gm. Wodzisław (Mierzawa).
c. Rzeka Pilica – gm. Słupia Jędrzejowska (Dąbrowica, Jasieniec, Obiechów)[41].

Największe niebezpieczeństwo związane z powodzią związane jest z występowaniem z koryt rzek: Nidy oraz Mierzawy. Co ciekawe, rzeki te na terenie powiatu w większości nie posiadają wałów przeciwpowodziowych[42].

Odnośnie zagrożenia pożarowego na obszarze powiatu jędrzejowskiego należy zaznaczyć, iż na obszarze powiatu występują liczne lasy. Nadleśnictwa zlokalizowane w obrębie powiatu zostały zaliczone do I, II i III kategorii zagrożenia pożarowego lasów. Najbardziej zagrożone są duże kompleksy leśne w gminie Małogoszcz (obszar między wsią Leśnica i Wrzosówka, Małogoszczem i Ludwinowem), w gminie Oksa (Oksa, Tyniec, Popowice, Błogoszów), w gminie Nagłowice (kompleks leśny między Ciernem, Popowicami i Nagłowicami oraz między Nową Wsią, Rakoszynem i Nagłowicami), w gminach Imielno i Jędrzejów. Należy również zaznaczyć, iż duże zagrożenia pożarowe występują w zakładach, które stosują w dużych ilościach materiały pożarowo-niebezpieczne w procesach produkcji i magazynowania. Do tych zakładów w szczególności należą bazy paliwowe, zaś na terenie powiatu jędrzejowskiego zlokalizowane jest 35 stacji paliw płynnych i 7 stacji paliw gazowych[43].

---

zna wśród dzikich zwierząt, pomór trzody chlewnej, pryszczyca, cholera drobiu, grypa ptaków. *Powiatowy Plan Zarządzania Kryzysowego*, op. cit., s. 8–9.

40 Według aktualnych danych Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie na terenie całego powiatu jędrzejowskiego występują obszary dotknięte suszą o intensywności zjawiska określonym jako „odczuwalna".

41 *Powiatowy plan ochrony przed powodzią*, Starostwo Powiatowe w Jędrzejowie, Jędrzejów 2018, s. 8.

42 *Wojewódzki Plan Zarządzania Kryzysowego*, Świętokrzyski Urząd Wojewódzki, Kielce 2018, s. 14.

43 *Powiatowy Plan Zarządzania Kryzysowego*, op. cit., s. 8.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

b) awarie techniczne związanymi z rozwojem cywilizacyjnym: skażenia substancjami niebezpiecznymi[44], wypadki komunikacyjne mogące mieć charakter masowy lub katastrofy, katastrofy budowlane i lotnicze. W powiecie jędrzejowskim występują zakłady posiadające niebezpieczne substancje chemiczne. W największych ilościach występują następujące substancje chemiczne: amoniak, chlor, propan-butan, kwas siarkowy.
   1) Zakłady posiadające toksyczne środki przemysłowe: Zakład Drobiarski „Export-Import-St. Bik" – (amoniak 2500 kg); Browar Jędrzejów w Jędrzejowie (amoniak 2000 kg); Zakład Produkcyjny OSM w Wodzisławiu (amoniak 1400 kg).
   2) Zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej: Skład materiałów wybuchowych „Expo – Erg" w Woli Teserowej (amonity, proch, proch czarny, zapalniki).
   3) Zakłady w których przechowuje się gazy techniczne: PUH „Gazownia" w Jędrzejowie, PPHU „Błestal-Bud" w Jędrzejowie, Zakład Remontów Kotłów „Kotłorem" w Sędziszowie.

Transport kolejowy substancji niebezpiecznych odbywa się liniami kolejowymi Kozłów – Sędziszów – Jędrzejów – Kielce – Suchedniów – Skarżysko-Kamienna, natomiast transport drogowy substancji niebezpiecznych odbywa się drogami: Miechów – Jędrzejów – Kielce – Suchedniów – Skarżysko Kam. (droga nr 77), a także drogą pomiędzy miejscowościami Szczekociny-Jędrzejów[45].

c) Sytuacje kryzysowe wywołane źródłami społecznymi: działania terrorystyczne, masowe protesty społeczne.

W celu ochrony mieszkańców powiatu przed zagrożeniami, czy to naturalnymi, technicznymi, czy też związanymi z występowaniem epidemii na obszarze powiatu jędrzejowskiego znajdują się 94 syreny alarmowe, w tym 26 syren sterowanych jest drogą radiową oraz 3 są syreny elektroniczne umożliwiające przekazywanie komunikatów głosowych. Syreny sterowane drogą radiową uruchamiane są ze Stanowiska Kierowania KP PSP w Jędrzejowie. Warto również dodać, iż w ramach współpracy WBIZK Starostwa Powiatowego w Jędrzejowie ze strażą, policją oraz pogotowiem na bieżąco aktualizowana jest baza teleadresowa. W ramach współdziałania prowadzone są również wspólne ćwiczenia. Zgodnie z regulaminem Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego po

[44] Skażenie chemiczne to „zanieczyszczenie powietrza, wody, gleby, ciała ludzkiego, przedmiotów itp. substancjami szkodliwymi dla ludzi. Skażenie może być spowodowane celowo na przykład poprzez stosowanie bojowych środków trujących, przypadków –na skutek katastrofy lub być stałym, niezamierzonym efektem niektórych procesów przemysłowych, rolniczych, transportowych i innych". *Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego*, op. cit., s. 10.

[45] *Powiatowy Plan Zarządzania Kryzysowego*, op. cit., s. 11–12.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

godzinach pracy oraz w święta i dni wolne od pracy obowiązki Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego przejmuje Stanowisko Kierowania KP PSP w Jędrzejowie. Podczas zaistnienia na terenie powiatu poważnych zdarzeń mających znamiona sytuacji kryzysowych informacje o zagrożeniach i podejmowanych działaniach przekazywane są do Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego w Kielcach[46].

Podsumowanie

W systemie zarządzania kryzysowego powiaty realizują podstawowe zadania, które związane są z monitorowaniem, ostrzeganiem i alarmowaniem, planowaniem, reagowaniem i usuwaniem skutków zagrożeń na ich terenie. Starostwa powiatowe ze względu na posiadane kompetencje i obowiązki w zakresie zarządzania kryzysowego tworzą odpowiednie struktury wewnętrze, których rolą jest realizacja zadań wynikających z ustaw oraz wewnętrznych regulaminów w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego. Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego w Jędrzejowie jest przykładem tego typu struktury. Wydział pomimo nielicznego personelu odpowiada za bezpieczeństwo mieszkańców powiatu jędrzejowskiego, a także osób przebywających na jego terytorium. Wydział zajmuje się również organizowaniem obrony cywilnej oraz realizowaniem zadań obronnych i zarządzaniem kryzysowym. Realizacja zadań związanych z zarządzaniem kryzysowym jest jednym z najważniejszych obowiązków Wydziału, co więcej istotne znaczenie dla przebiegu zadań z zakresu zarządzania kryzysowego ma przygotowanie zasobów, planowanie i opracowanie procedur działania, które znajdują się w kompetencji Wydziału. Ponadto Wydział stanowi platformę współpracy pomiędzy gminnymi strukturami w zakresie zarządzania kryzysowego, a Wydziałem Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego. Harmonijna współpraca pomiędzy poszczególnymi strukturami samorządowymi, a także nieustanna wymiana informacji przyczynia się do poprawy bezpieczeństwa mieszkańców powiatu jędrzejowskiego, a także całego województwa.

Bibliografia

1. *Biuletyn Informacji Publicznej – Starostwa powiatowego w Jędrzejowie*, http://www.powiatjedrzejow.pl/bipkod/004 (dostęp: 8.01.2018).
2. Dynak R., *System bezpieczeństwa w powiecie*, Towarzystwo Wiedzy Obronnej, Warszawa 2018.

46 *Wystąpienie pokontrolne*, op. cit.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

3. Dziemianko Z., *Powiat w systemie zarządzania kryzysowego*, „Przegląd Naukowo-Metodyczny. Edukacja dla Bezpieczeństwa", 2010, nr 2.
4. *Infrastruktura krytyczna*, https://rcb.gov.pl/infrastruktura-krytyczna/ (dostęp: 23.01.2019).
5. Kozłowski Z., Nosek W., *Sytuacje kryzysowe*, isp.policja.pl/download/12/1133/sytuacjekryzysowe.pdf (dostęp: 9.01.2018).
6. *Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego*, Rządowe Centrum Bezpieczeństwa, Warszawa 2012.
7. Kulesza M., *Reforma administracji publicznej w Polsce – wprowadzenie powiatów*, „Reforma Administracji Publicznej", 1999, z. 1.
8. Lewandowski K., Wituska E., *Dychotomia aktywności starosty powiatowego w strukturze terenowej administracji publicznej*, „Studia z zakresu Prawa, Administracji i Zarządzania UKW", 2012, t. 2.
9. *Lista powiatów w Polsce*, http://www.polskawliczbach.pl/Powiaty (dostęp: 7.01.2018).
10. Niemczuk P., *Rządowe funkcje powiatu*, „Administracja, Teoria, Dydaktyka, Praktyka", 2009, nr 1.
11. Niewiadomski Z., *Ustrój samorządu terytorialnego i administracji rządowej po reformie*, Difin, Warszawa 1999.
12. *Opinie i materiały zespołu ekspertów dotyczące administracyjnego (terytorialnego) podziału kraju*, pod red. A. Stasiaka, K. Mirosa, http://rcin.org.pl/igipz/Content/45391/WA51_45539_r1997_Opinie-i-materialy.pdf (dostęp: 23.01.2019).
13. *Organizacja zarządzania kryzysowego w samorządach*, http://ksiegarnia.iknt.pl/uploads/files/Log_kryzys_fragment.pdf (dostęp: 29.12.2018).
14. *Plan rozwoju lokalnego powiatu jędrzejowskiego na lata 2004–2013*, http://www.powiatjedrzejow.pl/res/serwisy/bip-jedrzej2/komunikaty/_016_002_124460.pdf?version=1.0 (dostęp: 21.01.2019).
15. *Powiatowy plan ochrony przed powodzią*, Starostwo Powiatowe w Jędrzejowie, Jędrzejów 2018.
16. *Powiatowy Plan Zarządzania Kryzysowego w Jędrzejowie*, Starostwo Powiatowe w Jędrzejowie, Jędrzejów 2018.
17. *Program rozwoju powiatu jędrzejowskiego na lata 2016–2020,* www.powiatjedrzejow.pl/res/serwisy/pliki/13226667?version=1.0 (dostęp: 21.01.2019).
18. *Regulamin Organizacyjny Starostwa Powiatowego w Jędrzejowie z dnia 23 maja 2016 r.*, Starostwo Powiatowe w Jędrzejowie, Jędrzejów 2016.
19. *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, AON, Warszawa 2008.
20. *Starostwo Powiatowe w Jędrzejowie – Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego*, https://pzjedrzejow.peup.pl/eurzad.seam?tkomId=6963&actionMethod=eurzad.xhtml%3ApeupAgent.selectTempKom&cid=330774 (dostęp: 18.02.2019).
21. *Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne*, Dz.U. 2017 poz. 1566.
22. *Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym*, Dz.U. z 2001 r Nr 142, poz. 1592.
23. *Ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym*, Dz.U. z 2007 r. Nr 89, poz. 590, z późn. zm.
24. *Wojewódzki Plan Zarządzania Kryzysowego*, Świętokrzyski Urząd Wojewódzki, Kielce 2018.
25. *Starostwo Powiatowe w Jędrzejowie – Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego*, https://pzjedrzejow.peup.pl/eurzad.seam?tkomId=6963&actionMethod=eurzad.xhtml%3ApeupAgent.selectTempKom&cid=154433 (dostęp: 20.01.2018).
26. *Wystąpienie pokontrolne*, Znak BiZK.IV.43 1.2.2017.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

27. *Zagadnienia ogólne z zakresu zarządzania ryzykiem zarządzania kryzysowego. Analiza wybranych przepisów*, pod red. D. Wróblewskiego, Wydawnictwo Centrum Naukowo-Badawczego Ochrony Przeciwpożarowej im. Józefa Tuliszkowskiego, Józefów 2014.
28. Zamiar Z., *Struktura, kompetencje i zadania organów zarządzania kryzysowego*, „Zeszyty Naukowe. Logistyka i Transport", 2009, vol. 8, no. 1.
29. *Zarządzeniem Nr 14/08 z dnia 26 marca 2008 r. w sprawie powołania Powiatowego zespołu zarządzania Kryzysowego*, Starostwo Powiatowe w Jędrzejowie, Jędrzejów 2008.
30. Żuber M., Dziadkiewicz A., *Współdziałanie służb, inspekcji i straży na szczeblu powiatu w sytuacjach nadzwyczajnych zagrożeń*, „Historia i Polityka", 2018, nr 23 (30).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

dr Krzysztof Pająk

SKUTECZNE DZIAŁANIE ELEMENTÓW ZADANIOWYCH SIŁ ZBROJNYCH RP W RAMACH REAGOWANIA KRYZYSOWEGO NA PRZYKŁADZIE WZZ JĘDRZEJÓW

Streszczenie:

W sytuacjach wyczerpywania zdolności komponentu niemilitarnego, Siły Zbrojne RP mogą być użyte do reagowania kryzysowego. Każdorazowo następuje to na wniosek wojewody do Ministra Obrony Narodowej, który może skierować oddziały lub pododdziały do wykonywania zadań z zakresu zarządzania kryzysowego w składzie etatowym lub w ramach doraźnie tworzonych zgrupowań zadaniowych. Przykładem sprawnego i szybkiego użycia wojskowego zgrupowania zadaniowego było użycie sił i środków Sił Zbrojnych RP w ramach zarządzania kryzysowego w miejscowości Jędrzejów w województwie świętokrzyskim na początku lutego 2018 r., które zostało opisane w tym artykule. Autor szeroko przedstawia procedurę powołania, przygotowania i użycia wojskowego zgrupowania zadaniowego od chwili wykrycia zdarzenia z zakresu reagowania kryzysowego do osiągnięcia gotowości do działania przez wydzielone siły oraz środki i przekazania ich w podporządkowanie Dowódcy Operacyjnemu Rodzajów Sił Zbrojnych. Prezentuje również relacje współdziałania z władzami lokalnymi i ze służbami zabezpieczającymi miejsce zdarzenia. Dokonana zostaje deskrypcja procedury działania w przypadku wykrycia nieznanych substancji chemicznych, począwszy od wstępnej identyfikacji aż po przeprowadzenie likwidacji skażeń sił i środków realizujących zadania w miejscu zdarzenia. Autor przedstawia rozliczenie sił i środków wydzielanych z Centralnego Ośrodka Analizy Skażeń oraz zestawienie kosztów przeprowadzonej przez Siły Zbrojne RP akcji reagowania kryzysowego, a także skali jej odbioru przez media. Artykuł zwieńcza zwięzły opis korelacji skutecznego działania przez wojskowe zgrupowania zadaniowe i sprawności systemu zarządzania kryzysowego.

Słowa kluczowe:

zarządzenie kryzysowe, wojskowe zgrupowania zadaniowe, Centralny Ośrodek Analizy Skażeń, COAS, nieznane substancje chemiczne.

Szeroki wachlarz i skala współczesnych zagrożeń wywołujących sytuacje kryzysowe mogą spowodować, że siły komponentu niemilitarnego mogą oka-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

zać się niewystarczające. W takich sytuacjach niezbędne i celowe jest wsparcie sił układu pozamilitarnego dostępnymi zasobami militarnymi. Siły Zbrojne RP, tworzące kluczowy element bezpieczeństwa narodowego Polski, posiadają szerokie spektrum możliwości również w zakresie zdolności do udziału w zarządzaniu kryzysowym. Są one jednak rozmieszczone nierównomiernie, z uwagi na strukturę i dyslokację jednostek wojskowych, zaś ich głównym przeznaczeniem jest zapewnienie suwerenności i nienaruszalności granic, a szerzej bezpieczeństwa militarnego. Z tego względu wojsko nie powinno być zbyt często angażowane w działania związane z zarządzaniem kryzysowym, a użycie sił zbrojnych powinno następować w ostateczności – w sytuacjach wyczerpywania zdolności komponentu niemilitarnego lub braku adekwatnych zdolności.

Siły Zbrojne RP mogą brać udział w realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego na podstawie zapisów ustawy o powszechnym obowiązku obrony[1]. W sytuacji kryzysowej Minister Obrony Narodowej, na wniosek wojewody, może przekazać do jego dyspozycji pododdziały lub oddziały Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej wraz ze skierowaniem ich do wykonywania zadań z zakresu zarządzania kryzysowego[2]. Oddziały Sił Zbrojnych RP mogą być przekazane do dyspozycji wojewody w składzie etatowym albo, jak często wskazuje praktyka, w postaci doraźnie tworzonych zgrupowań zadaniowych (wojskowych zgrupowań zadaniowych – WZZ). Jednocześnie podkreślić należy, że ustawodawca zawarł zamknięty katalog zadań, do których może być użyte wojsko. Zauważyć przy tym należy, że Siły Zbrojne RP, choć najczęściej są używane w fazie reagowania kryzysowego, mogą także uczestniczyć w pozostałych fazach: zapobieganiu, przygotowaniu, czy odbudowie. Użycie oddziałów Sił Zbrojnych w sytuacji kryzysowej nie może zagrozić zdolności sił zbrojnych do realizacji zadań konstytucyjnych, czy wynikających z ratyfikowanych przez Polskę umów międzynarodowych.

Podstawą do użycia poddziałów i oddziałów SZ RP jest „plan użycia oddziałów i pododdziałów Sił Zbrojnych RP w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej", który określa, jakie siły oraz środki mają być utrzymywane w nakazanych czasach do osiągnięcia zdolności do działania. Głównym atutem pododdziałów wojskowych jest ich mobilność, dyspozycyjność, zdyscyplinowanie, a także zdolność do działań na dużą skalę. Przydatność SZ RP w zarządzaniu kryzysowym została potwierdzona wielokrotnie. Niniejszy artykuł przybliży działanie elementów zadaniowych Sił Zbrojnych RP na przykładzie WZZ Jędrzejów, co pozwoli na opisanie sposobu powoływania oraz samego użycia wysoko wyspecjalizowanego pododdziału SZ RP w ramach reagowania kryzysowego.

1 Art. 3. ust. 2 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony.
2 Art. 25 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

W dniu 1.02.2018 r. o godz. 14.20 dyżurny Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego w Kielcach otrzymał informację od Oficera Dyżurnego Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach, że w Jędrzejowie przy ulicy 11 Listopada 56, syn zmarłego właściciela domu ujawnił na strychu skrzynię, prawdopodobnie pochodzenia wojskowego, a w niej schowane w piasku dwa szklane naczynia (kapsuły) z cieczą koloru żółtego. Przybyli na miejscu saperzy odstąpili od działania stwierdzając, że mogą być to substancje chemiczne. Na miejsce zostały skierowane 3 zastępy ratownicze PSP, do których o godz. 15.10 dołączyła sekcja chemiczna straży pożarnej z Kielc. Po zapoznaniu się z sytuacją w miejscu zdarzenia Kierujący Działaniami Ratowniczymi wycofał wszystkie siły ratownicze. Zastępy straży wróciły do swoich jednostek o godz. 17.16, miejsce zdarzenia zabezpieczyła Policja. O godz. 19.00 Wojewoda Świętokrzyski Pani Agata Wojtyszek, zarządziła w siedzibie urzędu wojewódzkiego w Kielcach naradę z udziałem Komendanta Wojewódzkiej Policji, Komendanta Wojewódzkiej Straży Pożarnej, Szefa Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego, Dyrektora Wydziału Bezpieczeństwa Zarządzania Kryzysowego. W czasie spotkania podjęto decyzję o skierowaniu wniosku do MON, celem wydzielenia sił i środków z SZ RP do neutralizacji znaleziska.

Wniosek Wojewody Świętokrzyskiego został przesłany do ministra obrony narodowej. Następnie po gruntownej analizie dokonanej w Dowództwie Operacyjnym RSZ, które od 1 lutego 2014 r. pełni funkcję resortowego centrum zarządzania kryzysowego, Minister Obrony Narodowej wydał decyzję Nr 6/Oper./DO RSZ z dnia 2 lutego 2018 r. w sprawie wydzielenia sił i środków SZ RP do wsparcia organów administracji publicznej. Decyzja Ministra dała podstawę do wydania rozkazu Nr 21 Dowódcy Operacyjnego Rodzajów Sił Zbrojnych z dnia 2 lutego 2018 r. w sprawie użycia Wojskowego Zgrupowania Zadaniowego JĘDRZEJÓW do wsparcia organów administracji publicznej oraz Zarządzenia Operacyjnego nr 8/DSO DG RSZ/2018 Dowódcy Generalnego RSZ z dnia 2 lutego 2018 r. *w sprawie skierowania wydzielonych sił i środków Sił Zbrojnych RP do wsparcia organów administracji publicznej*. Powyższe uwarunkowane jest strukturą organizacyjną Sił Zbrojnych RP, w których Dowódca Operacyjny pełni rolę „force user" – użytkownika sił, również w zakresie reagowania kryzysowego, zaś Dowódca Generalny RSZ funkcję „force provider" – dostarczyciela sił.

Zarządzenie Dowódcy Generalnego RSZ nakazało wydzielić bezpośrednio podporządkowanemu Dowódcy Centralnego Ośrodka Analizy Skażeń (COAS) w Warszawie Zespół Pobierania Prób (ZPP) do realizacji zadań w miejscu zdarzenia w ramach Wojskowego Zgrupowania Zadaniowego JĘDRZEJÓW oraz Zespół Laboratoryjny typu „C" (ZLab „C") do przeprowadzenia analiz laboratoryjnych pobranych prób w miejscu stałej dyslokacji. Łącznie Centralny Ośrodek

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Analizy Skażeń miał wydzielić do wykonania zadania 10 żołnierzy i 2 jednostki sprzętu. Podstawą do wydzielenia sił w samym COAS-ie oraz do ich późniejszego przekazania w podporządkowanie Dowódcy Operacyjnemu był „wewnętrzny" rozkaz bojowy Nr 2/2018 Dowódcy Centralnego Ośrodka Analizy Skażeń z dnia 2 lutego 2018 r. Zgodnie z nim, a także zarządzeniem wyższego przełożonego, z Ośrodka do WZZ JĘDRZEJÓW wydzielono Zespół Pobierania Prób oraz Zespół Laboratoryjny. Pierwszy z nich został skierowany do miejscowości Jędrzejów, zaś drugi, obejmujący laboratorium chemiczne, przygotowano do prowadzenia polowych analiz laboratoryjnych prób materiałów skażonych, w miejscu stałej dyslokacji Ośrodka – w dzielnicy Bemowo w Warszawie.

Sformowany przez COAS w ramach WZZ JĘDRZEJÓW ZPP w dniu 2.02.2018 r. przemieścił się do m. Jędrzejów i osiągnął gotowość do działania, przechodząc jednocześnie w relacji dowodzenia pod Dowódcę Operacyjnego RSZ. Po nawiązaniu współdziałania z Burmistrzem Miasta Jędrzejów w godzinach wieczornych przeprowadzono rekonesans rejonu znaleziska, w którym udział wzięli przedstawiciele Policji, Państwowej Straży Pożarnej oraz właściciel posesji. W wyniku podjętych działań rozpoznawczych potwierdzono obecność na strychu budynku dwóch szklanych fiolek (dł. ok. 30 cm) wypełnionych cieczą oraz ośmiu szklanych butli wypełnionych nieznanymi substancjami chemicznymi. Potwierdzono, że znalezione pojemniki są szczelnie zamknięte, jednak nie wykryto obecności bojowych środków trujących.

Rys. 1. Fiolki ujawnione przez właściciela domu w m. Jędrzejów

Źródło: Centralny Ośrodek Analizy Skażeń.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Dodatkowo przeprowadzono wstępną identyfikację dwóch wybranych pojemników za pomocą spektrometru GEMINI (w trybie techniki Raman'a wykorzystującej propagacje wiązki lasera wewnątrz naczynia). W obu przypadkach, wskazania przyrządu potwierdziły obecność mieszaniny dwóch lub trzech związków chemicznych z decydującą przewagą kwasu siarkowego (H_2SO_4). Po zakończeniu wstępnej identyfikacji, zabezpieczono rejon zdarzenia oraz ustalono zadania na dzień następny.

W godzinach porannych w dniu 3.02.2018 r. rozpoczęto przygotowanie do realizacji zadań związanych z rozpoznaniem rejonu zagrożenia, wykrywaniem skażeń, identyfikacją nieznanych substancji chemicznych, podjęciem ich oraz przygotowaniem do transportu. Udzielony został instruktaż BHP w zakresie realizacji zadania oraz postawione zadania. Teren wokół budynku zabezpieczyła Policja przekierowując ruch samochodowy, zaś zabezpieczenie medyczne zapewnił 33 Wojskowy Oddział Gospodarczy.

Rys. 2. Zabezpieczenie okolicy zdarzenia przez Policję

Źródło: Centralny Ośrodek Analizy Skażeń.

Następnie Zespół Pobierania Prób wszedł do budynku i rozpoczął prowadzenie identyfikacji zawartości substancji znajdujących się w znalezionych pojemnikach i butelkach. Równolegle realizowano zabezpieczanie pojemników i bute-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

lek do transportu. Około południa zakończono wstępną identyfikację substancji znajdujących się w 2 fiolkach, przygotowano je do transportu oraz przeniesiono na parter budynku. Całość znaleziska została umieszczona w pojemnikach transportowych i przekazana Dowódcy Grupy Przewozu Substancji Niebezpiecznych (z 2 Rejonowej Bazy Logistycznej ze Składu Komorowo), który rozpoczął ich przemieszczenie do miejscowości Komorowo.

Rys. 3. Działanie WZZ Jędrzejów w miejscu zdarzenia

Źródło: Centralny Ośrodek Analizy Skażeń.

Po wykonaniu zadania jednostka Państwowej Straży Pożarnej przeprowadziła likwidację skażeń sił i środków COAS-u realizujących zadania bezpośrednio w rejonie zagrożenia. Działanie takie, pomimo niestwierdzenia rozszczelnienia znalezionych pojemników i butelek jest wymagane, ze względu na obowiązujące w wojsku procedury. Po zakończeniu likwidacji skażeń żołnierze rozpoczęli powrót do rejonu stałej dyslokacji.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Rys. 4. Likwidacja skażeń przeprowadzana na rzecz żołnierzy COAS-u przez jednostkę Państwowej Straży Pożarnej

Źródło: Centralny Ośrodek Analizy Skażeń.

Podsumowując w działaniu ze strony Centralnego Ośrodka Analizy Skażeń wzięło udział 10 żołnierzy (w tym 6 skierowanych do miejscowości Jędrzejów) i dwa pojazdy (w tym jeden pozostający na terenie Ośrodka). Szacunkowy koszt działania żołnierzy Ośrodka wyniósł około 4 tysięcy złotych. Czas potrzebny do usunięcia potencjalnie niebezpiecznych substancjach przez wyspecjalizowane jednostki SZ RP, od momentu wpłynięcia informacji o ich znalezieniu do Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego w Kielcach, wyniósł niecałe 72 godziny. Uznać to należy za bardzo dobry wynik, biorąc pod uwagę nietypowy rodzaj zagrożenia oraz liczbę instytucji zaangażowanych w cały proces zarządzania kryzysowego.

Szybkie i sprawne działanie żołnierzy Ośrodka było możliwe nie tylko dzięki wysokiemu poziomowi wyszkolenia oraz utrzymywanej zdolności do podejmowania działania w bardzo krótkim czasie, ale również ze względu na bardzo dobrą współpracę z komponentami niemilitarnymi – Policją, która pomogła w zabezpieczeniu rejonu zdarzenia oraz Państwową Strażą Pożarną, która przeprowadziła likwidację skażeń po wykonaniu zadania przez wojsko. Nietypowa akcja budziła duże zainteresowanie lokalnych mediów i portali internetowych (Radio Kielce, wyborcza.pl, gazeta.pl, echodnia.eu, wprost.pl, wiadomosci.wp)

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

oraz została opisana na oficjalnych stronach Centralnego Ośrodka Analizy Skażeń[3] i Dowództwa Generalnego RSZ[4].

Podsumowując należy stwierdzić, że działanie WZZ JĘDRZEJÓW stanowi bardzo dobry przykład skutecznej realizacji zadań w ramach reagowania kryzysowego przez wysoko wyspecjalizowane pododdziały SZ RP w sytuacji, kiedy komponent niemilitarny nie dysponuje zdolnościami adekwatnymi do występującego zagrożenia. Podkreślić jednak należy, że profesjonalna realizacja takich zadań byłaby niemożliwa bez sprawnie działającego całego systemu zarządzania kryzysowego.

Bibliografia

1. Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony.
2. Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym.
3. http://coas.wp.mil.pl/pl/1_313.html
4. http://www.dgrsz.mon.gov.pl/aktualnosci/artykul/najnowsze/2018-02-02-chemicy-pomagaja-mieszkancom/

[3] http://coas.wp.mil.pl/pl/1_313.html

[4] http://www.dgrsz.mon.gov.pl/aktualnosci/artykul/najnowsze/2018-02-02-chemicy-pomagaja-mieszkancom/

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

prof. dr hab. Paweł Soroka

Instytut Polityki Międzynarodowej i Bezpieczeństwa UJK

POTRZEBA SKOORDYNOWANIA ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO REALIZOWANEGO NA POZIOMIE WOJEWÓDZKIM I LOKALNYM

Streszczenie:

W artykule przedstawione zostało zarządzanie oparte na prymacie układu terytorialnego, w ramach którego główny ciężar decyzji i odpowiedzialności spoczywa na władzy funkcjonującej na danym stopniu podziału terytorialnego państwa, na którym wystąpił kryzys[1]. W wielu przypadkach całokształt działań antykryzysowych rozpoczyna się i kończy na szczeblu lokalnym. Są jednak i takie sytuacje gdzie odpowiedzialność za inicjowanie działań spada na władze wyższego szczebla Wówczas koordynacja działań podejmowanych w ramach reagowania kryzysowego wymaga przede wszystkim zapewnienia pewnych i szybkich kanałów komunikacji pomiędzy zarządzającym sytuacją kryzysową na wyższym szczeblu, a tym który zarządza nią na szczeblu niższym. Wymaga również wypracowania i wdrożenia zawczasu wdrożonych i przećwiczonych procedur odnoszących się do współdziałania organów, podmiotów i instytucji zarządzających kryzysem na danym poziomie i obszarze przy realizacji szczegółowych przysługujących im zadań. W artykule omówiono ponadto współdziałanie zarządzających sytuacją kryzysową organów administracji publicznej z mediami informującymi społeczeństwo o rozgrywających się wydarzeniach.

Słowa kluczowe:

Sytuacja kryzysowa, zarządzanie kryzysowe, koordynacja działań, współdziałanie zarządzających sytuacją kryzysową, media

Uwagę zwraca fakt, iż w rozważaniach na temat kryzysów często oddzielnie rozpatruje się i analizuje sytuacje kryzysowe zaistniałe na określonym poziomie

[1] G. Sobolewski, *Zarządzanie kryzysowe jako integralna część bezpieczeństwa narodowego*, [w:] M. Marszałek, G. Sobolewski, T. Konopka, A. Cyran (red. nauk.), *Współczesne uwarunkowania bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego*, Wyższa Szkoła Handlowa im. Bolesława Markowskiego w Kielcach, Kielce 2012, s. 307.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

czy obszarze państwa, a więc na poziomie krajowym, wojewódzkim, powiatowym czy gminnym. Nie zawsze próbuje się doszukiwać podobieństw i różnic pomiędzy sytuacjami kryzysowymi przebiegającymi na tych różnych poziomach. Autor niniejszego artykułu uważa, że warto taką analizę porównawczą przeprowadzić, ponieważ pozwoli ona ukazać specyfikę każdej z tych sytuacji kryzysowych, zarówno jeśli chodzi o ich uwarunkowania i źródła, jak i ich przebieg oraz sposób rozwiązania. Poza tym warto zanalizować sposoby koordynowania działań będących przejawem reagowania na sytuacje kryzysowe, które wystąpią na różnych poziomach.

Zgodnie ze *Słownikiem terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego* sytuacja kryzysowa to „stan narastającej destabilizacji, niepewności i napięcia społecznego, stwarzający zagrożenie w szczególności dla integralności terytorialnej, życia, zdrowia, mienia, dziedzictwa kulturowego, środowiska lub infrastruktury krytycznej, w tym spowodowane zdarzeniem o charakterze terrorystycznym, charakteryzujący się możliwością utraty kontroli nad przebiegiem wydarzeń albo eskalacji zagrożenia”[2]. Tak ogólnie ujęta sytuacja kryzysowa może być następstwem zagrożeń związanych z klęskami żywiołowymi, a więc niezależnych od człowieka, zagrożeń społecznych, cywilizacyjnych, terrorystycznych oraz zagrożeń wywoływanych przez działania przestępcze czy związanych z zagrożeniami polityczno-militarnymi. Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym[3] sytuację kryzysową określa jako „sytuację wpływającą negatywnie na poziom bezpieczeństwa ludzi, mienia w znacznych rozmiarach lub środowiska, wywołującą znaczne ograniczenia w działaniu właściwych organów administracji publicznej ze względu na nieadekwatność posiadanych sił i środków”[4]. Definicja ta odnosi się do sytuacji kryzysowych, do których dochodzi na poziomie krajowym, wewnątrz danego państwa.

Zdaniem W. Kitlera, sytuacją kryzysową może być m.in.: klęska naturalna, katastrofa techniczna, masowa migracja, bieda, bezrobocie, zjawiska patologii społecznej, przestępczość pospolita i kryminalna, ograniczenie podaży surowców i dóbr przetworzonych, załamanie rynków finansowych, masowe strajki, ataki terrorystyczne, wojna domowa, zbrojne powstania, zamieszki wewnętrzne, konflikt zbrojny międzynarodowy, z konfliktem w skali wojny włącznie, i wiele innych sytuacji, zjawisk i zdarzeń[5].

---

2 *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2008, s. 142.

3 Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (tekst jedn. Dz.U. 2017 poz. 209).

4 Art. 3 pkt 1 ustawy o zarządzaniu kryzysowym.

5 W. Kitler, *Zarządzanie kryzysowe w Polsce, stan obecny i perspektywy*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2011, s. 24.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Z kolei R. Wróblewski za sytuację kryzysową uważa „zespół okoliczności zewnętrznych i wewnętrznych wpływających na dany układ (system) w ten sposób, iż zaczyna się w nim i jest kontynuowany proces zmian, w rezultacie czego dochodzi do zachwiania równowagi, a następnie jej przywrócenia, dzięki podjętym środkom regulacji (nadzwyczajne działania)”[6]. Definicje zaproponowane przez W. Kitlera i R. Wróblewskiego obejmują sytuacje rozgrywające się na całym obszarze poszczególnych państw jak również na niższych poziomach – wojewódzkim i lokalnym, a ponadto uwzględniają źródła i przyczyny sytuacji kryzysowych będących rezultatem aktywności człowieka, a także o charakterze naturalnym i technologicznym.

Cechą różnych sytuacji kryzysowych, zaistniałych zarówno na całym obszarze państwa jak i w wymiarze lokalnym, jest – w przypadku braku reakcji we właściwym czasie – jej eskalacja, pogłębienie aż do osiągnięcia stanu kryzysu, a następnie apogeum kryzysu, a więc jego najgłębszej, najbardziej groźnej fazy. W najgorszym przypadku może dojść do sytuacji, że kryzys wymknie się spod kontroli, co doprowadzić może do szczególnie przykrych i poważnych konsekwencji. Kryzys jest kluczowym elementem sytuacji kryzysowej. G. Sobolewski definiuje go jako „kulminacyjną fazę eskalacji zagrożenia, często całkowitą utratę kontroli nad istniejącą sytuacja kryzysową, w której następuje przełom (punkt zwrotny) jakiegoś procesu, w wyniku którego dany podmiot może ulec likwidacji, destrukcji lub powrotu do normalności, a nawet rozwoju”[7]. Zdaniem B. Zdrodowskiego kryzys jest częścią (fazą) sytuacji kryzysowej i oznacza jej ekstremalny moment, przełom w funkcjonowaniu podmiotu, w którym następuje utrata kontroli nad sytuacją. Oznacza dla podmiotu istotną zmianę (strukturalną, funkcjonalną, uwarunkowań, środowiska itp.)[8].

Sytuacjom kryzysowym można przeciwdziałać za pomocą zarządzania kryzysowego. Oznacza ono aktywne podejście do sytuacji kryzysowej. Należy jednak podkreślić, iż pojęcie zarządzania kryzysowego nie oznacza podjęcia działań jedynie w fazie kryzysu, nastawionych na jego rozwiązanie. Zarządzanie kryzysowe jest bowiem procesem składającym się z różnych etapów i obejmuje także fazę poprzedzającą sam kryzys i działania podjęte po jego zakończeniu. W rozważaniach na temat zarządzania kryzysowego przyjmuje się, że obejmuje ono także przedsięwzięcia o charakterze zapobiegawczym i przygotowawczym.

---

6 R. Wróblewski, *Zarys teorii kryzysu, zagadnienia prewencji i zarządzania kryzysami*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 1996, s. 10.

7 G. Sobolewski, *Zarządzanie kryzysowe…*, op. cit., s. 304.

8 B. Zdrodowski (red.), *Teoria zarządzania kryzysowego. Zarys*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, Szczytno 2014, s. 59.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

W poszczególnych fazach zarządzania kryzysowego zaangażowane w proces zarządzania kryzysowego organy i podmioty realizują szereg szczegółowych zadań[9]. W Polsce na podstawie Ustawy o stanie klęski żywiołowej[10] zarządzanie kryzysowe prowadzone jest przy jednoosobowym kierownictwie i odpowiedzialności sprawowanym przez organy administracji publicznej takie jak: wójt, burmistrz, prezydent miasta, starosta, wojewoda, minister. Podporządkowane im są lub mogą być jednostki organizacyjne administracji zespolonej i niezespolonej, różne instytucje i podmioty nie podlegające im w warunkach normalnych.

Zarządzanie kryzysowe, jeśli ma być skuteczne, to powinno mieć charakter kompleksowy i obejmować nie tylko fazę kryzysu, ale także to co go poprzedza i po nim następuje. Można zatem mówić o szeroko rozumianym zarządzaniu kryzysowym, czego wyrazem jest pojęcie systemowego zarządzania kryzysowego. G. Sobolewski ujmuje je jako „skoordynowany wewnętrznie układ wydzielanych przez państwo sił, środków i zasobów ukierunkowanych na zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych, przygotowaniu do przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych działań i sprawnym reagowaniu w przypadku ich wystąpienia oraz na odtwarzaniu (odbudowy) i przywróceniu równowagi funkcjonowania”[11]. W systemie tym najważniejsze jest to, co zapewnia skuteczne reagowanie na powstałą już sytuację kryzysową oraz pozwala na jej opanowanie i nie wymknięcie się spod kontroli oraz ograniczenie jej skutków[12]. Wymaga to w tej kluczowej fazie skoncentrowania środków i zasobów oraz stanowczego, konsekwentnego działania.

Systemowe zarządzanie kryzysowe w wymiarze krajowym obejmuje organy administracji rządowej i samorządowej, w ramach których funkcjonują wyspecjalizowane jednostki organizacyjne odpowiedzialne za zapewnienie bezpieczeństwa narodowego. Cechą charakterystyczną zarządzania kryzysowego na poziomie krajowym jest prymat układu terytorialnego, w ramach którego główny ciężar decyzji i odpowiedzialności spoczywa na władzy funkcjonującej na danym stopniu podziału terytorialnego państwa, na którym wystąpił kryzys[13].

W wielu przypadkach całokształt działań antykryzysowych rozpoczyna się i kończy na szczeblu lokalnym. Są jednak i takie sytuacje gdzie odpowiedzialność za inicjowanie działań spada na władze wyższego szczebla W takiej właśnie sytuacji pojawia się potrzeba skoordynowania działań będących przejawem reago-

[9] Ibidem, s. 39–40.

[10] Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 roku o stanie klęski żywiołowej, Dz.U. nr 62, poz. 558 z późn. zm.

[11] G. Sobolewski, *Zarządzanie kryzysowe…*, op. cit., s. 308.

[12] P. Sienkiewicz, P. Górny, *Analiza systemowa sytuacji kryzysowych*, „Zeszyty Naukowe AON” nr 4/2001, s. 28.

[13] G. Sobolewski, *Zarządzanie kryzysowe…*, op. cit., s. 307.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

wania na sytuacje kryzysową, która wystąpi na różnych poziomach (np. sytuacja kryzysowa na terenie powiatu lub kilku powiatów – odpowiedzialność wojewody za koordynację działań lub sytuacja kryzysowa na terenie województwa lub kilku województw – odpowiedzialność rządu a konkretnie premiera za koordynację działań). Zależne to jest jednak od rodzaju sytuacji kryzysowej. Ogólnie biorąc, chodzi o to, aby skoordynowane działania w sumie tworzyły dobrze funkcjonujący system[14].

W Polsce na szczeblu centralnym władzę w zakresie zarządzania kryzysowego sprawuje rząd za pośrednictwem podległych mu jednostek wyspecjalizowanych, a mianowicie Rządowego Centrum Bezpieczeństwa i organu opiniodawczo-doradczego w postaci Rządowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego, natomiast na obszarze województwa władzę tę sprawuje wojewoda przy pomocy Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego i Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego, który jest organem pomocniczym wojewody w zapewnieniu wykonywania zadań zarządzania kryzysowego. Na szczeblu powiatu rolę tę spełnia starosta i podległe mu jednostki organizacyjne – Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego i pełniący funkcje opiniodawczo-doradcze Powiatowy Zespół Zarządzania Kryzysowego[15].

Koordynacja działań podejmowanych w ramach reagowania kryzysowego wymaga przede wszystkim zapewnienia pewnych i szybkich kanałów komunikacji pomiędzy zarządzającym sytuacją kryzysową na wyższym szczeblu, a tym który zarządza nią na szczeblu niższym, na przykład między wojewodą a starostą, przy czym bardzo istotne jest przekazanie na wyższy szczebel wiarygodnej, ścisłej informacji o sytuacji kryzysowej występującej na obszarze na niższym poziomie. Ogólnie biorąc, pożądana jest interakcja między tymi szczeblami w przekazywaniu informacji, a zwłaszcza uzgodnienie między nimi wspólnej definicji sytuacji[16]. To zaś może pozytywnie wpłynąć na podejmowanie działań i zastosowanie środków adekwatnych do zaistniałej sytuacji, zwłaszcza gdy zarządzający kryzysem na niższym szczeblu oczekują wsparcia swoich działań ze strony wyższego szczebla.

Efektywna koordynacja wymaga również wypracowania i wdrożenia zawczasu wdrożonych i przećwiczonych procedur odnoszących się do współdziałania organów, podmiotów i instytucji zarządzających kryzysem na danym poziomie

[14] G. Sobolewski traktuje zarządzanie kryzysowe jako system – por. G. Sobolewski, *Ujęcie systemowe zarządzania kryzysowego w Polsce*, [w:] G. Sobolewski, D. Majchrzak, *Zarządzanie kryzysowe*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2013, s. 11.

[15] Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U. nr 89 poz. 590 ze zm.).

[16] B. Kosowski, *Model systemu zarządzania kryzysowego szczebla wojewódzkiego*, Szkoła Główna Służby Pożarniczej, Warszawa 2007, s. 871.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

i obszarze przy realizacji szczegółowych przysługujących im zadań. Procedury te powinny być elementem szerszego systemu, a ściślej rzecz biorąc – jednolitej struktury zarządzania o charakterze hierarchicznym, zapewniającej skoordynowanie działań organów i jednostek operujących na różnym szczeblu administracji publicznej i współdziałających z nimi służb odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa w sytuacji kryzysowej. Powinny one sprzyjać powstaniu efektu synergii, której przeciwieństwem jest stan rywalizacji czy nakładania się kompetencji. Sprzyjać temu może stworzenie prawnych regulacji i zasad funkcjonowania systemu, które przydzielałyby zadania i określałyby odpowiedzialność podmiotów będących elementem tej jednolitej struktury[17].

W przypadku rozgrywającego się na kilku poziomach zarządzania kryzysowego możemy mieć do czynienia ze specyficznym rodzajem przywództwa w tym reagowaniu. Otóż wydaje się, iż zarządzający na obszarze, na którym wystąpiła sytuacja kryzysowa, powinien sprawować faktyczne, uznane przywództwo, zaś wspomagający go na wyższym poziomie – przywództwo służebne[18]. W ramach tego służebnego przywództwa istotne jest udzielenie niższemu szczeblowi pomocy w skoncentrowania środków i zasobów, a przypadku ich wyczerpania lub braku – przekazanie ich z własnych rezerw i zasobów.

W sytuacji kryzysowej bardzo ważne jest współdziałanie zarządzających sytuacją kryzysową organów administracji publicznej z mediami informującymi społeczeństwo o rozgrywających się wydarzeniach. Media bowiem mogą działać uspokajająco lub podgrzewać poczucie zagrożenia. Mogą nawet mieć ambicje koordynowania działań, szczególnie gdy władze lokalne nie zdają sobie sprawy z powagi sytuacji[19]. Dlatego zarządzający sytuacją kryzysową powinny z nimi ściśle współdziałać, przekazując na bieżąco informacje i komunikaty mające wpływ na zachowanie społeczności dotkniętej kryzysem, zwłaszcza poszkodowanej.

W przypadku zarządzania kryzysowego o zasięgu lokalnym wiodące będą media lokalne i regionalne. Jeśli sytuacja kryzysowa będzie się rozwijała i ogarniała coraz większe obszary (np. powódź ogarniająca kolejne powiaty) czynnie będą się angażować media o zasięgu wojewódzkim. W tym przypadku ważnym ich zadaniem jest wspomaganie władz w ostrzeganiu o zbliżającym się zagrożeniu mieszkańców terenów, które niebawem znajdą się w zasięgu bezpośredniego oddziaływania sytuacji kryzysowej. Pozwoli to wyprzedzająco reagować

---

17 Ibidem, s. 111.

18 Termin „przywództwo służebne" jako pierwszy użył Robert Greenleaf – zob. R.K. Greenleaf, *The Servant Leader Within: A Transformative Path*, H. Beazley J. Beggs, I.C. Spears (ed.), Paulist Press 2003, s. 15.

19 N. Błoch, *Współpraca administracji publicznej z mediami w zarządzaniu kryzysowym – analiza przypadków*, kwartalnik Towarzystwa Wiedzy Obronnej „Wiedza Obronna", nr 3/2010, s. 133.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

na możliwe skutki jej wystąpienia. Innym z przejawów ich aktywności może być zbieranie na terenie całego województwa środków na pomoc poszkodowanym[20]. W takich sytuacjach niezbędna jest skoordynowanie działań informacyjnych mediów o zasięgu lokalnym z aktywnością środków przekazu o zasięgu wojewódzkim (regionalnym). Chodzi o to aby nadawane przez nie komunikaty były spójne i wzajemnie się wzmacniały. Sprzeczne komunikaty mogą tylko pogłębić pojawiające się w takich momentach niepokoje i obawy. Jednym ze sposobów skoordynowania działań mediów funkcjonujących na różnych poziomach mogą być konferencje prasowe zwoływane przez wojewodę z udziałem zarządzających sytuacją kryzysową na szczeblu lokalnym (prezydentów miast, starostów czy wójtów).

Na podstawie doświadczeń zebranych podczas awarii energetycznej w województwie zachodniopomorskim zimą 2008 roku[21], kiedy to wielką rolę w informowaniu społeczeństwa odegrały media lokalne, zwłaszcza radiowe, stwierdzić należy, że niezbędne jest wcześniejsze przyjęcie odpowiednich procedur dotyczących współdziałania mediów z organami administracji publicznej oraz uwzględnienie tego w pracach związanych z opracowaniem planów zarzadzania kryzysowego. Powinny temu towarzyszyć szkolenia dla dziennikarzy mediów lokalnych i regionalnych dotyczące takiego współdziałania z uwzględnieniem możliwych scenariuszy wystąpienia sytuacji kryzysowej, powadzone przez organy odpowiedzialne za zarządzanie kryzysowe na poziomie województwa.

W sytuacjach kryzysowych istotna jest koordynacja współdziałania administracji publicznej ze służbami, które udało się przemieścić na zagrożony obszar, takimi jak Policja, wydzielone jednostki i oddziały Sił Zbrojnych, Żandarmerii Wojskowej czy w rejonach przygranicznych – Straży Granicznej. Są to struktury hierarchiczne posiadające swoich dowódców, podległych z kolei właściwym ministrom (spraw wewnętrznych lub obrony narodowej), którzy podejmują decyzję o ich użyciu w stanach nadzwyczajnych. Z tego powodu – nawet jeśli wydarzenia rozgrywają się na terytorium obejmującym tylko niektóre gminy czy powiaty lub miasta – funkcję koordynatora spełnić może jedynie wojewoda jako przedstawiciel rządu, współdziałający z wydziałami i centrami zarządzania kryzysowego starostw lub miast dotkniętych sytuacją nadzwyczajną oraz wójtami gmin znajdujących się na tym terenie.

---

[20] Ibidem.

[21] 8 kwietnia 2008 wskutek obfitych opadów śniegu na terenie aglomeracji szczecińskiej uszkodzeniu uległy linie energetyczne, wskutek czego w Szczecinie i wielu okolicznych miejscowościach przerwane zostały dostawy energii elektrycznej do obiektów użyteczności publicznej i gospodarstw domowych trwające od kilku do kilkunastu dni.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Bibliografia

Akty prawne:

1. Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 roku o stanie klęski żywiołowej, Dz.U. nr 62, poz. 558 z późn. zm.
2. Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (tekst jedn. Dz.U. 2017 poz. 209).

Pozycje zwarte:

1. Błoch N., *Współpraca administracji publicznej z mediami w zarządzaniu kryzysowym – analiza przypadków*, kwartalnik Towarzystwa Wiedzy Obronnej „Wiedza Obronna", nr 3/2010.
2. Kitler W., *Zarządzanie kryzysowe w Polsce, stan obecny i perspektywy*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2011.
3. Kosowski B., *Model systemu zarządzania kryzysowego szczebla wojewódzkiego*, Szkoła Główna Służby Pożarniczej, Warszawa 2007.
4. Sobolewski G., *Zarządzanie kryzysowe jako integralna część bezpieczeństwa narodowego*, [w:] M. Marszałek, G. Sobolewski, T. Konopka, A. Cyran (red. nauk.), *Współczesne uwarunkowania bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego*, Wyższa Szkoła Handlowa im. Bolesława Markowskiego w Kielcach, Kielce 2012.
5. Sobolewski G., *Ujęcie systemowe zarządzania kryzysowego w Polsce*, [w:] G. Sobolewski, D. Majchrzak, *Zarządzanie kryzysowe*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2013.
6. *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2008.
7. Wróblewski R., *Zarys teorii kryzysu, zagadnienia prewencji i zarządzania kryzysami*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 1996.
8. Zdrodowski B. (red.), *Teoria zarządzania kryzysowego. Zarys*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, Szczytno 2014.

Artykuły w czasopismach:

Sienkiewicz P., Górny P., *Analiza systemowa sytuacji kryzysowych*, „Zeszyty Naukowe AON" nr 4/2001.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

III
Wywiady

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

A. Wywiad z Wojewodą Świętokrzyskim Agatą Wojtyszek

1. *Zgodnie z ustawą z 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym – zarządzanie kryzysowe to działalność organów administracji publicznej będąca elementem kierowania bezpieczeństwem narodowym, która polega na zapobieganiu sytuacjom kryzysowym, przygotowaniu do przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych działań, reagowaniu w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych, usuwaniu ich skutków oraz odtwarzaniu zasobów i infrastruktury krytycznej. Proszę wskazać główne obszary działalności Wojewody w zakresie zarządzania kryzysowego?*

Wojewoda jest powołany do realizowania zadań administracji rządowej w województwie. W ramach tej sfery działania jest on również wykonawcą, jak też inicjatorem polityki bezpieczeństwa. Polityka ta jest realizowana na wszystkich szczeblach zarządzania. Wojewoda wyposażony jest w szerokie instrumentarium służące przeciwdziałaniu zagrożeniom na obszarze województwa oraz usuwaniu ich skutków, posiada także znaczne środki finansowe, które mogą być w tych celach wykorzystane. Zadania i kompetencje wojewody w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa rozciągają się na samorząd terytorialny, który wykonuje istotną część zadań publicznych w zakresie bezpieczeństwa. Wojewoda może władczo wkraczać w ten obszar wyłącznie w przypadkach przewidzianych przez ustawodawcę i tylko w trybie nadzoru. Zgodnie Art. 22 pkt 2 ustawy o wojewodzie i administracji rządowej w województwie, wojewoda zapewnia współdziałanie wszystkich organów administracji rządowej i samorządowej działających w województwie i kieruje ich działalnością w zakresie zapobiegania zagrożeniu życia, zdrowia lub mienia oraz zagrożeniom środowiska, bezpieczeństwa państwa i utrzymania porządku publicznego, ochrony praw obywatelskich, a także zapobiegania klęskom żywiołowym i innym nadzwyczajnym zagrożeniom oraz zwalczania i usuwania ich skutków, na zasadach określonych w odrębnych ustawach.

Jednym z elementów wojewódzkiej polityki bezpieczeństwa, realizowanej przez wojewodę, jest zapewnienie współdziałania.

Poza zapewnieniem współdziałania wojewoda posiada również kompetencje kierownicze, które są zbieżne w określonym zakresie z uprawnieniami wynikającymi z art. 25 ustawy o wojewodzie i administracji rządowej w województwie, który zezwala wojewodzie na wydawanie poleceń, które obowiązują wszystkie

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

organy administracji rządowej działające w województwie w sytuacjach nadzwyczajnych, do których odnosi się art. 22 pkt 2 ww. ustawy. Przy czym o wydanych poleceniach wojewoda niezwłocznie informuje właściwego ministra. Zatem władcze oddziaływanie wojewody jest dopuszczalne jedynie w ramach nadzoru, przy uwzględnieniu jedynego kryterium, jakim jest zgodność z prawem.

Zadania z zarządzania kryzysowego realizowane przez wojewodę, ze względu na ich znaczenie dla społeczności regionalnej wykonywane są też w ramach współpracy. Na tę współpracę wskazuje art. 14 ust. 5 ustawy o zarządzaniu kryzysowym, stanowiąc, że zadania w powyższym zakresie wojewoda wykonuje we współpracy z właściwymi organami administracji publicznej. W myśl tego przepisu współpraca obejmuje organy administracji publicznej właściwe w sprawach bezpieczeństwa i ratownictwa.

Działania natury planistycznej, organizacyjnej, motywacyjnej i kontrolnej, które stanowią o istocie funkcji zarządzania. Zatem, jest to opracowywanie i aktualizowanie wojewódzkiego planu zarządzania kryzysowego składającego się z planu głównego, zespołu przedsięwzięć na wypadek sytuacji kryzysowych oraz załączników. Wojewódzki plan zarządzania kryzysowego ma charakter diagnostyczny, w szczególności zawiera opis zagrożeń oraz prawdopodobieństwo ich wystąpienia, zadania i kompetencje administracji publicznej w zakresie zarządzania kryzysowego, wykaz sił i środków oraz tryb ich uruchamiania, a także wykaz podejmowanych czynności na wypadek wystąpienia opisanych tam okoliczności.

W wymienionych wyżej obszarach (sferach) kompetencyjnych wojewoda realizować będzie następujące główne zadania:
- zorganizowanie procesu komunikacji społecznej,
- uruchomienie systemu ostrzegania i alarmowania ludności o zagrożeniu na terenie województwa,
- zorganizowanie systemu wsparcia psychologicznego dla ofiar sytuacji kryzysowej,
- zorganizowanie systemu informowania o ofiarach sytuacji kryzysowej,
- wprowadzenie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii na obszarze województwa i nadzór nad realizacją zadań wynikających z tego stanu,
- wnioskowanie o użycie pododdziałów lub oddziałów Sił Zbrojnych RP do wsparcia działań w sytuacji kryzysowej na terenie województwa,
- wnioskowanie do Rady Ministrów o wprowadzenie stanu klęski żywiołowej,
- wnioskowanie do właściwego organu o dodatkowe środki finansowe na potrzeby reagowania i odbudowy podmiotów zaangażowanych w sytuacji kryzysowej,

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

– wprowadzenie obowiązku świadczeń osobistych i rzeczowych w warunkach obowiązującego stanu klęski żywiołowej (art. 22 ustawy o stanie klęski żywiołowej),
– wprowadzenie ograniczeń wolności i praw człowieka i obywatela w zakresie wynikającym z postanowień art. 21 ustawy o stanie wyjątkowym, (jeżeli stan wyjątkowy wprowadzono na terenie jednego województwa na podstawie Rozporządzenia Prezydenta RP o wprowadzeniu stanu wyjątkowego tylko na obszarze województwa świętokrzyskiego). O uruchomieniu sił i środków decyduje wojewoda,
– zorganizowanie funkcjonowania organów cenzury i kontroli w trybie art. 20 ustawy o stanie wyjątkowym,
– podwyższenie gotowości wszystkich lub niektórych podmiotów wykonujących działalność leczniczą, działających na obszarze województwa,
– organizacja procesu militaryzacji wybranych jednostek organizacyjnych w województwie.

2. *Od kilku lat w Polsce można zaobserwować natężenie występowania różnego rodzaju anomalii pogodowych, takich jak szalejące wichury, tornada, czy ulewne deszcze powodujące powodzie i podtopienia. Proszę odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób mieszkańcy województwa świętokrzyskiego są powiadamiani o nadciągającym niebezpieczeństwie?*

Tryb uruchamiania alarmowania wczesnego powiadamiania wygląda następująco:

a) wojewoda za pośrednictwem Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego przekazuje decyzję o uruchomieniu systemu ostrzegania i alarmowania do wszystkich lub wybranych jednostek samorządu terytorialnego oraz rządowej administracji zespolonej i niezespolonej na terenie województwa za pośrednictwem narzędzi teleinformatycznych (poczta elektroniczna, SMS, telefon, fax);
b) czas i stawiennictwo osób w formacjach i jednostkach systemu ostrzegania i alarmowania określają odrębne plany i procedury działania;
c) system ostrzegania i alarmowania działa w rozproszeniu na terenie całego województwa;
d) sygnał powinien być ogłoszony z takim wyprzedzeniem, aby ludność w odpowiednio krótkim czasie mogła szybko i spokojnie wykonać określone czynności;
e) ogłoszenie sygnału (powinno się odbywać jednocześnie dla określonej grupy np. uczniów w szkole).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Organizacja kierowania:
- odpowiedzialnym za kierowanie i koordynację pracy systemu ostrzegania i alarmowania na poziomie województwa jest wojewoda, na poziomie powiatu – właściwy starosta, na terenie gminy prezydent miasta, burmistrz lub wójt i na terenie zakładów pracy administratorzy lub właściciele obiektów;
- system uruchamiany jest na każdym poziomie zarządzania kryzysowego przez centra zarządzania kryzysowego przy pomocy ujętych w planie środków technicznych i organizacyjnych;
- polecenia elementom systemu w administracji samorządowej i rządowej zespolonej i niezespolonej wydają ich dyrektorzy, kierownicy, inspektorzy.

W przypadku ostrzeżeń meteorologicznych lub hydrologicznych Dyżurny Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego w możliwie najkrótszym czasie rozsyła w formie tekstowej poprzez SMS, email, faks i/lub też przesłane być w formie komunikatu głosowego na telefon stacjonarny i komórkowy automatycznie wygenerowanej treści tekstowej informacje o niebezpiecznym zjawisku do wcześniej lub doraźnie przygotowanych grup wymienionych adresatów. Aktualne ostrzeżenia, utrudnienia, zagrożenia i komunikaty, min. GDDKiA O/Kielce, Policji PSP, IMGW oraz RZGW zawarte są również na stronie internetowej czkw.kielce.gov.pl w zakładce AKTUALNOŚCI I KOMUNIKATY, PORADNIKU.

W ramach współpracy z mediami lokalnymi w oparciu o ustawy, prawo prasowe i telekomunikacyjne oraz podpisane porozumienia z ŚUW (WBiZK) ostrzeżenia i komunikaty o niebezpiecznych zjawiskach przesyłane są do społeczeństwa również poprzez radio i telewizje oraz prasę regionalną.

3. Województwo świętokrzyskie jest województwem rolniczym. W świadomości wielu rolników istnieje przeświadczenie na temat sensowności wypalania łąk. Problem powtarza się co roku w porze wiosennej, zanim jeszcze wegetacja rozpocznie się na dobre. Ogień, który płonie na łąkach i nieużytkach nie tylko zabija wszystko co spotka na swojej drodze, ale też łatwo może wymknąć się spod kontroli i spowodować wiele szkód. Proszę wskazać, jakie działania podejmuje wojewoda w zakresie przeciwdziałania temu zjawisku?

W związku z gwałtownym wzrostem pożarów traw na łąkach i nieużytkach rolnych w roku bieżącym, analogicznie jak w latach ubiegłych zainaugurowana zostanie kolejna edycja kampanii „Stop pożarom traw!". Mając powyższe na względzie, Wojewoda Świętokrzyski za pośrednictwem Świętokrzyskiego Komendanta Wojewódzkiego PSP w Kielcach podejmie działania, zapewniające efektywny przebieg kampanii informacyjnej, w szczególności poprzez:

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

1. Wystosowanie apelu Świętokrzyskiego Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej w sprawie zaniechania wypalania traw i pozostałości roślinnych.
2. Wystosowanie wystąpień do Biskupów Diecezji: Kieleckiej, Radomskiej i Sandomierskiej z prośbą o rozpropagowanie apeli związanych z wypalaniem traw za pośrednictwem księży proboszczów w poszczególnych parafiach na terenie województwa świętokrzyskiego.
3. Współpracę z mediami lokalnymi w zakresie rozpropagowania problematyki szkodliwości wypalania traw.
4. Wystąpienie do Dyrektora Świętokrzyskiego Oddziału Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Kielcach w sprawie przekazania apelu mieszkańcom województwa świętokrzyskiego.
5. Wystąpienie do Polskiego Związku Działkowców Okręg Świętokrzyski w Kielcach w sprawie przekazania apelu działkowcom na terenie województwa.
6. Wystąpienie do Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach w sprawie prowadzenia wzmożonych działań prewencyjnych pod katem zagrożenia związanego z wypalaniem traw, w tym patrolowania obszarów o największej palności.
7. Wystąpienie do Kuratorium Oświaty w Kielcach w sprawie podjęcia współpracy w zakresie przeciwdziałania wypalaniu traw i pozostałości roślinnych.
8. Nawiązanie kontaktów roboczych z Regionalną Dyrekcją Lasów Państwowych w Radomiu oraz nadleśnictwami na terenie województwa w celu przeciwdziałania wypalaniu traw na obszarach leśnych.
9. Prowadzenie analizy działań ratowniczo-gaśniczych oraz wytypowanie szczególnie podatnych gmin/miejscowości na zjawisko wypalania traw (intensyfikacja działań w najbardziej podatnych rejonach).
10. Przekazanie do lokalnych mediów informacji na temat zagrożeń wynikających z wypalania traw i pozostałości roślinnych (w tym statystyka zdarzeń, liczba pożarów, straty materialne i liczba poszkodowanych osób na skutek wypalania traw, informacja o zdarzeniach szczególnych z przeszłości).
11. Różnorodne formy współpracy (w ramach kampanii) z instytucjami samorządu lokalnego, placówkami edukacyjnymi oraz innymi podmiotami.
12. Prowadzenie kampanii za pośrednictwem internetu – zamieszczenie na stronach internetowej jednostek organizacyjnych PSP woj. świętokrzyskiego materiałów edukacyjnych dostosowanych do lokalnej specyfiki (lokalne statystyki, informacja o zdarzeniach szczególnych z przeszłości) oraz informacji dotyczącej odpowiedzialności prawnej osób, związanej z wypalaniem traw oraz pozostałości roślinnych.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

13. Propagowanie akcji wśród dzieci, młodzieży i osób dorosłych podczas: wizyt w jednostkach ratowniczo-gaśniczych, spotkań, zebrań sprawozdawczych w OSP, pokazów sprzętu itp. oraz przekazywanie materiałów promocyjnych.
14. Koordynacja oraz udział w spotkaniach edukacyjnych funkcjonariuszy PSP (szkoły, ośrodek doradztwa rolniczego, ogródki działkowe, uniwersytet trzeciego wieku itp.).

Oprócz realizacji ww. zadań, jednostki organizacyjne PSP będą podejmować inne działania uwzględniające zwyczajowo przyjęte formy, które przyczynią się do osiągnięcia celu kampanii.

4. *W wojewódzkim Planie zarządzania kryzysowego możemy przeczytać kompetencje wojewody w aspekcie wystąpienia anomalii pogodowych. Wśród uprawnień wojewody możemy znaleźć zapis, iż jednym z zadań wojewody jest „edukacja mieszkańców terenów zagrożonych w zakresie prawidłowych zachowań przed i w czasie klęsk żywiołowych". Proszę odpowiedzieć, na czym polega proces edukacyjny prowadzony na rzecz mieszkańców województwa świętokrzyskiego?*

Na stronie internetowej Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego; czkw.kielce.gov.pl w zakładce AKTUALNOŚCI I KOMUNIKATY, PORADNIKU, w podtytule „Postępowanie w przypadku" umieszczone są informacje i wskazówki dla mieszkańców województwa, w tym m.in. jak się mają zachować w określonych zagrożeniach. Są to:

Tabela sygnałów alarmowych (2013):

- Pakiet informacji dla lekarzy POZ i służb medycznych na temat gorączki krwotocznej Ebola
- Klęski żywiołowe
- Las
- Zdrowie i choroby zakaźne
- Skażenia środowiska
- Pierwsza pomoc
- Awarie i pożary obiektów budowlanych
- Bezpieczeństwo powszechne
- Znalezienia niewypału lub niewybuchu
- Otrzymanie przesyłki niewiadomego pochodzenia
- Bezpieczna podróż – poradnik
- Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego RP
- Broszura – Bezpieczne wakacje
- Numer 112
- W obliczu powodzi.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

W sytuacji zagrożenia, informacje jak się w konkretnym zagrożeniu zachować przekazywane są do społeczeństwa również poprzez radio i telewizje oraz gazety regionalne. W ramach planowanych w szkołach działań edukacyjnych na rzecz bezpieczeństwa pracownicy WCZK prowadzą na każde życzenie dyrekcji szkół zajęcia w ŚUW, dla dzieci i młodzieży szkolnej.

W ramach akcji przybliżania problematyki zarządzania kryzysowego, WBiZK zorganizował jednodniowe plenerowe szkolenie dla dziennikarzy mediów regionalnych, podczas których omówiono i pokazano infrastrukturę przeciwpowodziową na przykładzie węzła wodnego Wisła – San – Koprzywianka w Sandomierzu.

5. *Wśród kompetencji wojewody w zakresie przeciwdziałania epizootii znajduje się wydanie nakazu odstrzału sanitarnego zwierząt na określonym obszarze. Proszę odpowiedzieć na pytanie, ile nakazów odstrzału zostało wydanych w przeciągu ostatnich dwóch lat?*

W ostatnich dwóch latach wydano jeden nakaz, dotyczący odstrzału dzików w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa afrykańskiego pomoru świń (ASF). Nakaz wprowadzony został Rozporządzeniem 10/2018 z 17 grudnia 2018 r. a obszarze powiatów opatowskiego, ostrowieckiego, sandomierskiego i starachowickiego. Obowiązywał do dnia 15 stycznia 2019 r. a następnie został przedłużony Rozporządzeniem 1/2019 z dnia 11 stycznia 2019 r. – do dnia 31 stycznia 2019 r. Wprowadzony został z uwagi na rozprzestrzenianie się wirusa ASF w populacjach dzików na obszarze sąsiednich województw – lubelskiego i mazowieckiego, co znacznie zwiększyło się ryzyko pojawienia się choroby na obszarze naszego województwa. Choroba ta powoduje ograniczenia w handlu produktami pochodzenia zwierzęcego, co przynosi znaczne straty gospodarcze. Redukcja liczebności populacji wolno żyjących dzików poprzez odstrzał sanitarny jest jedną z podstawowych metod powstrzymywania rozprzestrzeniania się tej choroby, rekomendowanych do stosowania przez Komisję Europejską.

6. *W przypadku wystąpienia katastrof budowlanych, komunikacyjnych lub górniczych jednym z zadań wojewody jest koordynacja ewakuacji prewencyjnej ludności z terenów zagrożonych (realizują starosta/wójt/burmistrz/prezydent miasta). Proszę odpowiedzieć na pytanie, na czym polega wspomniana koordynacja?*

Jeśli chodzi o organizację ewakuacji ludności i mienia z obszarów zagrożonych, to na terenie województwa świętokrzyskiego podstawową rolę w procesie ewakuacji spełniają organy władzy samorządowej szczebla gminy i powiatu.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Z uwagi na uwarunkowania związane z rodzajem niebezpieczeństwa wyróżniamy ewakuację I, II, III stopnia.

Ewakuacja I stopnia – polega na niezwłocznym przemieszczeniu ludności, zwierząt, mienia z obszarów/miejsc, w których wystąpiło nagłe, nieprzewidziane bezpośrednie zagrożenie poza strefę zagrożenia. Realizuje się ją natychmiast po zaistnieniu zagrożenia dla życia, zdrowia, mienia. Zarządza ją wójt, burmistrz, starosta, wojewoda, a także zarządzić ją może osoba kierująca akcją ratunkową na terenie objętym akcją.

Ewakuacja II stopnia – polega na uprzednio przygotowanym planowym przemieszczeniu ludności, zwierząt, mienia z rejonów przyległych do zakładów, obiektów hydrotechnicznych, ze stref zalewowych oraz rejonów przyległych do innych obiektów stanowiących potencjalne zagrożenie dla ludności, zwierząt lub mienia w przypadku ich uszkodzenia lub awarii. Realizuje się ją w sytuacji wystąpienia symptomów takiego zagrożenia. Zarządza ją wójt, burmistrz, starosta, wojewoda.

Ewakuacja III stopnia – polega na uprzednio przygotowanym przemieszczeniu ludności, zwierząt, mienia, podczas podwyższania stanu gotowości obronnej państwa. Prowadzona jest w czasie stanów nadzwyczajnych i w czasie wojny. Decyzję o jej przeprowadzeniu podejmują organy wojskowe lub dowódcy wojskowi (w strefie bezpośrednich działań wojennych), we współdziałaniu z właściwymi organami obrony cywilnej, zgodnie z zasadami określonymi w stosownych ustawach.

Kierowanie ewakuacją odbywa się na szczeblu gminy w urzędzie gminy (miasta) lub centrum zarządzania kryzysowego, w powiecie i województwie w centrach zarządzania kryzysowego przy wykorzystaniu technicznych i ruchomych środków łączności. Gminy realizują podstawowe zadania związane z ewakuacją, skupiając swój wysiłek głównie na ostrzeganiu, alarmowaniu i informowaniu ludności o zagrożeniach, prowadzeniu ewakuacji oraz zapewnieniu ewakuowanym pomocy medycznej i socjalnej, głównie w zakresie zakwaterowania i wyżywienia.

Koordynatorem procesu ewakuacji na terenie powiatu jest właściwy terenowo starosta powiatu – Przewodniczący Zespołu Zarządzania Kryzysowego. Powiaty wykonują te same zadania co gminy, a ponadto koordynują proces ewakuacji na obszarze powiatu, wspierając je działaniem podległych sobie: służb, inspekcji, straży i pogotowia wspomaganych przez organizacje pozarządowe przewidziane w planie ewakuacji powiatu.

Wójt, burmistrz (prezydent miasta) – Przewodniczący Gminnego (Miejskiego) Zespołu Zarządzania Kryzowego niezwłocznie informuje o przebiegu ewakuacji starostę, a starosta Wojewodę Świętokrzyskiego, przedstawiając swoją ocenę sytuacji oraz informację o zamierzonych działaniach.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Nadzór nad całością akcji ewakuacyjnej w województwie sprawuje Wojewoda Świętokrzyski – Przewodniczący Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego przy pomocy WZZK. Województwo udziela niezbędnej pomocy władzom powiatowym, których możliwości w zaistniałej sytuacji nie zapewniają prowadzenia skutecznych działań. W przypadku ewakuacji obejmującej obszar większy niż jeden powiat, szczebel wojewódzki koordynuje prowadzenie działań, a w sytuacji gdy posiadane siły i środki wojewódzkie są niewystarczające do opanowania sytuacji występuje o stosowną pomoc ze szczebla nadrzędnego.

W sytuacji wystąpienia nagłego, nieprzewidywalnego zagrożenia, ewakuacja I stopnia polegającą na niezwłocznym przemieszczeniu ludności, zwierząt, mienia z obszarów/miejsc, w których wystąpiło bezpośrednie zagrożenie – może być realizowana natychmiast po zaistnieniu zagrożenia w oparciu o aktualny plan ewakuacji ludności II stopnia stanowiący element Wojewódzkiego Planu Zarządzania Kryzysowego oraz zgodnie z procedurami określonymi w opracowanych przez Regionalny Zarządy Gospodarki Wodnej w Warszawie i Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie – planach ewakuacji ludzi, zwierząt i mienia z rejonów katastrofalnego zatopienia w wyniku awarii zbiorników Brody i Wióry oraz Chańcza – jako osobnych dokumentów operacyjnych, a także na podstawie procedur planów operacyjno-ratowniczych sporządzonych przez Świętokrzyskiego Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej w Kielcach dla zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej: Kopalnie i Zakłady Chemiczne Siarki „Siarkopol" Zakład Produkcji Chemicznej w Dobrowie, Gaspol Rozlewnia gazu LPG w Stąporkowie, Novatek Polska Sp. z o.o. terminal Gazowy w Woli Żydowskiej, Magazyn Gazu BAŁTYKGAZ Sp. z o.o. w Leszczach, Operator Logistyczny Paliw Płynnych Baza Paliw Nr 6 w Skarżysku – Kamiennej.

Realizacja ewakuacji (przyjęcie) ludności, zwierząt i mienia III stopnia na wypadek masowego zagrożenia ma umożliwić wypełnienie obowiązku, jaki nakłada na Wojewodę Świętokrzyskiego art. 13 ust. i 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 2002 r. o stanie wojennym oraz kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej, oraz § 3 pkt 8 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 2002 roku w sprawie szczegółowego zakresu działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju, szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin, w związku z ustaleniami wynikającymi z wytycznych Szefa Obrony Cywilnej Kraju z dnia 17 października 2008 r. w sprawie zasad ewakuacji ludności, zwierząt i mienia na wypadek masowego zagrożenia. Ewakuacja realizowana będzie w oparciu o zasady i procedury zawarte w Planie obrony cywilnej województwa świętokrzyskiego.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Na podstawie wyżej wymienionych planów można stwierdzić, że w województwie świętokrzyskim ewakuację planuje się prowadzić w granicach tego samego powiatu do rejonów bezpiecznych, a jednocześnie położonych możliwie najbliżej miejsca zamieszkania, w dwóch etapach:

W etapie pierwszym: mającym na celu informowanie o zagrożeniu oraz wzmocnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego:

a) koncentrując się na wsparciu zagrożonych gmin i powiatów w prowadzeniu polityki informacyjnej oraz współpracy z lokalnymi mediami w zakresie informowania ludności, ostrzegania i alarmowania,
b) koordynując rozwinięcie Punktów Regulacji Ruchu w powiatach oraz prowadzenie akcji ratowniczych,
c) wzmacniając bezpieczeństwo powszechne i porządek publiczny na terenie całego województwa świętokrzyskiego.

W drugim etapie: zmierzającym do udzielenia pomocy ewakuowanej ludności, opieki weterynaryjnej dla zwierząt oraz zabezpieczenia mienia:

a) zapewniając opiekę medyczną osobom poszkodowanym i chorym,
b) nadzorując przestrzeganie zaleceń Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w zakresie warunków sanitarnych oraz prowadzenie analiz laboratoryjnych w razie pojawienia się symptomów zatruć i zagrożeń epidemią,
c) nadzorując przestrzeganie zaleceń i zasad określonych przez Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii oraz zapewnienie opieki weterynaryjnej ewakuowanych zwierząt,
d) nadzorując wykonanie poleceń Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w zakresie rozpoznania przez służby ochrony zabytków terenów zagrożonych. Zbierania informacji od właścicieli i użytkowników dóbr kultury. Zabezpieczenia miejsc tymczasowego przechowywania ruchomych dóbr kultury. Wspierania posiadanymi siłami i środkami przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków działania właścicieli i użytkowników dóbr kultury,
e) koordynując dostawy wody pitnej i żywności dla ludności oraz paszy dla zwierząt na obszarach powiatów, w których wystąpią trudności w zaopatrzeniu.

W celu zapewnienia skutecznej realizacji zadań w przypadku konieczności przekazywane będą wnioski do Ministra Obrony Narodowej o skierowanie jednostek wojskowych do dyspozycji wojewody w celu współdziałania i udziału wojska w ochronie pozostawionego mienia, wykonywaniu prac zabezpieczających i ewakuacyjnych przy zagrożonych obiektach budowlanych i zabytkach.

W sytuacji niedoboru żywności i środków leczniczych przekazywane będą wnioski do właściwego ministra do spraw gospodarki o uruchomienie niezbęd-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

nych zapasów żywności i środków leczniczych z rezerw strategicznych znajdujących się na terenie województwa świętokrzyskiego.

W etapie pierwszym ewakuacji – niezbędna pomoc skoncentrowana będzie się na wsparciu organów samorządowych w przekazywaniu skoordynowanej informacji skierowanej do ludności ewakuowanej (przez rzeczników prasowych Państwowej Straży Pożarnej, Policji, Inspekcji Sanitarno-Epidemiologicznej, Inspekcji Weterynaryjnej, Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków oraz Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w Kielcach) we współpracy z lokalnymi mediami.

Tak szybko jak to możliwe zapewniony będzie porządek publiczny w powiatach, na terenie których prowadzona jest ewakuacja poprzez wydzielenie potencjału wojewódzkiego (sił i środków: Policji, Państwowej Straży Pożarnej oraz wydzielonych jednostek wojskowych) nadzorując rozwinięcie Punktów Regulacji Ruchu oraz prowadzenie akcji ratowniczych.

Wysiłek sił ratowniczo-gaśniczych w pierwszej kolejności skierowany będzie na tworzenie warunków do sprawnej ewakuacji w gminach na terenie powiatów, w których wystąpi największa skala zagrożenia, które może powodować masowe zagrożenia dla ludzi, mienia oraz dobytku i zwierząt.

Podległymi siłami i środkami wspierane będzie zapewnienie porządku publicznego w pozostałych rejonach ewakuacji, w czasie przejazdu i w rejonach, do których ludność zostanie ewakuowana.

Przeprowadzone zostanie rozpoznanie dodatkowych możliwości tymczasowego zakwaterowania ewakuowanej ludności w placówkach oświatowych.

W pierwszej kolejności zapewniona będzie ciągłość dostaw mediów komunalnych, dla jednostek opieki medycznej, ośrodków, w których przebywają osoby chore i wymagające opieki oraz przeprowadzone zostanie badanie wody pitnej na terenach objętych ewakuacją.

W sytuacji padnięć zwierząt zorganizowane będą specjalne punkty zbiórki padłych zwierząt, a ich utylizacja prowadzona będzie pod nadzorem służb sanitarnych.

W etapie drugim ewakuacji – opieka medyczna dla osób chorych i poszkodowanych powadzona będzie na bazie placówek służby zdrowia w każdej gminie, na terenie której odbyła się ewakuacja.

W razie pojawienia się symptomów zatruć i zagrożeń epidemią przeprowadzone będą badania oraz wydane zostaną zalecenia w zakresie korzystania wyłącznie z wody pitnej, żywności i pasz – poddanych badaniom lub dostarczanych z zewnątrz. W sytuacji zagrożenia epidemicznego wprowadzone zostaną zakazy zbioru i obrotu handlowego miejscowymi owocami, warzywami, paszami itp.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Zorganizowane zostaną posterunki ochronne oraz mieszane patrole Policji, Straży Gminnych (Miejskich) i przydzielonych Sił Zbrojnych na obszarze gmin, w których przeprowadzono ewakuację.

Dla gmin, w których występują niedobory wody pitnej i żywności zapewniony zostanie dowóz wody i żywności.

Do wzmocnienia sił prowadzących ewakuację w powiatach, wydzielone zostaną w porozumieniu z komendantami wojewódzkimi siły i środki straży pożarnej oraz policji, a także współdziałające z ksrg organizacje i grupy ratownicze.

Czas i miejsce przyjęcia wzmocnienia uzgodniony zostanie z przewodniczącymi zespołów zarządzania kryzysowego, którzy określą: zadania, miejsca stacjonowania oraz warunki zabezpieczenia logistycznego.

Priorytetowe zadania i przedsięwzięcia realizowane w toku ewakuacji na obszarze województwa świętokrzyskiego są następujące:

a) informowanie i ostrzeganie ludności,
b) ratowanie zdrowia i życia mieszkańców terenów zagrożonych,
c) zorganizowanie i zapewnienie miejsc zastępczego zakwaterowania ewakuowanej ludności,
d) zorganizowanie i zapewnienie opieki weterynaryjnej, transportu, warunków bytowych dla ewakuowanych zwierząt,
e) zabezpieczenie miejsc tymczasowego przechowywania ruchomych dóbr kultury oraz unikalnej aparatury, urządzeń i dokumentacji naukowej,
f) użycie sił Policji, Straży Gminnych (Miejskich), Sił Zbrojnych do zapewnienia porządku publicznego w rejonach ewakuacji, w czasie przejazdu i w rejonach, do których ludność została ewakuowana oraz ochrony pozostawionego mienia, a także porządku – publicznego w całym województwie świętokrzyskim.

W przypadku samoewakuacji szczególną uwagę należy zwrócić na:

g) oszacowanie skali samoewakuacji,
h) rozpoznanie potencjalnych kierunków i rejonów samoewakuacji, w tym powiązania rodzinne, posiadanie działek rekreacyjnych, możliwość zakwaterowania w wyznaczonych zasobach mieszkaniowych,
i) wyznaczeniu dróg samoewakuacji i kierowanie ruchem,
j) zapewnienie zaopatrzenia w paliwa oraz organizację pomocy technicznej na drogach przemieszczania,
k) zapewnienie zaopatrzenia w wodę, żywność oraz możliwości udzielania pomocy medycznej.

Przy wydzielaniu miejsc tymczasowego zakwaterowania należy kierować się zasadami:

a) w pierwszej kolejności wydzielać pomieszczenia dla kobiet ciężarnych, matek z małymi dziećmi, osób chorych i niepełnosprawnych,

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

b) w miarę możliwości kierować się zasadą nierozdzielania rodzin,
c) do mieszkańców domów prywatnych w pierwszej kolejności dokwaterować kobiety ciężarne, matki z małymi dziećmi, osoby chore i niepełnosprawne.

Miejsca tymczasowego zakwaterowania w ramach ewakuacji III stopnia mogą być pozyskiwane w ramach świadczeń rzeczowych na rzecz obrony w czasie wojny. Świadczenia te są wykonywane w myśl art. 208, ust 2 ustawy z dnia 21 listopada o powszechnym obowiązku obrony RP – na rzecz jednostek organizacyjnych obrony cywilnej do doraźnego używania (zgodnie z zapisem § 3, pkt 2 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2004 r. w sprawie świadczeń osobistych i rzeczowych na rzecz obrony w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny). O nałożenie obowiązku w/w świadczenia występują z wnioskiem właściwe organy obrony cywilnej lub w uzasadnionych przypadkach właściwi terytorialnie wojskowi komendanci uzupełnień. Po otrzymaniu wniosku, o którym mowa – wójt lub burmistrz albo prezydent miasta nakłada obowiązek świadczenia rzeczowego w drodze indywidualnej decyzji lub zbiorczo w drodze obwieszczenia. Miejsca tymczasowego zakwaterowania przyjmuje się od osób lub posiadaczy, którym doręczono decyzję o przeznaczeniu nieruchomości do wykonania świadczenia rzeczowego w czasie wojny. Szczegóły dotyczące przyjęcia nieruchomości zawarte są w przedmiotowej decyzji.

W przypadku konieczności zakwaterowania ludności ewakuowanej z sąsiednich województw, wykorzystuje się bazę miejsc noclegowych dostępną dla potrzeb ewakuowanej ludności na terenie województwa świętokrzyskiego. Należy zatem założyć, że w przypadku wystąpienia zagrożeń w sąsiednich województwach na terenie województwa świętokrzyskiego nie będą w tym czasie prowadzone działania ewakuacyjne.

W przypadku utrudnień komunikacyjnych na danym szlaku drogowym niezbędnym jest wyznaczenie dróg obejścia, organizacją których zajmie się właściwy terytorialnie zarządca drogi, a organizacje ruchu zabezpieczy właściwa terytorialnie jednostka Policji. Przy braku możliwości wyznaczenia dróg obejścia należy wyznaczyć doraźne drogi zastępcze. Działania takie muszą być bezwzględnie uzgadniane z organami wojskowymi, Policji oraz zarządcą drogi. Odpowiedzialnymi za prowadzenie tych działań są szefowie OC szczebla prowadzącego ewakuację.

W sytuacji gdy podczas samoewakuacji dojdzie do blokowania szlaków komunikacyjnych w różnych kierunkach należy dążyć do ich odblokowania i wyznaczenia dróg obejścia.

W toku ewakuacji Wojewódzki Zespół Zarządzania Kryzysowego w razie potrzeby współpracuje z zespołami województw: łódzkiego, mazowieckiego, lubelskiego, podkarpackiego, małopolskiego i śląskiego.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Ewakuacją kieruje Wojewoda Świętokrzyski przy pomocy WZZK rozwiniętego w Świętokrzyskim Urzędzie Wojewódzkim w Kielcach.

Świętokrzyski Komendant Wojewódzki PSP przy współpracy z Komendantem Wojewódzkim Policji w Kielcach organizuje Ruchome Centrum Kierowania – Wojewody Świętokrzyskiego.

W toku ewakuacji łączność ze wszystkimi PZZK w województwie świętokrzyskim utrzymywana będzie przy wykorzystaniu stacjonarnego systemu łączności przewodowej i radiowej. W sytuacjach awaryjnych przez kurierów (gońców).

Meldunki o przebiegu ewakuacji składane będą codziennie o określonych godzinach, a w przypadkach szczególnych w trybie natychmiastowym.

Wszystkie instytucje i organizacje zaangażowane w realizację zadań związanych z ewakuacją poszukują źródeł dodatkowego zaopatrzenia i wyposażenia zapewniającego prowadzenie ewakuacji oraz sprawną likwidację i usuwanie skutków zagrożenia oraz opracowują system wewnętrznego powiadamiania i zachowują zdolność do wykonywania przewidzianych dla nich zadań. Organy oraz kierownicy instytucji i organizacji zobowiązani są do zapewnienia ciągłości kierowania i działania szczególnie poprzez obsadę stanowisk przygotowanymi pracownikami do prowadzenia skutecznych działań, wyposażenie personelu w niezbędne materiały i środki oraz do zapewnienie zmianowości pracy.

7. *Zgodnie z ustawą o zarządzaniu kryzysowym na obszarze województw, powiatów i gmin tworzy się Plany zarządzania kryzysowego. Proszę odpowiedzieć na pytanie, jak wygląda współpraca pomiędzy urzędem wojewódzkim a służbami mundurowymi (np. Policja, Straż Pożarna, Siły Zbrojne) podczas opracowywania Planu Zarządzania Kryzysowego Województwa Świętokrzyskiego?*

Celem Wojewódzkiego Planu Zarządzania Kryzysowego (WPZK) jest zaplanowanie działań, które powinny być podjęte w sytuacji kryzysowej. Plan określa; kto ma podjąć działania, co ma zrobić, w jaki sposób, z kim musi współdziałać. Musi on uwzględniać wszelkie procedury i działania podejmowane przez podmioty administracji, zgodnie z różnymi przepisami. Przy opracowywaniu WPZK brane są pod uwagę oprócz Krajowego Planu Zarzadzania Kryzysowego, Raportu o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego (raportu cząstkowego bezpieczeństwa województwa) i Narodowego Programu Ochrony Infrastruktury Krytycznej inne resortowe dokumenty na poziomie województwa takie jak: Katalog zagrożeń województwa świętokrzyskiego, Plan ratowniczy dla Województwa Świętokrzyskiego, Zewnętrzne Plany Operacyjno-Ratownicze, plany KSRG itp. Wymienione wyżej dokumenty operacyjne stanowią podstawę działania PSP i KSRG w województwie. Wyjściowym dokumentem do budowania

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

WPZK jest katalog zagrożeń co roku opracowywany na poziomie województwa przez KW PSP.

Podstawowym dokumentem w ramach współpracy przy budowie WPZK we współpracy z Policją, oprócz Ustawy o zarządzaniu kryzysowym jest Zarządzenie nr 36 Komendanta Głównego Policji w sprawie zadań realizowanych przez Policję w sytuacjach kryzysowych z dnia 14 listopada 2017 r. (Dz.Urz.KGP z 2017 r. poz. 73).

Udział wojska w akcji ratowniczej reguluje rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie szczegółowych zasad udziału pododdziałów i oddziałów Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w zapobieganiu skutkom klęski żywiołowej lub ich usuwaniu z dnia 20 lutego 2003 r. (Dz.U. Nr 41, poz. 347). WPZK zawiera wykaz sił i środków planowanych przez PSP, Policję ale również przez MON do działań w sytuacjach kryzysowych na obszarze województwa oraz tryb ich uruchamiania. Wykaz sił i środków wojska obejmuje takie zadanie jak:

1) Siły i środki wydzielane do usuwania materiałów niebezpiecznych i ich unieszkodliwianie;
2) Siły i środki wydzielane do odśnieżania;
3) Siły i środki wydzielane do izolowania zagrożonego obszaru;
4) Siły i środki wydzielane do zwalczania powodzi i zjawisk lodowych;
5) Siły i środki wydzielane do prowadzenia prac wymagających użycia specjalistycznego;
6) sprzętu technicznego lub materiałów wybuchowych;
7) Siły i środki żandarmerii wojskowej do wsparcia działań;
8) Zestawienie sił i środków służby zdrowia SZ RP do wykonywania zadań z zakresu zarządzania kryzysowego dla wsparcia administracji cywilnej w s+24.

Współpraca między służbami mundurowymi a Świętokrzyskim Urzędem Wojewódzkim (WBiZK) przy opracowywaniu WPZK jest bardzo dobra.

8. Jednym z elementów niwelujących wystąpienie ryzyka powodzi na obszarze województwa świętokrzyskiego jest realizacja „Programu ochrony przed powodzią w dorzeczu górnej Wisły". Proszę odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób program ten jest realizowany na obszarze województwa świętokrzyskiego?

Program wieloletni pn. „Program ochrony przed powodzią w dorzeczu górnej Wisły ustanowiony uchwałą Rady Ministrów Nr 151/2011 z dnia 9 sierpnia 2011 roku, którego realizacja została zaplanowana na lata 2011–2030, został uchylony Uchwałą Rady Ministrów nr 169/2014 z 26 sierpnia 2014 r. W latach 2011–2013 na zadania realizowane w ramach ww. programu uruchomiono ok. 200 mln zł. Natomiast w 2014 r. ponad 52 mln zł.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

W 2012 r. Komisja Europejska zwróciła Ministerstwu Środowiska uwagę na problemy związane z gospodarką wodną w Polsce, w szczególności na niezgodności istniejących planów gospodarowania wodami w dorzeczach (PGW) z ramową dyrektywą wodną (RDW) i niewłaściwe zarządzanie gospodarką wodną, w tym istnienie programów sektorowych (m.in. Programu ochrony przed powodzią w dorzeczu górnej Wisły).

Jednocześnie Komisja Europejska w październiku 2012 r. przedstawiła uwagi dotyczące nieprawidłowego stosowania wymogów dyrektyw związanych z gospodarką wodną w odniesieniu do „Programu ochrony przed powodzią w dorzeczu górnej Wisły". Strona polska odniosła się do tych zarzutów w grudniu 2012 r., przedstawiając program naprawczy dot. górnej Wisły, zmierzający do spełnienia wymogów wynikających z dyrektyw. Jednak KE nie przyjęła proponowanego programu naprawczego, wskazując na potrzebę dostosowania dokumentów strategicznych w gospodarce wodnej do dyrektyw unijnych, w tym uchylenie sektorowych programów.

Mając więc na uwadze zalecenia Komisji Europejskiej dotyczące wdrożenia jednolitego i zlewniowego sposobu gospodarowania wodami, Rada Ministrów uchwałą nr 118/2013 z 2 lipca 2013 r. przyjęła „Plan działania w zakresie planowania strategicznego w gospodarce wodnej", w wyniku którego w sierpniu 2014 r. Rada Ministrów m.in.: uchyliła program ochrony przed powodzią w dorzeczu górnej Wisły oraz przyjęła **masterplany** dla obszaru dorzecza Odry i Wisły.

Dyrektywa 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dyrektywa Powodziowa) wymaga przygotowania map zagrożenia powodziowego (MZP) i map ryzyka powodziowego (MRP) w terminie do 22 grudnia 2013 r.

Mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego zostały opracowane w ramach projektu "Informatyczny System Osłony Kraju przed nadzwyczajnymi zagrożeniami" (ISOK) przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej PIB – Centra Modelowania Powodzi i Suszy w Gdyni, Poznaniu, Krakowie i we Wrocławiu.

W dniu 22 grudnia 2013 r. mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego, przekazane przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej PIB, zostały opublikowane na Hydroportalu MZP i MRP w formie plików PDF.

W 2014 r. mapy podlegały sprawdzaniu i weryfikacji. Uwagi zgłaszane przez organy administracji były rozpatrywane i w uzasadnionych przypadkach uwzględniane.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Mapy w wersji kartograficznej w formacie pdf dostępne są na Hydroportalu KZGW, pod adresem: http://mapy.isok.gov.pl.

9. *Jednym z uprawnień Urzędu Wojewody jest wnioskowanie o użycie pododdziałów lub oddziałów Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w przypadku sytuacji kryzysowej, gdy użycie innych sił i środków jest niemożliwe lub może okazać się niewystarczające. Proszę odpowiedzieć na pytanie, ile razy w trakcie Pani kadencji wnioskowała Pani o użycie Sił Zbrojnych na terenie województwa świętokrzyskiego, a także proszę wskazać okoliczności wnioskowania.*

W trakcie kadencji obecnej Pani Wojewody siły i środki wojska były użyte tylko w jednym przypadku. Kopia wniosku w sprawie wydzielenia sił i środków SZ RP do wsparcia administracji publicznej w sytuacji kryzysowej w załączeniu.

Al. IX Wieków Kielc 3
25-516 Kielce

Kielce, dnia 01.02.2018

Minister Obrony Narodowej
fax. 261 871 586

do wiadomości:

Dowódca Operacyjny RSZ
fax. 261 855 310

Szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w Kielcach
Fax. 261 174 160

WNIOSEK

w sprawie wydzielenia sił i środków SZ RP
do wsparcia administracji publicznej w sytuacji kryzysowej.

Na podstawie art. 25.1. ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U. z 2013 r., poz. 1166), zwracam się z wnioskiem do Pana Ministra **o skierowanie sił i środków SZ RP** do wsparcia administracji państwowej w zaistniałej sytuacji.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

1. **Opis sytuacji:**
   W dniu 1 lutego o godz. 14.20 dyżurny Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego w Kielcach otrzymał od oficera dyżurnego KW Policji w Kielcach informacje, że w Jędrzejowie przy ul. 11 listopada 56, syn zmarłego właściciela wolnostojącego domu, ujawnił na strychu skrzynię typu wojskowego, a w niej schowane w piasku dwa szklane naczynia (kapsuły) z cieczą koloru żółtego. Przybyli na miejsce saperzy odstąpili od działania stwierdzając, że nie podejmują tego typu zadań związanych z zagrożeniami chemicznymi. W związku z powyższym na miejsce zostały skierowane 3 zastępy ratownicze Państwowej Straży Pożarnej, do których o godz. 15.10 dołączyła sekcja chemiczna straży pożarnej z Kielc. Po zapoznaniu się z sytuacją na miejscu, KDR (kierującego działaniami ratowniczymi) wycofał wszystkie siły ratownicze. Zastępy straży wróciły do swoich jednostek o godz. 17.16. Miejsce zdarzenia dozoruje Policja. Na godz. 19.00 Wojewoda Świętokrzyski zarządziła naradę WZZK w WCZK z udziałem Komendanta Wojewódzkiego Policji, Komendanta Wojewódzkiego Straży Pożarnej, Szefa Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego, Dyrektora Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego oraz Kierownika Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego. W czasie tej narady dokonano oceny zagrożenia i postanowiono wystąpić z wnioskiem do MON o pomoc specjalistyczną wojska celem rozwiązania potencjalnego zagrożenia.
2. **Zakres zadań wymagających wsparcia przez SZ RP:**
   a) dokonanie oceny zagrożenia
   b) podjęcie działań eliminujących potencjalne zagrożenie.
3. **Potrzeby w zakresie sił i środków:**
   a) specjalistyczne siły i środki SZ adekwatne do potencjalnego zagrożenia
4. **Przewidywany termin realizacji:**
   Wg przyjętego planu działania przez SZ
5. **Przedstawiciel administracji państwowej odpowiedzialny za kierowanie akcją:**
   Burmistrz Miasta i Gminy Jędrzejów Marcin Piszczek, 28-300 Jędrzejów ul. 11 listopada 33; tel. UMiG 41 386 10 10; kom Burmistrza MiG; 604 935 633
6. **Punkt przyjęcia wydzielonych sił i środków SZ RP:**
   UMiG Jędrzejów ul. 11 Listopada 33
7. **Miejsce stacjonowania sił i środków SZ RP:**
   Uzgodnienia na miejscu po przybyciu sił i środków wojska.
8. **Telefony kontaktowe:**
   (Policja – 41 386 02 05, fax – 41 386 02 03, e-mail **jedrzejow@swietokrzyska.policja.gov.pl;** Państwowa Straż Pożarna **41 386 83 90, fax – 41 386 52 02, e-mail jedrzejow@straz.kielce.pl**,
   Tel. WCZK Kielce; 41 344 33 33, Starostwo Powiatowe – 41 386 37 41, fax – 41 386 37 42 e-mail **powiat@powiatjedrzejow.pl;** UMiG Jędrzejów; 41 386 10 10; Burmistrz Miasta i Gminy Jędrzejów Marcin Piszczek 604 935 633; e-mail jedrzejow@umjedrzejow.pl WSzW 261 174 170
9. **Inne informacje (zakwaterowanie, wyżywienie, punkt tankowania):**
   Wg wskazań Burmistrza Jędrzejowa.
   Załączniki: Zdjęcia skrzyń

……..……
podpis

Świętokrzyski Urząd Wojewódzki
25 -516 Kielce
Al. IX Wieków Kielce 3

Kielce, 2018-02-01

(Nazwa instytucji)

(Miejscowość, data)

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

10. W 2018 r. Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach opracował Wojewódzki Plan działania na wypadek wystąpienia epidemii. Proszę odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób urząd wojewody realizuje działania służące ochronie zdrowia publicznego przed zakażeniami i chorobami zakaźnymi na obszarze województwa świętokrzyskiego?

Działania służące ochronie zdrowia publicznego przed zakażeniami i chorobami zakaźnymi na obszarze województwa świętokrzyskiego realizowane są poprzez sporządzenie Wojewódzkiego Planu Działania na Wypadek Wystąpienia Epidemii. Plan ten stanowi podręczne narzędzie do określenia środków, które powinny być uruchomione w celu lepszego funkcjonowania wojewódzkiej bazy przeciwepidemicznej, a także wskazuje możliwości korzystania ze wsparcia placówek medycznych województw ościennych.

Ma on również pomóc w planowaniu odpowiednich działań, które powinny być podjęte przez szpitale oraz organy administracji państwowej i samorządowej, w przypadku wystąpienia ewentualnej sytuacji kryzysowej. Działań, które będą efektem współpracy różnych specjalistów z dziedziny zarządzania służbami ratowniczymi.

Dokument składa się z części opisowej oraz 19 załączników, określających zasady organizacji instytucji i zespołów odpowiedzialnych za funkcjonowanie organów administracji publicznej w województwie oraz zadania, których realizacja ma na celu złagodzenie skutków prognozowanych zdarzeń oraz przywracanie i odtwarzanie warunków bytowania po zdarzeniu.

Bardzo ważne jest aby w sytuacji stanu zagrożenia lub w stanie epidemii, występującej na obszarze województwa zapewnić sprawne współdziałanie wszystkich uczestników systemu zarządzania kryzysowego.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

B. Odpowiedzi na pytania Zespołu Badawczego udzielone z upoważnienia Komendanta Wojewódzkiego Policji przez mł. insp. Jolantę Jasieńczuk – Naczelnika Wydziału Komunikacji Społecznej i Prezydialnego

1 Jednym z podstawowych zadań realizowanych przez policję w zakresie zarządzania kryzysowego jest współdziałanie z administratorami dróg w zakresie ich zamykania i wyznaczania objazdów, zabezpieczenia terenów katastrof. Proszę przytoczyć sytuacje, w których Policja realizowała ww. zadania w kontekście zarządzania kryzysowego.

Podczas zabezpieczenia miejsc zdarzeń, w tym katastrof, Policja w celu usprawnienia działań ratowniczych oraz drożności dróg na terenie województwa świętokrzyskiego wyznacza objazdy lub czasowo wyznacza/zmienia organizację ruchu. Podczas powyższego informowany jest zarządca drogi oraz nawiązywana jest z nim współpraca, która polega między innymi na dodatkowym oznakowaniu drogi, prawidłowym oznaczeniu objazdów, itp.

Oto przykład z dnia 16 maja 2016 roku, woj. świętokrzyskie, pow. konecki. W miejscowości Wólka Plebańska na niestrzeżonym oznakowanym przejeździe kolejowym doszło do zderzenia pociągu z samochodem ciężarowym. Pociąg z transportem gazu propan-butan (pełne cysterny). Jedna z nich w wyniku zdarzenia wykoleiła się. Straż Pożarna po wstępnej ocenie sytuacji zarządziła ewakuację w promieniu 300 metrów od zdarzenia. Zorganizowano objazdy oraz utworzono strefę bezpieczeństwa.

2. Zgodnie z zarządzeniem Komendanta Głównego Policji nr 1429 z dnia 31 grudnia 2004 r. w sprawie wprowadzenia w Policji procedur reagowania w sytuacjach kryzysowych, jedną z kompetencji Policji jest uzgodnienie wspólnych działań w ramach wojewódzkich i powiatowych (miejskich) zespołów reagowania kryzysowego celem zapewnienia ochrony wytypowanych obiektów infrastruktury (ujęć wody, stacji przekaźnikowych urządzeń energetycznych i telekomunikacyjnych, miejsc składowania substancji niebezpiecznych itp.). Proszę o odpowiedź

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

na pytanie, w jaki sposób przebiegają konsultacje z organami administracji w województwie w zakresie zabezpieczenia obiektów infrastruktury krytycznej, a także proszę odpowiedzieć, ile obecnie obiektów na terenie województwa świętokrzyskiego podlega takiej ochronie?

Wspomniane Zarządzenie nr 1429 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 2004 roku w sprawie wprowadzenia w Policji procedur reagowania w sytuacjach kryzysowych jest aktem archiwalnym i zostało zastąpione Zarządzeniem nr 36 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 listopada 2017 roku w sprawie zadań realizowanych przez Policję w sytuacjach kryzysowych.

Odnośnie obiektów infrastruktury krytycznej informuję, że Policja w zakresie swoich zadań uzgadnia plany ochrony z ich operatorami. Ilość obiektów infrastruktury krytycznej na terenie województwa świętokrzyskiego określana jest przez Rządowe Centrum Bezpieczeństwa. Na terenie województwa świętokrzyskiego znajduje się 14 obiektów Infrastruktury Krytycznej, których wykaz jest niejawny.

3. *Zgodnie z ustawą z dnia 16 lutego 2007 r. o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym, Policja w sytuacji zakłócenia w systemie dostaw paliw płynnych i gazowych wykonuje zadania w zakresie kontroli przestrzegania ograniczeń mających na celu zmniejszenie zużycia paliw przez odbiorców. Proszę odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób Policja kontroluje realizację określonych ustawą ograniczeń?*

Organ Policji, realizując zadania ustawowe, sporządza harmonogram kontroli zewnętrznych przestrzegania ograniczeń, który zawiera zakres przedmiotowy:

a) prowadzenia sprzedaży paliw odbiorcom posiadającym pisemne upoważnienia do zakupu w określonym czasie,
b) przestrzegania ograniczeń lub zakazu sprzedaży paliw na stacjach do zbiorników innych niż zbiorniki zamontowane w sposób trwały w pojazdach samochodowych,
c) przestrzegania ograniczeń dopuszczalnej prędkości pojazdów samochodowych określonej w art. 20 ust. 3 pkt 1 i ust. 4 ustawy Prawo o ruchu drogowym,
d) przestrzegania ograniczeń używania pojazdów samochodowych,
e) przestrzegania zakazu organizacji imprez motorowych,
f) przestrzegania ograniczeń funkcjonowania transportu towarów i osób.

Na podstawie art. 43 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępo-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

wania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym (tj. Dz. U. z 2018 r., poz. 1323) Policja otrzymuje upoważnienie do kontroli stacji paliw oraz detalicznej sprzedaży paliw grzewczych na podległym terenie. Upoważnienie dotyczy niżej wymienionego zakresu:

a) ograniczeń sprzedaży paliw poprzez sprzedaż tych paliw na podstawie wydanych odbiorcom pisemnych upoważnień do zakupu określonej ilości paliw, w określonym czasie,
b) ograniczeń lub zakazu sprzedaży paliw na stacjach paliw do zbiorników innych niż zbiorniki paliwowe zamontowane w sposób trwały w pojazdach samochodowych.

Kontrolujący, w tym i Policja, na podstawie art. 43 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym uprawniony jest do:

a) wstępu na teren nieruchomości lub pomieszczeń, gdzie przeprowadzana jest kontrola;
b) badania dokumentów oraz zbierania pisemnych i ustnych wyjaśnień w sprawach objętych kontrolą;
c) zbierania i zabezpieczania dowodów naruszenia przepisów ustawy.

Kontrolowany zobowiązany jest do:

a) udzielenia wszelkich możliwych wyjaśnień,
b) udostępnienia na żądanie kontrolującego dokumentów oraz materiałów przewidzianych zakresem kontroli,
c) pisemnego wskazania osoby upoważnionej do reprezentowania go w trakcie kontroli w czasie jego nieobecności.

Kontrolowany na podstawie art. 43 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym (tj. Dz.U. z 2018 r., poz. 1323) uprawniony jest do:

– uzyskania informacji o swoich prawach oraz o zakresie przeprowadzanej kontroli,
– obecności podczas przeprowadzania czynności kontrolnych,
– podpisania protokołu kontroli albo podania w ciągu 7 dni od dnia doręczenia protokołu pisemnego uzasadnienia przyczyn jego nie podpisania.

4. *Zgodnie z planem zarządzania kryzysowego województwa świętokrzyskiego podstawowym komponentem policyjnym do działań w sytuacjach kryzysowych są oddziały i pododdziały prewencji oraz jednostki antyterrorystyczne. Ponadto*

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

logistyczne zasoby policyjne (w tym środki transportowe i kwatermistrzowskie) mogą być wykorzystane do wsparcia zabezpieczenia podstawowych potrzeb ofiar klęsk żywiołowych i awarii technicznych. Proszę wskazać, jakimi siła i środkami dysponuje świętokrzyska Policja na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowej?

Siły i środki Policji są przygotowane do działań w sytuacjach kryzysowych, w szczególności związanych z przywróceniem naruszonego porządku prawnego, alarmowaniem i ostrzeganiem ludności, prowadzeniem akcji ratowniczej do czasu przybycia profesjonalnych służb ratowniczych oraz zabezpieczeniem porządku w rejonach prowadzonych działań. Policja wykonuje również czynności operacyjno-rozpoznawcze zmierzające do ustalenia ewentualnych sprawców spowodowania sytuacji kryzysowej, bądź ustalenia skali zagrożenia (zgodnie z kompetencjami). Podstawowym komponentem policyjnym do działań w sytuacjach kryzysowych są oddziały i pododdziały prewencji oraz jednostki antyterrorystyczne. Logistyczne zasoby policyjne (w tym środki transportowe i kwatermistrzowskie) mogą być wykorzystane do wsparcia zabezpieczenia podstawowych potrzeb ofiar klęsk żywiołowych i awarii technicznych.

Pierwszym ogniwem systemu reagowania jest dyżurny jednostki, dysponujący siły interwencyjne do rejonu zdarzenia. Stosownie do rozwoju sytuacji, kierowanie narastającymi siłami przejmuje dowódca akcji lub operacji policyjnej, na podstawie dyspozycji właściwego przełożonego. We wszystkich jednostkach Policji obowiązują jednolite procedury alarmowania, koncentracji sił oraz kierowania ich do działań. Służby dyżurne jednostek Policji są włączone w system współdziałania i wymiany informacji ze służbami dyżurnymi innych formacji i centrów zarządzania kryzysowego.

Działania w formie interwencji podejmowane są niezwłocznie po zaistnieniu zdarzenia. Zgodnie z wewnętrznymi procedurami, w pierwszej kolejności do działań udają się policjanci tzw. I rzutu, czyli aktualnie będący w dyspozycji dyżurnego KPP/KMP, następnie kierownik jednostki podnosi w trybie alarmowym siły tzw. II rzutu (dostępne po alarmowaniu jednostki). Siły II rzutu oraz policjanci Oddziału Prewencji Policji w Kielcach mogą zostać zgromadzone i wprowadzone do działań w trybie alarmowym w czasie do 3 godzin. W zależności od skali zdarzenia oraz formy prowadzonych działań na miejsce zdarzenia mogą być kierowane siły i środki z innych jednostek powiatowych, a nawet z innych województw.

5. *Ustawa o zarządzaniu kryzysowym w art. 14 ust. 2 i 5 określa zadania Policji, jako organu, przy pomocy którego wojewoda realizuje zadania związane z zarządzaniem, organizowaniem i prowadzeniem szkoleń, ćwiczeń i treningów z zakresu reagowania na potencjalne zagrożenia. Proszę przedstawić kilka przy-*

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

kładów realizowanych ćwiczeń z zakresu zarządzania kryzysowego na obszarze województwa świętokrzyskiego.

Oto przykładowe ćwiczenia z zakresu zarządzania kryzysowego:

1) „Wisła 2017": 5–6 czerwca 2017 roku. Temat ćwiczenia:
„Rola i zadania Policji w przypadku ataku terrorystycznego oraz współpraca z podmiotami pozapolicyjnymi odpowiedzialnymi za realizację zadań w sytuacjach kryzysowych".
2) „Wypadek": 17–18 września 2017 roku. Temat ćwiczenia:
„Rola i zadania Policji w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej w postaci wypadku masowego".
3) „Szkoła 18": 12 czerwca 2017 roku. Temat ćwiczenia:
„Rola i zadania Policji w przypadku ataku uzbrojonego napastnika na teren placówki oświatowej".
4) „Galeria 18": 17 czerwca 2017 roku. Temat ćwiczenia:
„Rola i zadania Policji w przypadku ataku terrorystycznego na obiekt galerii handlowej".
5) „Gołoborze 18": 25–27 września 2018 roku. Temat ćwiczenia:
„Realizacja zadań obronnych i zarządzania kryzysowego przez organy administracji publicznej, w tym wynikających z obowiązków podmiotów leczniczych na rzecz potrzeb obronnych państwa oraz zadań z zakresu ochrony infrastruktury krytycznej podczas reagowania na współczesne zagrożenia bezpieczeństwa narodowego".

Wywiad przeprowadziła mgr Sylwia Woźniak

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

C. Wywiad z Komendantem Wojewódzkim Państwowej Straży Pożarnej w Kielcach nadbryg. Adamem Czajką

1. *Jednym z zadań Państwowej Straży Pożarnej jest prowadzenie edukacji wśród społeczeństwa w zakresie zagrożeń oraz sposobów postępowania w sytuacji kryzysowej. Proszę przedstawić, w jaki sposób PSP realizuje powyższe zadanie na obszarze województwa świętokrzyskiego.*

Państwowa Straż Pożarna na terenie województwa świętokrzyskiego realizuje szereg inicjatyw, których celem jest przekazywanie społeczeństwu wiedzy na temat: profilaktyki zagrożeń oraz sposobów postępowania w przypadku ich wystąpienia. Realizowane jest to m.in. poprzez kampanie społeczne: „Czujka na straży Twojego bezpieczeństwa", „Kręci mnie bezpieczeństwo", „Stop pożarom traw". Dodatkowo organizowane są następujące przedsięwzięcia: „Akcja zima", „Bezpieczne ferie", „Bezpieczne wakacje", eliminacje wojewódzkie ogólnopolskiego turnieju wiedzy pożarniczej, dni otwarte strażnic oraz przygotowanie do letniego i zimowego wypoczynku dzieci i młodzieży. Ponadto PSP uczestniczy w przedsięwzięciach organizowanych przez inne instytucje, tj.: „Pierwszaki – zdrowo i bezpiecznie do szkoły" oraz konkurs wiedzy o bezpieczeństwie, ratownictwie i obronie cywilnej. W ramach w/w inicjatyw są prowadzone m.in. spotkania: z dziećmi i młodzieżą na terenach szkół oraz z mieszkańcami i przedstawicielami samorządów terytorialnych. Informacje o powyższych działaniach oraz poradniki dotyczące sposobów zachowania się w przypadku wystąpienia zagrożeń zostały umieszczone na stronach internetowych wszystkich Komend Powiatowych Państwowej Straży Pożarnej z terenu województwa świętokrzyskiego, Komendy Miejskiej PSP w Kielcach oraz Komendy Wojewódzkiej PSP w Kielcach. Zgodnie z wymogami ustawy Prawo ochrony środowiska na stronie Komendy Wojewódzkiej PSP w Kielcach zostały również zamieszczone instrukcje postępowania mieszkańców na wypadek awarii przemysłowej w zakładach o dużym ryzyku jej wystąpienia. Ponadto na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonują trzy sale edukacyjne „OGNIK" (Kielce, Busko-Zdrój, Jędrzejów), które wspierają edukację dla bezpieczeństwa najmłodszych obywateli.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

2. *Do zadań komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej należy m.in.: dysponowanie oraz kierowanie siłami i środkami krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego na obszarze województwa. Proszę wskazać, jakimi siłami i środkami dysponuje Państwowa Straż Pożarna na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowej na obszarze województwa świętokrzyskiego.*

Na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonuje 17 jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej (JRG PSP) oraz jeden posterunek mieszany. Obecnie w ksrg funkcjonuje również 216 jednostek OSP. Na terenie województwa świętokrzyskiego, w systemie zmianowym całodobowo pełni służbę 163 strażaków w JRG PSP oraz 16 strażaków na stanowiskach kierowania. Łącznie w garnizonie świętokrzyskim zatrudnionych jest 1085 funkcjonariuszy PSP oraz 55 pracowników cywilnych.

Spośród w/w sił i środków został sformowany odwód operacyjny świętokrzyskiego Komendanta Wojewódzkiego, w którego skład wchodzą:

1. Dowódca brygady,
2. Sztab brygady,
3. Oddziały Centralnego Odwodu Operacyjnego w składzie:
   a) kompania gaśnicza „Kielce”,
   b) kompania specjalna „Kielce”,
   c) pluton logistyczny „Jodła”,
   d) specjalistyczna grupa ratownictwa wysokościowego „Kielce 3”,
   e) specjalistyczna grupa ratownictwa chemiczno-ekologicznego „Kielce 1”,
   f) specjalistyczna grupa ratownictwa chemiczno-ekologicznego „Skarżysko”,
   g) specjalistyczna grupa ratownictwa chemiczno-ekologicznego „Ostrowiec 2”,
   h) specjalistyczna grupa ratownictwa wodno-nurkowego „Świętokrzyskie”,
   i) specjalistyczna grupa ratownictwa technicznego „Kielce”,
   j) specjalistyczna grupa poszukiwawczo-ratownicza „Kielce 3”,
4. Oddziały Wojewódzkiego Odwodu Operacyjnego na obszarze woj. świętokrzyskiego w składzie:
   a) kompania gaśnicza „Południe”,
   b) kompania gaśnicza „Zachód”,
   c) kompania gaśnicza „Północ”,
   d) kompania gaśnicza „Wschód”,
   e) 16 pododdziałów ewakuacyjno-pompowych.

3. *Zgodnie z ustawą z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej do zadań komendanta wojewódzkiego PSP należy m.in. współdziałanie z zarządem oddziału wojewódzkiego zawiązku ochotniczych straży pożarnych. Proszę*

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

odpowiedzieć na pytanie, w jakim zakresie współdziałanie z zarządem oddziału wojewódzkiego związku ochotniczych straży pożarnych wpływa na realizację zadań wynikających z zarządzania kryzysowego?

Komenda Wojewódzka PSP w Kielcach współpracuje z zarządem oddziału wojewódzkiego związków ochotniczych straży pożarnych w zakresie działań na rzecz ochrony życia, zdrowia i mienia przed pożarami, klęskami żywiołowymi, zagrożeniami ekologicznymi i innymi miejscowymi zagrożeniami. W/w współpraca jest realizowana m.in. poprzez doposażenie i szkolenie jednostek OSP. W 2018 roku przeprowadzono 88 szkoleń, w ramach których przeszkolono 1754 druhów OSP. Ponadto w 2018 roku jednostki OSP otrzymały dofinansowanie m.in. na: zakup pojazdów i sprzętu oraz na modernizację strażnic w kwocie 5 304 000 zł. Współdziałanie polega również na dysponowaniu jednostek OSP do działań ratowniczo-gaśniczych oraz sprawowaniu nadzoru nad ich gotowością bojową.

4. *Zgodnie z planem zarządzania kryzysowego województwa świętokrzyskiego Państwowa Straż Pożarna jest podmiotem wiodącym w sytuacji pojawienia się takich zagrożeń jak powódź, huragany, pożary, anomalie pogodowe czy katastrofy budowlane. Proszę wskazać, biorąc pod uwagę intensywność zjawiska i skutki jego występowania, które z tych zagrożeń stanowi najczęstsze niebezpieczeństwo dla mieszkańców województwa świętokrzyskiego?*

W latach 2010–2018 jednostki ochrony przeciwpożarowej z terenu województwa świętokrzyskiego interweniowały łącznie 116 437 razy. Poniżej zestawiono liczbę interwencji z podziałem na poszczególne grupy oraz rodzaje zdarzeń.

Grupa zdarzeń	Rodzaj zdarzeń	Liczba interwencji	Procentowy udział interwencji
Pożary	RAZEM	54 563	46,9
	trawy	29 415	25,3
	obiekty mieszkalne	7 095	6,1
	lasy	4 280	3,7
	pozostałe	13 775	11,8
Miejscowe zagrożenia	RAZEM	61 874	53,1
	w transporcie drogowym	12 499	10,7
	opady deszczu	9 877	8,5
	silne wiatry	9 510	8,2
	budowlane	1 283	1,1
	przybory wód	938	0,8
	chemiczne	965	0,8
	tlenek węgla	735	0,6
	na obszarach wodnych	672	0,6
	w transporcie kolejowym	77	0,1
	pozostałe	25 318	21,7
OGÓŁEM ZDARZEŃ		**116 437**	100,0

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Analizując powyższe dane należy stwierdzić, że jednostki PSP i OSP najczęściej interweniowały przy pożarach traw. Biorąc pod uwagę skalę zagrożenia i jego skutki dla mieszkańców, największe zagrożenie stwarzają siły natury – opady deszczu, silne wiatry oraz powodzie (podtopienia).

5. *Proszę odpowiedzieć, w jakim zakresie Komendant Wojewódzki wpływa na opracowanie Planu zarządzania kryzysowego województwa świętokrzyskiego?*

Komenda Wojewódzka PSP w Kielcach opiniuje Plan zarządzania kryzysowego województwa świętokrzyskiego każdorazowo po jego aktualizacji. W uzasadnionych przypadkach wnosi uwagi do przedmiotowego planu. Ponadto w Komendzie Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Kielcach są opracowywane: analiza zagrożeń oraz analiza zabezpieczenia operacyjnego. Wnioski z przedmiotowych dokumentów, które dotyczą m.in. planów zakupu sprzętu są corocznie przekazywane do Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego, celem uwzględnienia w przedmiotowym planie.

Wywiad przeprowadziła dr Katarzyna Gruszko

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

D. Wywiad z Szefem Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w Kielcach płk Jarosławem Molisakiem

1. *Zgodnie z „Planem Zarządzania Kryzysowego RON" Siły Zbrojne uczestniczą w usuwaniu materiałów niebezpiecznych i ich unieszkodliwianiu. Proszę odpowiedzieć jak często oddziały Sił Zbrojnych wzywane są do usuwania tego typu zagrożeń na obszarze województwa świętokrzyskiego?*

Działalność patroli rozminowania jest działalnością interwencyjną opartą na podejmowaniu i niszczeniu przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych pochodzenia wojskowego, zgłoszonych przez uprawnione instytucje państwowe lub samorządowe. Każdy niewypał lub niewybuch powinien być usunięty w czasie do 72 godzin, przy czym usuwanie przedmiotów niebezpiecznych w miejscach publicznych (szkoły, drogi, budowy) uważane jest za interwencję pilną, do realizacji w czasie 24 godzin. Policja odpowiada za ochronę miejsca znalezionego niewybuchu do czasu przyjazdu patrolu rozminowania. Podjęty przez patrol rozminowania niewybuch przewożony jest do miejsca wysadzania.

Na obszarze województwa świętokrzyskiego oczyszczanie terenu z przedmiotów wybuchowych realizują 3 patrole rozminowania:
- nr 7 z 16 bsap Nisko dla powiatów: sandomierskiego, staszowskiego;
- nr 31 z CPdMZ Kielce dla powiatów: busko zdrój, jędrzejowskiego, kieleckiego, koneckiego, opatowskiego, ostrowieckiego, pińczowskiego, skarżyskiego, starachowickiego, włoszczowskiego oraz powiatu grodzkiego Kielce.
- nr 32 z 16 bpd Kraków dla powiatu kazimierskiego.

Dowódca patrolu rozminowania, realizując oczyszczanie terenu z przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych, w przypadku stwierdzenia lub podejrzenia, że zgłoszony przedmiot niebezpieczny jest amunicją chemiczną lub zawiera substancje o właściwościach łatwopalnych, żrących lub trujących lub stwierdzenia śladów wycieku na zewnętrznej powierzchni przedmiotu:
- wstrzymuje realizację oczyszczania terenu i melduje o tym fakcie (poprzez oficera dyżurnego JW) do dyżurnej służby operacyjnej właściwego szczebla;
- informuje o przerwaniu realizacji oczyszczania terenu przedstawicieli władz i służb państwowych zabezpieczających miejsce znalezienia oraz wyjaśnia im przyczyny takiego postępowania. Wskazuje również na potrzebę wezwania jednostki ratowniczo gaśniczej przygotowanej do prowadzenia akcji ratow-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

niczej w terenie skażonym niebezpiecznymi substancjami chemicznymi oraz przekazania informacji do punktu kierowania systemu wykrywania skażeń Centralnego Ośrodka Analizy Skażeń.

Zrealizowane interwencje patrolu rozminowania CpdMZ: w 2017 r. zrealizowano – 223 zgłoszenia. Podjęto – 2269 szt. przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych. W 2018 r. zrealizowano – 232 zgłoszenia. Podjęto – 1997 szt. przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych.

2. *Jednym z zadań Sił Zbrojnych z zakresu zarządzania kryzysowego jest likwidacja „zagrożeń CBRN" (chemical, biological, radiological, nuclear). Proszę odpowiedzieć, czy tego typu działania były realizowane na obszarze województwa świętokrzyskiego, a także wskazać, w jaki sposób Siły Zbrojne RP przygotowują się do likwidacji skażeń chemicznych, biologicznych, radiacyjnych i nuklearnych?*

W dniu 1 lutego, w miejscowości Jędrzejów przy ulicy 11 listopada, na strychu budynku ujawniono skrzynię typu wojskowego, w której schowane były (w piasku) dwa szklane naczynia (kapsuły) z cieczą koloru żółtego. Przybyli na miejsce saperzy odstąpili od działania stwierdzając, że nie podejmują się zadań związanych z zagrożeniem chemicznym. W związku z powyższym na miejsce zostały skierowane zastępy Państwowej Straży Pożarnej do których dołączyła sekcja chemiczna straży pożarnej z Kielc. Po zapoznaniu się z sytuacją, kierujący działaniami ratowniczymi wycofał wszystkie siły ratownicze. Dozorowanie miejsca zdarzenia przejęła policja.

Po otrzymaniu informacji o zdarzeniu Wojewoda Świętokrzyski zarządziła naradę z osobami funkcyjnymi wchodzącymi w skład Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego i wystąpiła do Ministra Obrony Narodowej o skierowanie specjalistów wojsk chemicznych celem neutralizacji znaleziska. Do Jędrzejowa przybyła grupa specjalistów ze specjalistycznego laboratorium Centralnego Ośrodka Analizy Skażeń z Warszawy i zabrała kapsuły do neutralizacji.

Podstawą do podjęcia decyzji o uruchomieniu sił zbrojnych do likwidacji skażeń był wniosek wojewody skierowany do Ministra Obrony Narodowej.

W rejonie wystąpienia awarii dowódca pododdziału wojsk chemicznych nawiązuje bezpośrednie współdziałanie z właściwym przedstawicielem administracji terenowej kierującym działaniami ratowniczymi w terenie oraz dowódcą formacji ratownictwa PSP (zakładowej lub innej) w celu skoordynowania wspólnych działań w czasie likwidacji skutków awarii.

Wyspecjalizowane siły wojsk chemicznych współdziałają z układem pozamilitarnym przede wszystkim w zakresie pozyskiwania informacji o zdarzeniach (zniszczeniu, awarii instalacji), w wyniku których doszło do uwolnienia substan-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

cji chemicznych, biologicznych lub promieniotwórczych stanowiących zagrożenie dla funkcjonowania jednostek (instytucji) wojskowych. Współdziałanie to prowadzone jest pomiędzy jednostkami (instytucjami) wojskowymi, a właściwymi terytorialnie komendami Państwowej Straży Pożarnej i Centrami Zarządzania Kryzysowego.

Do zadań specjalistycznych jednostek organizacyjnych resortu obrony narodowej w zakresie obrony przed bronią masowego rażenia (OPBMR) wynikającej z ustawy o zarządzaniu kryzysowym należy:

1) udział w monitorowaniu zagrożeń;
2) wykonywanie zadań związanych z oceną skutków zjawisk zaistniałych na obszarze występowania zagrożeń;
3) izolowanie obszaru występowania zagrożeń lub miejsca prowadzenia akcji ratowniczej;
4) współudział w usuwaniu materiałów niebezpiecznych i ich unieszkodliwianiu, z wykorzystaniem sił i środków będących na wyposażeniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;
5) likwidowanie skażeń chemicznych i usuwanie skażeń promieniotwórczych.

Do usuwania skutków awarii chemicznych, wypadków radiacyjnych oraz aktów terroru z użyciem broni masowego rażenia przygotowane jest, specjalnie wydzielone z instytucji i jednostek wojsk chemicznych tzw. Zgrupowanie Zadaniowe Ratownictwa Chemicznego. Ponadto, Zgrupowanie Zadaniowe Ratownictwa Chemicznego jest w gotowości do wsparcia działań ratowniczych jednostek ratownictwa chemicznego układu pozamilitarnego w zakresie likwidacji skutków awarii obiektów z toksycznymi lub promieniotwórczymi środkami przemysłowymi, w zakładach przemysłowych oraz na szlakach komunikacyjnych na terytorium kraju.

Siły Zbrojne do wykonywania powyższych zadań przygotowują się realizując przedsięwzięcia ujęte w planach szkolenia dla danej instytucji i jednostki wojskowej oraz podczas praktycznego szkolenia na placach ćwiczeń i poligonach wojskowych.

3. *Zgodnie z ustawą o powszechnym obowiązku obrony RP z 1967 r. Siły Zbrojne mogą brać udział w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, działaniach antyterrorystycznych i z zakresu ochrony mienia, akcjach poszukiwawczych oraz ratowania lub ochrony zdrowia i życia ludzkiego, oczyszczania terenów z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych pochodzenia wojskowego oraz ich unieszkodliwianiu, a także w realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego. Proszę wskazać podstawowe uwarunkowania wsparcia wojskowego władz cywilnych i społeczeństwa w sytuacjach kryzysowych.*

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Wsparcie wojskowe władz cywilnych i społeczeństwa w sytuacjach kryzysowych określają akty prawne.

I tak **Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r.**, w art. 228. stanowi, że „W sytuacjach szczególnych zagrożeń, jeżeli zwykłe środki konstytucyjne są niewystarczające, może zostać wprowadzony odpowiedni stan nadzwyczajny: stan wojenny, stan wyjątkowy lub stan klęski żywiołowej". W art. 232. napisano, iż „W celu zapobieżenia skutkom katastrof naturalnych lub awarii technicznych noszących znamiona klęski żywiołowej oraz w celu ich usunięcia Rada Ministrów może wprowadzić na czas oznaczony, nie dłuższy niż 30 dni, stan klęski żywiołowej na części albo na całym terytorium państwa. Przedłużenie tego stanu może nastąpić za zgodą Sejmu".

Ustawa o powszechnym obowiązku obrony RP w art. 3.2. stwierdza, że „SZ RP mogą ponadto brać udział w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, działaniach antyterrorystycznych i z zakresu ochrony mienia, akcjach poszukiwawczych oraz ratowania lub ochrony zdrowia i życia ludzkiego, oczyszczaniu terenów z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych pochodzenia wojskowego oraz ich unieszkodliwianiu, a także w realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego".

Ustawa o zarządzaniu kryzysowym w art. 25.1. stanowi „Jeżeli w sytuacji kryzysowej użycie innych sił i środków jest niemożliwe lub może okazać się niewystarczające, o ile inne przepisy nie stanowią inaczej, Minister ON, na wniosek wojewody, może przekazać do jego dyspozycji pododdziały lub oddziały SZ RP zwane dalej „oddziałami SZ", wraz ze skierowaniem ich do wykonywania zadań z zakresu zarządzania kryzysowego.

Artykuł 25.3 powyższej ustawy stanowi, że do zadań z zakresu zarządzania kryzysowego, w których mogą uczestniczyć oddziały Sił Zbrojnych należą:

- współudział w monitorowaniu zagrożeń;
- wykonywanie zadań związanych z oceną skutków zjawisk zaistniałych na obszarze występowania zagrożeń;
- wykonywanie zadań poszukiwawczo-ratowniczych;
- ewakuowanie poszkodowanej ludności i mienia;
- zadań mających na celu przygotowanie warunków do czasowego przebywania ewakuowanej ludności w wyznaczonych miejscach;
- współudział w ochronie mienia pozostawionego na obszarze występowania zagrożeń;
- izolowanie obszaru występowania zagrożeń lub miejsca prowadzenia akcji ratowniczej;
- wykonywanie prac zabezpieczających, ratowniczych i ewakuacyjnych przy zagrożonych obiektach budowlanych i zabytkach;

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

– prowadzenie prac wymagających użycia specjalistycznego sprzętu technicznego lub materiałów wybuchowych będących w zasobach Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;
– usuwanie materiałów niebezpiecznych i ich unieszkodliwianie, z wykorzystaniem sił i środków będących na wyposażeniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;
– likwidowanie skażeń chemicznych oraz skażeń i zakażeń biologicznych;
– usuwanie skażeń promieniotwórczych;
– wykonywanie zadań związanych z naprawą i odbudową infrastruktury technicznej;
– współudział w zapewnieniu przejezdności szlaków komunikacyjnych;
– udzielanie pomocy medycznej i wykonywanie zadań sanitarnohigienicznych przeciwepidemicznych.

Ustawa o stanie klęski żywiołowej w art. 18. określa, że „w czasie stanu klęski żywiołowej, jeżeli użycie innych sił i środków jest niemożliwe lub niewystarczające, Minister ON może przekazać do dyspozycji wojewody, na którego obszarze odpowiedzialności występuje klęska żywiołowa, pododdziały lub oddziały SZ RP, wraz ze skierowaniem ich do wykonywania zadań związanych z zapobieżeniem skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięciem".

4. Według ustawy o stanie wyjątkowym, SZ mogą być użyte do przywrócenia normalnego funkcjonowania państwa w warunkach ogłoszenia klęski żywiołowej. Proszę odpowiedzieć na pytanie, poprzez realizację jakich działań Siły Zbrojne mogłyby osiągnąć wyżej wspomniane zadanie?

Na podstawie ustawy z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej do działań ratowniczych lub prewencyjnych należą:
– współudział w monitorowaniu zagrożeń;
– wykonywanie zadań związanych z oceną skutków zjawisk zaistniałych na obszarze występowania zagrożeń;
– wykonywanie zadań poszukiwawczo-ratowniczych;
– ewakuowanie poszkodowanej ludności i mienia;
– wykonywanie zadań mających na celu przygotowanie warunków do czasowego przebywania ewakuowanej ludności w wyznaczonych miejscach;
– współudział w ochronie mienia pozostawionego na obszarze występowania zagrożeń;
– izolowanie obszaru występowania zagrożeń lub miejsca prowadzenia akcji ratowniczej;
– wykonywanie prac zabezpieczających, ratowniczych i ewakuacyjnych przy zagrożonych dobrach kultury;

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

– prowadzenie prac wymagających użycia specjalistycznego sprzętu technicznego lub materiałów wybuchowych będących w zasobach Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;
– usuwanie materiałów niebezpiecznych i ich unieszkodliwianie, z wykorzystaniem sił i środków będących na wyposażeniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;
– likwidowanie skażeń i zakażeń biologicznych;
– wykonywanie zadań związanych z naprawą i odbudową infrastruktury technicznej;
– współudział w zapewnianiu przejezdności szlaków komunikacyjnych;
– udzielanie pomocy medycznej i wykonywanie zadań sanitarnohigienicznych przeciwepidemicznych.

Działania powierza się do realizacji oddziałom Sił Zbrojnych, stosownie do ich przygotowania specjalistycznego.

Udział oddziałów Sił Zbrojnych w realizacji działań ratowniczych lub prewencyjnych, o których mowa w S 2 ust. 1, następuje na podstawie:
– planu reagowania kryzysowego, opracowanego przez wojewódzki zespół reagowania kryzysowego;
– planu reagowania kryzysowego, opracowanego przez Rządowy Zespół Koordynacji Kryzysowej, o ile stan klęski żywiołowej jest wprowadzony na obszarze większym niż jedno województwo.

Oddziały Sił Zbrojnych mogą być przekazane do dyspozycji wojewody w składzie etatowym albo jako tworzone doraźnie zgrupowania zadaniowe.

5. *Proszę odpowiedzieć na pytanie, na czym polega współpraca z urzędem wojewody w zakresie planowania i koordynacji udziału wydzielonych jednostek Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w akcjach ratowniczych oraz przeciwdziałaniu i usuwaniu skutków katastrof i klęsk żywiołowych na terenie województwa świętokrzyskiego?*

Współpraca z urzędem wojewody polega na:
1. Udziale w posiedzeniach wojewódzkich zespołów zarządzania kryzysowego.
2. Współdziałaniu z wojewodą w zakresie:
   – monitorowania i oceny zagrożeń kryzysowych na terenie województwa;
   – planowania i koordynowania użycia sił i środków RON wydzielonych do przeciwdziałania i usuwania skutków sytuacji kryzysowych, zaistniałych na terenie województwa;
   – planowania koordynowania przedsięwzięć związanych z przemieszczeniem sił i środków RON w rejon sytuacji kryzysowej;

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

- udziału sił i środków RON w ćwiczeniach z zakresu zarządzania kryzysowego, organizowanych na terenie województwa;
- realizacji zadań wynikających z „Wykazu przedsięwzięć i procedur systemu zarządzania kryzysowego".

3. Gromadzeniu informacji niezbędnych do realizacji zadań zarządzania kryzysowego przez wydzielone siły i środki RON.
4. Niezwłocznym informowaniu Dowództwa Operacyjnego RSZ o zgłoszonych przez wojewodę potrzebach w zakresie użycia sił i środków RON do realizacji zadań zarządzania kryzysowego na terenie województwa.
5. Współdziałaniu z pozamilitarnymi elementami systemu, do których zakresu działania należą sprawy związane z zarządzaniem kryzysowymi i bezpieczeństwem narodowym.

Współpraca w realizacji zadań przez WSzW oraz siły i środki SZ wydzielane do udziału w sytuacjach kryzysowych w województwie świętokrzyskim w ramach wsparcia organów administracji publicznej odbywa się w ramach czterech faz procesu zarządzania kryzysowego.

ZAPOBIEGANIE – odnosi się do działań, które np. poprzez rozpoznanie i monitorowanie zagrożeń pozwalają na ich eliminowanie lub zmniejszają prawdopodobieństwo wystąpienia sytuacji kryzysowej, lub ograniczają jej skalę.

PRZYGOTOWANIE – to planowanie, jak należy zareagować w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej, a także działania mające na celu powiększenie zasobów sił i środków niezbędnych do efektywnego reagowania stosownie do skali i charakteru sytuacji.

REAGOWANIE – następuje po wystąpieniu sytuacji kryzysowej. Jego celem jest dostarczenie pomocy poszkodowanym i ograniczenie wtórnych zniszczeń i strat.

ODBUDOWA – jest końcową fazą cyklu zarządzania kryzysowego. Odbudowę prowadzi się w celu zapewnienia niezbędnych warunków funkcjonowania ofiarom sytuacji kryzysowej, obejmuje także odtwarzanie zdolności operacyjnej sił i środków uczestniczących w reagowaniu na sytuację oraz analizę prawną i merytoryczną zrealizowanych działań.

Wywiad przeprowadził dr Adrian Mitrega

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

E. Wywiad z Urszulą Telicką reprezentującą Świętokrzyskie Centrum Ratownictwa Medycznego i Transportu Sanitarnego w Kielcach

1. *Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 lutego 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego, ratownictwo medyczne obejmuje planowanie, organizowanie i realizację działań ratowniczych z zakresu kwalifikowanej pierwszej pomocy. Proszę odpowiedzieć na pytanie, jakie zadania realizuje ratownictwo medyczne w aspekcie zarządzania kryzysowego?*

W planach zarządzania kryzysowego sporządzanych na różnych poziomach uwzględnia się współpracę i zakres działań w przypadku wystąpienia zdarzenia kryzysowego. Ratownictwo medyczne od zawsze realizuje zadania związane z ratowaniem życia i zdrowia w stanach zagrożenia. W systemie PRM określone są zadania poszczególnych jednostek systemu, począwszy od dyspozytorów medycznych, zespołów ratownictwa medycznego w tym LPR, oraz SOR, i izb przyjęć.

2. *Na poziomie województwa planowanie, organizowanie, koordynowanie systemu ratownictwa medycznego oraz nadzór nad systemem należy do zadań Wojewody. Proszę odpowiedzieć na pytanie, w jakim zakresie urząd wojewody wpływa na podniesienie skuteczności działań ratownictwa medycznego na obszarze województwa świętokrzyskiego?*

Zadania wojewody są ściśle określone w ustawie o PRM. Wojewoda na bieżąco analizuje średnie i maksymalne czasy dojazdu do pacjenta, medianę czasów reakcji ZRM, może wskazać potrzebę relegowania ZRM w inne niż wskazane w Planie miejsce wyczekiwania.

3. *Ważnym elementem w systemie Państwowe Ratownictwo Medyczne jest użycie lotniczych zespołów ratownictwa medycznego do medycznych czynności ratunkowych i transportu pacjentów z miejsc zdarzeń do szpitali w stanach nagłego zagrożenia życia i zdrowia poszkodowanych w wypadkach drogowych i innych zdarzeniach oraz w sytuacjach nagłych zachorowań. Zgodnie z Wojewódzkim Planem Działania Systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne dla Województwa Świętokrzyskiego lotnicze Pogotowie Ratunkowe dysponuje na terenie*

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

województwa świętokrzyskiego jednym śmigłowcem ratowniczym Eurocopter EC 135. Proszę odpowiedzieć na pytanie, czy jeden śmigłowiec na obszarze całego województwa jest wystarczającym zabezpieczeniem dla mieszkańców województwa w sytuacji wystąpienia sytuacji kryzysowych?

LPR kierowany jest do zdarzeń w uzasadnionych sytuacjach. Jeżeli będzie zachodzić konieczność na teren województwa można zadysponować również LPR z ościennych województw, w zależności od rozmiarów zdarzenia, ilości poszkodowanych i rodzaju obrażeń. Według oceny SCRMITS ilość jednostek LPR jest wystarczająca.

4. *Na terenie województwa świętokrzyskiego zadania w zakresie ratownictwa medycznego realizuje jeden dysponent zespołów ratownictwa medycznego (ZRM), w trzech rejonach operacyjnych. Proszę krótko scharakteryzować rejony operacyjne województwa świętokrzyskiego.*

Jeden rejon operacyjny był proponowany wiele lat wstecz. Przy braku zgody władz centralnych utworzono 3 rejony, „dzieląc" województwo na trzy części z zachowaniem porównywalnej ilości zespołów w każdym z nich.

5. *Zgodnie z Planem zarządzania kryzysowego województwa świętokrzyskiego jednostkami współpracującymi z systemem Państwowe Ratownictwo Medyczne są służby ustawowo powołane do niesienia pomocy osobom w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego. Są to w szczególności jednostki Państwowej Straży Pożarnej, jednostki ochrony przeciwpożarowej włączone do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego, podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa górskiego oraz ratownictwa wodnego, a także inne jednostki podległe lub nadzorowane przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych i Ministra Obrony Narodowej. Proszę przedstawić, w jaki sposób jednostki te współpracują z PRM w celu uskutecznienia działań na rzecz ratowania zdrowia i życia mieszkańców województwa świętokrzyskiego?*

Od dawna wiadomo, że ZRM nie działają w pojedynkę. W myśl przepisów ZRM współpracują codziennie z policją, strażą pożarną, a w innych szczególnych okolicznościach z innymi jednostkami współpracującymi z systemem. Działania na rzecz ratowania życia i mienia wszystkich jednostek określone są w z Wojewódzkim Planem Działania Systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne dla Województwa Świętokrzyskiego.

Wywiad przeprowadził dr Tomasz Gajewski

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

IV

Wnioski z przeprowadzonych wywiadów z przedstawicielami służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo, w tym system zarządzania kryzysowego na terenie województwa świętokrzyskiego

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

W celu pełnej diagnozy stanu organizacji systemu zarządzania kryzysowego na terenie województwa świętokrzyskiego, na przełomie 2018 i 2019 roku zostały przeprowadzone badania empiryczne metodą sondażu diagnostycznego, z wykorzystaniem kwestionariusza wywiadu. Do badania zostały wytypowane najważniejsze organy administracji publicznej w województwie, to jest **Wojewoda Świętokrzyski** Agata Wojtyszek, **Komendant Wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej** nadbryg. Adam Czajka, **Komendant Wojewódzki Policji**, z upoważnienia, którego wywiadu udzieliła mł. insp. Jolanta Jasieńczuk – Naczelnik Wydziału Komunikacji Społecznej i Prezydialnego oraz przedstawiciel **Świętokrzyskiego Centrum Ratownictwa Medycznego i Transportu Sanitarnego** Urszula Telicka. Organ terenowej administracji wojskowej reprezentował **Szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego** płk Jarosław Molisak.

Analiza uzyskanych treści pozwala sformułować następujące wnioski:

1. Osoby funkcyjne dobrze znają podstawy prawne regulujące kwestie bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego na terenie województwa, począwszy od Konstytucji RP, poprzez ustawę o zarządzaniu kryzysowym, a skończywszy na aktach wykonawczych poszczególnych resortów.
2. Potwierdzona została kluczowa rola wojewody w procesie realizacji polityki bezpieczeństwa oraz organizacji tego systemu na terenie województwa. Wojewoda, stanowiąc istotny element kierowania bezpieczeństwem narodowym, jest odpowiedzialny za realizację każdego z elementów zarządzania kryzysowego: zapobiegania sytuacjom kryzysowym, przygotowania do przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych działań, reagowania w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych, usuwania ich skutków oraz odtwarzania zasobów i infrastruktury krytycznej. Choć samorząd terytorialny w zakresie bezpieczeństwa wykonuje istotną część zadań publicznych, to należy oddać, że zadania i kompetencje wojewody są bardzo szerokie. Wynika to z faktu, że wojewoda wyposażony jest w szerokie instrumentarium służące przeciwdziałaniu zagrożeniom na obszarze województwa oraz usuwaniu ich skutków, posiada także znaczne środki finansowe, które mogą być wykorzystane do zarządzania kryzysowego.
3. Wojewoda zapewnia współdziałanie wszystkich organów administracji rządowej i samorządowej działających w województwie. Posiada kompetencje kierownicze, które pozwalają na wydawanie poleceń obowiązujących wszystkie organy administracji rządowej działające w województwie w sytuacjach nadzwyczajnych. Należy jednak zauważyć, że władcze oddziaływanie wojewody jest dopuszczalne jedynie w ramach nadzoru i w granicach obowiązującego prawa.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

4. Istotą procesu zarządzania wykonywanego przez wojewodę w ramach zarządzania kryzysowego są działania planistyczne, organizacyjne, motywacyjne i kontrolne. Koncentrują się one wokół opracowywania i aktualizacji wojewódzkiego planu zarządzania kryzysowego, a także funkcjonowania systemu ostrzegania i alarmowania ludności o zagrożeniu na terenie województwa i systemu informowania o ofiarach sytuacji kryzysowej oraz Wojewódzkiego Planu Działania na Wypadek Wystąpienia Epidemii. Wojewoda za pomocą Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego kieruje także prowadzoną ewakuacją ludności.
5. Wojewoda jest uprawniony do wnioskowania o użycie pododdziałów lub oddziałów Sił Zbrojnych RP do wsparcia działań w sytuacji kryzysowej, dodatkowe środki finansowe, czy wprowadzenie stanu klęski żywiołowej. Wojewoda występuje również z inicjatywami mającymi na celu poprawę bezpieczeństwa, czego przykładem może być kolejna edycja kampanii „Stop pożarom traw", lub edukacja mieszkańców terenu województwa.
6. Istotne miejsce w procesie zarządzania kryzysowego pełni Państwowa Straż Pożarna, która dysponuje istotnymi siłami i środkami na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowej. Poza utrzymywaną w systemie zmianowym, całodobową służbą dysponuje ona odwodem operacyjnym, w skład którego wchodzą afiliowane pododdziały. Uzupełnienie PSP stanowi Ochotnicza Straż Pożarna, z którą prowadzona jest stała, wieloaspektowa współpraca w obszarze szkolenia oraz doposażenia w sprzęt i modernizację strażnic. Prowadzone statusowe działania, a także szeroki wachlarz działań edukacyjnych wśród społeczeństwa pozwala PSP skutecznie odpowiadać na zagrożenia ujęte nie tylko w Wojewódzkim Planie Zarządzania Kryzysowego, ale również opisane dokumentach wewnętrznych.
7. Nie mniej istotną rolę w procesie zarządzania kryzysowego na terenie województwa pełni Szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego. Stanowi on ogniwo łączące komponent niemilitarny z militarnym, które dysponuje szeroką wiedzą dotyczącą zarządzania kryzysowego oraz swoistą tzw. „pamięcią instytucjonalną", zwłaszcza w zakresie współdziałania z Siłami Zbrojnymi RP. Sprawowanie funkcji pomostowej pomiędzy Siłami Zbrojnymi, a cywilnymi elementami zarządzania kryzysowego na obszarze całego województwa, wymaga dużego zaangażowania oraz wieloaspektowej współpracy z licznymi instytucjami, w tym z urzędem wojewódzkim oraz służbami, strażami i inspekcjami.
8. Warto podkreślić, że najczęstszą formą współdziałania służb cywilnych z komponentem militarnym w zakresie zarządzania kryzysowego są interwencje patroli rozminowania realizowane przez wyspecjalizowane jednostki

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

saperów. Niemniej jednak, poza usuwaniem przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych pododdziały Sił Zbrojnych RP sporadycznie są angażowane w zarządzanie kryzysowe. Przyczyną takiego stanu rzeczy może być konstrukcja procedury angażującej Siły Zbrojne RP, która wymaga zwrócenia się Wojewody do Ministra Obrony Narodowej. Drugą przyczyną jest najprawdopodobniej fakt, że w większości sytuacji okołokryzysowych zasoby cywilne z terenu województwa są wystarczające do skutecznego zapobiegania rozwojowi zagrożeń.

9. Szczególną rolę w systemie zarządzania kryzysowego pełni Policja, zwłaszcza w zakresie zabezpieczania miejsc zdarzeń w ramach reagowania kryzysowego, przywracania naruszonego porządku prawnego, a także do ochrony obiektów infrastruktury krytycznej. Faktycznie, Policja stanowi organ pomocy, poprzez który wojewoda realizuje zadania związane z zarządzaniem kryzysowym. Policja doskonaląc swoje umiejętności i przygotowując się na różne scenariusze prowadzi każdego roku wiele ćwiczeń, które pozwalają dostosować jej zdolności do nowych zagrożeń.
10. Ratownictwo medyczne od zawsze realizuje zadania związane z ratowaniem życia i zdrowia w stanach zagrożenia. W systemie PRM określone są zadania poszczególnych jednostek systemu, począwszy od dyspozytorów medycznych, zespołów ratownictwa medycznego, w tym LPR, oraz SOR, i izb przyjęć. W planach zarządzania kryzysowego sporządzanych na różnych poziomach uwzględnia się współpracę i zakres działań PRM w przypadku wystąpienia zdarzenia kryzysowego.
11. W celu podnoszenia efektywności systemu reagowania na zagrożenia, zarówno podmioty cywilne, jak i wojskowe powinny współpracować na wszystkich poziomach zarządzania, zachowując jedność kierowania i jasno określony cel.
12. Niebagatelnej wagi nabierają działania edukacyjne, zmierzające do właściwego społecznego zachowania w sytuacji zagrożenia, informowania o spostrzeżonych nieprawidłowościach, szybkiego informowania powołane do tego instytucje lub unikania tworzenia sytuacji potencjalnie niebezpiecznych. Proces permanentnej edukacji dla bezpieczeństwa nie jest zadaniem łatwym, ponieważ wymaga zastosowania wielu środków, w tym nowoczesnych metod komunikacji, jakimi są Internet oraz media społecznościowe, niemniej jest bardzo potrzebny w perspektywie długoterminowej.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

V

Analiza Wojewódzkiego Planu Zarządzania Kryzysowego Województwa Świętokrzyskiego

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzani kryzysowym[1], na potrzeby zarządzania kryzysowego ustawodawca zobowiązał organy administracji państwowej do tworzenia planów zarządzania kryzysowego na każdym z jego szczebli. Zatem tworzone są: Krajowy Plan Zarzadzania Kryzysowego oraz wojewódzkie, powiatowe i gminne plany zarzadzania kryzysowego. Jednocześnie, w celu ujednolicenia struktury planów, a także uporządkowania określono niezbędne elementy, które każdy plan niezależnie od poziomu zarządzania kryzysowego powinien zawierać. W zależności od przyjętej praktyki tworzenia planów zarządzania kryzysowego, przyjmują one różną formę. Przy czym powinny one zawierać elementy wskazane w art. 5 ust. 2., to jest:

1. Plan główny, który zawiera charakterystykę zagrożeń oraz ocenę ryzyka ich wystąpienia, w tym dotyczących infrastruktury krytycznej, oraz mapy ryzyka i mapy zagrożeń, zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego w formie siatki bezpieczeństwa, zestawienie sił i środków planowanych do wykorzystania w sytuacjach kryzysowych, działania określone planami działań krótkoterminowych, o których mowa w art. 92 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska[2];
2. Zespół przedsięwzięć na wypadek sytuacji kryzysowych, a w tym: zadania w zakresie monitorowania zagrożeń, tryb uruchamiania niezbędnych sił i środków, uczestniczących w realizacji planowanych przedsięwzięć na wypadek sytuacji kryzysowej, procedury reagowania kryzysowego, określające sposób postępowania w sytuacjach kryzysowych;
3. Załączniki funkcjonalne planu głównego określające: procedury realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego, w tym związane z ochroną infrastruktury krytycznej, organizację łączności, organizację systemu monitorowania zagrożeń, ostrzegania i alarmowania, zasady informowania ludności o zagrożeniach i sposobach postępowania na wypadek zagrożeń, organizację ewakuacji z obszarów zagrożonych, organizację ratownictwa, opieki medycznej, pomocy społecznej oraz pomocy psychologicznej, organizację ochrony przed zagrożeniami charakterystycznymi dla danego obszaru, wykaz zawartych umów i porozumień związanych z realizacją zadań zawartych w planie zarządzania kryzysowego, zasady oraz tryb oceniania i dokumentowania szkód, procedury uruchamiania rezerw państwowych, wykaz infrastruktury krytycznej znajdującej się odpowiednio na terenie województwa, powiatu lub gminy, objętej planem zarządzania kryzysowego, priorytety w zakresie ochrony oraz odtwarzania infrastruktury krytycznej.

---

1 Dz.U. z 2007 nr 89 poz. 590 ze zm.

2 Dz.U. z 2018 r. poz. 799 ze zm.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Plany zarządzania kryzysowego podlegają systematycznej aktualizacji, a cykl planowania nie może być dłuższy niż dwa lata. Warto zaznaczyć, że niewiele województw przestrzega wyznaczonych terminów aktualizacji planów zarządzania kryzysowego. Tym bardzie na uwagę zasługuje fakt, że aktualizacja Wojewódzkiego Planu Zarządzania Kryzysowego Województwa Świętokrzyskiego[3], została zatwierdzona przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji we wrześniu 2018 r. Aktualizacja wpisuje się w logikę zmian jakie nastąpiły w związku z nowelizacją ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne[4]. Zgodnie z nowelizacją, ustawa wprowadza nowe rozwiązania w zakresie instytucjonalnym, a co za tym idzie utworzenia nowego podmiotu: Państwowe Gospodarstwo Polskie – Wody Polskie, który w procesie zarządzania kryzysowego otrzymał konkretne zadania we wszystkich fazach zarządzania kryzysowego.

Plany zarządzania kryzysowego powinny posiadać uporządkowaną i czytelną strukturę. Jednak analiza wojewódzkich planów zarządzania kryzysowego w Polsce wskazuje, że nacisk położony jest przede wszystkim na ich merytoryczną część. Autorzy koncentrują się przede wszystkim na zawarciu w planach elementów wynikających z ustawy o zarządzaniu kryzysowym. Tym samym mniejszą wagę przypisując elementom wizualnym, a co za tym idzie funkcjonalnym całego planu zarządzania kryzysowego. Stanowi to poważny błąd, ponieważ w przypadku sytuacji kryzysowej, najważniejsze jest szybka orientacja w danej sytuacji, co jest możliwe przy prawidłowo skomponowanym planie zarządzania kryzysowego. Warto zaznaczyć, że czytelna mapa zagrożeń, mapa ryzyka oraz siatka bezpieczeństwa są kluczowe dla szybkiej orientacji w sytuacji. Wojewódzki Plan Zarządzania Kryzysowego Województwa Świętokrzyskiego jest przejrzysty i pozwala na szybkie działanie, posiadających kompetencje w każdej fazie, konkretnych podmiotów.

Analizowany plan zarządzania odzwierciedla strukturę przyjętą w Krajowym Planie Zarządzania Kryzysowego. Zatem został podzielony na dwie funkcjonalne części: A i B. Cześć A odnosi się do fazy zapobiegania i przygotowania. Zawarto w niej przedsięwzięcia, które powinny być realizowane przez administrację publiczną. Poza charakterystyką zagrożeń i oceną ryzyka ich wystąpienia (czytelnie i szczegółowo przygotowana mapa ryzyka, mapa zagrożeń, z także siatka bezpieczeństwa), w tej części zawarto również zadania określone planami działań krótkoterminowych (wynikające z art. 92 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska). Ta część zawiera również szczegółowy opis zadań nałożonych na każdą z instytucji oraz wskazuje na podstawy prawne

[3] Wojewódzki Plan Zarządzania Kryzysowego, Świętokrzyski Urząd Wojewódzki, Kielce 2018.
[4] Dz.U. z 2018 r. poz. 2268.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

przypisanych zadań. Istotne jest wskazanie zależności występujących pomiędzy podmiotami wiodącymi a podmiotami wspomagającymi.

Część B zawiera rozwiązania instytucjonalno-funkcjonalne w fazie reagowania i odbudowy. Istotne, w tej części planu, są treści związane z procedurami reagowania kryzysowego, które zawierają zestawienie modułów zadaniowych, a także opis trybu uruchamiania niezbędnych sił i środków uczestniczących w realizacji planowanych przedsięwzięć na wypadek sytuacji kryzysowych. Dodatkowo cechą analizowanej części B jest wskazanie procedur realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego, a także procedur uruchamiania rezerw strategicznych, a także procedurę aktualizacji Wojewódzkiego Planu Zarządzania Kryzysowego.

Podział treści zawarte w Wojewódzkim Planie Zarządzania Kryzysowego Województwa Świętokrzyskiego na dwie części koresponduje z podziałem przyjętym w Krajowym Planie Zarządzania Kryzysowego. Jest to rozwiązanie istotne, przede wszystkim ze względu na ujednolicenie formy planów zarządzania kryzysowego na tych dwóch poziomach. W wymiarze praktycznym świadczy to o spójności i konsekwencji organów administracji publicznej w przygotowaniu dokumentów, co jest szczególnie istotne w przypadku zarządzania w sytuacji kryzysowej. Zachowanie spójności pomiędzy formami planów zarządzania kryzysowego należy uznać za prawidłowe, pożądane a wręcz wymagane przy kolejnych aktualizacjach planów zarządzania kryzysowego na każdym szczeblu zarządzani kryzysowego.

Szczegółowa analiza Wojewódzkiego Plany Zarządzania Kryzysowego pozwala stwierdzić, że posiada on wysokie walory merytoryczne, zawiera elementy niezbędne przy tego typu dokumencie. Wartością WPZK Województwa Świętokrzyskiego jest jego czytelna forma. Analizowany plan zarządzania jest spójny i logicznie uporządkowany.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

VI

Sprawozdanie z gry decyzyjnej, zrealizowanej w ramach projektu badawczego pt. *Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim – aspekty teoretyczne i praktyczne*, którą przeprowadził ppłk dr inż. Jacek Stempień z Akademii Sztuki Wojennej

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Wprowadzenie

W dniu 25 listopada 2018 r. na Wydziale Prawa, Administracji i Zarządzania Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, przy ul. Świętokrzyskiej 21 w sali nr 8 Instytutu Zarządzania odbyła się gra decyzyjna z zakresu zarządzania kryzysowego. Organizatorami gry decyzyjnej byli prof. UJK dr hab. Paweł Soroka oraz dr Anna Zagórska z Zakładu Bezpieczeństwa Narodowego Instytutu Polityki Międzynarodowej i Bezpieczeństwa. Grę decyzyjną poprowadził ppłk dr inż. Jacek Stempień z Akademii Sztuki Wojennej. W grze decyzyjnej wzięli udział studenci II roku I stopnia na kierunku Bezpieczeństwo Narodowe (48 osób), a także Grzegorz Wieczorek z Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego oraz Cezary Majchrowski z Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie.

Gra decyzyjna rozpoczęła się o godz. 10^{00}. We słowie wstępnym prof. Paweł Soroka oraz dr Anna Zagórska przywitali przybyłych gości, studentów oraz przedstawili ppłk dr inż. Jacka Stempnia. Prof. Paweł Soroka omówił problematykę realizowanego przez członków Zakładu Bezpieczeństwa Narodowego IPMiB projektu badawczego *Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim – aspekty teoretyczne i praktyczne*, w ramach którego została zorganizowana gra decyzyjna. Prof. Paweł Soroka podziękował również dr Annie Zagórskiej za zaangażowanie w realizację projektu.

Ppłk dr inż. Jacek Stempień rozpoczynając grę decyzyjną przedstawił główne założenia spotkania, a także omówił sprawy techniczne związane z przeprowadzeniem gry. Gra decyzyjna rozpoczęła się krótkim wykładem wprowadzającym na temat „Symulacja konstruktywna a zarządzanie kryzysowe". Ppłk dr inż. Jacek Stempień podczas wykładu przedstawił studentom jak można wykorzystać symulację komputerową w celu realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego. Prelegent omówił organy właściwe w sprawach zarządzania kryzysowego oraz ich zadania i zasady działania na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym oraz gminnym. Ppłk dr inż. Jacek Stempień omówił również cztery fazy zarządzania kryzysowego. Faza zapobiegania polega na eliminowaniu lub redukowaniu prawdopodobieństwa wystąpienia sytuacji kryzysowej albo ograniczania jej skutków. Faza przygotowania polega na zaplanowaniu sposobów reagowania w przypadku określonych sytuacji kryzysowych, a także na podjęciu działań mających na celu powiększenie zasobów sił i środków niezbędnych do skutecznego reagowania. Faza reagowania polega na podejmowaniu przedsięwzięć zmierzających do zahamowania rozwoju sytuacji kryzysowej, udzielania pomocy poszkodowanym oraz do ograniczenia zniszczeń i strat. Faza odbudowy polega na przywracaniu (poprawie) stanu z przed sytuacji kryzysowej. Zespoły

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

podejmują działania mające na celu przywrócenie zdolności reagowania, odbudowę zapasów służb ratowniczych oraz odtworzenie kluczowej dla funkcjonowania państwa infrastruktury telekomunikacyjnej, energetycznej, paliwowej, transportowej i dostarczania wody. Podczas przeprowadzonego wykładu ppłk dr. inż. Jacek Stempień nakreślił studentom rolę Centrów Zarządzania Kryzysowego, wskazał na różnice pomiędzy Centrum Zarządzania Kryzysowego a Zespołem Zarządzania Kryzysowego. Prelegent stwierdził, iż jednym z najważniejszych zadań Zespołu Zarządzania Kryzysowego jest opracowanie Planu Zarządzania Kryzysowego. Ppłk Stempień omówił szczegółowo Plan Zarządzania Kryzysowego w powiecie ze względu na to, iż gra decyzyjna dotyczyła sytuacji która miała miejsce w powiecie mińskim. Ppłk Jacek Stempień wyraźnie zaznaczył, iż nie ma planu, który przewidziałby wszystkie sytuacje, dlatego plan musi być elastyczny, aby móc go modyfikować. Prelegent dodał, iż ewaluacja planu najlepiej sprawdza się w „boju". Jedną z lepszych form ewaluacji są ćwiczenia, niestety nie jest określone, w jaki sposób mają być realizowane.

Przedstawiona przez ppłk dr inż. Jacka Stempnia symulacja komputerowa służy weryfikacji sił i środków, a także kompetencji poszczególnych osób. Nawiązując do symulacji komputerowej, prelegent odwołał się do słów Konfucjusza „Powiedz mi, a zapomnę, pokaż mi, a zapamiętam, pozwól mi zrobić, a zrozumiem", tym samy dał do zrozumienia, iż jedynie przez praktykę możemy doskonalić swoje umiejętności, w tym umiejętności z zakresu zarządzania kryzysowego. Dla potwierdzenia prelegent przedstawił studentom tzw. stożek zapamiętywania Edgara Dale'a.

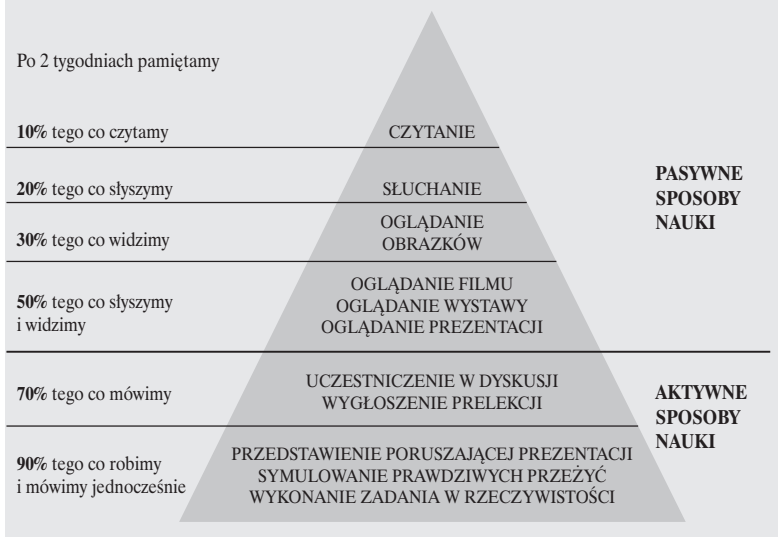

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Omawiając problematykę ćwiczeń ppłk Jacek Stempień stwierdził, iż podczas ćwiczeń symulacji konstruktywnej, każdy w zależności od stanowiska (Komendant PSP, Komendant Policji, Komendant WKU, czy WOT) wykonuje swoje zadania. W przypadku podjęcia niewłaściwych decyzji konsekwencje na ćwiczeniach są tylko pozorne, w rzeczywistości błędna decyzja mogłaby zagrozić zdrowiu i życiu ludzkiemu.

Celem wykorzystania symulacji konstruktywnej jest ocena, w możliwie wiarygodny sposób, rozwoju sytuacji kryzysowej będącej konsekwencją podjętych decyzji przez ćwiczącego. Komputerowa symulacja konstruktywna tworzy wirtualne środowisko, które z jednej strony stwarza impresję rzeczywistego środowiska dla ćwiczącego, z drugiej zaś pozwala obiektywnie ocenić planowanie i proces zarządzania.

Ppłk dr inż. Jacek Stempień, by zobrazować studentom na czym polega symulacja komputerowa w zarządzaniu kryzysowym, przedstawił przebieg ćwiczeń, które odbyły się w Akademii Sztuki Wojennej. Uczestnicy ćwiczeń podzieleni byli na dwie grupy. Jedna grupa dysponowała siłami i środkami, natomiast druga grupa zajmowała się pozyskiwaniem ważnych z punktu widzenia ćwiczenia informacji i przekazywaniem ich do Sztabu Kryzysowego. Ćwiczenie w sumie trwało dwa dni (każdego dnia od 8 do 16 godz.) i uwzględniało działania w warunkach nocnych.

Wprowadzenie do gry decyzyjnej, podział na grupy, konfiguracja miejsc pracy

Ppłk dr inż. Jacek Stempień przechodząc do realizacji gry decyzyjnej ze studentami Bezpieczeństwa Narodowego omówił sposób prowadzenia gry, przedstawił sytuację problemową. Omówił algorytm decyzyjny (informacje niezbędne do podjęcia decyzji, uwzględnienie deficytu informacji, nadmiaru informacji oraz tzw. szumu medialnego). Wskazał procedury postępowania w sytuacjach kryzysowych oraz metody weryfikacji przyjętych procedur.

Sytuacja problemowa

Rozpatrywana podczas gry decyzyjnej sytuacja kryzysowa ma miejsce w państwie Wislandia ze stolicą w Warszawie. Wislandia graniczy z Dragolandem, Taborem, Frondą, Barią, Skumbrią, Mondą oraz Morzem Zimnym. Pomiędzy Barią i Mondą dochodzi do kryzysu politycznego o Skumbrię. Zaangażowanie WISLANDII w spór między BARIĄ i MONDĄ powoduje, że na jej terytorium może występować zagrożenie atakami terrorystycznymi. Prze-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

widuje się możliwość napływu osób powiązanych z międzynarodowymi organizacjami terrorystycznymi. Możliwe będzie nasilenie negatywnych zjawisk związanych z pobytem na terytorium WISLANDII uchodźców przybywających z przygranicznych krajów. Wśród nich mogą pojawiać się osoby należące do zorganizowanych grup przestępczych, dokonujących ataków terrorystycznych oraz innych ciężkich przestępstw. W tej sytuacji Prezes Rady Ministrów wydał zarządzenie wprowadzające na obszarze kraju DRUGI STOPIEŃ ALARMOWY – BRAVO. W przypadku rozpoczęcia operacji militarnej przez BARIĘ, Siły Zbrojne WISLANDII mają pozostawać w gotowości do działań obronnych w północno-wschodnim obszarze państwa z możliwością udzielenia pomocy militarnej dla MONDY. Narastająca z każdym dniem ilość zdarzeń naruszenia porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli Województwa Mazowieckiego na terenie powiatów: nowodworskiego, płońskiego, legionowskiego i mińskiego z udziałem nieumundurowanych i niezidentyfikowanych grup pozwala wysnuć przypuszczenie o nasilającej się działalności grup dywersyjnych i terrorystycznych przenikających poprzez granicę państwową z terenu BARII na teren WISLANDII.

Ppłk dr inż. Jacek Stempień przedstawia sytuację kryzysowa. O godz. 8^{00} – od oficera dyżurnego SK KP PSP w Mińsku Mazowieckim wpływa telefoniczne zgłoszenie o wypadku na przejeździe kolejowym. Ze wstępnych informacji wiadomo, że na przejeździe kolejowym na ulicy Siennickiej w Mińsku Mazowieckim prawdopodobnie doszło do zderzenia pociągu pasażerskiego z samochodem cysterną przewożącą amoniak. Substancja się nie wydostaje, ale może dojść do rozszczelnienia cysterny. Następnie Prelegent omówił charakterystykę obszaru (linie kolejowe, drogę krajową, usytuowanie szkół oraz szpitala). Wyznaczył trzy strefy zagrożeń. Pierwsza strefa znajdowała się na obszarze, gdzie wystąpiły ofiary śmiertelne, druga strefa dotyczyła obszaru, gdzie może dojść do utraty zdrowia bądź życia dla dzieci, natomiast trzecia strefa dotyczyła obszaru który mógłby zostać skażony amoniakiem. W kolejnym punkcie ppłk dr inż. Jacek Stempień omówił strukturę Sztabu Kryzysowego, a także wyznaczył grupy robocze składające się ze studentów Bezpieczeństwa Narodowego. W ten sposób powstało sześć grup roboczych: Grupa bezpieczeństwa, Grupa ds. mediów, Grupa monitorowania, prognoz i analiz, Grupa koordynacji działań, Grupa opieki medycznej, Grupa zabezpieczenia logistycznego. Ppłk dr inż. Jacek Stempień omówił zadania poszczególnych grup, spośród członków poszczególnych grup zostali wyznaczeni kierownicy, pełniący roli dowódcy. Prof. Paweł Soroka, pan Grzegorz Wieczorek oraz pan Cezary Majchrowski stworzyli grupę kontrolną, czuwającą nad realizacja zadań poszczególnych grup. Prof. Paweł Soroka ponadto wcielił się w osobę wojewody. Ppłk dr inż. Jacek Stempień przedsta-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

wił siły i środki, którymi dysponują służby (Policja, Straż Pożarna, Ratownictwo medyczne i inne) w powiecie mińskim.

Przebieg gry decyzyjnej

O godz. 8^{00} ma miejsce zdarzenie związane z zderzeniem pociągu pasażerskiego z samochodem cysterną przewożącą amoniak. O 8^{05} zostaje powiadomione Powiatowe Centrum Zarządzania kryzysowego. Dwadzieścia pięć minut później zbiera się powiatowy Zespół Zarządzania Kryzysowego. W rejon zdarzenia zostają wysłane dwa patrole Policji, jeden ciężki pojazd gaśniczy (CGBA) Straży Pożarnej z sześcioma strażakami na pokładzie, jeden Zespół Ratownictwa Medycznego oraz jeden Zespół Ratownictwa Technicznego.

W wyniku rekonesansu dostrzeżono, że cysterna ma lekkie uszkodzenia. Pojemność cysterny wynosi 30 m^3. W wyniku zderzenia jedna osoba poniosła śmierć (kierowca cysterny). Spośród pasażerów pociągu poszkodowane są 4 kobiety i jedno dziecko. W pociągu znajdowało się 211 osób. Służby wysłane na miejsce zdarzenia próbują oszacować ilość osób poszkodowanych. Poszczególne grupy robocze przystępują do realizacji wyznaczonych im zadań. Grupa prognozowania opracowuje scenariusze dotyczące rozwoju sytuacji kryzysowej. Grupa logistyczna opracowuje plan transportu pasażerów pociągu do miejsc ewakuacji. Grupa przygotowuje również alternatywny węzeł komunikacyjny dla samochodów i pociągów ze względu na to, iż strefa wokół zdarzenia została wyłączona z ruchu.

Podczas spotkania ze Starostą poszczególne grupy przedstawiają sytuację kryzysową która ma miejsce na przejeździe kolejowym w Mińsku. Grupy wskazują na możliwość wydostania się amoniaku z cysterny, co może spowodować zagrożenia dla oczu, dróg oddechowych, a w skrajnych okolicznościach stanowi bezpośrednie zagrożenie dla życia. Służby zgłaszają zapotrzebowanie na 2 wozy ratownictwa chemicznego, dodatkowo zostaje wysłany w miejsce zdarzenia średni pojazd Straży Pożarnej z sześcioma strażakami na pokładzie. Prof. Paweł Soroka, który wcielił się na potrzeby gry w postać wojewody zgłosił zapotrzebowanie na monitoring całej sytuacji przez służby specjalne oraz Siły Powietrzne. Wniosek Wojewody związany jest z napiętą sytuacją polityczną w pobliży granic Wislandii.

Grupa ds. prognozowania wskazuje na możliwość wystąpienia podobnych przypadków na terenie całej Wislandii. Grupa zwraca uwagę, iż zdarzenie to może być „zasłoną dymną" dla działań grup dywersyjnych. Grupa ds. bezpieczeństwa określa, które z ulic zostaną zamknięte, zarówno dla pojazdów, jak i dla pieszych. Okazało się, że kierowca cysterny nie dokumentów, jednak cysterna była oznakowana i pochodziła z Wislandii. Grupa opieki medycznej postana-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

wia przenieść pacjentów pobliskiego szpitala na wyższe kondygnacje. Obłożenie łóżek w tym szpitalu wynosiło 70%. Na szczęście nie ma potrzeby uruchamiać Lotniczego pogotowia Ratunkowego. Grupa ds. logistyki wysłała 8 autobusów w celu ewakuacji pasażerów pociągu. Rozpoczyna się ewakuacja Osiedla Górki, które zamieszkuje 2000 osób. 1500 osób podlega samoewakuacji, służby więc przygotowują transport i miejsca ewakuacji dla 500 osób. Grupa ds. monitorowania zwraca uwagę na wiatr, który wieje w kierunku szkoły i osiedla. OSP ogranicza wjazd do miasta. Do momentu przyjazdu ratownictwa chemicznego Straż Pożarna uruchamia tzw. kurtyny wodne, w celu uniemożliwienia rozszczelnienia cysterny. Grupa ds. mediów przygotowuje komunikat dla Starosty, który będzie ogłoszony w serwisach informacyjnych. Wozy ratownictwa chemicznego docierają z Warszawy do Mińska po ok. 47 minutach od zdarzenia. Rozpoczyna się proces przepompowywania amoniaku. W wyniku sprawnej koordynacji służb sytuacja kryzysowa zostaje opanowana.

Na zakończenie gry decyzyjnej dr Anna Zagórska podziękowała ppłk dr inż. Jackowi Stempniowi za przeprowadzenie bardzo ciekawych i interesujących zajęć, dzięki czemu studenci II roku Bezpieczeństwa Narodowego mogli doświadczyć, na czym polega symulacja konstruktywna w zarządzaniu kryzysowym. Ppłk dr. inż. Jacek Stempień podziękował za zaproszenie na Wydział Prawa, Administracji i Zarządzania Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, a także podziękował studentom za wykazane zaangażowanie i zainteresowanie zajęciami.

Na tym grę zakończono.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

VII
Raport końcowy

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
Wydział Prawa, Administracji i Zarządzania
Instytut Polityki Międzynarodowej i Bezpieczeństwa

Raport końcowy z badań pt.:
Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim – aspekty teoretyczne i praktyczne

Kierownik projektu: prof. dr hab. Paweł SOROKA
Członkowie zespołu badawczego:
prof. zw. dr hab. Marian KOZUB
prof. dr hab. Aleksandra SKRABACZ
dr Tomasz GAJEWSKI
dr Katarzyna GRUSZKO
dr Tomasz JAROCKI
dr inż. Rafał KOŁODZIEJCZYK
dr Adrian MITRĘGA
dr Krzysztof PAJĄK
dr Justyna TRUBALSKA
mgr Sylwia WOŹNIAK
dr Anna ZAGÓRSKA

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie
1.1. Podstawy prawne zarządzania kryzysowego w Polsce
1.2. Cel projektu badawczego
1.3. Czas realizacji badania
1.4. Członkowie zespołu badawczego
2. Metodologia badań
2.1. Zastosowane metody
2.1.1. Metoda instytucjonalno-prawna
2.1.2. Metoda analizy decyzyjnej
2.1.3. Metoda systemowa
2.2. Techniki badań naukowych
3. Ustalenia, wnioski i rekomendacje z przedsięwzięcia badawczego „Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim – aspekty teoretyczne i praktyczne”.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

1. Wprowadzenie

1.1. Podstawy prawne zarządzania kryzysowego w Polsce

Zarządzanie kryzysowe stanowi jeden z najważniejszych elementów szeroko rozumianego bezpieczeństwa narodowego[1], a tym samym stało się przedmiotem badań naukowców[2]. Zgodnie z ustawą o zarządzaniu kryzysowym z 26 kwietnia 2007 r. „zarządzanie kryzysowe to działalność organów administracji publicznej będąca elementem kierowania bezpieczeństwem narodowym, która polega na zapobieganiu sytuacjom kryzysowym, przygotowaniu do przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych działań, reagowaniu w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych, usuwaniu ich skutków oraz odtwarzaniu zasobów i infrastruktury krytycznej"[3].

Zorganizowane w czasie pokoju zespoły zarządzania kryzysowego, których celem jest zapewnienie bezpieczeństwa w czasie wystąpienia zagrożeń niemilitarnych, funkcjonują na wszystkich szczeblach administracji publicznej. Działają one w oparciu o obowiązujące dokumenty prawne, do których możemy zaliczyć m.in.: Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483 z późn. zm.; Ustawę z dnia 26 kwietnia 2007r. o zarządzaniu kryzysowym, Dz.U. 2018 poz. 1401 z późn. zm.; Ustawę z dnia 22 listopada 2002 r. o wyrównywaniu strat majątkowych wynikających z ograniczenia w czasie stanu nadzwyczajnego wolności i praw człowieka i obywatela; Dz.U. 2002 nr 233 poz. 1955 z późn. zm.; Ustawę z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej; Dz.U. 2017 poz. 1897; Ustawę z dnia 21 czerwca 2002 r. o stanie wyjątkowym, Dz.U. 2017 poz. 1928.

Wśród licznych aktów normatywnych, które również odnoszą się do problematyki zarządzania kryzysowego możemy wyróżnić m.in. ustawy samorządowe (Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Dz.U. z 2017 r., poz. 1875; Ustawa z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym, Dz.U. z 2017 r., poz. 1868; Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie wojewódz-

---

1 Bezpieczeństwo narodowe to „stan uzyskany w rezultacie odpowiednio zorganizowanej obrony i ochrony przed wszelkimi zagrożeniami militarnymi i niemilitarnymi, tak zewnętrznymi jak i wewnętrznymi, przy użyciu sił i środków pochodzących z różnych dziedzin działalności państwa", *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, AON, Warszawa 2002.

2 M.in.: J. Gryz, W. Kiler, *System reagowania kryzysowego*, Wydawnictwo Adam Marszałek Toruń, 2007; W. Lidwa, *Zarządzanie w sytuacjach kryzysowych*, AON, Warszawa 2010; E. Nowak, *Zarządzanie kryzysowe w sytuacjach zagrożeń niemilitarnych*, AON, Warszawa 2007; J. Prońko, *Kryzys i zarządzanie*, WSA, Bielsko-Biała, 2006; A. Żebrowski, *Zarządzanie kryzysowe elementem bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Kraków 2012; M. Żmigrodzki, *Zarządzanie kryzysowe w państwie*, WSIZiA, Warszawa 2012.

3 Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym, Dz.U. 2007 Nr 89 poz. 590.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

twa, Dz.U. z 2016 r., poz. 486, z późn. zm.; Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie, Dz.U. z 2015 r., poz. 525, z późn. zm.), ustawy odnoszące się do funkcjonowania służb, inspekcji i straży (Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej, Dz.U. z 2017 r., poz. 1204; Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, Dz.U. z 2016 r., poz. 1782, z późn. zm.; Ustawa z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym, Dz.U. z 2016 r., poz. 1868, z późn. zm.; Ustawa z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Dz.U. z 2017 r., poz. 1261; Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, Dz.U. z 2016 r., poz. 1077; Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane, Dz.U. z 2017 r., poz. 1332). Należałoby wymienić również liczne rozporządzenia Rady Ministrów, m.in.: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 lutego 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad udziału pododdziałów i oddziałów Sił Zbrojnych RP w zapobieganiu skutkom klęski żywiołowej lub ich usuwaniu, Dz.U. Nr 41, poz. 347; Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 kwietnia 2010 r. w sprawie Raportu o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego, Dz.U. Nr 83, poz. 540; Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 kwietnia 2010 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Infrastruktury Krytycznej, Dz.U. Nr 83, poz. 541; Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 kwietnia 2010 r. w sprawie planów ochrony infrastruktury krytycznej, Dz.U. Nr 83, poz. 542; Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 2009 r. w sprawie określenia organów administracji rządowej, które utworzą centra zarządzania kryzysowego, oraz sposobu ich funkcjonowania, Dz.U. Nr 226, poz. 1810; Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 11 kwietnia 2011 r. w sprawie organizacji i trybu działania Rządowego Centrum Bezpieczeństwa, Dz.U. z 2015 r., poz. 508.

Należy jednak zaznaczyć, iż nie są to wszystkie akty, które odnoszą się w sposób bezpośredni lub pośredni do problematyki zarządzania kryzysowego, gdyż celem tego podrozdziału było wskazanie podstawowych aktów prawnych służących realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego.

1.2. Cel projektu badawczego

W obecnych czasach reagowanie w sytuacjach kryzysowych stało się ważnym obszarem zainteresowania teorii i praktyki z dziedziny bezpieczeństwa państwa i narodów. Społeczność międzynarodowa i poszczególne państwa stanęły przed wyzwaniem tworzenia systemowego reagowania na możliwe zagrożenia, zarówno w wymiarze polityczno-militarnym jak i niemilitarnym, których wystąpienie mogłoby destabilizować ich funkcjonowanie.

Celem projektu badawczego „Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim – aspekty teoretyczne i praktyczne" było przedstawienie rozwiązań

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

prawnych, zarządczych, organizacyjnych i logistycznych w obszarze kierowania bezpieczeństwem województwa w sytuacji zagrożeń nadzwyczajnych. Przedmiotem badań były struktury zarządzania kryzysowego na terenie województwa świętokrzyskiego.

W ramach diagnozy Zespół Badawczy przedstawił mocne i słabe strony systemu zarządzania kryzysowego w województwie świętokrzyskim, przy wykorzystaniu metod teoretycznych oraz empirycznych, w tym przy użyciu kwestionariuszy wywiadu, przeprowadzonego z osobami funkcyjnymi kierującymi systemem zarządzaniem kryzysowym w województwie świętokrzyskim. Jeśli chodzi o aspekty praktyczne i instytucjonalne, to Zespół Badawczy przeanalizował takie zagadnienia jak: rola wojewody i Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego w zarządzaniu kryzysowym, podmioty wykonawcze na szczeblu wojewódzkim w reagowaniu kryzysowym i ich relacje z Rządowym Zespołem Zarządzania Kryzysowego, współdziałanie z wojskiem i mediami w sytuacjach kryzysowych. Kwestie te były przedmiotem Konferencji Naukowej, która odbyła się 12 grudnia 2018 r. i została poprzedzona grą decyzyjną.

1.3. Okres realizacji projektu badawczego

Realizacja projektu badawczego „Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim – aspekty teoretyczne i praktyczne" obejmuje okres pomiędzy styczniem 2018 r. a majem 2019 r. Projekt był realizowany w ramach badań statutowych Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach nr 614626.

Wniosek o przyznanie funduszy na realizacje projektu badawczego „Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim – aspekty teoretyczne i praktyczne" został złożony przez prof. dr hab. Pawła Sorokę w 2017 r. i uzyskał ocenę wyróżniającą.

Wiosną 2018 r., w siedzibie Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego odbyło się spotkanie Wojewody Agaty Wojtyszek, Dyrektora Generalnego Urzędu Pawła Lubienickiego oraz Michała Warszawskiego – Dyrektora Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego z przedstawicielami Zespołu Badawczego projektu „Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim – aspekty teoretyczne i praktyczne". W spotkaniu z ramienia IPMiB UJK udział wzięli: prof. dr hab. Paweł Soroka, dr Anna Zagórska, dr Tomasz Gajewski oraz dr Adrian Mitręga. Celem spotkania było omówienie współpracy przy realizacji projektu badawczego.

Zdjęcie ze spotkania części członków Zespołu Badawczego z Wojewodą Świętokrzyskim Agatą Wojtyszek, Dyrektorem Generalnym Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego Pawłem Lubienickim oraz Dyrektorem Wydziału

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Michałem Warszawskim. Zdjęcie wykonał dr Tomasz Gajewski.

W lipcu 2018 r. Kierownik projektu badawczego zorganizował spotkanie z członkami Zespołu Badawczego w sprawie organizacji konferencji na temat zarządzania kryzysowego w województwie świętokrzyskim. W okresie pomiędzy sierpniem a wrześniem 2018 r. członkowie Zespołu Badawczego opracowali kwestionariusz wywiadów eksperckich z Wojewodą Świętokrzyskim Agatą Wojtyszek, Szefem Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego – płk Jarosławem Molisakiem, Komendantem Wojewódzkim Państwowej Straży Pożarnej – nadbryg. Adamem Czajką, p.o. Komendanta Komendy Wojewódzkiej Policji oraz Urszulą Telicką, reprezentującą Świętokrzyskie Centrum Ratownictwa Medycznego i Transportu Sanitarnego w Kielcach. Wywiady zostały przeprowadzone pomiędzy listopadem 2018 r. a lutym 2019 r.

W listopadzie 2018 r. na terenie Wydziału Prawa, Administracji i Zarządzania UJK odbyła się gra decyzyjna, zrealizowana w ramach projektu badawczego, którą przeprowadził ppłk dr inż. Jacek Stempień z Akademii Sztuki Wojennej.

Natomiast 12 grudnia 2018 r. odbyła się w ramach projektu badawczego Konferencja Naukowa „Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim – aspekty teoretyczne i praktyczne".

Poniżej zaproszenie na konferencję wraz z jej programem.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
Wydział Prawa, Administracji i Zarządzania
Instytut Polityki Międzynarodowej i Bezpieczeństwa
ul. Świętokrzyska 21B, 25 - 406 Kielce
inp@ujk.edu.pl
(41) 349-65-45

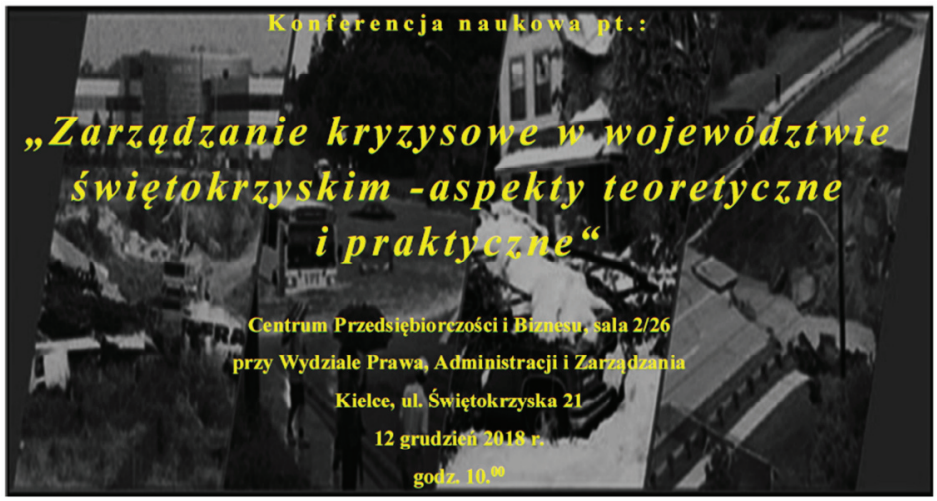
Konferencja naukowa pt.:
„Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim -aspekty teoretyczne i praktyczne"
Centrum Przedsiębiorczości i Biznesu, sala 2/26
przy Wydziale Prawa, Administracji i Zarządzania
Kielce, ul. Świętokrzyska 21
12 grudzień 2018 r.
godz. 10.00

Konferencja naukowa zorganizowana przez Zespół Badawczy Zakładu Bezpieczeństwa Narodowego Instytutu Polityki Międzynarodowej i Bezpieczeństwa Wydziału Prawa, Administracji i Zarządzania Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach przy współpracy z Kieleckim Oddziałem Towarzystwa Wiedzy Obronnej oraz Kieleckim Oddziałem Polskiego Towarzystwa Studiów Europejskich

Komitet naukowy:

Prof. UJK dr hab. Paweł SOROKA – Przewodniczący Komitetu Naukowego
Prof. zw. dr hab. Marian KOZUB
Prof. zw. dr hab. Elżbieta TRAFIAŁEK
Prof. dr hab. Aleksandra SKRABACZ
Dr Tomasz GAJEWSKI
Dr Katarzyna GRUSZKO
Dr Tomasz JAROCKI
Dr Rafał KOŁODZIEJCZYK
Dr Adrian MITRĘGA
Dr Justyna TRUBALSKA
Dr Krzysztof PAJĄK
Dr Anna ZAGÓRSKA
Mgr Sylwia WOŹNIAK

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

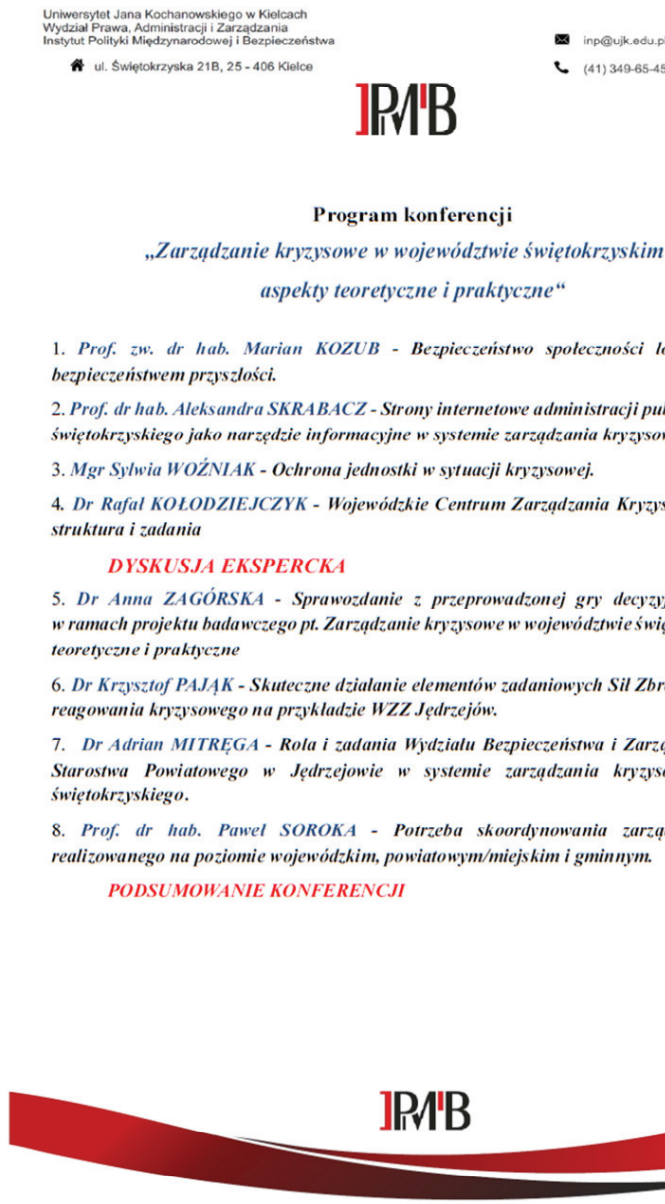

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
Wydział Prawa, Administracji i Zarządzania
Instytut Polityki Międzynarodowej i Bezpieczeństwa
ul. Świętokrzyska 21B, 25 - 406 Kielce
inp@ujk.edu.pl
(41) 349-65-45

Program konferencji

„Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim – aspekty teoretyczne i praktyczne"

1. *Prof. zw. dr hab. Marian KOZUB - Bezpieczeństwo społeczności lokalnej. Studia nad bezpieczeństwem przyszłości.*
2. *Prof. dr hab. Aleksandra SKRABACZ - Strony internetowe administracji publicznej województwa świętokrzyskiego jako narzędzie informacyjne w systemie zarządzania kryzysowego.*
3. *Mgr Sylwia WOŹNIAK - Ochrona jednostki w sytuacji kryzysowej.*
4. *Dr Rafał KOŁODZIEJCZYK - Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego w Kielcach – struktura i zadania*

DYSKUSJA EKSPERCKA

5. *Dr Anna ZAGÓRSKA - Sprawozdanie z przeprowadzonej gry decyzyjnej - zrealizowanej w ramach projektu badawczego pt. Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim – aspekty teoretyczne i praktyczne*
6. *Dr Krzysztof PAJĄK - Skuteczne działanie elementów zadaniowych Sił Zbrojnych RP w ramach reagowania kryzysowego na przykładzie WZZ Jędrzejów.*
7. *Dr Adrian MITRĘGA - Rola i zadania Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego w Jędrzejowie w systemie zarządzania kryzysowego województwa świętokrzyskiego.*
8. *Prof. dr hab. Paweł SOROKA - Potrzeba skoordynowania zarządzania kryzysowego realizowanego na poziomie wojewódzkim, powiatowym/miejskim i gminnym.*

PODSUMOWANIE KONFERENCJI

Okres pomiędzy styczniem a majem 2019 r. został wykorzystany na opracowanie wyników badań i napisanie Raportu końcowego oraz zredagowanie monografii zawierającej wszystkie materiały i opracowania, które powstały w trakcie realizacji przedsięwzięcia badawczego.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

1.4. Członkowie Zespołu Badawczego

Zespół Badawczy składał się z pracowników naukowych Instytutu Polityki Międzynarodowej i Bezpieczeństwa Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach oraz pracowników naukowych spoza Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Kierownikiem projektu był prof. dr hab. Paweł Soroka.

Paweł SOROKA – dr hab., prof. UJK. Kierownik Zakładu Bezpieczeństwa Narodowego Instytutu Polityki Międzynarodowej i Bezpieczeństwa Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach oraz Dziekan Warszawskiej Szkoły Zarządzania – Szkoły Wyższej. Od 1993 r. jest koordynatorem Polskiego Lobby Przemysłowego im. Eugeniusza Kwiatkowskiego. Autor wielu publikacji naukowych o tematyce politologicznej, ekonomicznej i z zakresu bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego. Jest także współautorem opinii, stanowisk i ekspertyz dotyczących polityki przemysłowej, przekształceń własnościowych i restrukturyzacji strategicznych branż polskiej gospodarki publikowanych w rocznikach Polskiego Lobby Przemysłowego.

Marian KOZUB – profesor nauk społecznych (nominacja Prezydenta RP w 2014 r.) Pracownik naukowo-dydaktyczny Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Ekspert w zakresie nauk o bezpieczeństwie, strategicznego środowiska bezpieczeństwa, strategicznych studiów nad bezpieczeństwem przyszłości, strategii i systemu bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego, sił zbrojnych w polityce i strategii.

Aleksandra SKRABACZ – doktor habilitowana nauk wojskowych w specjalności bezpieczeństwo narodowe. Wykształcenie wyższe zdobyła w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie na kierunku pedagogika ze specjalnością wychowanie obronne. Doktoryzowała się i habilitowała na Wydziale Strategiczno-Obronnym Akademii Obrony Narodowej w Warszawie. Specjalizuje się w problematyce dotyczącej ochrony ludności, mienia i obiektów, obrony cywilnej, ratownictwa, bezpieczeństwa społecznego oraz edukacji dla bezpieczeństwa.

Tomasz GAJEWSKI – doktor nauk humanistycznych. Adiunkt w Instytucie Polityki Międzynarodowej i Bezpieczeństwa Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Specjalizuje się w studiach nad złożonymi sytuacjami kryzysowymi oraz w polityce zagranicznej i bezpieczeństwa Stanów Zjednoczonych na obszarze MENA oraz stosunkach międzynarodowych.

Katarzyna GRUSZKO – doktor nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce. Adiunkt w Instytucie Polityki Międzynarodowej i Bezpieczeństwa Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Autorka artykułów i opracowań z zakresu ładu globalnego, bezpieczeństwa międzynarodowego, organiza-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

cji międzynarodowych. Członek Polskiego Towarzystwa Stosunków Międzynarodowych i Towarzystwa Wiedzy Obronnej. Sekretarz Komitetu Okręgowego Olimpiady Wiedzy o Bezpieczeństwie i Obronności.

Tomasz JAROCKI – doktor nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii. Adiunkt w Instytucie Polityki Międzynarodowej i Bezpieczeństwa Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Od 2016 r. wicedyrektor w Instytucie Polityki Międzynarodowej i Bezpieczeństwa UJK. Zainteresowania naukowe: integracja europejska, relacje między sferą gospodarki i polityki, bezpieczeństwo społeczne, gospodarka światowa.

Rafał KOŁODZIEJCZYK – doktor nauk humanistycznych, adiunkt w Katedrze Krajów Europy Północnej na Wydziale Prawa, Administracji i Zarządzania Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Dorobek naukowy i problematyka badawcza mieszczą się w dziedzinie nauk społecznych i obejmują kwestie: bezpieczeństwa narodowego, cyberterroryzmu, wojen hybrydowych, ochrony danych osobowych, ochrony własności intelektualnej, zarządzania kryzysowego oraz technologii informatycznej. Jest autorem kilku monografii i kilkudziesięciu artykułów z tego zakresu w publikacjach krajowych i zagranicznych. Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Informatycznego, pełni funkcję Inspektora Ochrony Danych Osobowych oraz Eksperta Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej.

Adrian MITRĘGA – doktor nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce. Adiunkt w Instytucie Polityki Międzynarodowej i Bezpieczeństwa Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. W latach 2014–2018 sekretarz czasopisma naukowego „Studia Humanistyczno-Społeczne", a od 2016 czasopisma „Rocznik Politologiczny". Od 2016 r. członek Oddziału Kieleckiego Polskiego Towarzystwa Studiów Europejskich (sekretarz Kieleckiego Oddziału PTSE), a od 2018 r. sekretarz Kieleckiego Oddziału Towarzystwa Wiedzy Obronnej.

Krzysztof PAJĄK – doktor nauk społecznych w zakresie bezpieczeństwa międzynarodowego. Ekspert Polskiego Lobby Przemysłowego, członek Stowarzyszenia Euro-Atlantyckiego oraz wykładowca akademicki. W 2016 r., jako ekspert Ministerstwa Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej, opracowywał wkład do Strategicznej Koncepcji Bezpieczeństwa Morskiego wydanej przez BBN. Specjalizuje się w dziedzinie obronności i bezpieczeństwa międzynarodowego, a w szczególności bezpieczeństwa morskiego oraz polityki zagranicznej i relacji europejskich.

Justyna TRUBALSKA – doktor nauk społecznych w zakresie nauk o polityce. Absolwentka kierunku Stosunki Międzynarodowe na Wydziale Politologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Adiunkt w Wyższej Szkole Humanistyczno-Ekonomicznej im. Jana Zamoyskiego z siedzibą w Zamościu.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Członek Polskiego Towarzystwa Studiów Międzynarodowych, Ekspert Fundacji im. Kazimierza Pułaskiego

Sylwia WOŹNIAK – absolwentka studiów doktoranckich. na Uniwersytecie Warszawskim, prowadziła zajęcia w Wyższej Szkole Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach z zakresu bezpieczeństwa wewnętrznego. Jest autorką artykułów z dziedziny bezpieczeństwa zamieszczonych w czasopismach naukowych.

Anna ZAGÓRSKA – doktor nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce. Autorka i współautorka licznych publikacji z zakresu bezpieczeństwa narodowego. Organizator wielu konferencji krajowych i międzynarodowych. Obecne jej zainteresowania naukowe koncentrują się na zagadnieniach związanych z prawem konstytucyjnym oraz z bezpieczeństwem wewnętrznym. Prezes Kieleckiego Oddziału Towarzystwa Wiedzy Obronnej oraz Prezes Stowarzyszenia Instytut Promocji Regionu Świętokrzyskiego.

2. Metodologia badań

2.1. Zastosowane metody

Metodologia badań służy wszystkim działaniom, które z czasem określono uprawianiem nauki, od wieków towarzyszy jej refleksja o sposobach prowadzenia studiów i badań, przedstawiania rezultatów poczynań badawczych oraz interpretowania gromadzonej wiedzy. Ze względu na interdyscyplinarny charakter badań nad problematyką zarządzania kryzysowego w województwie świętokrzyskim należało sięgnąć do zasobu metod badawczych wykorzystywanych przez różne dziedziny nauki: politologię, prawo, oraz nauki o bezpieczeństwie i nauki o obronności. Duża złożoność rozpatrywanej problematyki w trakcie badań wymusza zastosowanie szeregu metod i technik badawczych. Aby zrealizować założenia projektu badawczego zastosowano różne metody i techniki badawcze, z których do ważniejszych należy zaliczyć: *metodę systemową, metodę instytucjonalno-prawną, metodę analityczno-opisową, metodę analizy decyzyjnej* oraz techniki badawcze takie jak: *kwerenda biblioteczna, prasowa i internetowa publikacji, analiza treści, wywiad ekspercki*.

2.1.1. Metoda systemowa

Jedną z głównych metod zastosowanych przy opracowaniu wyników badań okazała się analiza systemowa, „rozumiana jako dziedzina wiedzy dotycząca poznania układów organizacyjnych i sposobów ich działania. Umożliwia łączenie dorobku różnych dziedzin nauki wokół wybranych problemów. Ma charak-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

ter interdyscyplinarny i syntetyzujący, służąc projektowaniu przyszłych struktur i działań w oparciu o kryteria sprawnościowe. Doskonali i upowszechnia skwantyfikowane metody analizy wykorzystując metodę modelowania matematycznego i teoretyczne konstrukcje odzwierciedlające w uproszczony sposób rzeczywistość”[4]. Metodologia analizy systemowej wymaga, aby każdy z etapów i podetapów badawczych kończył się syntetycznymi ocenami i wnioskami, stanowiącymi przesłankę do optymalizacji aktualnego stanu stosownie do kompleksowego podejścia systemowego. Struktura organizacyjna systemu zarządzania kryzysowego powinna zapewniać ochronę życia i zdrowia obywateli oraz majątku narodowego przed skutkami klęsk żywiołowych i katastrof technicznych. Struktura ta powinna być oparta na zasadach zapewniających sprawną, skuteczną i kompetentną realizację zadań bezpieczeństwa powszechnego.

2.1.2. Metoda instytucjonalno-prawna

Metoda instytucjonalno-prawna stanowi podstawę badania aktów prawnych regulujących funkcjonowanie systemu zarządzania kryzysowego na terenie Rzeczypospolitej, w tym na terenie województwa świętokrzyskiego. Transformacja polityczno-gospodarcza po 1989 r. w Polsce spowodowała również zmiany instytucjonalno-prawne w zakresie zarządzania kryzysowego. Osłabienie zagrożeń militarnych spowodowało skierowanie uwagi i aktywności władz na aspekty bezpieczeństwa pozamilitarnego. Na przełomie XX w. i XXI w. system zarządzenia kryzysowego podlegał ewolucji, która wobec zmieniających się zagrożeń nadal trwa. W przywoływanym okresie odniesienia do zarządzania kryzysowego znalazły się m.in.: w Konstytucji RP z 1997 r. Ponadto dokonała się reforma administracyjna nakładająca na samorządy wiele działań z zakresu zarządzania kryzysowego. W 2007 r. weszła w życie Ustawa o zarządzaniu kryzysowym, a także powstało Rządowe Centrum Bezpieczeństwa. Zgodnie z Ustawą o zarządzaniu kryzysowym samorządy stanowią pierwszą instytucję w zakresie zarządzania kryzysowego. Ustawa wprowadziła samorządowe Zespoły Zarządzania Kryzysowego oraz Samorządowe Centra Zarządzania Kryzysowego. Szczególna rola przepadła wojewodzie, który może wnioskować do Ministra Obrony Narodowej o wykorzystanie Sił Zbrojnych RP w celu realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego.

2.1.3. Metoda opisowo-analityczna

Metoda opisowo-analityczna stanowi przykład przekrojowego opracowania, opisującego wybrane zagadnienie, ideę lub zastosowanie narzędzia w odniesie-

[4] J. Robertson, S. Robertson, *Pełna analiza systemowa*, Warszawa 1999, s. 551.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

niu do konkretnej rzeczywistości gospodarczej (lub społecznej) i obejmuje własne przemyślenia, oceny i wnioski autora w danej dziedzinie. Metoda ta posłużyła między innymi do przedstawienia aktualnej sytuacji systemu zarządzania kryzysowego na obszarze województwa świętokrzyskiego, współpracy pomiędzy poszczególnymi służbami w zakresie realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego, głównych zagrożeń wynikających z uwarunkowań geograficznych, politycznych, społecznych i gospodarczych województwa świętokrzyskiego.

2.1.4. Metoda analizy decyzyjnej

Sytuacje kryzysowe są zaliczane do zdarzeń trudnych bądź zaskakujących, charakteryzuje je nieoczekiwany zwrot sytuacji bądź nieprzewidziana reakcja dotkniętych nią osób. Mogą one wymagać szeregu zmian, polegających na przewartościowaniach w myśleniu, przeorganizowaniu zachowań albo poszukiwaniu nowych zasobów. Metoda analizy decyzyjnej pozwala przeanalizować w sposób uporządkowany procesy podejmowania decyzji w wybranych przez Zespół Badawczy instytucjach (lub sytuacjach), w celu określenia ich przyczyn, znaczenia oraz skutków dla określonych osób lub instytucji. Metoda ta posłużyła do przedstawienia procesów decyzyjnych zachodzących na obszarze województwa świętokrzyskiego w odniesieniu do działań podejmowanych przez samorządy, służby, inspekcje i straże w zakresie zarządzania kryzysowego.

2.2. Techniki badań naukowych

W toku prac nad realizacją projektu badawczego „Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim – aspekty teoretyczne i praktyczne" zostały wykorzystane następujące techniki badawcze:

Kwerenda biblioteczna, prasowa i internetowa publikacji, która pozwoliła dotrzeć po wyselekcjonowaniu do wielu źródeł dotyczących obranego problemu badawczego.

Analiza treści, która umożliwiła uzyskanie informacji i danych zawartych w dokumentach rządowych i samorządowych oraz aktach prawa polskiego, dotyczących kompetencji w zakresie zarządzania kryzysowego w Rzeczypospolitej Polskiej, w tym na obszarze województwa świętokrzyskiego. Wykorzystano ją również do analizy opracowań naukowych i artykułów specjalistycznych z zakresu zarządzania kryzysowego.

Wywiad ekspercki, który pozwolił na uzyskania informacji bezpośrednio od osób, które uczestniczą w realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego na obszarze województwa świętokrzyskiego. Stosując tę technikę badawczą można było poznać ich oceny i propozycje dotyczące wybranych zagadnień będących przedmiotem pracy badawczej.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

3. Ustalenia, wnioski i rekomendacje z przedsięwzięcia badawczego „Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim – aspekty teoretyczne i praktyczne"

W trakcie realizacji projektu badawczego powstały następujące materiały i opracowania:

- sprawozdanie ze współpracy członków Zespołu Badawczego z instytucjami bezpieczeństwa i porządku publicznego w województwie świętokrzyskim;
- sprawozdanie z konferencji naukowej pt. „Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim – aspekty teoretyczne i praktyczne",
- artkuły naukowe napisane przez prelegentów, którzy wygłosili referaty podczas Konferencji Naukowej w dniu 12 grudnia 2018 r.,
- wywiady eksperckie z Wojewodą Świętokrzyskim – Agatą Wojtyszek, Szefem Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego – płk Jarosławem Molisakiem, Komendantem Wojewódzkim Państwowej Straży Pożarnej – nadbryg. Adamem Czajką, Naczelnikiem Wydziału Komunikacji Społecznej i Prezydialnego Komendy Wojewódzkiej Policji – mł. insp. Jolantą Jasieńczuk oraz Urszulą Telicką, reprezentującą Świętokrzyskie Centrum Ratownictwa Medycznego i Transportu Sanitarnego w Kielcach;
- wnioski z przeprowadzonych wywiadów eksperckich;
- sprawozdanie z przeprowadzonej gry decyzyjnej, zrealizowanej w ramach projektu badawczego pt. Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim, którą przeprowadził ppłk dr inż. Jacek Stempień z Akademii Sztuki Wojennej;
- analiza Planu Zarządzania Kryzysowego Województwa Świętokrzyskiego.

Z artykułów naukowych, wywiadów eksperckich i opracowań powstałych w trakcie realizacji przedsięwzięcia badawczego *„Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim – aspekty teoretyczne i praktyczne"* wynika szereg ustaleń i wniosków, ponadto w oparciu o nie można także sformułować rekomendacje, które mogą okazać się przydatne w zarządzaniu kryzysowym na szczeblu województwa.

Zespół badawczy realizujący projekt „Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim – aspekty teoretyczne i praktyczne" dokonał analizy systemu zarządzania kryzysowego na poziomie wojewódzkim. Na podstawie przeprowadzonego badania można stwierdzić, że organizacja systemu zarządzania kryzysowego na terenie województwa świętokrzyskiego spełnia wymogi formalno-prawne, kadrowe oraz materiałowo-organizacyjne i logistyczne, gwarantujące właściwe i skuteczne przeciwdziałanie i reagowania na potencjalne

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

i realne zagrożenia pojawiające się terenie województwa. Zwrócono uwagę na wiodącą rolę wojewody świętokrzyskiego w procesie zarządzania bezpieczeństwem na terenie województwa, jego kompetencje zarządcze oraz merytoryczne. Oceniając stopień przygotowania oraz poziom zaangażowania poszczególnych elementów systemu zarządzania kryzysowego na terenie województwa świętokrzyskiego, w tym zadania wiodących służb, takich jak Policja czy Państwowa Straż Pożarna, stwierdzono, że jest on wysoki i gwarantuje poczucie bezpieczeństwa mieszkańcom regionu. Zarządzanie kryzysowe jeśli ma być skuteczne to powinno mieć charakter kompleksowy i obejmować nie tylko fazę kryzysu, ale także to co go poprzedza i po nim następuje. Można zatem mówić o szeroko rozumianym zarządzaniu kryzysowym, czego wyrazem jest pojęcie systemowego zarządzania kryzysowego.

Wojewoda jest odpowiedzialny za realizację każdego z elementów zarządzania kryzysowego na obszarze województwa: zapobiegania sytuacjom kryzysowym, przygotowania do przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych działań, reagowania w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych, usuwaniu ich skutków oraz odtwarzania zasobów i infrastruktury krytycznej. Wojewoda zapewnia współdziałanie wszystkich organów administracji rządowej i samorządowej działających w województwie. Posiada kompetencje kierownicze, które pozwalają na wydawanie poleceń obowiązujących wszystkie organy administracji rządowej działające w województwie w sytuacjach nadzwyczajnych. Należy jednak zauważyć, że władcze oddziaływanie wojewody jest dopuszczalne jedynie w ramach nadzoru i w granicach obowiązującego prawa.

Przepisy wynikające z ustawy o zarządzaniu kryzysowym w zakresie zadań wojewody, wskazały na katalog zamknięty zadań, które jest zobowiązany wykonać w sytuacji kryzysowych. W praktyce ograniczyło to możliwości wojewody w całym procesie zarządzania kryzysowego do funkcji analizy i oceny zagrożeń, wykluczając wojewodę z innych zadań, a także pozbawiając funkcji podmiotu wiodącego. Tym samym zasadne jest rozważenie wzmocnienie pozycji roli wojewody w procesie zarządzania kryzysowego. Zasadne jest również wskazanie na jeden podmiot odpowiedzialny za zarządzanie kryzysowe na terenie województwa. Obecne rozdrobnienie kompetencji nie wpływa na sprawność systemu, w głównej mierze ze względu na rozproszenie odpowiedzialności w poszczególnych fazach analizowanego procesu. Z jednej strony ustawodawca w treści ustawy o zarządzaniu kryzysowym wskazał wojewodę jako właściwego w sprawach zarządzania kryzysowego na terenie województwa, a więc podmiotu który powinien pełnić rolę podmiotu wiodącego, niezależnie od występujących sytuacji kryzysowych. Z drugiej strony przypisał szereg kompetencji w zakresie zarządzania kryzysowego innym podmiotom, prowadząc do rzeczywistego

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

rozproszenia kompetencji w analizowanym zakresie. Należy również zaznaczyć, że zarządzanie kryzysowe jest procesem, którego fazy w sposób naturalny na siebie zachodzą. Zatem nawet przypisanie roli wiodącej wojewodzie w fazie reagowania i odbudowy (np. w sytuacji powodzi), przy jednoczesnym wskazaniu jako podmiot wiodący w fazie zapobiegania Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie" powoduje brak spójności działań i wskazania na podmiot odpowiedzialny za zadania realizowane w obydwu fazach. Wzmocnienie roli wojewody powinno nastąpić również w zakresie jego odpowiedzialności za infrastrukturę krytyczną. Przypisanie w praktyce zadań wojewodzie nie obejmuje sytuacji związanych z awarią urządzeń przesyłowych wody i ciepła.

W sytuacjach kryzysowych istotna jest koordynacja współdziałania administracji publicznej ze służbami, które działają na zagrożonym terenie, takich jak Policja, wydzielone jednostki i oddziały Sił Zbrojnych RP, w tym Żandarmerii Wojskowej czy w rejonach przygranicznych – Straży Granicznej. Są to struktury hierarchiczne posiadające swoich dowódców, podległych z kolei właściwym ministrom (spraw wewnętrznych lub obrony narodowej), którzy podejmują decyzję o ich użyciu w stanach nadzwyczajnych. Z tego powodu – nawet jeśli wydarzenia rozgrywają się na terytorium obejmującym tylko niektóre gminy czy powiaty lub miasta – funkcję koordynatora spełnić może jedynie wojewoda jako przedstawiciel rządu, współdziałający z wydziałami i centrami zarządzania kryzysowego starostw lub miast dotkniętych sytuacją nadzwyczajną oraz wójtami gmin znajdujących się na tym terenie.

Istotą procesu zarządzania wykonywanego przez wojewodę w ramach zarządzania kryzysowego są działania planistyczne, organizacyjne, motywacyjne i kontrolne. Koncentrują się one wokół opracowywania i aktualizacji wojewódzkiego planu zarządzania kryzysowego, a także funkcjonowania systemu ostrzegania i alarmowania ludności o zagrożeniu na terenie województwa i systemu informowania o ofiarach sytuacji kryzysowej oraz Wojewódzkiego Planu Działania na Wypadek Wystąpienia Epidemii. Wojewoda za pomocą Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego kieruje także prowadzoną ewakuacją ludności.

Wojewoda jest uprawniony do wnioskowania o użycie pododdziałów lub oddziałów Sił Zbrojnych RP do wsparcia działań w sytuacji kryzysowej, o dodatkowe środki finansowe, czy wprowadzenie stanu klęski żywiołowej. Wojewoda występuje również z inicjatywami mającymi na celu poprawę bezpieczeństwa, czego przykładem może być kolejna edycja kampanii „Stop pożarom traw", lub edukacja mieszkańców terenu województwa.

Wojewoda Świętokrzyski przy pomocy Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego oraz Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

czuwa nad prawidłowym funkcjonowaniem całego systemu zarządzania kryzysowego oraz jego sprawnym działaniem. Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego w Kielcach (WCZK), które jest organem działającym zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, zostało włączone do ogólnokrajowej sieci zarządzania kryzysowego w Polsce. WCZK jest koordynatorem działań w przypadku wystąpienia różnego rodzaju zagrożeń i sytuacji kryzysowych na terenie województwa świętokrzyskiego. Jest ono jedną z jednostek Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach. Centrum zostało powołane na podstawie art. 16 *Ustawy z o zarządzaniu kryzysowym*, a jego pracę reguluje *Regulamin Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego*. Podział pracy i obowiązków jest zgodny z art. 22 *Ustawy o wojewodzie i administracji rządowej w województwie*, art. 14 *Ustawy o zarządzaniu kryzysowym* oraz art. 7.1 i 68.1.8 *Regulaminu Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego*. Szczegółowe zasady pracy Centrum opisuje *Regulamin Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach*. Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego w Kielcach działa w trybie ciągłym, pracuje w trzech trybach gotowości: stała gotowość reagowania, podwyższona gotowość do reagowania oraz pełna gotowość do reagowania. Posiada ono sprzęt i wyposażenie niezbędne do prowadzenia działań, a swoje działania wykonuje zgodne z wytycznymi *Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego*.

W zarządzaniu kryzysowego na terenie województwa ważną rolę spełnia Szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego. Stanowi on ogniwo łączące komponent niemilitarny z militarnym, które dysponuje szeroką wiedzą dotyczącą zarządzania kryzysowego oraz swoistą tzw. „pamięcią instytucjonalną", zwłaszcza w zakresie współdziałania z Siłami Zbrojnymi RP. Sprawowanie funkcji pomostowej pomiędzy Siłami Zbrojnymi, a cywilnymi elementami zarządzania kryzysowego na obszarze całego województwa, wymaga dużego zaangażowania oraz wieloaspektowej współpracy z licznymi instytucjami, w tym z urzędem wojewódzkim oraz służbami, strażami i inspekcjami.

Najczęstszą formą współdziałania służb cywilnych z komponentem militarnym w zakresie zarządzania kryzysowego są interwencje patroli rozminowania realizowane przez wyspecjalizowane jednostki saperów. Niemniej jednak, poza usuwaniem przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych, pododdziały Sił Zbrojnych RP sporadycznie są angażowane w zarządzanie kryzysowe. Przyczyną takiego stanu rzeczy może być konstrukcja procedury angażującej Siły Zbrojne RP, która wymaga zwrócenia się Wojewody do Ministra Obrony Narodowej. Drugą przyczyną jest najprawdopodobniej fakt, że w większości sytuacji

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

około kryzysowych zasoby cywilne z terenu województwa są wystarczające do skutecznego zapobiegania rozwojowi zagrożeń.

Szczególną rolę w systemie zarządzania kryzysowego pełni Policja, zwłaszcza w zakresie zabezpieczania miejsc zdarzeń w ramach reagowania kryzysowego, przywracania naruszonego porządku prawnego, a także do ochrony obiektów infrastruktury krytycznej. Faktycznie, Policja stanowi organ pomocy, poprzez który wojewoda realizuje zadania związane z zarządzaniem kryzysowym. Policja doskonaląc swoje umiejętności i przygotowując się na różne scenariusze prowadzi każdego roku wiele ćwiczeń, które pozwalają dostosować jej zdolności do nowych zagrożeń.

Istotnymi siłami i środkami na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowej dysponuje Państwowa Straż Pożarna. Poza utrzymywaną w systemie zmianowym, całodobową służbą dysponuje ona odwodem operacyjnym, w skład którego wchodzą afiliowane pododdziały. Uzupełnienie PSP stanowi Ochotnicza Straż Pożarna, z którą prowadzona jest stała, wieloaspektowa współpraca w obszarze szkolenia oraz doposażenia w sprzęt i modernizację strażnic. Prowadzone statusowe działania, a także szeroki wachlarz działań edukacyjnych wśród społeczeństwa pozwala PSP skutecznie odpowiadać na zagrożenia ujęte nie tylko w Wojewódzkim Planie Zarządzania Kryzysowego ale również opisane dokumentach wewnętrznych.

Zadania związane z ratowaniem życia i zdrowia w stanach zagrożenia realizuje ratownictwo medyczne. W ustawie o Państwowym Ratownictwie Medycznym określone są zadania poszczególnych jednostek systemu, począwszy od dyspozytorów medycznych, zespołów ratownictwa medycznego, w tym Lotniczego Pogotowia Ratunkowego oraz Szpitalnych Oddziałów Ratunkowych. W planach zarządzania kryzysowego sporządzanych na różnych poziomach uwzględnia się współpracę i zakres działań PRM w przypadku wystąpienia zdarzenia kryzysowego.

W celu podnoszenia efektywności systemu reagowania na zagrożenia zarówno podmioty cywilne, jak i wojskowe powinny współpracować na wszystkich poziomach zarządzania, zachowując jedność kierowania i jasno określony cel. Podnoszeniu efektywności zarządzania kryzysowego i doskonalenia całego systemu bezpieczeństwa na poziomie województwa służą szkolenia i ćwiczenia zgrywające oraz gry decyzyjne. Aktywny udział w tych przedsięwzięciach przedstawiciela Sił Zbrojnych RP, w osobie Szefa Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego zapewnia współdziałanie sektora niemilitarnego i militarnego. Wojsko Polskie, a zwłaszcza jego komponent terytorialny (Wojska Obrony Terytorialnej) udzielają wsparcia podmiotom cywilnym w sytuacjach, gdy rozmiar i natężenie zagrożenia lub jego specyfika wymagają użycia odrębnych, wyspecjalizowanych sił i środków.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

Budowania postaw promujących bezpieczeństwo oraz prawidłowe zachowanie się w sytuacji zagrożenia służą różnorodne formy edukacji prowadzone przez formacje mundurowe w różnych środowiskach zawodowych i społecznych. Narzędziami szczególnie wykorzystywanymi w społeczeństwie informacyjnym są Internet oraz fora społecznościowe, które dają szansę dotarcia do szerokiego kręgu odbiorców, pobudzając ich zainteresowanie tworzeniem bezpieczeństwa w wymiarze indywidualnym i lokalnym.

Na szczególną uwagę zasługuje strona internetowa Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego, która jest funkcjonalna i łatwa w nawigacji. Zawiera wiele niezbędnych informacji, które w sytuacji zagrożenia mogą być pomocne obywatelowi w jego bezpiecznym zachowaniu. Jej mocną stroną jest przejrzystość, brak nagromadzenia nadmiernej ilości dokumentów, łatwość dotarcia do poszukiwanych materiałów. Szczególną troskę warto byłoby wykazać opracowując materiały kierowane bezpośrednio do mieszkańców regionu – w tym dzieci. To oni, jako osoby najbardziej narażone na zagrożenia mogące wystąpić na terenie miejsca ich zamieszkania, powinni być poddani szczególnie intensywnej edukacji dla bezpieczeństwa, a w społeczeństwie informacyjnym – droga internetowa jest jednym z najskuteczniejszych i najszybszych sposobów dotarcia do bezpośrednio zainteresowanych. Ciężar odpowiedzialności za te działania spoczywa na wojewodzie i administracji, która powołana została po to, aby te zadania w jego imieniu realizować.

Powiat jest praktycznym węzłem zarządzania w warunkach kryzysowych, a starosta w sytuacjach szczególnych kieruje wspólnym działaniem powiatowych służb, inspekcji i straży oraz innych jednostek. Starosta oraz Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego funkcjonują w oparciu o obowiązujące przepisy prawne. Pracownicy Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego wchodzą w skład Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego. Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego jest częścią wojewódzkiego systemu zarządzania kryzysowego, a tym samym stanowi kanał informacyjny pomiędzy podobnymi wydziałami na szczeblu gminnym, a także Wydziałem Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach. Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego pomimo nielicznego personelu odpowiada za bezpieczeństwo mieszkańców danego powiatu, a także osób przebywających na jego terytorium.

Koordynacja działań podejmowanych w ramach reagowania kryzysowego wymaga przede wszystkim zapewnienia pewnych i szybkich kanałów komunikacji pomiędzy zarządzającym sytuacją kryzysową na wyższym szczeblu, a tym który zarządza nią na szczeblu niższym, na przykład między wojewodą a starostą, przy czym bardzo istotne jest przekazanie na wyższy szczebel wiarygodnej,

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

ścisłej informacji o sytuacji kryzysowej występującej na obszarze na niższym poziomie. Ogólnie biorąc, pożądana jest interakcja między tymi szczeblami w przekazywaniu informacji, a zwłaszcza uzgodnienie między nimi wspólnej definicji sytuacji. To zaś może pozytywnie wpłynąć na podejmowanie działań i zastosowanie środków adekwatnych do zaistniałej sytuacji, zwłaszcza gdy zarządzający kryzysem na niższym szczeblu oczekują wsparcia swoich działań ze strony wyższego szczebla.

Efektywna koordynacja wymaga również wypracowania i wdrożenia zawczasu wdrożonych i przećwiczonych procedur odnoszących się do współdziałania organów, podmiotów i instytucji zarządzających kryzysem na danym poziomie i obszarze przy realizacji szczegółowych przysługujących im zadań. Procedury te powinny być elementem szerszego systemu, a ściślej rzecz biorąc – jednolitej struktury zarządzania o charakterze hierarchicznym, zapewniającej skoordynowanie działań organów i jednostek operujących na różnym szczeblu administracji publicznej i współdziałających z nimi służb odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa w sytuacji kryzysowej. Powinny one sprzyjać powstaniu efektu synergii, której przeciwieństwem jest stan rywalizacji czy nakładania się kompetencji.

W przypadku organizacji systemu zarządzania kryzysowego na kilku poziomach mamy do czynienia ze specyficznym rodzajem przywództwa w tym reagowaniu. Otóż wydaje się, iż zarządzający na obszarze, na którym wystąpiła sytuacja kryzysowa, powinien sprawować faktyczne, uznane przywództwo, zaś wspomagający go na wyższym poziomie – przywództwo służebne. W ramach tego służebnego przywództwa istotne jest udzielenie niższemu szczeblowi pomocy w skoncentrowania środków i zasobów, a przypadku ich wyczerpania lub braku – przekazanie ich z własnych rezerw i zasobów.

Niezbędne jest wcześniejsze przyjęcie odpowiednich procedur dotyczących współdziałania mediów z organami administracji publicznej oraz uwzględnienie tego w pracach związanych z opracowaniem planów zarządzania kryzysowego. Powinny temu towarzyszyć szkolenia dla dziennikarzy mediów lokalnych i regionalnych dotyczące takiego współdziałania z uwzględnieniem możliwych scenariuszy wystąpienia sytuacji kryzysowej, powadzone przez organy odpowiedzialne za zarządzanie kryzysowe na poziomie województwa. Z drugiej strony szkolenie w zakresie kontaktów z mediami powinny przechodzić osoby funkcyjne, które będą miały styczność z dziennikarzami. Celem takich szkoleń powinno być wytłumaczenie charakteru pracy dziennikarzy, omówienie sposobów zaspokajania informacyjnego, ale również zajęcia praktyczne mające na celu doskonalenie sposobu przekazywania informacji w sposób zrozumiały, jednoznaczny oraz wiarygodny i rzetelny. Kluczem do skoordynowania działań

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

informacyjnych jest bowiem jasny, jednoznaczny i spójny przekaz. Owocować on powinien wytworzeniem wśród zarówno poszkodowanych jaki i postronnych obserwatorów uzasadnionego przekonania, że służby działają wspólnie i sprawnie na rzecz obywateli, pomoc została uruchomiona, a także że nikt nie zostanie zostawiony sam sobie. Przekaz powinny tworzyć komunikaty kluczowych osób funkcyjnych z poszczególnych instytucji i służb wspomagane krótkimi relacjami z pracy szeregowych funkcjonariuszy.

Dużym wyzwaniem jest podążanie systemu zarządzania kryzysowego za nowymi technologiami, a w związku z nimi również nowymi środkami przekazu społecznego, które wykorzystywane są przez coraz szersze kręgi społeczeństwa. W związku z tym zachodzi potrzeba prowadzenia kampanii edukacyjnych również w mediach społecznościowych i upowszechniania wiedzy, w tym za pomocą aplikacji telefonicznych i metod gamingowych, które najlepiej trafiają do współczesnej młodzieży. Ten obszar pozostaje niemal całkowicie niezagospodarowany pomimo faktu, że na poziomie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych opracowano bezpłatną aplikację na telefony komórkowe o nazwie „RSO – Regionalny System Ostrzegania".

Dalekosiężnym celem systemu zarządzania kryzysowego powinno być zwiększenie odporności państwa (*resilience*) i zapewnienia ciągłości działania administracji publicznej. Odporność państwa musi być wszechstronna – powinna zatem obejmować szereg cywilnych elementów funkcjonowania państwa, gdyż to właśnie od ciągłości funkcjonowania administracji zależy zdolność do rządzenia. Utrata kontroli w sytuacji kryzysowej powoduje utratę zaufania społecznego i w konsekwencji zdolności funkcjonowania.

Budowanie odporności stanowi jedno ze zobowiązań krajów członkowskich NATO, które zawarto w artykule 3 Traktatu Waszyngtońskiego. Aby je realizować należy nie tylko stale poprawiać funkcjonowanie instytucji i służb wchodzących w skład systemu zarządzania kryzysowego i tworzących jego otoczenie, ale przede wszystkim dążyć do jakościowej zmiany poziomu przygotowania obywatela na potencjalne sytuacje kryzysowe. Chodzi tu zarówno o poziom wiedzy, jak również posiadanie przez niego podstawowych zapasów ułatwiających przetrwanie w sytuacji kryzysowej. Ponadto, należy dążyć do wsparcia operatorów infrastruktury krytycznej oraz szerszej współpracy z sektorem prywatnym.

Należy podkreślić, że w sytuacji kryzysowej zazwyczaj nie ma czasu ani możliwości na znaczące przygotowania. Kluczowym zatem elementem przygotowującym na nie są regularne ćwiczenia i treningi praktyczne włączające wszystkie elementy systemu zarządzania kryzysowego. Ćwiczenia takie powinny okresowo opierać się o scenariusze związane z czasową zmianą lokalizacji ćwiczących

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306

instytucji oraz osoby kierującej ćwiczeniem, tak aby przygotować sprawnie działające zastępstwa.

Ambitne zadania jakie zostały wyznaczone w czasie Szczytu NATO w Warszawie krajom członkowskim w zakresie zwiększenia odporności państw oraz zapewnienia ciągłości działania administracji publicznej i infrastruktury krytycznej wymagają stałego i konsekwentnego usprawniania systemu zarządzania kryzysowego. Do tego niezbędny jest zwiększony nakład pracy i zapewnienie adekwatnego finansowania, odpowiedzialne podejście do planowania oraz zaangażowanie na każdym szczeblu działania.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 12907293A3832306